

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

LIUBOV MOCKIENĖ

**VALSTYBĖS PARAMOS BŪSTUI ĮSIGYTI AR
IŠSINUOMOTI PROBLEMINIAI ASPEKTAI**
Magistro baigiamasis darbas

**Vadovas
Doc. dr. A. Patapas**

Vilnius, 2009

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

**VALSTYBĖS PARAMOS BŪSTUI ĮSIGYTI AR
IŠSINUOMOTI PROBLEMINIAI ASPEKTAI**

**Magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 62603S204**

Vadovas

_____ **doc. dr. A. Patapas**

Recenzentas

_____

Atliko

Vamn7-03 gr. stud.

_____ **L. Mockienė**

Vilnius, 2009

TURINYS

ĮVADAS	9
1. VALSTYBĖS BŪSTO POLITIKA	13
1.1. Lietuvos būsto strategija ir jos svarba	13
1.1.1. Socialinio būsto fondas ir jo plėtra	16
1.2. Valstybės paramos būstui išsinuomoti probleminiai aspektai	20
1.2.1. Teisė į socialinį būstą	23
1.2.2. Sąrašų sudarymas	25
1.2.3. Socialinio būsto nuoma: Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas ir Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas	27
1.2.4. Išskeldinimas iš socialinio būsto	31
1.3. Valstybės remiamas būsto kreditas kaip socialinio būsto alternatyva.....	33
2. TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS SOCIALINIO BŪSTO TYRIMO METODIKA ...	40
2.1. Tyrimo organizavimas	40
2.2. Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto fondas.....	45
2.2.1. Tauragės rajono savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos tvarka	46
3. TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS.....	50
3.1. Socialinio būsto laukiančių asmenų atsakymų į anketos klausimus aptarimas	50
3.2. Socialinį būstą gavusių asmenų atsakymų į anketos klausimus aptarimas	66
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	80
SIŪLYMAI.....	82
LITERATŪRA	83
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS	87
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	89
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	91
PRIEDAI	93

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas. 2003 m. gruodžio 1 d. savivaldybėse įregistruotų asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, skaičius.....	94
2 priedas. Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ir įrašytų į savivaldybių sąrašus, skaičius 2005 m. sausio 1 d.....	95
3 priedas. Esamas socialinio būsto poreikis 2005 metų pradžioje pagal savivaldybėse įregistruotų asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, skaičių.....	97
4 priedas. Lietuvos Respublikos Valstybės biudžeto 2005–2007 metų asignavimai ir jų paskirstymas savivaldybėms.....	98
5 priedas. Socialinio būsto 1 kv. metro naudingojo ploto didžiausia skaičiuojamoji 2005 metų pirkimo kaina savivaldybėse.....	99
6 priedas. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2005 metų asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti paskirstymas savivaldybėms.....	100
7 priedas. Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ir įrašytų į savivaldybių sudaromus sąrašus pagal 2008 m. sausio 1 d. duomenis, pasiskirstymas pagal savivaldybes.....	101
8 priedas. Lietuvos Respublikos 2008 metų valstybės biudžeto asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti paskirstymas savivaldybėms.....	103
9 priedas. Socialinio būsto fondo plėtros 2008–2010 metų programos įgyvendinimo priemonės...	104
10 priedas. Tauragės apskrities gyventojai 2008 metų sausio 1 dienai. Gyventojų skaičius savivaldybėse.....	105
11 priedas. Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ir įrašytų į savivaldybių sąrašus, skaičius 2009 m. sausio 1 d.....	106
12 priedas. Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti paskirstymas savivaldybėms.....	108
13 priedas. Asmens (šeimos) grynujų metinių pajamų apskaičiavimas.....	109
14 priedas. Batakių seniūnija.....	110
15 priedas. Gaurės seniūnija.....	111
16 priedas. Mažonų seniūnija.....	112
17 priedas. Skaudvilės seniūnija.....	113
18 priedas. Tauragės miesto seniūnija.....	114
19 priedas. Tauragės kaimiškoji seniūnija.....	115
20 priedas. Žygaičių seniūnija.....	116
21 priedas. Tauragės rajono savivaldybės administracijos skyriai ir tarnybos, susiduriančios su socialinio būsto nuomininkais.....	117
22 priedas. UAB Tauragės butų ūkis.....	121
23 priedas. UAB Tauragės šilumos tinklai.....	122
24 priedas. Savivaldybės socialinio būsto nuomos (suteikimo) tvarkos aprašas.....	123
25 priedas. Anketa asmenims, laukiantiems socialinio būsto.....	132
26 priedas. Anketa asmenims, gavusiems socialinį būstą.....	134

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Planuojami ir prognozuojami kasmetinių Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti orientaciniai 2004-2010 metų dydžiai.....	17
2 lentelė. Lietuvos savivaldybių išnuomotų būstų skaičius iki 2003 metų ir nuo 2003 iki 2007 metų.....	22
3 lentelė. Asmenims (šeimoms) išnuomos savivaldybių gyvenamosios patalpos 2008 m.....	28
4 lentelė. Valstybės remiamų būsto kreditų limitų dydžių paskirstymas pagal metus.....	35
5 lentelė. Asmenys (šeimos), gavę valstybės remiamus būsto kreditus.....	36

Paveikslų sąrašas

1 pav. Socialinio būsto fondo plėtra 2004-2007 metais.....	18
2 pav. Socialinio būsto poreikis 2004-2008 metais.....	20
3 pav. Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, pasiskirstymas pagal sąrašus 2007 metais.....	27
4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, %.....	50
5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, %.....	51
6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal socialinę padėtį, %.....	52
7 pav. Nedirbančių respondentų aktyvumas darbo paieškoje, jų pajamų šaltinis.....	52
8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, %.....	53
9 pav. Respondentų šeimyninė padėtis, %.....	53
10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą.....	54
11 pav. Respondentų, įregistruotų į sąrašus socialiniam būstui gauti, pasiskirstymas tarp šių sąrašų.....	55
12 pav. Respondentų nurodytas įregistravimo sąrašuose laiko tarpas, %.....	55
13 pav. Respondentų ryžtas laukti socialinio būsto.....	56
14 pav. Socialinio būsto poreikio priežastys tarp respondentų.....	57
15 pav. Informacijos apie būstą, šaltiniai.....	57
16 pav. Respondentų gyvenamoji vieta.....	58
17 pav. Respondentų nuomonė apie socialinio būsto fondo papildymą.....	59
18 pav. Respondentų žinios apie būsto nuomos mokesčių, %.....	59
19 pav. Respondentų galimi gyvenimo pokyčiai, gavus valstybės paramą, %.....	60
20 pav. Respondentų nuomonė apie socialinį būstą, %.....	61
21 pav. Respondentų valstybės paramos tipo pageidavimas.....	62
22 pav. Respondentų, žinančių apie valstybės remiamus būsto kreditus, skaičius, %.....	62
23 pav. Informacijos apie valstybės remiamus būsto kreditus, sklaida tarp respondentų, %.....	63
24 pav. Respondentų žinios apie galimybę mažiau pasiturintiems gauti valstybės paramą būstui įsigyti, %.....	63
25 pav. Respondentų noras pasinaudoti teikiama subsidija, %.....	64
26 pav. Respondentų nuosavybės įsigijimo planai, %.....	64
27 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, %.....	66
28 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, %.....	67
29 pav. Respondentų išsilavinimas.....	67
30 pav. Respondentų socialinė padėtis, %.....	68
31 pav. Respondentų šeimyninė padėtis, %.....	68
32 pav. Respondentams išnuomoto socialinio būsto pasiskirstymas.....	69
33 pav. Respondentams išnuomoto socialinio būsto pasiskirstymas, %.....	69
34 pav. Nedirbančių respondentų suinteresuotumas darbo paieškoje.....	70
35 pav. Nedirbančių respondentų nuomos ir komunalinių mokesčių mokėjimo šaltinis, %.....	70
36 pav. Socialinio būsto nuomininkų mokumas, %.....	71
37 pav. Socialinio būsto nuomininkų išsiskolinimo dydžiai.....	71
38 pav. Socialinio būsto nuomininkų išsiskolinimo gražinimo būdas.....	72
39 pav. Nuomininkų šeimos narių turimas būstas.....	73
40 pav. Nenumatytų nuomos sutartyje ir gyvenančių socialiniame bute asmenų skaičius, %.....	73
41 pav. Nenumatyti nuomos sutartyje ir gyvenantys socialiniame bute asmenys pagal giminystės ryšį nuomininkui.....	74
42 pav. Respondentų atsakomybė už kitų asmenų apgyvendinimą.....	75
43 pav. Respondentų nuomonė apie suteiktą valstybės paramą.....	75
44 pav. Respondentų, žinančių apie valstybės remiamus būsto kreditus, skaičius, %.....	76
45 pav. Informacijos apie valstybės remiamus būsto kreditus sklaida tarp respondentų, %.....	77
46 pav. Respondentų žinios apie galimybę mažiau pasiturintiems gauti valstybės paramą būstui įsigyti, %.....	77
47 pav. Respondentų noras pasinaudoti teikiama subsidija, %.....	78
48 pav. Respondentų nuosavybės įsigijimo ateities planai, %.....	78

Pagrindinės sąvokos

Butas – gyvenamojo namo dalis iš vieno ar kelių gyvenamųjų kambarių, virtuvės bei kitų patalpų, atitvarų konstrukcijomis atskirta nuo bendrojo naudojimo patalpų, kitų butų ar negyvenamųjų patalpų.

Būstas – vienbutis gyvenamasis namas, jo dalis, butas ar kitos gyvenamosios patalpos, tinkamos asmeniui arba šeimai gyventi.

Būsto kreditas - banko ar kitos kredito įstaigos pagal kreditavimo sutartį skolinami pinigai būstui įsigyti.

Savivaldybės socialinio būsto fondas – savivaldybei nuosavybės teise priklausantys, taip pat patikėjimo teise jos valdomi gyvenamieji namai, jų dalys, butai (ir kitos tinkamos gyventi patalpos), skirti nuomoti šeimoms ir asmenims, turintiems teisę į socialinį būstą.

Socialinis būstas – nekomerciniu pagrindu, pagal Vyriausybės nustatytą nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką nuomojamos savivaldybės gyvenamosios patalpos, skirtos mažas pajamas turintiems asmenims ir šeimoms apgyvendinti (socialinio būsto kategorijai nepriskiriamos tarnybinės gyvenamosios patalpos, bendrabučiai, nakvynės namai, gydymo ar globos (rūpybos) gyvenamosios patalpos).

Šeima – sutuoktiniai, taip pat susituokęs asmuo, su kuriuo teismo sprendimu dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium yra likę gyventi jų vaikai, arba vienas iš tėvų, jų vaikai iki 18 metų. Į šeimos sudėtį taip pat įskaitomi nedirbantys asmenys nuo 18 iki 24 metų, kurie mokosi dieninėse bendrojo lavinimo mokyklose ir kitų formaliojo švietimo įstaigų dieniniuose skyriuose (mokiniai ar studentai), taip pat asmenys laikotarpiu nuo dieninių bendrojo lavinimo mokyklų baigimo dienos iki tų pačių metų rugsėjo 1 dienos. Šeimos nariais taip pat laikomi asmenys, teismo tvarka pripažinti šeimos nariais. Šeimos nariais gali būti laikomi sutuoktinių ar vienišo asmens kartu gyvenantys tėvai (įtėviai).

Jauna šeima – šeima, kurioje kiekvienas iš sutuoktinių yra ne vyresnis kaip 35 metų, taip pat šeima, kurioje motina arba tėvas vieni augina vieną ar daugiau vaikų (įvaikių) ir yra ne vyresni kaip 35 metų. Jaunos šeimos nariais taip pat laikomi asmenys, teismo tvarka pripažinti šeimos nariais, ir gali būti laikomi sutuoktinių ar vienišo asmens kartu gyvenantys tėvai (įtėviai).

Valstybės remiami būsto kreditai – būsto kreditai, kurių gavėjams teikiama valstybės parama pagal šį Įstatymą (apmokant iš valstybės biudžeto lėšų būsto kredito draudimo įmokas ar jų dalį, teikiant subsidijas būsto kredito daliai padengti).

Našlaitis arba be tėvų globos likęs asmuo – asmuo, kurio abu tėvai yra mirę arba turėtas vienintelis iš tėvų yra miręs, arba be tėvų globos (rūpybos) likęs asmuo, kuriam įstatymų nustatyta tvarka yra nustatyta laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba), iki 18 metų.

Daugiabučio namo modernizavimas – statybos darbai, kuriais iš dalies arba visiškai atnaujinamos ir pagerinamos pastato ir (ar) jo inžinerinių sistemų fizinės ir energinės savybės.

Subsidija – procentinė valstybės remiamo būsto kredito dalis, kurią apmoka valstybė.

Bendrabučio tipo gyvenamosios patalpos – tinkamos asmeniui (šeimai) gyventi gyvenamosios patalpos (kambariai), turinčios bendro naudojimo patalpas (virtuves, sanitarinius mazgus, koridorius ir kitas pagalbines patalpas), anksčiau specialiai pastatytuose ar įrengtuose gyvenamuosiuose namuose – bendrabučiuose.

Tarnybinės gyvenamosios patalpos – gyvenamosios patalpos, skirtos apgyvendinti darbuotojams (tarnautojams) iki jų darbo santykių nutraukimo.

ĮVADAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybė siekia, kad socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties srityje kiekvienam šalies gyventojui būtų sudarytos visavertės gyvenimo sąlygos. Nacionaliniame pranešime apie Lietuvos socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties strategijas 2008-2010 metais nurodyta, kad viena iš trijų svarbiausių strategijų yra sveikatos apsaugos ir ilgalaikės globos politikos tobulinimas ir socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimas. Kadangi gyventojų gerovė tiesiogiai priklauso nuo pajamų ir išlaidų lygio, o Lietuvoje socialinės politikos problema yra gyventojų pajamų nelygybė, siekiant ją mažinti nuo 2005 iki 2008 metų buvo didinami įvairūs minimalių pajamų dydžiai, mažinami mokesčiai įvairioms socialinėms grupėms, ir įvairios valstybės mokamos socialinės išmokos. Siekiant užtikrinti būtiniausius asmens poreikius, padaugėjo stacionarių paslaugų: paslaugos asmenims namuose, globos ir nakvynės namai ir pan. Nors socialinių paslaugų kataloge duomenų apie socialinio būsto suteikimą nerasime, tačiau gyventojų aprūpinimas būstu yra viena iš socialinių politikos sričių. Didinant šios paslaugos prieinamumą, nuo 2004 m buvo sparčiai finansuojamas socialinio būsto fondo papildymas naujais būstais.

Būsto plėtra ir būsto srities politika yra analizuojama ir nagrinėjama valstybės mastu, o kadangi Lietuva yra Europos sąjungos narė, ir sąjungos mastu. Europos socialinė chartija, Europos būsto chartija, Europos regioninės plėtros komitetas pabrėžia būsto socialinės dimensijos svarbą. Lietuvos lygmeniu būsto politika yra aptariama Lietuvos būsto strategijoje, valstybės ilgalaikės raidos strategijoje, strategijos įgyvendinimo priemonėse. Valstybės paramos būstui išsinuomoti, t.y. socialinio būsto politika yra apsprendžiama socialinio būsto plėtros programose, kurios nagrinėja esamą būsto rinką, socialinio būsto poreikį valstybėje ir atskirai pagal savivaldybes, apskaičiuoja asignavimų dydį socialinio būsto įsigijimui. Deja, apie socialinį būstą ir jo problemas, literatūros ir medžiagos nėra. Nors ir opi valstybės problema, tačiau valstybės parama būstui nėra nuodugnai nagrinėjama, kaip, pvz. socialinės paslaugos. 2008 metais pasirodė du socialinio būsto problemas nagrinėjantys darbai: Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos darbuotojus paskatino išnagrinėti socialinio būsto problemas gaunami skundai dėl būsto; o Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės atliktas auditas atkreipė dėmesį į didėjantį asmenų, norinčių gauti būstą, skaičių ir nustatė savivaldybėse daromus pažeidimus. Šios dvi įstaigos atkreipė dėmesį, kad būstas ne visada suteikiamas tiems asmenims, kuriems jis yra būtinas, nustatė, kad savivaldybėms trūksta įgaliojimų kontroliuojant nuomininkus; vaiko teisių pasaugos kontrolieriai pabrėžė, kad labiausiai būstais reikia aprūpinti tokia socialines grupes, kaip našlaičius, daugiavaikes šeimas.

Statistinius duomenis apie valstybės paramą būstui išsinuomoti kiekvienais metais pateikia statistikos departamentas, nuroydamas būsto pasiskirstymą pagal savivaldybes, būsto poreikį, išnuomotų būstų skaičių ir pan.

Socialinio būsto, kaip vienos iš socialinės paskirties valstybės paramos formų, nagrinėja Jolanta Sičiūnienė savo magistro baigiamajame darbe „Socialinis būstas ir jo gyventojai – kaip politikos objektas: sociopolitologinės išvalgos (Vilniaus atvejis)“. Darbo autorė atskleidžia socialinio būsto gyventojų charakteristikos pagrindinius bruožus bei juos įtakojančius veiksnius. Atlikus tyrimą apžvelgia socialinio būsto gyvenamosios erdvės, mikroklimato problemas, kurie gali tiek teigiamai, tiek neigiamai veikti šią vieną iš socialinės paskirties valstybės paramos formų.

Šiame darbe valstybės parama – socialinis būstas yra nagrinėjamas ne sociopolitologine prasme, tačiau yra iškeliamos pagrindinės su būsto nuoma susijusios problemos: būsto suteikimas, nuomos kontrolė, būstų subnuoma, nuomininkų iškeldinimas, būsto poreikis ir pan. Atliktas empirinis kiekybinis tyrimas Tauragės rajono savivaldybėje patvirtino teorinėje dalyje iškeltas problemas ir hipotezę. Todėl darbo pabaigoje autorės atkreiptas dėmesys į valstybės paramą reglamentuojančio įstatymo taisytinias vietas bei pasiūlyti galimi socialinio būsto nuomos modeliai.

Tyrimo aktualumas. Valstybės parama būstui išsinuomoti yra viena iš daugelio teikiamų valstybės paramų mažas pajamas gaunantiems asmenims. Valstybės paramos tikslas yra mažinti asmenų ir šeimų socialinę atskirtį, užtikrinti asmenų dalyvavimą visuomenės gyvenime, mažinti skurdą. Kiekvienas žinome, kad pagrindinė parama yra įvairios socialinės paslaugos, kurios gali būti piniginės ir nepiniginės formos: pašalpos, kompensacijos, parama drabužiais ir maistu, labdaros fondai ir t. t. Apie socialinės paslaugas ir jų teikimą yra plačiai diskutuojama ir analizuojama. Valstybės parama būstui išsinuomoti, arba socialinis būstas, yra labai svarbi paramos forma, tačiau socialiniam būstui skiriama per mažai dėmesio.

Tyrimo naujumas. Valstybės parama būstui išsinuomoti nėra plačiai diskutuojama ir analizuojama paramos forma, šia tema nerasime atliktų išsamių tyrimų ir analizių. Pasirodanti informacija žiniasklaidoje apie kai kuriuose Lietuvos miestuose statomus namus, kurie skirti socialiniam būstui, arba apie tokių būstų suteikimą ir kaimynų vargus gyvenant šalia socialiai remtinių šeimų nėra išsami. Socialinio būsto fondo sudarymą ir jo naudojimą aptaria rengiamos socialinio būsto fondo plėtros programos, tačiau plačiai visuomenei jos, nors ir prieinamos, tačiau nėra žinomos, be to, galima teigti, ir neįdomios – paprastam piliečiui vargu ar bus vertinga skaityti, kiek asmenų įregistruota sąrašuose socialiniam būstui gauti, kokie yra skiriami valstybės asignavimai būstams įsigyti. Deja, socialinio būsto plėtros programos neatlieka gilios analizės, kuri padėtų išsiaiškinti, kodėl kiekvienais metais socialinio būsto pageidauja vis daugiau asmenų, sąrašai socialiniam būstui gauti tik ilgėja, o kasmet skiriamos valstybės lėšos savivaldybėms socialiniams būstams įsigyti nepadeda mažinti eilių. 2008 metų gruodį savivaldybėms pristatytas

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės atliktas socialinio būsto auditas šešiose savivaldybėse parodė, kad savivaldybės darbuotojai, įgyvendinami valstybės paramos teikimą, ne tik susiduria su įvairiomis nuomos problemomis, bet ir patys padaro nemažai su įstatymo taikymu susijusių pažeidimų. Po šio audito ataskaitos pateikimo spaudoje pasirodė įvairių straipsnių socialinio būsto tema, tačiau audito metu iškeltos problemos iki šiol nėra sprendžiamos.

Tyrimo objektas. Tyrimo objektas yra Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto nuomininkai ir asmenys, laukiantys socialinio būsto. Teorinėje dalyje parodytos socialinio būsto problemos per Lietuvos būsto strategiją, Socialinio būsto fondo plėtros programas, Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymą, Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą.

Tyrimo problema. Tyrime iškelta problema yra socialinį būstą reglamentuojančio įstatymo spragos ir su jo taikymu susijusios problemos savivaldybės darbuotojų darbe su socialinio būsto nuomininkais.

Tyrimo tikslas. Nustatyti, ar valstybės vykdomomis priemonėmis yra sprendžiamos asmenų, neturinčių būsto ir negalinčių jo įsigyti, problemos.

Tyrimo uždaviniai. Parodyti, su kokiomis problemomis susiduriama teikiant valstybės paramą būstui išsinuomoti, parodyti, kad valstybės remiamas būsto kreditas galėtų būti socialinio būsto alternatyva bei pasiūlyti socialinio būsto suteikimo modelius.

Tyrimo hipotezė. Socialinio būsto fondas yra menkas ir jį būtina plėsti, kiekvienais metais skiriant valstybės lėšas būstams įsigyti, taip mažinant socialinio būsto laukiančiųjų eiles.

Tyrimo metodai:

- naudojami teoriniai metodai: socialinio būsto nuomą reglamentuojantys įstatymai, socialinio būsto fondo plėtrą reguliuojančio programos, Lietuvos Respublikos valstybinio audito vertinimas;
- empiriniai metodai: apklausa;
- duomenų apdorojimas WORD, EXCEL programomis.

Tyrimo metodika. Informacija buvo surinkta neatsitiktinio tyrimo būdu. Tyrimas vykdytas Tauragės rajono savivaldybės administracijos Plėtros, investicijų ir turto valdymo, Socialinės paramos, Bendrajame skyriuose, Vaiko teisių apsaugos tarnyboje, savivaldybės socialinius butus administruojančioje įmonėje UAB Tauragės butų ūkyje. Apklausos metu aiškintasi, ar teorinėje dalyje iškeltos problemos iš tikrųjų egzistuoja ir ar su jomis susiduria savivaldybės darbuotojai, nuomodami būstą socialiai remtiniams asmenims.

Tyrimo imtis. Išdalinta 200 anketų: 100 anketų skirta socialinio būsto laukiantiems ir į sąrašus socialiniam būstui gauti įregistruotiems asmenims (iš viso 2008 metų pabaigoje įregistruota 570 asmenų, laukiančių socialinio būsto); 100 anketų skirta socialinį būstą gavusiems ir jame

gyvenantiems asmenims (Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto fondą sudaro 490 butų). Tyrimo instrumento grįžtamumas nurodomas 3.1. ir 3.2. dalyse.

Tyrimo organizavimas bei atlikimas. Tyrimą atliko Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto magistratūros studijų Viešojo administravimo studentė Liubov Mockienė. Respondentų bazė suformuota remiantis anketinės apklausos rezultatais. Tikslinė grupė – savivaldybės sąrašuose socialiniam būstui gauti įregistruoti asmenys ir socialinio būsto nuomininkai. Tyrimo objektas – butai ir jų nuoma, buto gavimo terminas, nuomininko šeimos narių apgyvendinimas, su socialiniu būstu susijusios nuostatos ir valstybės remiami būsto kreditai. Tyrimo rezultatai apibendrinti ir reprezentatyviai bei informatyviai pateikti diagramose, grafikuose objektyviai aprašyti.

1. VALSTYBĖS BŪSTO POLITIKA

1.1. Lietuvos būsto strategija ir jos svarba

Teisė į būstą yra viena iš pagrindinių kiekvieno piliečio teisių, kurią turi užtikrinti valstybė. Teisė į tinkamą ir prieinamą būstą yra kiekvieno asmens socialinė garantija, kurią užtikrina Europos būsto chartija, pabrėžianti Europos Sąjungos valstybių narių susidūrimą su nekilnojamojo būsto rinkos, pasenusių būstų, benamystės problemomis, skatinanti būstą integruoti į socialinę, ekonominę ir teritorinės sanglaudos politiką. Būstas yra vienas iš pirminio būtinumo turtų, pagrindinė socialinė teisė, sudaranti Europos socialinio modelio pagrindą ir žmogaus orumo grandį. Kiekvienas pilietis turi teisę statytis, įsigyti nuosavybės teise gyvenamą namą, butą, nuomotis gyvenamąją patalpą iš fizinių ir juridinių asmenų. Būsto sektorius aktualus visoms Europos Sąjungos valstybėms, kurios pasirašytoje Europos socialinėje chartijoje garantuoja žmogaus teisę į būstą, nurodo, kad valstybė privalo vykdyti šeimos poreikiams pritaikytą būsto politiką, o valstybės yra raginamos užtikrinti galimybę turėti atitinkamo standarto būstą už prieinamą kainą.

Būsto sritis, remiantis socialinio teisingumo, darnaus vystimosi ir kitais principais, yra reguliuojama valstybės institucijų. Šios, atsižvelgdamos ne tik į Lietuvos socialinę ir ekonominę padėtį, Valstybės ilgalaikės raidos strategiją, bet ir į Europos Sąjungos valstybių gerąją praktiką, standartus, rengia ir įgyvendina būsto politikos tikslus, prioritetus, būsto plėtros, modernizavimo, atnaujinimo programas. Būsto politika ir jos pokyčiai yra neatsiejami nuo bendros valstybės ūkio raidos, kurios istoriniai pokyčiai lėmė ūkio reformas ir rinkos ekonomikos pokyčius. Nors nacionalinį būsto fondą procentaliai sudaro didžiąja dalimi privatus būstas, tačiau tiek valstybinis, tiek privatus būstas yra fiziškai nusidėvėjęs, jo kokybė ne visada atitinka keliamus techninius reikalavimus. Sureguliuoti būsto rinką, pasiūlą ir paklausą, finansinius srautus, būsto priežiūrą ir modernizavimą, yra rengiamos strategijos. Pagrindinė Lietuvos būsto strategija, apjungianti tokias šalies problemas būsto srityje, kaip daugiabučių namų modernizavimas, daugiabučių namų bendrijų steigimas, valstybės paramos apsirūpinant būstu teikimas, buvo parengta ir patvirtinta 2004 metais, jos nuostatos bus įgyvendinamos iki 2020 metų.

Nuo 1992 metų Lietuvos piliečių veiksmus, susijusius su nuosavybės įsigijimu, statybomis ir eksploatavimu, valstybės paramos formomis įsigyjant gyvenamąjį namą ar butą, reglamentavo Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymas. Nuosavybės teise gyvenamosios patalpos galėjo priklausyti fiziniams asmenims, gyvenamųjų namų statybos ar eksploatavimo bendrijoms, savivaldybėms, įmonėms ir organizacijoms. Bendrasis fizinių ir juridinių asmenų, įmonių ir organizacijų gyvenamųjų patalpų eksploatavimą, nuomą, paskirties

pakeitimą, pardavimą reglamentuojantis teisės aktas buvo ir liko Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, kurio esminių pakeitimų disponuojant nuosavybės teise priklausančiomis patalpomis nepriimta. Savivaldybėms nuosavybės teise priklausančios gyvenamieji namai ir butai buvo skirstomi į keturis fondus: pagrindinį butų, manevrinį butų, tarnybinį butų ir specialųjį gyvenamųjų patalpų [2, Žin., 1992, Nr. 14-378, 7 straipsnis]. Lietuvos Respublikos Seimui 2002 m. lapkričio 12 d. priėmus Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą minėti fondai buvo panaikinti paliekant tik pagrindinį (socialinį) butų fondą. Dėl šios priežasties padidėjo socialinio būsto skaičius, tačiau kiekvienais metais daugėja asmenų, pageidaujančių gauti tokį būstą.

Daugiabučių gyvenamųjų namų, kuriuose dalis butų buvo juridinių asmenų nuosavybė, nuomojama gyventojams, kita – fizinių asmenų nuosavybė, sudarydavo nuomininkų ir savininkų butų eksploatavimo bendrijas, veikiančias pagal jungtines veiklos sutartis. Tų daugiabučių namų, kurių visi butai priklausė tik fiziniams asmenims, savininkai taip pat sudarydavo butų eksploatavimo bendrijas. Bendrijų steigimo tikslas buvo naujų gyvenamųjų namų statyba. Piliečiai, sukūrę bendriją galėjo „sujungti lėšas gyvenamojo namo ar kelių gyvenamųjų namų statybai“ [2, Žin., 1992, Nr. 14-378, 6 straipsnis], t.y. gyventojai per bendrijas galėjo kreiptis dėl paskolų gavimo butams naujai statomuose gyvenamuosiuose namuose įsigyti. Matome, kad 1992 ir vėlesniais metais valstybė rėmė naujų gyvenamųjų namų statybas, skatino gyventojus įsigyti nuosavybę pasinaudojant valstybės parama. Nuo 2003 metų valstybė pradėjo skatinti daugiabučių namų renovavimą. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad būsto statyba per laikotarpį nuo 1990 metų iki 2002 metų sumažėjo, o esamų daugiabučių kokybė nebeatitiko keliamų reikalavimų. Dauguma 1961-1990 metais Lietuvoje pastatytų daugiabučių namų, sparčiai privatizuoti per nepriklausomybės atkūrimo laikotarpį, yra nusidėvėję, jiems trūksta tinkamos priežiūros. Nors yra priimtas Lietuvos Respublikos daugiabučių namų įstatymas, savivaldybės kaupia daugiabučių namų savininkų bendrijų rėmimo fondus, įgyvendina energijos taupymo programas, tačiau gyventojai į bendrijas buriasi pasyviai, trūksta priežiūros namo bendrajai nuosavybei [9, psl. 3: Gyvenamųjų namų administravimas, priežiūra ir atnaujinimas]. Būsto sektoriaus plėtra įgyvendinama iš privačių investicijų, tik maža dalis investicijų pritraukiama iš valstybės. Nors gyventojai turi galimybę pasinaudoti komercinių bankų siūlymais įsigyti būstą pasinaudojant kreditais, šią galimybę riboja menkos gyventojų pajamos. Mažas pajamas turinčias šeimas, norinčias įsigyti būstą, iš dalies remia ir valstybė: asmenims, iki 2003 metų pasinaudojusiems lengvatiniu kreditu, valstybė išpareigojo kompensuoti lengvatinių būsto kreditų dalį, o nuo 2003 metų apskaičiuojant gyventojų pajamų mokesťį, iš metinių pajamų atimama sumokėtų palūkanų už kreditą vienam būstui įsigyti suma ir kreditu pasinaudojusiam asmeniui gražinama atitinkama sumokėta pajamų mokesčio dalis. Valstybė ėmėsi priemonių skatinti Lietuvos būsto sektoriaus

plėtrą, buvo finansuojami bendrijų energijos taupymo projektai, tačiau rengiant Lietuvos būsto strategiją 2004 metais, buvo laikomasi nuostatos, kad vykdomos programos nėra efektingos bei neleidžia siekti strateginių tikslų, taip pat buvo planuojama valstybės finansavimą perskirstyti taip, kad atitiktų tikruosius poreikius, atsižvelgiant į mažiau pasiturinčius piliečius.

Lietuvos būsto sektorius yra tarpinstitucinis, t.y. kompetencija būsto srityje yra suskirstyta tarp septynių ministerijų: Aplinkos, Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo, Ūkio, Žemės ūkio, Teisingumo ir Vidaus reikalų; jos visos kartu atsakingos už techninį ir fizinį fondo valdymą, būsto programų finansavimą, kompensacijų skaičiavimą už butų šildymo, šalto, karšto vandens išlaidas, energijos naudojimą, turto registravimą, regionų plėtros politiką. Yra sukurta teisinė sistema, reguliuojanti būsto sektorių. Jos pagrindas yra Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, reglamentuojantis turtinius santykius, bendrosios dalinės nuosavybės valdymo formas, daugiabučių namų savininkų bendrijas, Lietuvos Respublikos daugiabučių namų savininkų bendrijų bei Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ir išsinuomoti bei daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymai, numatantys gyventojų steigimąsi į bendrijas, valstybės paramos gavimą namo renovavimui, gyvenamųjų patalpų pirkimui ar statyboms.

Lietuvos būsto strategija buvo parengta remiantis statistiniais duomenimis, analizėmis, buvo nustatytos stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG analizė). Buvo iškelti trys pagrindiniai tikslai [9, psl. 8: strategijos tikslai ir prioritetinės kryptys] :

1. išplėsti būsto pasirinkimo galimybes visoms socialinėms grupėms (tai reiškia, kad turi būti sukurtos galimybės skirtingas pajamas gaunantiems asmenims (šeimoms) pasirinkti jiems tinkamą būstą, sukurti pasiūlos įvairovę. Siekti didinti nuomojamo būsto sektorių, socialinio būsto fondą mažas pajamas gaunantiems šeimoms. Vidutinės pajamas gaunantiems asmenims turi būti suteikta galimybė įsigyti ar išsinuomoti kokybišką būstą, statomų būstų pasirinkimo galimybės skatinant šiuos asmenis pasinaudoti būsto kreditais);

2. užtikrinti efektyvų esamo būsto naudojimą, priežiūrą, atnaujinimą ir modernizavimą, įskaitant racionalų energetikos išteklių naudojimą (šiuo tikslų norima pagerinti esamo būsto fondo būklę, t.y. numatyta atnaujinti stogų rekonstrukcijas, pašalinti stambiaplokščių namų siūlių defektus, sumažinti išorinių sienų šiluminį laidumą ir pan.);

3. sustiprinti būsto sektoriaus subjektų gebėjimą dalyvauti būsto rinkoje (efektyvi valstybės pinigine parama nepasiturintiems asmenims, gyventojų subūrimas į daugiabučių namų savininkų bendrijas, visuomenės informavimo sistemos sukūrimas).

Atsižvelgiant į šiuos tikslus, nustatytas prioritetines kryptis, siekiama aktyvinti nuomojamo būsto sektoriaus plėtrą panaudojant privataus sektoriaus galimybes, pasinaudojant ES valstybių praktika, sukurti sąlygas nuomojamo ne pelnui gauti būsto sektoriui ir parengti tai reguliuojančius teisės aktus; siekiat optimizuoti ir gerinti nusidėvėjusių daugiabučių vertę ir kokybę, skatinti

kiekvieno būsto savininką privalomai įstoti į bendriją, didinti savininkų gebėjimus tinkamai prižiūrėti būstą bei suteikti galimybes jiems pasirinkti geriausios kokybės paslaugas. Svarbus yra valstybės siekis suteikti gyventojams finansinę paramą būstui išlaikyti, kompensacijoms, taip pat remti renovavimo programas.

Atskirai būtina paminėti vieną iš strategijos tikslų – padėti mažas pajamas gaunantiems šeimoms įsitvirtinti rinkoje, įsigyti ar išsinuomoti būstą. Tai yra viena pagrindinių paramų socialiai remtiniams asmenims, norintiems gauti socialinį būstą bei kompensacijas už šildymą, karštą ir šaltą vandenį. Savivaldybės nuomojamos gyvenamosios patalpos sudaro gana nedidelę būsto rinkos dalį. Dauguma gyventojų nuomojasi būstą iš privačių asmenų, be to, šalyje praktiškai nėra įmonėms ar organizacijoms nuosavybės teise priklausančių nuomojamų gyvenamųjų patalpų (skirtingai nei ES valstybėse), o tai mažina gyventojų pasirinkimą. Lietuvoje nėra išvystyta stipri nuomos santykius reguliuojanti bei privalomus nuomojamo privataus ar socialinio būsto kokybės reikalavimus nustatanti teisinė bazė. Yra užmiršta ta gyventojų grupė, kuri negali pretenduoti į socialinio būsto nuomą dėl gaunamų Vyriausybės nustatytus dydžius viršijančių pajamų, tačiau šios pajamos yra per mažos įsigyti nuosavą būstą. Nors yra kalbama apie ne pelno būsto sektoriaus sukūrimą ir plėtrą, tačiau per penkerius metus buvo parengta tik viena valstybės programa, suteikianti finansinę paramą mažas pajamas turintiems asmenims (šeimoms) nuomotis būstą privačiame sektoriuje, tokiu atveju, valstybė ir savivaldybės apmokėtų dalį nuomos mokesčio toms šeimoms, kurios nuomotųsi būstą iš privačių fizinių ar juridinių asmenų. Šiam tikslui buvo parengtos Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymo pataisos, įsigaliojusios 2008 m. spalio mėnesį. Tačiau tų pačių metų gruodį tokią galimybę reglamentuojantys įstatymo straipsniai buvo panaikinti.

Parengtoje Lietuvos būsto strategijoje numatyti uždaviniai yra neatsiejami nuo darnaus valstybės vystimosi. Rengiant strategiją buvo atsižvelgta į kylančias grėsmes ir silpnybes, tačiau tai nereiškia, kad įgyvendinant strategiją iki 2020 metų neiškils daugiau kliūčių jos įgyvendinimui. Būstas turi būti prieinamas kiekvienam, būsto neprieinamumas daro tiesioginę įtaką gyvenimui, socialinei asmens integracijai bei iš kitos pusės valstybės konkurencingumui ir ekonominei plėtrai. Su būstu susijusios problemos turi būti sprendžiamos tiek valstybės, tiek Europos Sąjungos lygmenyje.

1.1.1. Socialinio būsto fondas ir jo plėtra

Valstybės būsto politika yra neatsiejama nuo socialinio būsto, todėl socialinio būsto fondą, kurį privalo turėti kiekviena savivaldybė, siekiama kiekvienais metais kuo daugiau plėsti. Šio fondo plėtra, finansuojama iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, yra vykdoma nuosekliai, ir remiantis Lietuvos būsto strategija, socialinio būsto fondas nuo 2004 iki 2020 metų turi būti

padidintas 25-30 tūkstančių butų (nuo 2,4% iki 4/5%). Fondo plėtrai įgyvendinti buvo priimti sekantys nutarimai ir programos: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 708 patvirtinta socialinio būsto fondo plėtros 2005-2007 metų programa (programos pakeitimas 2007 m. gegužės 9 d. Nr. 448); Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 5 d. nutarimu Nr. 548 patvirtinta socialinio būsto fondo plėtros 2008-2010 metų programa. Fondo plėtra įgyvendinama perkant rinkoje butus arba statant namus; jeigu savivaldybėms nepavyksta panaudoti visų jai skirtų lėšų turto įsigijimui, nepanaudotas lėšas savivaldybė gražina, ir prireikus, Aplinkos ministerija jas perskirsto kitoms savivaldybėms; savivaldybės kasmet privalo atsiskaityti ministerijai apie lėšų socialinio būsto fondo plėtrai panaudojimą, t.y. kokios buvo investicijos į pirkimą, statybą/rekonstravimą, įsigytų butų skaičius, plotas. Būtina paminėti, kad socialinės atskirties reiškinių šalinimas, socialinės apsaugos finansavimas, būtiniausių visuomenės reikmių tenkinimas yra vienas iš pirmaeilių Vyriausybės darbų, nurodytų Lietuvos Vyriausybės programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, kuria remiantis buvo priimti įsipareigojimai remti savivaldybių socialinio būsto fondo plėtrą (91.18. punktas), užtikrinti darnų statybos ir būsto sektoriaus vystymąsi, nuosekliai įgyvendinti Būsto strategiją, pagerinti gyventojų apsirūpinimo būstu sąlygas, būsto fondo ir aplinkos kokybę (14.2 punktas).

1 lentelė. Planuojami ir prognozuojami kasmetinių Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti orientaciniai 2004-2010 metų dydžiai

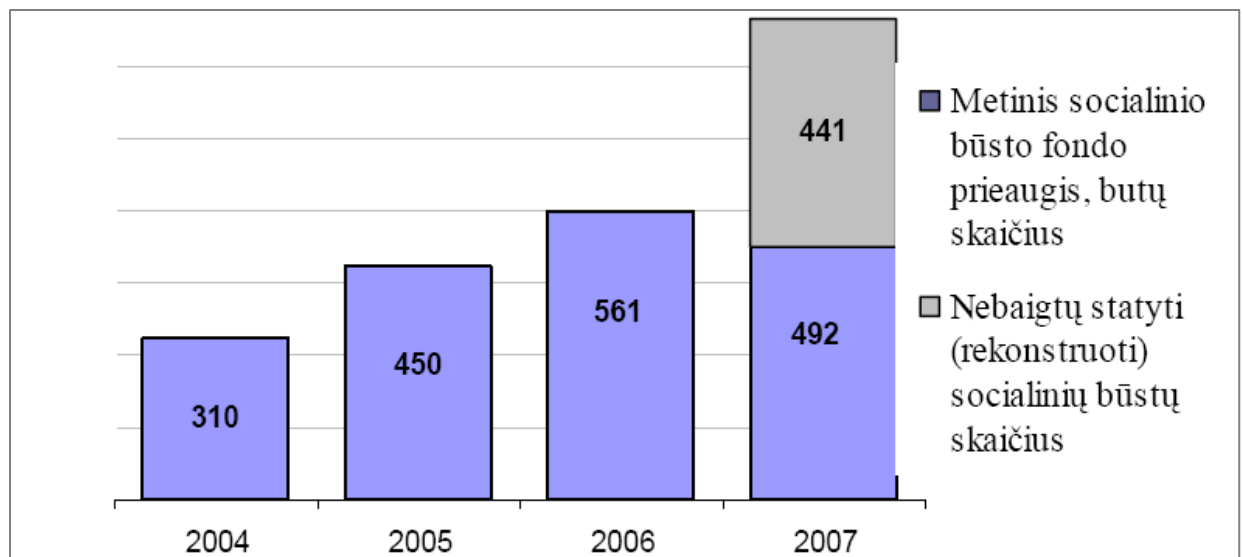
Metai	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimai, tūkst. Litų	Pastabos
2004	15000	lėšos panaudotos
2005	20000	lėšos panaudotos
2006	30000	lėšos panaudotos
2007	50000	numatyta 2007 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžete
2008	70000	Planas
2009	100000	Prognozė
2010	125000	Prognozė
Iš viso	410000	

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2005-2007 metų programa (Žin., 2004, Nr. 93-3408)

Palyginimui galima pateikti tokius statistinius duomenis: socialinio būsto fondo plėtrai savivaldybėms buvo skirti tokie asignavimai:

- 2005 metai 20 000 tūkst. litų
- 2006 metai 30 000 tūkst. litų
- 2007 metai 50 000 tūkst. litų
- 2008 metai 70 000 tūkst. litų

Kaip matyti, kasmet valstybės biudžeto asignavimai savivaldybėms socialinio būsto fondo plėtrai buvo didinami, viso investuota 115 mln. litų, kas sudaro 1 813 įsigytų socialinių būstų.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Socialinio būsto fondo plėtros programos ir socialinio būsto fondo naudojimo vertinimas“. Prieiga per internetą www.vkontrolė.lt

1 pav. Socialinio būsto fondo plėtra 2004-2007 m.

Biudžeto poreikis socialinio būsto fondui plėtoti nustatomas atsižvelgiant į esamą socialinio būsto poreikį, pateiktą valstybės socialinio būsto plėtros programoje, ir Lietuvos būsto strategijos nustatytą socialinio būsto lyginamosios dalies rodiklį 2020 metais. Preliminarus valstybės biudžeto lėšų poreikis 2004 – 2010 metams buvo apskaičiuojamas pagal Socialinio būsto plėtros 2005 – 2007 metams programoje pateiktą formulę (sudaro 445 000 tūkstančių litų):

$$L=8000 \times 46 \times 1210=445\ 000 \text{ tūkstančių litų};$$

Čia: 8000 – numatomas socialinio būsto prieaugis 2004-2010 metais vienetais;

46 – vidutinis socialinio būsto naudingasis plotas m² (apskaičiuotas pagal vidutinį šeimos dydį);

1210 – vidutinė socialinio būsto naudingojo ploto 1 m² įsigijimo kaina litais (apskaičiuota pagal 2005 metų pradžios būsto įsigijimo kainų lygį ir jų paskirstymą pagal savivaldybes).

Būtina pasakyti, kad socialinio būsto plėtros 2008-2010 metams programoje neberegamentuojama, kaip yra skaičiuojamas lėšų poreikis, o prognozuojami valstybės biudžeto asignavimų orientaciniai dydžiai 2008, 2009 ir 2010 metams liko tokie pat, kaip ir Socialinio būsto

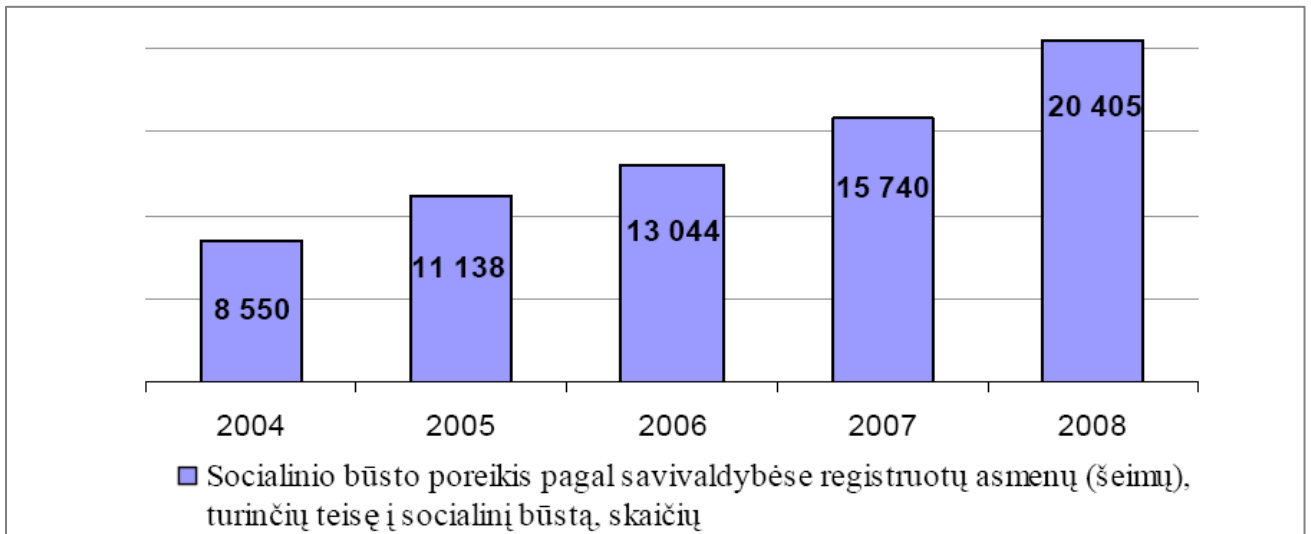
plėtos 2005-2007 metų programoje. Taip pat naujojoje būsto plėtos programoje socialinio būsto fondo prieaugis, išreikštas butų skaičiumi, nenurodytas. Vadovaujantis būsto plėtos programa, iki 2010 metų pabaigos socialinio būsto fondo lyginamoji dalis turėjo būti padidinta iki 3,2% ir per šį laikotarpį, pradedant nuo 2004 metų, savivaldybių socialinio būsto fondas turėtų būti papildytas ne mažiau kaip 8 tūkstančiais butų. Tačiau naujojoje plėtos programoje jau nurodoma, kad tikimasi iki 2010 metų pabaigos socialinio būsto fondą padidinti tik nuo 2,4 iki 3 %, t.y. 0,4% mažiau.

Kiekviena savivaldybė preliminarų savo biudžeto lėšų poreikį apskaičiuoja pagal aukščiau nurodytą formulę, nurodant socialinio būsto prieaugį tam tikru laikotarpiu, vienetais ir vidutinę socialinio būsto naudingo ploto vienam m² įsigijimo kainą litais. O valstybės lėšos savivaldybėms planuojamos pagal savivaldybių pateiktus duomenis apie asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinį būstą, skaičių.

Būsto fondo plėtra ir lėšų pervedimas savivaldybėms yra vykdomas sekančia tvarka: valstybės biudžeto asignavimai pagal numatytą lėšų poreikį skirstomi kiekvienais metais; savivaldybei yra pranešama apie numatytą lėšų sumą ir savivaldybės vykdomoji institucija, t.y. administracija, pradeda butų įsigijimo procedūras. Valstybės asignavimai pervedami į savivaldybės sąskaitą tik įvykdžius visas butų įsigijimo procedūras, o statant naujus ar rekonstruojant ir pritaikant esamus pastatus – tik už teisės aktų nustatyta tvarka atrinkto rangovo atliktus statybos ir montavimo darbus. Savivaldybės savo ruožtu būsto įsigijimą vykdo vadovaujantis ne Viešųjų pirkimų įstatymu, o Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų pirkimų arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimų tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 25 d. nutarimu Nr. 841. Įsigijimo procedūros yra sekančios: savivaldybių tarybų sprendimu tvirtina kokiais būstais reikia papildyti socialinio būsto fondą (kambarių skaičius, patogumai), nustato vieno m² būsto kainą; sudaroma būsto pirkimo komisija, kuri vietinėje spaudoje ir Valstybės žiniuose skelbia apie pirkimo procedūras. Asmenys, norintys parduoti būstą, pristato paraiškas, kuriopasibaigus paraiškų pateikimo terminui, yra peržiūrimos komisijos narių. Būstai yra apžiūrimi, ir tinkančio būsto savininkas yra kviečiamas deryboms. Komisijai nusprendus kuriuos būstus pirkti, su būsto savininkais yra pasirašoma pirkimo-pardavimo sutartis; pinigai savininkui pervedami 30 dienų laikotarpyje, kadangi savivaldybės pinigais nedisponuoja (įvykdžius būsto įsigijimo procedūras, savivaldybės siunčia paraišką Finansų ministerijai, kuri sutikrinus visus duomenis, perveda asignavimus į savivaldybės sąskaitą, o savivaldybės savo ruožtu atsiskaito su pardavėju). Įsigytas socialinis būstas privalomai registruojamas kaip savivaldybės nuosavybė. Būsto įsigijimas gali būti vykdomas skelbiamų arba neskelbiamų derybų būdu.

Socialinio būsto fondas plečiamas kiekvienais metais, tačiau remiantis statistiniais duomenimis, sąrašai asmenų, pageidaujančių gauti valstybės paramą, nemažėja: nuo 2004 iki 2008

metų poreikis padidėjo 58 % (vidutinis metinis būsto poreikio padidėjimas yra 20 %, vidutinis metinis socialinio būsto fondo prieaugis 2,3 %).

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Socialinio būsto fondo plėtros programos ir socialinio būsto fondo naudojimo vertinimas“. Prieiga per internetą www.vkontrolė.lt

2 pav. Socialinio būsto poreikis 2004-2008 m.

Statistiniai duomenys įrodo, kad Lietuvos būsto strategija, socialinio būsto fondo plėtros programos yra būtinos, valstybė privalo užtikrinti mažas pajamas gaunantiems asmenims ir jų šeimoms galimybę gauti socialinį būstą, šalinant jų socialinę atskirtį bei užtikrinant jų socialinę gerovę. Tačiau skiriant valstybės asignavimus savivaldybėms socialinio būsto fondo plėtrai ir kasmet didinant asignavimų skaičių, valstybė neišsprendžia problemų, susijusių su socialinio būsto laukiančių asmenų skaičiaus mažėjimu, socialinio būsto nuomą ir iš nuomos santykių kylančių problemų.

1.2. Valstybės paramos būstui išsinuomoti probleminiai aspektai

Remiantis statistika, Lietuvoje yra daug žmonių, neturinčių ir dėl skirtingų priežasčių negalinčių įsigyti nuosavo būsto. Šią problemą kiekvienas sprendžia skirtingai, tačiau egzistuoja ta dalis asmenų, kuri gali kreiptis ir kreipiasi pagalbos į valstybę. Kiekvienos valstybės rūpestis yra jos piliečių materialinės gerovės užtikrinimas, jų materialinės padėties gerėjimas. Valstybė tiesiogiai suteikti materialinės paramos pinigais negali, tačiau finansiškai nepajėgius gyventojus gali remti per socialines pašalpas, lengvatas, kompensacijas. Toks gyventojų rėmimas gali būti ydingas, nes gyventojai šias lengvatas gauna pagal kategoriją, o ne pagal realias finansines galimybes. Be to, nėra sukurta bendra sistema, leidžianti tikrinti gyventojų, pageidaujančių gauti finansinę valstybės paramą, pateiktų dokumentų tikrumą.

Valstybės parama būstui išsinuomoti yra pagalba nepasiturintiems piliečiams suteikiant jiems gyvenamąjį plotą. Nepasiturinčiais laikomi tie asmenys, kurie atitinka Vyriausybės nustatytus reikalavimus: gaunamų pajamų dydžiai neviršija apskaičiuotų asmens (šėimos) metinių pajamų dydžių, negali turėti nuosavo būsto arba turimo būsto normatyvai neatitinka būstui keliamų reikalavimų. Socialinis būstas, socialinio būsto fondo sudarymas ir jo remontas, socialinio būsto nuoma yra savarankiška savivaldybės funkcija, todėl jos yra atsakingos už šios valstybės paramos teikimą. Socialinis būstas traktuojamas kaip nekomerciniu pagrindu pagal Vyriausybės nustatytą nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką nuomojamos savivaldybės gyvenamosios patalpos. Šios patalpos yra skirtos mažas pajamas turintiems asmenims ir šeimoms apgyvendinti pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymą. Pabrėžtina, kad socialinio būsto kategorijai nepriskiriamos tarnybinės gyvenamosios patalpos, bendrabučiai, nakvynės namai, gydymo ir globos (rūpybos) patalpos.

Kiekviena savivaldybė turi socialinio būsto fondą, kurį sudaro savivaldybei nuosavybės teise priklausantys gyvenamieji namai, jų dalys, butai (tinkamos gyventi patalpos). Iki 2003 m. sausio 1 d. savivaldybėms nuosavybės teise priklausančios gyvenamosios patalpos buvo skirstomos į keturis butų fondus:

- Pagrindinį (kurio gyvenamosios patalpos buvo nuomojamos piliečiams valstybės paramos suteikimo pagrindu arba išnuomojamos asmenims, iškeldinamiems griauant gyvenamuosius namus, pertvarkant gyvenamąsias patalpas į negyvenamąsias, grąžinant gyvenamuosius namus jų savininkams, remiantis nuosavybės atstatymo teise, taip pat kitais atvejais, kai pagal įstatymus savivaldybės įpareigojamos suteikti asmenims gyvenamąsias patalpas);
- Manevrinį (gyvenamosios patalpos buvo suteikiamos perkeliams piliečiams laikinai apgyvendinti, atliekant gyvenamųjų namų kapitalinį remontą, juos rekonstruojant, modernizuojant, likviduojant stichinių ir kitų nelaimių padarinius);
- Tarnybinių (gyvenamosios patalpos buvo nuomojamos darbuotojams pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą sąrašą);
- Specialiųjų gyvenamųjų patalpų fondą (bendrabučiai, viešbučiai, nakvynės namai ir prieglaudos).

Nuo 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujai Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo redakcijai¹, savivaldybei nuosavybės teise priklausančių gyvenamųjų patalpų paskirstymo į keturis fondus nebeliko. Socialiniai būstai iš minėtų 4 fondų buvo įregistruoti į vieną socialinio būsto fondą, kas sukėlė su nuoma susijusias problemas: fondų apjungimą ir būstų perregistravimą,

---

¹ Nuo 2009-08-14 įstatymo pavadinimas – Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas.

nuomos sutarčių atnaujinimą, terminuotų manevrinių butų nuomos sutarčių pakeitimą, klausimą dėl tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutarčių nutraukimo (teisėta ar ne), bendrabučių nuomos teisėtumą, kadangi bendrabučio tipo gyvenamosios patalpos nepriskiriamos prie socialinio būsto, ir pan.

Teisę į valstybės paramą apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis turėjo asmenys, kurie:

- Gyveno nuomojamame ar nuosavame name, bute, kuriame kiekvienam šeimos nariui ploto teko mažiau negu buvo numatyta įstatymu;
- Nuomojo gyvenamąsias patalpas iš fizinių asmenų arba komercinėmis sąlygomis iš įmonių, organizacijų;
- Vienai šeimai gyventi pritaikytame bute (name) gyveno kartu su dviem ar daugiau šeimų;
- Gyveno tarnybiniame bute, bendrabutyje;
- Grįžo iš tremties ir neturėjo gyvenamojo ploto arba turėjo jo mažiau nei buvo nustatyta įstatymu.

Būtina pabrėžti, kad iki šiol galiojęs Gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymas nereikalavo iš asmenų, norinčių išsinuomoti savivaldybės gyvenamąsias patalpas, teikti duomenis apie turtą ir pajamas. Įsigaliojęs naujas įstatymas sugriežtino valstybės paramos gavimą taip, kad prieš suteikiant būstą, asmenys privalo pateikti duomenis apie turtą ir pajamas, kurios negali būti didesnės už Vyriausybės nustatytus dydžius. Taip pat įstatyme buvo numatyta, kad savivaldybės privalo tikrinti nuomininkų duomenis apie turtą ir pajamas ne dažniau kas 3 metai, o jeigu šios pajamos viršija nustatytus dydžius – savivaldybės turi teisę nutraukti nuomos sutartį. Tačiau įstatymas neužtikrino galimybės savivaldybėms atlikti nuomininkų, gavusių būstą iki 2003 metų, kontrolės. Šita problema aptariama vėliau.

2 lentelė. Lietuvos savivaldybių išnuomotų būstų skaičius iki 2003 metų ir nuo 2003 iki 2007 metų

Savivaldybės gyvenamųjų patalpų skaičius, išnuomotas iki 2003 m. sausio 1 d.	Savivaldybės gyvenamųjų patalpų skaičius, išnuomotas nuo 2003 m. sausio 1 d.	Bendras patalpų skaičius 2007 m.
18 220 (apie 70%)	7 800 (apie 30%)	26 000 būstų

Šaltinis: sudarytas autorės remiantis Socialinio būsto fondo plėtros 2008-2010 metų programa ir Valstybinio audito ataskaita

Iš šių duomenų matyti, kad didžiąją dalį savivaldybės valdomų gyvenamųjų patalpų šiuo metu sudaro būstai, kurie buvo išnuomoti iki 2003 m. sausio 1 d., t.y.:

- Neprivatizuoti pagal Lietuvos Respublikos butų privatizavimo įstatymą būstai;

- Išnuomos kaip valstybės parama gyvenamosios patalpos (vadovaujantis Gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymu).

Tokiems asmenims (šeimoms), gavusiems socialinį būstą iki 2003 metų, nebuvo ir nėra taikomi turto ir gaunamų pajamų dydžių reikalavimai, todėl nėra nustatyta pareiga įrodyti, ar jų teisė į valstybės paramą yra išlikusi. Taigi šie asmenys savivaldybės butuose gali gyventi dešimtmečius².

Vieną iš pagrindinių problemų, išskylanti iš socialinio būsto nuomą reglamentuojančio įstatymo pakeitimo ir tam tikrų nuostatų neįtvirtinimo, yra savivaldybės įgaliojimų stoka tikrinti visų nuomininkų teisę į socialinį būstą.

1.2.1. Teisė į socialinį būstą

Kaip jau buvo minėta, iki 2003 metų, asmenims, pageidaujantiems gauti ir gavusiems socialinį būstą, nebuvo taikomi turto ir pajamų dydžių apribojimai. Nuo 2003 metų pristatyti duomenis apie turtą ir pajamas asmenys ir šeimos privalo pateikti šiais atvejais:

- Prieš įregistruojant į sąrašus socialiniam būstui gauti;
- Prieš socialinio būsto suteikimą;
- Suteikus socialinį būstą, kas 3 metai nuo nuomos sutarties pasirašymo dienos.

Turtas ir pajamos apskaičiuojamos pagal Vyriausybės patvirtinto Šeimos ir asmens metinių pajamų ir turto apskaičiavimo teikiant valstybės paramą būstui įsigyti, savivaldybės socialiniam būstui išsinuomoti ar jo sąlygoms pagerinti tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Asmuo (šeima), pageidaujantis gauti socialinį būstą, turi būti įrašytas į sąrašus socialiniam būstui gauti ir atitikti sekančius kriterijus. Visų pirma, valstybės parama – socialinis būstas – teikiama tik asmenims ir šeimoms, turintiems nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje. Taip pat asmenys turi įgyti visišką civilinį veiksnumą. Į sąrašus įrašomi asmenys nuo 18 metų, o jeigu į sąrašus nori įrašyti šeima – tokiu atveju ją atstovauja vienas iš sutuoktinių (tėvų).

Kadangi teigiama, jog socialinis būstas skirtas mažas pajamas gaunantiems asmenims, visada turi būti patikrinamos pajamos, kurioms taikomi šie apribojimai pagal gyvenamosios vietos pasiskirstymą Lietuvoje:

1. asmens be šeimos, gyvenančio Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos ir Neringos miestuose, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos rajonų savivaldybėse, grynosios metinės pajamos – 13200

---

² Atlikus auditą, savivaldybių ir Teisingumo ministrerijos buvo pasiūlyta įtvirtinti nuostatą, kad duomenis apie turtą ir pajamas privalėtų pristatyti visi nuomininkai, nepriklausomai nuo nuomos sutarties sudarymo metų. Auditorių ataskaitoje nurodoma, kad Aplinkos ministerija nesutiko su auditorių nuomone ir nurodė, kad nustačius pareigą visiems asmenims teikti duomenis apie turtą ir pajamas, būtų pažeistos nuomininkų teisėti lūkesčiai nuomotis gyvenamąsias patalpas be apribojimų.

litų ir turtas – 32500 litų; asmens be šeimos, gyvenančio kitose vietovėse, grynosios metinės pajamos – 11000 litų ir turtas – 19500 litų;

2. dviejų, trijų asmenų šeimos, gyvenančios Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos ir Neringos miestuose, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos rajonų savivaldybėse, grynosios metinės pajamos – 26400 litų ir turtas – 58500 litų; dviejų, trijų asmenų šeimos, gyvenančios kitose vietovėse, grynosios metinės pajamos – 22000 litų ir turtas – 39000 litų;

3. keturių ir daugiau asmenų šeimos, gyvenančios Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos ir Neringos miestuose, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos rajonų savivaldybėse, grynosios metinės pajamos vienam asmeniui neturi viršyti 7700 litų ir turtas vienam asmeniui – 26000 litų; keturių ir daugiau asmenų šeimos, gyvenančios kitose vietovėse, grynosios metinės pajamos vienam asmeniui neturi viršyti 6600 litų ir turtas vienam asmeniui – 19500 litų.³

Nuosavybės teise turimam turtui taikomi šie apribojimai: asmuo ir šeima neturi nuosavybės teise gyvenamojo ploto; o jeigu turi, tada naudingasis plotas, tenkantis vienam šeimos nariui turi būti mažesnis kaip 10 m² (jeigu šeimoje yra neįgalus asmuo – 14 m² vienam šeimos nariui).

Vyriausybės nustatyti dydžiai suteikia galimybę šeimai su skirtingu šeimos narių skaičiumi ir skirtingomis pajamomis registruotis į sąrašus, tačiau įstatymas nenumato atvejų, kai asmens pajamos viršija nustatytus dydžius tik keliais ar keliais šimtais litų. Į asmens ir šeimos grynąsias metines (kalendorinių metų) pajamas įskaitomos asmens (šeimos) pajamos, nurodytos Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje, t.y. įvairios socialinės pašalpos, kurios gali būti vieninteliu pragyvenimo šaltiniu.

Taigi, dar viena problema, susijusi su valstybės parama, yra metinių pajamų ir turto apskaičiavimas. Asmuo, pateikdamas duomenis apie turtą ir pajamas ne už paskutinius 12 mėnesių, o už praėjusius kalendorinius metus, galėtų būti neregistruojamas į sąrašą asmenų, turinčių teisę į valstybės paramą, jeigu jo pajamos viršytų nustatytus dydžius kad ir keliais ar keliais šimtais litų. Savivaldybių darbuotojams galėtų būti sukurta įstatymynė bazė, leidžianti tam tikrais atvejais laviruoti, ir asmens pajamoms nežymiai viršijant nustatytus dydžius, visgi įregistruoti į sąrašus. Iš kitos pusės sunku pasakyti, ar šiuo atveju nebūtų piktnaudžiavimo iš pareigūnų pusės. Taip pat svarbu paminėti, kad savivaldybių darbuotojai neturi galimybės naudotis įvairiomis kitų institucijų sukurtomis duomenų bazėmis (Registrų centras duomenų bazė, Sodra, asmenų gyvenamosios vietos deklaravimo duomenų baze ir t.t.) ir tikrinti asmens pateiktų duomenų tikrumą bei tikrovės atitikimą. Valstybės paramos teikimą reglamentuojantis įstatymas leidžia asmenims turėti tam tikro

³ Aplinkos ministerija kartu su Finansų ministerija ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, įvertinusios vartotojų kainų indekso ir gyventojų pajamų pokyčius, peržiūri šiuos nustatytus metinių pajamų ir turto dydžius ir prireikus, atsižvelgdamos į Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto finansines galimybes, teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei siūlymą juos pakeisti.

ploto gyvenamąsias patalpas, suteikus tokiam asmeniui socialinį būstą, savo nuosavybę jis gali parduoti arba nuomoti ir taip gauti papildomų pajamų. Kyla klausimas, ar tokie veiksmai nepažeidžia asmenų, laukiančių valstybės paramos ir neturinčių nuosavybės, lygias teises. Papildant šią problemą, būtina pasakyti, kad įgyvendinant įstatymo nuostatą tikrinti nuomininkų pajamas ir turtą kas 3 metai, susiduriama su ta pačia situacija, kai nuomininko praėjusių kalendorinių metų pajamos viršija nustatytus dydžius. Įstatymo numatyta, kad tokiu atveju savivaldybė turi teisę nutraukti nuomos sutartį, nors iš nuomos sutarties nutraukimo veiksmų iškyla kitos problemos, dažniausiai išsprendžiamos tik teismuose. Todėl 2009 metų vasarą savivaldybėms buvo išplatintas Aplinkos ministerijos raštas, pranešantis, kad savivaldybės nenutraukinėtų nuomos sutarčių su tais nuomininkais, kurių praėjusių kalendorinių metų pajamos nežymiai viršija Vyriausybės nustatytus dydžius. Atsižvelgiant į šią problemą, galima teigti, kad valstybės paramą reglamentuojantys įstatymai nėra iki galo apgalvoti ir gali prieštarauti žmogiškumo principui.

1.2.2. Sąrašų sudarymas

Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas numato, kad yra sudaromi šeši asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, sąrašai. Nuo 1992 metų buvo sudaromos dvi skirtingos eilės asmenų, turinčių teisę į savivaldybės būstą: į pirmąją eilę buvo įrašomi visi piliečiai, turintys teisę gauti valstybės paramą ir pageidaujantys apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis. Į šią eilę įrašytiems asmenims valstybės parama buvo suteikiama tik tada, kai antroje eilėje nebuvo asmenų, pageidaujančių išsinuomoti savivaldybių gyvenamąsias patalpas taikant valstybės reguliuojamus nuomos mokesčių tarifus. Į antrąją eilę buvo įrašomi įstatymo 4 priedėlyje ⁴ nurodyti socialiai remtini asmenys (jų šeimos). Išnykus sąlygoms, suteikiančioms teisę būti šioje eilėje, asmenys (jų šeimos) bendra tvarka buvo įrašomi į pirmąją eilę. 1997 metais eilės būstui gauti buvo patobulintos ir į pirmąją eilę buvo įrašomi visi piliečiai, turintys teisę gauti valstybės paramą ir pageidaujantys apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis, išskyrus piliečius, įrašytus į antrąją ir trečiąją eiles; į antrąją eilę, piliečių pageidavimu, buvo įrašomi tokie pat socialiai remtini asmenys (šeimos), tik

---

⁴ Asmenys, priskirti prie socialiai remtinų, kurie gali būti įrašomi į antrąją eilę valstybės paramai gauti:

1. Našlaičiai ir likę be tėvų globos vaikai, pasibaigus jų buvimo vaikų įstaigoje ar pas globėją (rūpintoją) laikui, jeigu jie negali apsigyventi anksčiau turėtoje gyvenamojoje patalpoje arba tokios patalpos iš viso neturi.
2. Šeimos, kuriose yra I grupės invalidas, II grupės invalidas arba vaikas invalidas iki 16 metų, jeigu nustatyta, kad jam būtina nuolatinė slauga.
3. Šeimos, kuriose yra asmenų, sergančių kai kurių lėtinių ligų, įrašytų į Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka tvirtinamą sąrašą, sunkiomis formomis.
4. Šeimos, kuriose abu sutuoktiniai yra pensinio amžiaus ir jose nėra kartu gyvenančių darbingų šeimos narių.
5. Šeimos, auginančios keturis ir daugiau kartu gyvenančių nepilnamečių vaikų arba paėmusius auginti ne mažiau kaip du našlaičius ar likusius be tėvų globos vaikus.
6. Motina arba tėvas (globėja, globėjas) vienas (be kito sutuoktinio) auginantis du ar daugiau nepilnamečių vaikų.

buvo taikomas amžiaus cenzas našlaičiams (iki 25 metų); Į trečiąją eilę buvo įrašomos jaunos šeimos, kurių abu sutuoktiniai ne vyresni kaip 35 metų, taip pat nepilnos šeimos, kurių tėvas vienas arba motina viena auginą vieną ir daugiau nepilnamečių vaikų ir yra ne vyresnis (-ė) kaip 35 metų. 2002 metais „eilės“ buvo pakeistos 5 „sąrašais“ (jaunų šeimų; našlaičių ir likusių be tėvų globos asmenų ne vyresnių kaip 35 metų; neįgaliųjų asmenų (šeimų); bendrasis; socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į būsto sąlygų pagerinimą). Galutinis įstatymo pakeitimas, sureguliuavęs sąrašus, buvo 2007 metais, ir leido atsirasti daugiavaikių šeimų sąrašui. Trumpai šiuo metu visus esančius sąrašus galima aprašyti taip:

1 sąrašas – jaunų šeimų sąrašas. Šeima laikoma jauna tada, kai kiekvienas iš sutuoktinių yra ne vyresnis kaip 35 metų, taip pat šeima, kurioje viena motina arba vienas tėvas auginą vieną ar daugiau vaikų (įvaikių) ir yra ne vyresni kaip 35 metų. Jeigu yra teismo sprendimas dėl pripažinimo šeimos nariais, tokie asmenys taip pat laikomi jaunos šeimos nariais ir kartu įregistruojami į sąrašus.

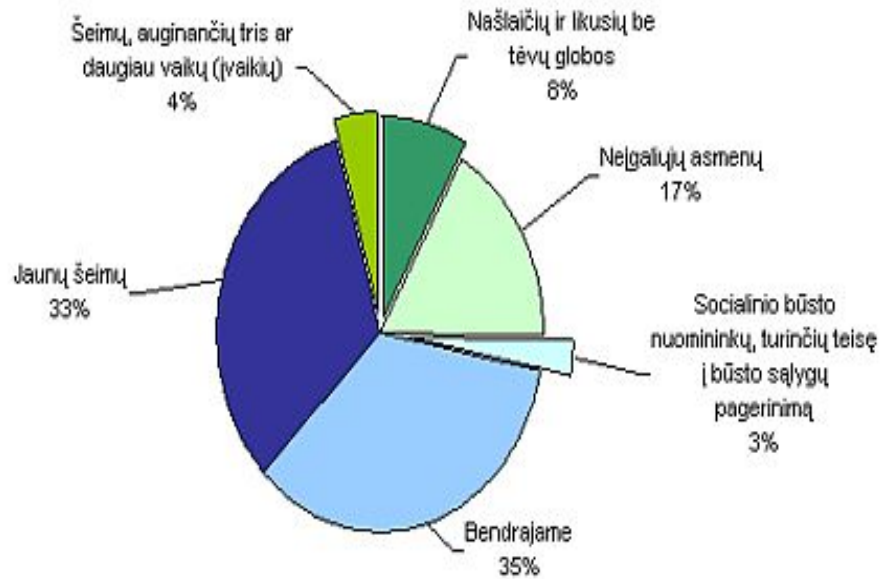
Į 2 sąrašą registruojami asmenys (šeimos), auginantys tris ir daugiau vaikų (įvaikių).

3 sąrašas skirtas buvusiems našlaičiams ar be tėvų globos likusiems asmenims. Į šį sąrašą įrašomi buvę našlaičiai ir be tėvų globos likę asmenys arba jų šeimos, kurie pasibaigus jų globos ar laisvės atėmimo terminui yra ne vyresni kaip 35 metų. Asmuo, norintis įsiregistruoti į šį sąrašą, turi pateikti našlaičio ar likusio be tėvų globos asmens statusą patvirtinantį dokumentą.

Į 4 sąrašą registruojami neįgalūs asmenys arba šeimos, kuriose yra neįgalių asmenų. Šie asmenys privalo pateikti neįgalumą patvirtinantį dokumentą (asmeniui nustatytas sunkus ar vidutinis neįgalumas, asmuo pripažintas nedarbingu ar iš dalies darbingu, nustatyta specialiųjų poreikių tenkinimo reikmė, serga lėtine liga).

5 sąrašas skirtas asmenims (šeimoms), kurie neatitinka sąlygų būti įrašytiems į pirmuosius 4 sąrašus. Šis sąrašas laikomas bendroju. Taip pat jeigu asmuo netenka sąlygų būti įrašytu į pirmuosius 4 sąrašus, jis perkeliamas į bendrąjį sąrašą.

Paskutinis 6 sąrašas skirtas socialinį būstą nuomojantiems asmenims, kurie nori pagerinti savo gyvenimo sąlygas (pvz. šeima, auginusi vieną vaiką ir gavusi mažos kvardatūros socialinį būstą, po dar dviejų vaikų gimimo gali pretenduoti į didesnio ploto socialinį būstą).

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Prieiga per internetą www.stat.gov.lt
 3 pav. **Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, pasiskirstymas pagal sąrašus 2007 metais**

Galima teigti, kad sąrašų skaičiaus praplėtimas yra tikslingas, kadangi suteikia galimybę skirtingoms socialinėms grupėms būti „sugrupuojamiems“ ir solidariai laukti būsto gavimo. Tačiau problema yra nustatyti šių visų sąrašų prioretiškumą, o įstatyme nėra numatyta, koks turėtų būti sąrašų prioretiškumas: įstatymas palieka laisvę savivaldybėms nustatyti sąrašų prioretiškumą, nurodydamas, kad pirmumo teisę turi trečiasis, t.y. buvusių našlaičių ar be tėvų globos likusių asmenų, sąrašas. Kadangi kiekviena savivaldybė prioritetus pasirenka pati (neturėdama tikslių nurodymų, kaip teisingai nustatyti sąrašų prioretiškumą, nepažeidžiant kituose sąrašuose įrašytų asmenų lygių teisių gauti būstą), Lietuvoje socialiai remtini asmenys ir jų šeimos turi tarpusavyje „konkuruoti“ dėl valstybės paramos. Be to, kyla klausimas, ar nevertėtų dar labiau praplėsti jau esamus šešis sąrašus, kadangi šiuose sąrašuose nėra išskiriami vieniši tėvai, našliai, auginantys nepilnamečius vaikus; judėjimo negalią turintys asmenys, rizikos šeimos.

1.2.3. Socialinio būsto nuoma: Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas ir Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas

Socialinio būsto nuoma yra laikina valstybės parama. Toks būstas nuomojamas laikantis eiliškumo pagal kiekvienos savivaldybės pasitvirtintą socialinio būsto nuomos tvarkos aprašą. Nors socialinis būstas yra specifinė valstybės parama, atsižvelgiant į jos paskirtį ir tikslus nėra jokio specialaus šios srities teisinio reglamentavimo. Socialinio būsto, kaip savivaldybei nuosavybės teise priklausančių gyvenamųjų patalpų, nuomą, iš dalies reglamentuoja Lietuvos Respublikos

valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas ir Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas.

3 lentelė. Asmenims (šeimoms) išnuomosos savivaldybių gyvenamosios patalpos 2008 m.

Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, sąrašai	Asmenų (šeimų) skaičius	Šeimos narių skaičius	Išnuomotas naudingasis plotas, m ²	Vidutinis išnuomoto buto naudingasis plotas, m ²
Iš viso	821	2367	35943	43,8
Jaunų šeimų	214	647	9525	44,5
Šeimų, auginančių tris ar daugiau vaikų (įvaikių)	134	729	7796	58,2
Našlaičių ir likusių be tėvų globos	71	128	2664	37,5
Neįgaliųjų asmenų (šeimų)	171	361	6789	39,7
Bendrajame	198	393	7747	39,1
Socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto pagerinimą	33	109	1422	43,1

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Prieiga per internetą www.stat.gov.lt

Nagrinėjant socialinio būsto teisinį reglamentavimą, yra būtina atsižvelgti į CK XXXI skyriaus, kuris reglamentuoja gyvenamosios patalpos nuomą, nuostatas.

Kadangi būstas nuomojamas ne tik asmenims, bet ir šeimoms (nuomininko šeimos nariai), išryškėja skirtingas šeimos narių statusą turinčių asmenų reglamentavimas. CK 6.588 straipsnis nuomininko šeimos narius apibūdina taip:

Nuomininko šeimos nariai yra kartu gyvenantys sutuoktinis (sugyventinis), jų nepilnamečiai vaikai, nuomininko ir jo sutuoktinio tėvai. Pilnamečiai vaikai, jų sutuoktiniai (sugyventiniai) ir nuomininko vaikaičiai priskiriami prie šeimos narių, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį. Globėjai ir globotiniai, apsigyvenę globėjo arba globotinio gyvenamojoje patalpoje, neįgyja globėjo ar globotinio šeimos nario teisių. Jeigu globai pasibaigus jie toliau kartu gyvena ir bendrai tvarko namų ūkį, tai bet kurio iš jų reikalavimu šeimos nariu gali būti pripažinti teismo tvarka. Artimieji giminaičiai, kiti išlaikytiniai, kartu su nuomininku, jo šeimos nariais ar vienu iš jų išgyvenę ne mažiau kaip vienerius metus ir su jais bendrai tvarkę namų ūkį, teismo tvarka gali būti pripažinti nuomininko šeimos nariais. Tėvai, pilnamečiai vaikai ir jų sutuoktiniai (sugyventiniai), apsigyvendami nuomojamoje patalpoje, įgyja šeimos narių teises, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį ir jei nuomininkas bei jo šeimos nariai su tuo sutinka.

LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme taip pat išaiškinta šeimos sąvoka [5; Žin., 1992, Nr. 14-378; 2003, I-2455; 2 straipsnis, 8 dalis]. Šeima apibūdinama kaip sutuoktiniai, taip pat susituokęs asmuo, su kuriuo teismo sprendimu dėl sutuoktinių gyvenimo skyriumi yra likę gyventi jų vaikai, arba vienas iš tėvų, jų vaikai iki 18 metų. Į šeimos sudėtį taip pat yra įskaitomi nedirbantys asmenys nuo 18 iki 24 metų, kurie mokosi dieninėse bendrojo

lavinimo mokyklose ir kitų formaliojo švietimo įstaigų dieniniuose skyriuose (mokiniai ir studentai), taip pat asmenys laikotarpiu nuo dieninių bendrojo lavinimo mokyklų baigimo dienos iki tų pačių metų rugsėjo 1 dienos. Šeimos nariais taip pat laikomi asmenys, teismo tvarka pripažinti šeimos nariais. Šeimos nariais gali būti laikomi sutuoktinių ar vienišo asmens kartu gyvenantys tėvai (įtėviai).

CK numato, kad šeimos nariais nebelaikomi asmenys nuo 18 metų (LR valstybės paramos būstui išsinuomoti įstatyme – nuo 18 iki 24 metų). Savivaldybės darbuotojai, išnuomojant būstą, įrašant į sąrašus socialiniam būstui gauti, perrašant nuomos sutartis ir pan. turėtų reikalauti pateikti teismo sprendimą dėl asmens pripažinimo šeimos nariu.

Tėvai, pilnamečiai vaikai ir jų sutuoktiniai (arba sugyventiniai), apsigyvendami nuomojamoje patalpoje, įgyja šeimos narių teises, jei jie su nuomininku veda bendrą ūkį ir jei nuomininkas bei jo šeimos nariai su tuo sutinka. Tačiau socialinis būstas nuomojamas tiems asmenims ir jų šeimos nariams, kurie kartu su juo buvo įregistruoti į sąrašus socialiniam būstui gauti ir yra nurodyti gyvenamųjų patalpų nuomos sutartyje. Kadangi savivaldybės neturi teisinio reglamentavimo, leidžiančio kontroliuoti, kiek papildomai šeimos narių apsigyvena kartu su nuomininku, bei neturi įgaliojimų uždrausti nuomininkui apgyvendinti laikinus gyventojus, sugyventinius, draugus ir pan., problema dėl skirtingo šeimos nario traktavimo iškyla būstą administruojančioms įmonėms apskaičiuojant mokesčius bei savivaldybėms, kai nuomininkai, apgyvendinę pašalinius asmenius, nori juos iškeldinti (tokiu atveju iškeldinti laikiną gyventoją, kuris savo noru neatlaisvina gyvenamųjų patalpų, turi teisę teismas). Būtų tikslinga tokiai problemai išspręsti įtvirtinti valstybės paramą reglamentuojančiame įstatyme nuostata, kad sutikimą apsigyventi suaugusiems vaikams, jų sutuoktiniams, tėvams išsinuomotame bute turėtų duoti ir nuomotojas, t.y. savivaldybė⁵. Sekanti problema, kylanti dėl pašalinių asmenų apgyvendinimo kontrolės stokos, yra nuomotojo, t.y. savivaldybės pareiga užtikrinti tinkamas gyventi patalpas ir tinkamas gyvenimo sąlygas, o vienam šeimos nariui turėtų tekti ne mažiau kaip 10 m² nuomojamos patalpos. CK 6.588 straipsnio 7 dalis numato, kad gyvenamojoje patalpoje gyventi turi tiek asmenų, kad kiekvienas jų galėtų turėti normalias sanitarines sąlygas ir naudotis normaliais patogumais. Tačiau savininkas neturi galimybės kontroliuoti, kiek šeimos narių apsigyveno nuomojamoje patalpoje. Nuomininkui pažeidus šią sąlygą, patalpų savininkas neturi teisės nutraukti sutarties, nes jo sutikimas apsigyventi kitiems pilnamečiams asmenims nuomojamoje patalpoje nereikalingas. Jeigu iškeldinimo bylą ruošiamasi perduoti teismui, daugumoje atvejų iškeldinimas sustoja – savininkas neturi teisės iškeldinti tokių asmenų, kadangi jie pripažįstami šeimos nariais, ir nenustoja gyventi išnuomotoje gyvenamojoje patalpoje.

---

⁵ Civilinis kodeksas leidžia nuomininkams apgyvendinti išsinuomotoje patalpoje laikinus gyventojus. Tačiau šiuo atveju 6.596 straipsnis nustato sąlygą – nuomininkas apie laikinuosius gyventojus iš anksto privalo pranešti nuomotojui.

Kita problema, išskylanti dėl skirtingo šeimos nariams laikomų asmenų teisinio reglamentavimo, yra Civilinio kodekso 6.589 straipsnio 2 dalyje nurodyta nuostata, kad fiziniai asmenys, nustoję būti nuomininko šeimos nariais, bet toliau gyvenantys nuomojamoje patalpoje, turi tokias pat teises ir pareigas kaip ir nuomininkas bei jo šeimos nariai. Tačiau tokių nuostatų negalima taikyti socialinio būsto nuomos atveju, nes teisę į socialinį būstą asmuo (šeima) turi tuo atveju, jeigu jis atitinka LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatyme numatytus kriterijus.

Svarbu paminėti ir socialinio būsto rezervavimą laikinai išvykusiems asmenims. Civilinio kodekso 6.591 straipsnis numato, kad laikinai išvykusiems nuomininkui, jo šeimos nariui ar buvusiam šeimos nariui, teisė į valstybės ar savivaldybės gyvenamąją patalpą paliekama šešioms mėnesiams su sąlyga, jeigu bus mokamas nuomos mokestis ir mokestis už komunalines paslaugas. Laikinai išvykusiems nuomininkui, jo šeimos nariui ar buvusiam šeimos nariui, teisė į valstybės ar savivaldybės gyvenamąją patalpą paliekama visam išvykimo laikui šiais atvejais:

- 1) išvykusiems gydytis – visą gydymosi laiką;
- 2) išvykusiems mokytis – visą mokymosi, studijų laiką; pasibaigus numatytoms aplinkybėms, laikinai išvykusiam nuomininkui, jo šeimos nariui ar buvusiam šeimos nariui teisė į nuomojamą gyvenamąją patalpą išlieka dar šešis mėnesius.
- 3) išvykusiems į ilgalaikę komandiruotę į užsienį – visą komandiruotės laiką; pasibaigus nurodytam terminui, laikinai išvykęs nuomininkas, jo šeimos narys ar buvęs šeimos narys praranda teisę į nuomojamą gyvenamąją patalpą.
- 4) išvykusiems eiti globėjo ar rūpintojo pareigų – visą šių pareigų ėjimo laiką;
- 5) vaikams, atiduotiems į auklėjimo įstaigą, giminaičiams, globėjui ar rūpintojui, – visą vaikų ten buvimo laiką;
- 6) pašauktiems į privalomąją karo tarnybą ar tarnaujantiems tarptautinių operacijų kariniame vienetė – įstatymų nustatyta tarnybos laiką;
- 7) suimtiems – visą tardymo ir teismo laiką.

Jei laikinai išvykusįjį asmenį, kuris grįžo po nustatyto termino, likę nuomininkas, pilnamečiai šeimos nariai ir buvę šeimos nariai priima gyventi nuomojamoje patalpoje, jo prarasta teisė į nuomojamą gyvenamąją patalpą laikoma atnaujinta. Laikinai išvykusiojo reikalavimu teismas gali pripažinti jam teises į nuomojamą gyvenamąją patalpą, jei bus nustatyta, kad terminą jis praleido dėl svarbių priežasčių. Tačiau praktikoje nepasitaiko atveju, kad nuomininkas būtų išpėjęs nuomotoją dėl savo išvykimo. Socialinius būstus administruojančios įmonės randa tuščius būstus, kurių nuomininkų neįmanoma rasti: dažnai tokie butai būna ir pernuomoti.

Laikinai išvykusio valstybės ar savivaldybės gyvenamosios patalpos nuomininko, jo šeimos nario ar buvusio šeimos nario patalpą turi teisę naudotis pasilikę šeimos nariai ir buvę šeimos

nariai. Jei nuomininko, jo šeimos narių ar buvusių šeimos narių nelieka, tai išvyksta nuomininkas gyvenamąją patalpą gali išnuomoti pagal subnuomos sutartį arba joje gali būti apgyvendinti laikini gyventojai. Laikina išvykusiam nuomininkui sugrįžus, subnuomininkas ar laikinasis gyventojas turi tuojau pat patuštinti gyvenamąją patalpą, o asmenys, nepatuštinę gyvenamosios patalpos, be jokio išankstinio įspėjimo iškeldinami ir kita gyvenamoji patalpa jiems nesuteikiama. Tačiau socialinis būstas nuomojamas ne komercinėmis sąlygomis, nuomos kaina nustatoma pagal LR Vyriausybės patvirtintą nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką, todėl suteikiant teisę išvykstančiam nuomininkui gyvenamąją patalpą subnuomoti, sukuriama jam pagrindas piktnaudžiauti jo teise į socialinį būstą. Nuomininkas turi galimybę nekomercinėmis sąlygomis jam suteiktą socialinį būstą išnuomoti už komercinę (rinkos) kainą.

Kadangi socialinio būsto nuomą reguliuoja Civilinis kodeksas, kurio nuostatos ne visada sutampa su Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymu, savivaldybės darbuotojai, kontroliuojantys ir tvarkantys socialinio būsto nuomą, susiduria su asmenimis, neturinčiais teisės gyventi nuomojamoje gyvenamojoje patalpoje, su socialinio būsto subnuoma, tačiau darbuotojams yra surištos rankos taikyti prevencijos priemonės.

1.2.4. Išskeldinimas iš socialinio būsto

Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas nereglamentuoja atvejų, kuriems įvykus būtų nutraukiamos gyvenamųjų patalpų nuomos sutartys. Su socialinio būsto nuomininkais yra sudaroma terminuota arba neterminuota gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis. Kiekviena savivaldybė, atsižvelgdama į socialinio būsto fondą, jo plėtrą, būsto nuomininkų skaičių bei kontrolę, sudaro skirtingas nuomos sutartis. Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.613 straipsniu, pasibaigus nuomos sutarčiai, nuomotojo reikalavimu nuomininkas, jo šeimos nariai ar buvę šeimos nariai turi išsikelti iš gyvenamosios patalpos, o neišsikėlusieji iš jos iškeldinami ir kita gyvenamoji patalpa jiems nesuteikiama. Be nuomininko tyčinių veiksmų niokojant jiems išnuomotas gyvenamasias patalpas, naudojant jas je pagal paskirtį ir kt. atvejais, pagrindas nutraukti nuomos sutartį yra asmens ar šeimos metinių pajamų ir turto dydžio padidėjimas ir neatitikimas Vyriausybės nustatytų dydžių. Šeimų, gyvenančių socialiniame būste, suaugę vaikai sukūrę savo šeimas taip pat yra priskiriami asmenų, galinčių pretenduoti į socialinį būstą, kategorijai, tačiau savivaldybės neturi juridinio pagrindo tikrinti jų duomenis apie turtą ir pajamas, su jais nėra sudaromos nuomos sutartys be to, nuomotojas, norėdamas užtikrinti sanitarinius ir higienos reikalavimus, neturi teisės tokius šeimos narius iškeldinti.

Nuomininkų iškeldinimas iš nuomojamos gyvenamosios patalpos vadovaujantis Civilinio kodekso 6.611 straipsniu (jei nuomininkas nuolat, t.y. ne mažiau kaip tris mėnesius, jeigu sutartis nenumato ilgesnio termino, nemoka buto nuompinigių ar mokesčio už komunalines paslaugas, jei nuomininkas, jo šeimos nariai ar kiti kartu su juo gyvenantys asmenys ardo ar gadina gyvenamąją patalpą arba ją naudoja ne pagal paskirtį, nuomos sutartis gali būti nutraukta ir asmenys iškeldinami iš nuomojamos patalpos nesuteikiant kitos gyvenamosios patalpos. Nuomininkas, jo šeimos nariai arba kiti kartu su jais gyvenantys asmenys, kurie netinkamu elgesiu sudaro neįmanomas sąlygas kitiems kartu arba greta gyventi, nuomotojo arba kitų asmenų, kuriems trukdoma normaliai gyventi, reikalavimu gali būti iškeldinti nesuteikiant kitos gyvenamosios patalpos) vykdomas vėl gi teismine tvarka. Keldinimus už nuomos mokesčio nemokėjimą arba už netinkamą elgesį komplikuoja į nuomininko šeimos sudėtyje esantys nepilnamečiai vaikai. Siekdamas apsaugoti nepilnamečių vaikų teises, teismas siūlo nuomotojui sudaryti taikos sutartį, taip pat keldinti nuomininką ir jo šeimos narius į kitą gyvenamąją vietą. Keldinimas gali virsti ir “maratonu”, kai yra keldinama asociali šeima su nepilnamečiais vaikais: persikėlusios į naują vietą, tokios šeimos nariai sudaro neįmanomas sąlygas šalia gyventi naujiems kaimynams, pasipila skundai ir vėl prasideda keldinimas teismine tvarka. Patirtis rodo, kad dauguma nuomininkų, gavusių socialinį būstą, nemoka nuomos ir kitų komunalinių mokesčių nuo pat įsikėlimo į būstą.

Praktiškai kiekvienoje savivaldybėje pasitaiko atvejų, kai socialinis būstas yra savavališkai užimamas. Asmenys (šeimos), savavališkai užėmę gyvenamąją patalpą – įsikėlę į ją neturėdami galiojančios nuomos sutarties, vadovaujantis Civilinio kodekso 6.612 straipsniu, yra keldinami teismo tvarka ir kita gyvenamoji patalpa jiems nesuteikiama. Vėlgi, teismo nutartis tokioje keldinimo byloje yra neaiški, jeigu šeimoje yra nepilnamečių vaikų.

Iškeldinimas iš savivaldybei nuosavybės teise priklausančių gyvenamųjų patalpų yra opi valstybės paramos būstui įsigyti įstatymo ir civilinio kodekso susikirtimo problema. Daugumoje atvejų ieškovas (savivaldybės) reikalauja iškeldinti asmenis iš suteiktų gyvenamųjų patalpų nesuteikiant kitos gyvenamosios patalpos ir asmeniui nesudarius nuomos sutarties, ir dėl įsiskolinimų, ir dėl įvairių nuomos sutarties sąlygų pažeidimų. Savivaldybės, neturėdamos jokio kito juridinio pagrindo, kaip Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, vadovaujantis jo nuostatomis, ir bandydamos keldinti netvarkingus nuomininkus, ne visada laimi, kadangi teismas atsižvelgia į keldinamojo šeimyninę ir socialinę padėtį, vadovaujasi žmogisškumo principu. Tuo tarpu, savivaldybės atstovų paaiškinimas, jog tokiu būdu yra pažeidžiami socialinio būsto laukiančiųjų interesai, teismo neįtikina.

1.3. Valstybės remiamas būsto kreditas kaip socialinio būsto alternatyva

Dažniausiai valstybės parama piliečiams išreiškiama įvairiomis pašalpomis (socialinėmis pašalpomis), pvz.: pinigine parama (pašalpos daugiavaikėms šeimoms, vaiko globos pašalpa, pašalpos našlaičiams, laidojimo, kompensacijos, šalpos pensijos ir pan.); nepinigine parama (tokia, kaip parama maisto produktais, labdara, drabužiai, baldai); paslauga (rizikos šeimų, senyvo amžiaus žmonių, neįgaliųjų lankymas, socialinio būsto suteikimas). Egzistuoja dar viena plačiai nereklamuojama valstybės paramos rūšys, padedanti šeimoms įsigyti nuosavą būstą, t.y. valstybės parama būstui įsigyti, arba kitaip vadinamas lengvatinis būsto kreditas. Valstybės remiami būsto kreditai – būsto kreditai, kurių gavėjams teikiama valstybės parama apmokant iš valstybės biudžeto lėšų būsto kredito draudimo įmokas ar jų dalį, teikiant subsidijas būsto kredito daliai padengti [5; Žin., 1992, Nr. 14-378; 2003, I-2455; 2 straipsnio 10 dalis]. Kiekvienais metais savivaldybėms yra paskirstomi kreditų limitai, kuriuos teikia specialiai atrinkti bankai. Finansų ministerija pasirašo sutartis su bankais dėl kreditų teikimo, o asmuo, norintis gauti lengvatinį kreditą ir pasirinkęs banką, kreipiasi į savivaldybę, kuri išduoda pažymą apie asmens teisę į lengvatinį kreditą. Įstatymai numato tam tikras sąlygas, kurias turi atitikti norintysis gauti lengvatinį kreditą. Yra numatyti grynujų metinių pajamų ir turimo turto dydžiai, skaičiuojami prieš paramos suteikimo kalendorinius metus.⁶ Nors teigiama, kad šie dydžiai yra peržiūrimi kiekvienais metais, tačiau šie dydžiai yra nedideli, juos gali viršyti ir vos vidutinės pajamas gaunanti šeima, kuri jau nebegalės pretenduoti į lengvatinį kreditą. Iš kitos pusės, teikiantiems kreditus bankams šios pajamos gali būti per mažos ir jie gali nesuteikti kredito, bijodami, kad žmogus neišsimokės. Kita niuansas – Vyriausybė nustato vienodus visose Lietuvos savivaldybėse pajamų dydžius, neatsižvelgdama į tai, kad darbo užmokesčių dydžiai ir turto vertė skiriasi didžiuosiuose ir mažuose miestuose.

Lengvatiniu kreditu asmuo (šeima) gali pasinaudoti šiais atvejais, t.y. jei:

- neturi ar neturėjo būsto nuosavybės teise;
- turi ar turėjo nuosavybės (ar bendrosios nuosavybės) teise būstą, kurio naudingasis plotas, tenkantis vienam šeimos nariui (ar bendraturčių namų ūkio nariui), yra mažesnis kaip 14 kv. m, arba turimas būstas, neatsižvelgiant į jo naudingojo ploto dydį, Nekilnojamojo turto kadastro duomenimis, iki prašymo suteikti valstybės paramą būstui įsigyti padavimo dienos yra nusidėvėjęs daugiau kaip 60 procentų ir šis būstas yra kaimo vietovėje, kurioje jo savininkas negyvena ir (ar) nedirba;
- nekilnojamojo turto kadastro duomenimis, iki prašymo suteikti valstybės paramą būstui įsigyti padavimo dienos turi daugiau kaip 60 procentų nusidėvėjusį būstą (neatsižvelgiant į

⁶ Asmens be šeimos grynosios metinės pajamos – 27 500 Lt ir turtas – 40 300 Lt.

Dviejų ar trijų asmenų šeimos grynosios metinės pajamos – 38 500 Lt ir turtas – 81 900 Lt.

Keturių ir penkių asmenų šeimos grynosios metinės pajamos – 46 200 Lt ir turtas – 109 200 Lt.

Šešių ir daugiau asmenų grynosios metinės pajamos vienam asmeniui – 7 920 Lt ir turtas vienam asmeniui – 26 000 Lt.

jo naudingojo ploto dydį), yra Statybos įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka parengę šio būsto rekonstravimo projektą, jeigu šis būstas yra deklaruojamas kaip paskolos gavėjo (ir (ar) jo šeimos narių) gyvenamoji vieta ir šie asmenys nuosavybės teise neturi kito būsto. Šiuo atveju parama teikiama turimam būstui rekonstruoti;

- turi būstą, nepritaikytą neįgaliųjų, kurių judėjimo funkcija sutrikusi, poreikiams, ir jei tokiems asmenims Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka nustatytas sunkus ar vidutinis neįgalumo lygis arba jie yra pripažinti nedarbingais (netekusiais 75-100 procentų darbingumo) ar iš dalies darbingais (netekusiais 60-70 procentų darbingumo), arba jie yra sukakę senatvės pensijos amžių ir jiems nustatyta specialiųjų poreikių tenkinimo reikmė, arba šeimos, kuriose yra asmuo, kurio judėjimo funkcija sutrikusi ir kuriam Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka yra nustatytas sunkus ar vidutinis neįgalumo lygis arba kuris yra pripažintas nedarbingu (netekusiu 75-100 procentų darbingumo) ar iš dalies darbingu (netekusiu 60-70 procentų darbingumo), arba kuris yra sukakęs senatvės pensijos amžių ir jam nustatyta specialiųjų poreikių tenkinimo reikmė. Parama teikiama turimam būstui rekonstruoti, kad turimas būstas nustatyta tvarka būtų pritaikytas neįgaliųjų poreikiams.

Kadangi Vyriausybė nustato asmens, norinčio pasinaudoti lengvatiniu kreditu, metinių grynujų pajamų dydžių limitus, teise pasinaudoti šiuo kreditu turi ne visi norintieji. Pažyma apie grynąsias metines pajamas reikalaujama pristatyti už metus prieš kredito ėmimą. Jeigu asmens pajamos pernai buvo mažos ar vidutinės, o šiemet išaugo trigubai, savivaldybėje tas nėra tikrinama; svarbiausia, kad praeitų kalendorinių metų pajamų dydis neviršytų nustatyto limito. Tačiau vargu ar kreditą išduodantis bankas norėtų rizikuoti ir duotų kreditą asmeniui, kuriuo ne tik praeitų, bet ir einamųjų metų pajamos yra mažos ar vidutinės. Galima sakyti, kad su lengvatiniu kreditu pasiseka tiems, kurių praeitų metų pajamos buvo nedidelės, o einamųjų metų – daug didesnės. Praktikoje pasitaiko situacijų, kai gaunantys mažas pajamas ir turintys teisę į valstybės remiamą būsto kreditą asmenys, nuėję į banką su savivaldybės išduota pažyma, sužino, kad bus nepajėgūs gauti paskolą norimam būstui įsigyti⁷.

Tokia valstybės lengvata, kaip subsidija, yra būsto kredito dalis, kurią padengia valstybė, jeigu asmuo (šeima), imantis lengvatinį būsto kreditą, turi į ją teisę. Didžiausia lengvata taikoma našlaičiams, iki jiems sukaks 35 metai, šeimoms, auginančioms tris ir daugiau vaikų ir neįgaliesiems, arba šeimoms, kuriuose yra neįgalieji (20 procentų); mažesnė lengvata taikoma jaunosioms šeimoms, auginančioms vieną, du vaikus, arba šeimoms, kuriose vienas iš tėvų yra miręs (10 procentų).

---

⁷ Statistikos departamento duomenimis, daugiausiai 2007 metais valstybės remiamais būsto kreditais pasinaudojo asmenys ir šeimos, gyvenantys Vilniaus miesto savivaldybėje - 19%, Kauno miesto - 15%, Klaipėdos - 7%. 2008 metais liderė buvo Kauno miesto savivaldybė - 16%, Vilniaus miesto - 13%, o Panevėžio ir Šiaulių miestų savivaldybėse po 5%.

Nors iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, jog valstybė suteikia teisę į subsidiją įvairioms socialinėms grupėms, tačiau jomis gali pasinaudoti tik pačios pažeidžiamiausios ir įstatymų saugomos šeimos, t.y. neįgalieji, našlaičiai, vieniši tėvai, daugiavaikės šeimos. Todėl asmenys (šeimos), neatitinkantys šių sąlygų, nebeturi teisės į subsidiją. Galima teigti, kad valstybė apsiriboja tik tam tikromis žmonių grupėmis ir nekreipia dėmesio į šias sąlygas neatitinkančias, vidutines pajamas gaunančias ir savo būsto neturinčias šeimas, kurios, galėdamos pretenduoti į subsidiją, norėtų pasinaudoti lengvatiniu kreditu (šeima, kurioje yra neįgalus asmuo, tačiau turintis lengvą neįgalumą, o ne vidutinį, ar sunkų). Iš kitos pusės, valstybė suteikia galimybę asmenims ir šeimoms, pasinaudojusiems lengvatiniu kreditu, bet tuo momentu neturintiems teisės į subsidiją, gauti ją vėliau, atsiradus šiai teisei: asmeniui praradus darbingumą, tapus neįgaliam, gimus vaikui ir pan. Pasinaudojusiam lengvatiniu kreditu asmeniui, neturinčiam teisės į subsidiją ir neatsiradus jai vėliau, lieka viena lengvata – pajamų mokesčio gražinimo lengvata.

Draudimo įmoka ar jos dalis iš valstybės biudžeto mokama už būsto kreditų gavėjus; draudimo įmokų apmokėjimo dydžius nustato Vyriausybė. Kita lengvata – lengvatinių kreditų gražinimui garantuoti gali būti įkeičiamas tik už lengvatinį kreditą įsigijamas butas, o jei kreditas teikiamas gyvenamiesiems namams statyti – statomas gyvenamasis namas su žemės sklypu. Kreditų gavėjams turintiems teisę į valstybės paramą ir draudžiantiems būsto kreditą UAB „Būsto paskolų draudimas“ valstybė apmokės 50 proc. būsto kredito draudimo įmokos. Jei asmuo gauna valstybės remiamą būsto kreditą pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymą ir sudaro su UAB „Būsto paskolų draudimas“ būsto kredito draudimo sutartis, privalo turėti 5 proc. pradinį įnašą.

Dar vienas lengvatinio kredito privalumas – būsto kreditų gavėjai turi galimybę pasinaudoti Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo lengvata, kuri leidžia iš apmokestinamųjų pajamų atimti patirtas išlaidas dėl sumokėtų palūkanų įsigyjant būstą.

4 lentelė. Valstybės remiamų būsto kreditų limitų dydžių paskirstymas pagal metus

Nr.	Metai	Limitas, lt	Kredituojančios įstaigos
1	2006	160 000	AB Hansabankas; AB bankas NORD/LB Lietuva; AB SAMPO bankas.
2	2007	170 000	AB SEB bankas; AB DnB NORD bankas; AB Parex bankas.
3	2008	180 000	AB SEB bankas; AB DnB NORD bankas; AB SAMPO bankas.
4	2009	180 000	AB SEB bankas; Swedbank AB; AB bankas SNORAS.

Šaltinis: sudarytas autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

2009 metais Finansų ministerija nepadidino kredito limito ir jis nepasikeitė nuo 2008 metų, taigi ekonominė krizė sumažino valstybės remiamų būsto kreditų apimtį. Nėra abejonių, kad šiemet asmenys (šeimos) neišnaudos ir šių limitų, kadangi nestabili ekonominė situacija atbaido piliečius ir nuo lengvatinių išipareigojimų bankams. Kiekvienais metais Valstybė pasirašo sutartį su skirtingais bankais dėl valstybės remiamų būsto kreditų teikimo. Valstybė nustato maksimalius paskolos dydžius asmenims ir šeimoms, asmuo gali imti jam reikalingo dydžio paskolą, tačiau ji negali viršyti nustatyto jam dydžio. Bankuose asmeniui konkreti paskolos suma apskaičiuojama atsižvelgiant į gaunamas pajamas, įvairius kitus faktorius.

Remiantis statistika, kiekvienais metais kredito likučiai iki galo nebuvo išnaudojami, t.y. į savivaldybes dėl lengvatinių kreditų kreipėsi daug mažiau asmenų, negu iš tikrųjų būtų galėję juo pasinaudoti. Tai parodo, kad Vyriausybei reikėtų ne tik peržiūrėti metinių pajamų skaičiavimo ir limitų nustatymo tvarką, bet ir skirti daugiau dėmesio valstybės remiamų būsto kreditų populiarinimui, kadangi apie lengvatinius kreditus trūksta informacijos, piliečiai, neskaitantys Valstybės žinių ir neužeinantys į savivaldybių tinklalapius, negauna reikiamos informacijos apie kreditus.

Valstybės remiamu būsto kreditu gali pasinaudoti visi pageidaujantys asmenys, taip pat ir tie, kurie yra įregistruoti į sąrašus socialiniam būstui gauti. Lengvatinis kreditas galėtų tapti alternatyva socialinio būsto laukiantiems asmenims, kurie galėtų juo pasinaudoti ir įsigyti nuosavą būstą, nelaukdami daugybę metų eilėse.

5 lentelė. Asmenys (šeimos), gavę valstybės remiamus būsto kreditus

Metai	Asmenų (šeimų) skaičius	Gauta kredito suma, Lt	Suteikta 20% subsidijų		Suteikta 10% subsidijų		Apdrausta	
			asmenų (šeimų) skaičius	subsidijų suma, tūkst. Lt	asmenų (šeimų) skaičius	subsidijų suma, tūkst. Lt	asmenų (šeimų) skaičius	draudimo įmoka, tūkst. Lt
2006	914	105860,6	103	2427,0	510	5949,8	598	504,6
2007	698	100326,0	104	2669,6	448	6373,2	423	449,7
2008	429	60344,3	86	2651,3	238	3258,2	314	317,9

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Prieiga per internetą [www. stat.gov.lt](http://www.stat.gov.lt)

Remiantis statistika, nuo 2007 m. asmenų, pasinaudojusių lengvatiniu kreditu, skaičius mažėjo. Tai galėjo lemti labai išaugusios nekilnojamojo turto kainos, kai vidutinės pajamas gaunantys asmenys, už paimtą paskolą negalėjo įsigyti norimos kokybės būsto. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta galima išskirti aiškią tendenciją, jog norinčiųjų pasinaudoti valstybės lengvata yra, tačiau ne visi asmenys tam ryžtasi: arba juos suvaržo per griežti išipareigojimai bankams, arba ne

visada vidutinės pajams gaunantys asmenys turi teisę pasinaudoti lengvatiniu kreditu. Tačiau valstybės politika šioje būsto paskolų srityje nesikeičia, nėra perskaičiuojami leistini asmenų pajamų dydžiai, nėra sukurtos lengvatinės sąlygos ne tik jaunos šeimoms, neįgaliesiems arba našlaičiams, bet ir kitokioms šeimoms, kurios norėtų pasinaudoti kreditu, bet neturi teisės į subsidiją.

Teorinės dalies apibendrinimas

1. Lietuvoje būsto rinką sudaro privati nuosavybė ir valstybės/savivaldybių nuosavybė. Būstas, neatsižvelgiant į nuosavybės formą, rinkoje yra perkamas ir parduodamas, privatizuojamas, nuomojamas, statomas, rekonstruojamas ir atnaujinamas; tai yra neatsiejami mūsų gyvenimo procesai. Būsto rinką parodo valstybės ekonominę būklę, nuo kurios yra neatsiejamos gyventojų pajamos, namų ūkių kitimas, statybos sektorius, tiesioginis valstybės finansavimas. Taigi, būsto rinkoje vyksta įvairūs procesai, kuriems sureguliuoti, apibendrinti ir apjungti 2004 metais buvo parengta Lietuvos Būsto strategija. Ši strategija, remiantis praeitų dešimtmečių būsto rinkos patirtimi, statistiniais duomenimis, esama ekonomine ir demografinė šalies padėtimi, išnagrinėjo esamą gyventojų apsirūpinimo būstu padėtį, būsto pasirinkimo galimybes, nusidėvėjusių daugiabučių namų administravimą, priežiūrą ir atnaujinimą.

Kadangi būsto rinkoje dalyvauja ir valstybinės būsto nuosavybės forma, strategija aptarė valstybės galimybes būsto plėtrai finansuoti ir įvairių programų įgyvendinimą. Valstybei dalyvaujant būsto rinkoje, paskirstytos institucijos, atsakingos už būsto sektoriaus valdymą; siekiant efektyviai prižiūrėti būstą, skatinti privatų sektorių dalyvauti būsto plėtros ir modernizavimo veikloje, buvo peržiūrėta būsto rinką reguliuojanti įstatymynė bazė. Išnagrinėjus būsto rinkoje esamas stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes, nustačius strategijos tikslus ir prioritetines kryptis, buvo nustatyta, kad valstybė privalo skatinti nuomojamo būsto sektoriaus plėtrą, naujų būstų statybos plėtrą, didinti būsto kreditų efektyvumą, reguliuoti daugiabučių namų priežiūros administravimą, jų atnaujinimą ir modernizavimą. Kadangi būstas yra neatsiejamas nuo normalaus egzistavimo, teisė į būstą yra viena svarbiausių žmogaus ir piliečio teisių, Lietuvos būsto strategija parodė, jog valstybė privalo dalyvauti būsto rinkoje, skatinti privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimą, sukuriant darnią būsto plėtros, nuomos, modernizavimo rinką.

2. Kaip jau buvo minėta, būsto rinkoje dalyvauja skirtingos nuosavybės formos būstai, vieni iš jų priklauso savivaldybėms. Savivaldybių gyvenamųjų patalpų fondai yra skirti socialiai remtiniams asmenims ir jų šeimoms, kurie yra nepajėgūs įsigyti nuosavą būstą arba nuomotis būstą rinkos kainomis. Savivaldybės nuomojamas būstas, kaip ir kiti Lietuvos būstai, yra nuomojami, perkami ir privatizuojami, statomi; būsto fonde esantys senos statybos butai susidėvi. Kadangi gyvenime yra taip, kad visada kažkokia dalis piliečių yra ir bus nepajėgi įsigyti būsto nuosavybėn,

o remiantis statistika, tokių asmenų kasmet tik daugėja, yra rengiamos socialinio būsto fondo plėtros programos. Plėtros programų uždaviniai neišsiplečia į tolimą ateitį, o aprėpia 2 metų laikotarpį; esant poreikiui, programos yra tikslinamos ir po metų. Socialinio būsto fondo plėtros programos yra įgyvendinamos skiriant valstybės biudžeto lėšų asignavimus savivaldybėms, kurios savo ruožtu vykdo butų pirkimą arba gyvenamųjų namų statybą. Nuo 2004 metų kiekvienais metais valstybės finansavimas fondo plėtrai buvo kasmet tik didinamas, tačiau neatsižvelgiant į naujai įsigyjamų socialinių būstų skaičių, nepasiturinčių asmenų, laukiančių tokios valstybės pagalbos, tik daugėja; nors logiškai asmenų ir šeimų skaičius turėtų mažėti.

3. Savivaldybių socialinio būsto fonde esančių būstų suteikimą, nuomą ir stebėseną reglamentuoja Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas. Šiame įstatyme yra aptarta, kas turi teisę į socialinį būstą, kaip registruojami asmenys, koku būdu jiems suteikiamas būstas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas taip pat reguliuoja iš savivaldybių ir nuomininkų butų nuomos kylančius santykius. Tačiau įgyvendinant šių teisės aktų nuostatas praktikoje, yra susiduriama su spragomis, kurios yra aptariamose teorinėje dalyje: asmenų, norinčių gauti valstybės paramą ir jau gavusių asmenų metinių pajamų ir turto kontrolės problema, pateiktų dokumentų tikrovės atitikimui sutikrinimo problema; sąrašų asmenų, turinčių teisę į valstybės paramą, prioretiškumo nustatymas; asmenų išbraukimo iš sąrašų socialiniam būstui gauti nenumatymas įstatyme; pagrindinių sąvokų, tokių kaip šeima, šeimos nariai, laikini gyventojai ir pan., skirtingas traktavimas įneša painiavos į savivaldybių darbuotojų darbą bei stabdo nuomos sutarčių sąlygas pažeidusių nuomininkų išskeldinimą iš savivaldybės butų.

4. 2008 metais Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pristatė valstybinio audito ataskaitą „Socialinio būsto fondo plėtros programos ir socialinio būsto fondo naudojimo vertinimas“ (buvo tikrinamos Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių miesto, Mažeikių, Jonavos rajono savivaldybės). Audito metu be kitų įvairių pažeidimų, buvo nustatyta, kad apie 70% savivaldybės butų gyvena asmenys, kurių pajamų ir turto savivaldybės neturi teisės tikrinti ir kontroliuoti, nes Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatyme nustatyta nuomininkų kontrolė negali būti jiems taikoma; savo ruožtu kai kurių asmenų, nuomojančių savivaldybės butus, negalima priskirti prie nepasiturinčių asmenų grupės. Buvo nustatyta, kad kai kurie asmenys socialinio būsto laukia apie 20 metų (pvz. Kauno miesto savivaldybėje yra asmenų, įregistruotų 1989 metais).

5. Apart valstybės paramos – socialinio būsto, piliečiams yra suteikiama galimybė pasinaudoti valstybės parama būstui įsigyti, t.y. valstybės remiamu būsto kreditu. Valstybės remiamas būsto kreditas suteikiamas asmenims ir šeimoms pagal deklaruotą gyvenamąją vietą, nustatant jų teisę į paramą. Prieš pasirašant kreditavimo sutartį su banku, asmenys privalo pateikti

savivaldybės institucijos išduotą pažymą apie teisę į lengvatinį kreditą ir apie galimybę gauti subsidijuojamą kredito dalį. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad valstybės remiamas būsto kreditas yra puiki alternatyva asmenims, laukiantiems socialinio būsto, lengvatinėmis sąlygomis įsigyti savo nuosavybę. Suteikiant šią paramą asmenims iškyla tam tikri niuansai ir bankai ne visada leidžia asmenims gauti pinigine paskolą.

6. Apibendrinant išvardytas nuostatas galima teigti, kad valstybė skiria pakankamai lėšų socialinio būsto fondo plėtrai, yra suinteresuota mažinti nepasiturinčių asmenų socialinę atskirtį ir suteikti jiems stogą virš galvos. Tačiau padėtis socialinio būsto sektoriuje ne gerėja, o tik blogėja, gavę valstybės paramą asmenys yra linkę piktnaudžiauti valstybės parama. Tinkamai sureguliuotas valstybės paramos būstui įsigyti teikimas galėtų mažinti socialinio būsto laukiančiųjų asmenų eiles.

2. TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS SOCIALINIO BŪSTO TYRIMO METODIKA

2.1. Tyrimo organizavimas

Nors savivaldybių socialinio būsto fondo plėtrai kasmet skiriamos lėšos, tačiau asmenų, pageidaujančių gauti socialinį būstą, skaičius kasmet tik didėja. Neįmanoma įvertinti, ar tikrai visi įsiregistravę į sąrašus socialiniam būstui gauti, yra nepajėgūs įsigyti nuosavą būstą ar bent nuomoti jį komercinėmis sąlygomis, nes neįmanoma įvertinti kiek viena ar kita šeima gyvena blogiau už kitą. Tačiau kol valstybė teikia tokią paramą savo piliečiams, tol jie stengsis išnaudoti galimybę ją pasinaudoti. Iš kitos pusės, valstybės lėšų investavimas į socialinį būstą nėra gera investicija, kadangi pelnas už ją negaunamas, parama yra teikiama nemokamai, už būsto nuomą renkamas simbolinis nuomos mokestis, kuris grįžta į savivaldybės biudžetą ir panaudojamas šiems butams remontuoti.

Apklausa yra labiausiai paplitęs pirminės sociologinės informacijos rinkimo metodas, kurios metu respondentams pateikiama anketa (klausimynas).

Apklauso metodas buvo pasirinktas dėl nepakankamai išanalizuotos ir aprašytos iškeltos tiriamos problemos, be to, tyrimo dalyką galima apibūdinti individualios sąmonės elementu – poreikiu. Anketavimas padeda gauti tokius tikslus rezultatus, kurių patikimumą galima įvertinti statistiniais matematiniais metodais. Anketinė apklausa pasirinkta raštiška, vienkartinė, individuali.

Nuspręsta anketas išdalinti pagal respondentų darbo ir problemų išsprendimo vietą, t.y. respondentai anketas pildo vietoje. Kad būtų užtikrintas kuo didesnis anketų grįžtamumas, respondentams iškarto nudoroma kur gražinti užpildytas anketas. Taigi, anketavimo pasirinkimo tikslas – nuodugniau pažinti tiriamąjį reiškinį, gauti išsamesnę informaciją apie respondento nuomonę, elgesį ir jo pobūdį [A. Valackienė, S. Mikėnė, 2008].

Anketoje panaudota *nominali skalė*, kurios pagalba gaunami tokie rodikliai, kaip amžius, šeimyninė padėtis, lytis, išsilavinimas ir pan., kas sudaro demografinę anketos dalį. *Intervalinė skalė* su nelyginiais intervalais padėjo išmatuoti ir palyginti požymius, turinčius skaitmeninę išraišką; ir *ranginė skalė*. Nutarta atsisakyti klausimų su atsakymais: „nežinau“, „neturiu nuomonės“. *Pagrindinėje anketos dalyje* yra tiesiogiai su tyrimu susiję klausimai, kuriais siekiama sužinoti socialinio būsto laukiančiųjų asmenų nuomonę apie socialinį būstą; jau gavusių socialinio būsto nuomininkų nuomonę apie būstą. Anketos pabaigoje yra keli klausimai, skirti sužinoti, ar respondentai yra girdėję apie valstybės paramą būstui įsigyti ir ar planuoja ateityje įsigyti nuosavą būstą.

Apklauso metu surinkti duomenys buvo apdoroti ir pavaizduoti Excel programoje, surinkta informacija analizuojama *aprašomosios statistikos metodu* [A. Valackienė, 2004].

Šiuo metu, Tauragės rajono savivaldybė užima aukštą vietą (žiūr. 11 priedą) tarp Lietuvos savivaldybėse įregistruotų asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, skaičių (2008 m. gruodžio 17 d. parvirtintuose sąrašuose įregistruota 570 asmenų, iš kurių 177 – jaunų šeimų sąrašė; 49 daugiavaikių šeimų sąrašė; 59 našlaičiai; 117 neįgaliųjų; 159 – bendrajame sąrašė ir 9 – laukia būsto sąlygų pagerinimo). Per 2008 metus buvo išnuomoti 23 socialiniai būstai, o būstams įsigyti valstybė skyrė 1 310 000 litų (2009 metais socialinio būsto fondo plėtrai Tauragės rajono savivaldybei asignavimai nebuvo skirti). Kadangi Tauragė yra apskrities centras, Tauragės mieste ir jos apylinkėse gyvena ne tik jos rajono gyventojai, bet ir kitų savivaldybių gyventojai (Jurbarkas, Šilalė, Pagėgiai), dauguma jų pageidauja gyventi Tauragėje, ir norint gauti socialinį būstą, perregistruoja savo nuolatinę gyvenamąją vietą. Galima teigti, kad tokiu būdu asmenys ir šeimos „palengvina“ kitų savivaldybių darbuotojams darbą ir jų sąrašai socialiniam būstui gauti daugėja nežymiai.

Tauragės rajono savivaldybės gyventojų apklausa padėtų nustatyti, ar teorinėje dalyje iškeltos problemos pasitvirtina šioje savivaldybėje, ar valstybės vykdomomis priemonėmis yra sprendžiamos laukiančiųjų būsto ir gavusių būstą problemos.

Tauragės rajono savivaldybė yra vakarinėje Lietuvos Respublikos dalyje; savivaldybės teritorijos plotas 117,9 tūkst. ha. Rajone yra 28 sveikatos apsaugos įstaigos, 18 kultūros centrų, 25 akcinės bendrovės ir daugiau kaip 110 uždaryjū akcinių bendrovių. Savivaldybėje yra 2 miestai: Tauragė – 29,124 tūkst. gyventojų (55,25 %), Skaudvilė – 2140 gyventojų (4,06 %), ir 3 miesteliai: Bataikai – 257 gyventojų (0,5 %), Gaurė – 500 gyventojų (0,95 %), Žygaičiai – 688 gyventojų (1,3 %) bei 320 kaimų. Likusioje savivaldybės teritorijoje yra 20,002 tūkst. gyventojų (37,94 %). Iš viso savivaldybėje gyvena 52,711 tūkst. gyventojų (2001 m. gyventojų surašymo duomenimis), iš jų miestuose 31264 tūkst., miesteliuose ir kaimuose 21447 tūkst. .

Tauragės rajono savivaldybės administraciją sudaro 12 skyrių ir 4 tarnybos, 8 seniūnijos, dirba apie 118 administracijos darbuotojų (daugiau informacijos žiūr.14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 prieduose). Tiesiogiai su socialinio būsto nuomininkais, asmenimis, įrašytais į sąrašus socialiniam būstui gauti, daugiausiai bendrauja Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyrius (administruoja socialinio būsto fondą), Vaiko teisių apsaugos tarnyba (prižiūri socialinių įgūdžių neturinčias šeimas, socialinės rizikos šeimas, kurių dalis yra socialinio būsto nuomininkai), Socialinės paramos skyrius (tvarko ir skiria įvairias pašalpas ir kompensacijas, prižiūri buvusius našlaičius, neįgaliuosius, kurie būna ir socialinio būsto nuomininkai), Statybos skyrius (prižiūri socialinių būstų būklę, kontroliuoja būsto remonto darbus, skiria lėšas būstams remontuoti) ir įmonės, įgaliota prižiūrėti socialinio būsto nuomininkus ir jiems išnuomotus butus, sudaryti nuomos sutartis – UAB Tauragės butų ūkis (tokios įmonės, kaip UAB Tauragės šilumos tinklai, UAB Tauragės vandenys taip pat bendrauja su socialinio būsto nuomininkais, sudarydami su jais paslaugų teikimo

sutartis bei iškeldami jiems bylas dėl skolų prisiteisimo). Kadangi socialinis būstas išsidėstęs ne tik pačiame Tauragės mieste, bet ir kaimuose, tokį būstą prižiūri bei aptarnauja ir seniūnijos. Daugiausia socialinio būsto yra 2 seniūnijose: Skaudvilės – 22 būstai; Gaurės – 27 būstai. Vaiko teisių apsaugos tarnybos ir Socialinės paramos skyriaus darbuotojai, aptarnaudami interesantus jiems rūpinimais klausimais, suteikia informaciją Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyriui apie asmenis, įrašytus į sąrašus, apie jų darbo vietas, šeimyninę, socialinę padėtį, planuojančių išeiti iš globos įstaigų našlaičių skaičių ir pan. UAB Tauragės butų ūkis yra socialinį būstą administruojanti savivaldybės įmonė, o UAB Tauragės šilumos tinklai bei UAB Tauragės vandenys yra paslaugas teikiančios įmonės, kurios kiekvieną dieną aptarnauja socialinio būsto nuomininkus bei tarpininkauja su Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyriuje dirbančiais ir už būstą atsakingais darbuotojais. Statybos skyrius konsultuoja nuomininkus būsto remonto klausimais, lėšų už jų pačių atliktą socialinio būsto remontą kompensavimo klausimais, leidimų atlikti kapitalinį remontą klausimais ir pan. (daugiau informacijos apie skyrius ir įmones žiūr. 21, 22, 23 prieduose). Nors ir atlieka skirtingas funkcijas, visi paminėti savivaldybės administracijos skyriai bei įmonės aptarnauja tą pačią interesantų grupę, todėl glaudus bendradarbiavimas tarp jų yra būtinas.

Siekiant ištirti Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto nuomininkų, asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, problemomas, nuomonę apie tokio būsto tendencijas, būsto paklausą, buvo nutarta atlikti anketinę apklausą, gautų duomenų analizę bei remiantis šiais duomenimis pateikti pasiūlymą, kaip mažinti socialinį būstą gauti pageidaujančių asmenų skaičių, būsto fondo plėtrą skatinant pasinaudojimą lengvatinais kreditais.

Viena anketa buvo parengta asmenims, įregistruotiems į šiuos sąrašus. Anoniminę anketą buvo prašoma užpildyti kabinete, asmenims atvykus pasiteirauti dėl eilės sąrašė, sąrašų patikslinimo, bendrabočio suteikimo. Anketos, kuriose klausimai buvo parengti jau gavusiems socialinį būstą, buvo tiesiogiai įteikiamos nuomininkams atvykus prasitęsti nuomos sutartį, patikrinti kontroliuojamą sutartį, iškilus problemų dėl mokesčių ar eksploataavimo ir pan. (šios anketos buvo padalintos tarp savivaldybės administracijos skyrių ir paliktos UAB Tauragės butų ūkio būstinėje).

Socialinio būsto laukiantiesiems asmenims pateikti klausimai

Eil. Nr.	Klausimas	Komentaras
1	Jūsų lytis?	Siekama nustatyti laukiančiųjų būsto pasiskirstymą pagal lytį.
2	Jūsų amžius?	Siekama ištirti besikreipiančių amžių, kas padės nustatyti apklaustųjų pasiskirstymą.
3	Jūsų išsilavinimas?	Šiuo klausimu buvo tikimasi sužinoti apklaustųjų išsilavinimo lygį.

4	Jūsų socialinė padėtis?	Šis klausimas buvo užduotas dėl to, kad padėtų nustatyti savivaldybės gyventojų, pageidaujančių būsto, socialinį statusą.
5	Jeigu esate nedirbantis, ar užsiregistravote teritorinėje darbo biržoje ir dalyvaujate aktyvioje darbo paieškoje? Ar gaunate pašalpą?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti, ar būsimas socialinio būsto nuomininkas yra suinteresuotas dirbti, ir tokiu būdu pats pagerinti savo socialinį statusą.
6	Jūsų šeimyninė padėtis?	Šis klausimas padėjo nustatyti, kokios šeimyninės padėties asmenys pageidauja gauti socialinį būstą.
7	Jūsų demografiniai duomenys?	Padėjo sužinoti, kaip laukiantieji pasiskirsto pagal gyvenamąją vietą.
8	Kuriame sąraše socialiniam būstui gauti esate įregistruotas?	Šis klausimas buvo užduotas su tikslu nustatyti, koks procentas besikreipiančių žino, į kurį sąrašą yra įrašomi.
9	Dėl kokių priežasčių pageidaujate socialinio būsto?	Pateikti atsakymo variantai padėjo nustatyti, kodėl laukiantieji eilėse neturi savo būsto.
10	Iš kur Jūs sužinojote apie galimybę nuomotis socialinį būstą?	Tikimasi sužinoti, koks yra dažniausias sklaidos apie socialinį būstą būdas.
11	Kuriems teiginiams apie socialinį būstą pritariate?	Šis klausimas padėjo sužinoti gyventojų, pageidaujančių socialinio būsto, supratimą apie jį.
12	Kur šiuo metu gyvenate?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti, kur gyvena laukiantys socialinio būsto, ar jiems iš tikrųjų reikalinga valstybės parama?
13	Kiek laiko Jūs laukiate socialinio būsto?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti socialinio būsto gavimo terminą.
14	Kokio tipo socialinio būsto pageidautumėte?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti, koks būstas yra paklausiausias.
15	Jūsų nuomone, iš kur yra laisvų socialinių būstų?	Šis klausimas padės nustatyti respondentų nuomonę apie laisvus butus, esančius socialinio būsto fonde.
16	Kokie pokyčiai gali būti Jūsų gyvenime, gavus socialinį būstą?	Klausimas padės sužinoti respondentų ateities lūkesčius ir perspektyvas; sužinoti kaip socialinis būstas gali pakeisti žmonių gyvenimą.
17	Jūsų nuomone, ar dar ilgai reikės laukti socialinio būsto?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti kaip ilgai asmenys tikisi laukti būsto.
18	Ar žinote, kad už socialinio būsto nuomą renkamas nuomos mokestis?	Šis klausimas padėjo nustatyti, ar būsimieji nuomininkai žinos, kad teks mokėti nuomą, ar ne.
19	Ar Jums teko girdėti apie valstybės remiamą būsto kreditą?	Klausimas padėjo sužinoti, kiek būsto pageidaujančių asmenų žino apie valstybės paramą būstui įsigyti.
20	Jeigu taip, iš kur sužinojote?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti informacijos apie valstybės paramos teikimą sklaidą.
21	Ar žinote, kad valstybės remiamu būsto kreditu gali pasinaudoti nedidelės pajamas gaunantys asmenys?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti valstybės parama suinteresuotų asmenų turimą informaciją apie remiamus kreditus.
22	Ar norėtumėte pasinaudoti valstybės lengvata įsigyti nuosavą būstą?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti lengvatinių kreditų teikimo reikalingumą.
23	Ar planuojate ateityje įsigyti nuosavą būstą?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti socialinį būstą pageidaujančių gauti asmenų planus dėl nuosavo būsto įsigijimo.

Socialinį būstą gavusiems asmenims pateikti klausimai

Eil. Nr.	Klausimas	Komentaras
1	Jūsų lytis?	Siekiami nustatyti gavusių būstą pasiskirstymą pagal lytį.
2	Jūsų amžius?	Siekiami iširti besikreipiančių amžių, kas padėjo nustatyti apklaustųjų pasiskirstimą.
3	Jūsų išsilavinimas?	Siekiami nustatyti apklaustųjų išsilavinimo lygį.
4	Jūsų socialinė padėtis?	Šiuo klausimu tikėtina sužinoti,
5	Jeigu esate nedirbantis, ar užsiregistravote teritorinėje darbo biržoje ir dalyvaujate aktyvioje darbo paieškoje? Ar gaunate pašalpą?	Klausimas užduotas siekiant nustatyti, ar savivaldybės būstuose gyvenantys nuomininkai, neturintys darbo, yra suinteresuoti dirbti.
6	Jeigu nedirbate ir neturite pastovių pajamų, iš lėšų apmokate socialinio būsto nuomą ir komunalinius mokesčius?	Šiuo klausimu norima sužinoti, iš kokių pajamų mokami socialinio būsto mokesčiai, kadangi dauguma atvejų, socialiai būstai yra praskolinti.
7	Ar turite įsiskolinimų už socialinio būsto nuomą ir komunalinius mokesčius?	Norima sužinoti, kokia dalis respondentų turi įsiskolinimų.
8	Jeigu esate įsiskolinęs už būsto nuomą ir komunalinius mokesčius, kokio dydžio yra Jūsų skola?	Siekiami nustatyti, ar būsto nuomininkai žino savo įsiskolinimų dydį.
9	Jeigu turite įsiskolinimų, apibraukti pasirinktą variantą.	Klausimas užduotas dėl to, kad būtų nustatyta, koku būdu nuomininkas grąžina susidariusią skolą.
10	Kurioje vietoje yra Jums išnuomotas būstas?	Šis klausimas padėtų sužinoti socialinio būsto paskirstymą.
11	Ar Jūs esate patenkintas Jums išnuomotu būstu?	Norima sužinoti, kokia yra nuomininko nuomonė apie suteiktą būstą.
12	Jūsų šeimyninė padėtis?	Šis klausimas padėtų nustatyti, kokios šeimyninės padėties asmenys turi socialinį būstą.
13	Ar Jūsų sutuoktinis, draugas, sugyventinis turi savo būstą nuosavybės teise?	Siekiami nustatyti ar be savivaldybės būsto, nuomininkas, jo artimieji turi gyvenamą plotą, ar tikrai jiems reikalingas socialinis būstas.
14	Ar socialiniame būste su Jumis gyvena tik tie šeimos nariai, kurie yra nurodyti nuomos sutartyje?	Siekiami nustatyti kiek neregistruotų asmenų gali gyventi savivaldybės būste.
15	Jeigu su Jumis gyvena ir kiti asmenys, nurodykite kas?	Siekiami nustatyti, kokie šeimos nariai gyvena, ar jie turi teisę gyventi socialiniame būste.
16	Ar Jūs pranešėte apie tai, kad su Jumis gyvena kiti asmenys, ar gavote leidimą laikinai apgyvendinti savo giminaičius, draugus?	Siekiami nustatyti ar visada nuomininkai kreipiasi dėl kitų asmenų apgyvendinimo savivaldybės būste, kadangi iškeldinant tai sukelia problemas.

17	Kaip ilgai Jums teko laukti socialinio būsto ?	Siekama nustatyti koks vidutiniškai laiko tarpas prašina nuo asmens įregistravimo sąrašuose iki būsto gavimo.
18	Ar Jums teko girdėti apie valstybės remiamą būsto kreditą?	Klausimas padėjo sužinoti, kiek būsto pageidaujančių asmenų žino apie valstybės paramą būstui įsigyti.
19	Jeigu taip, iš kur sužinojote?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti informacijos apie valstybės paramos teikimą sklaidą.
20	Ar žinote, kad valstybės remiamu būsto kreditu gali pasinaudoti nedideles pajamas gaunantys asmenys?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti valstybės parama suinteresuotų asmenų turimą informaciją apie remiamus kreditus.
21	Ar norėtumėte pasinaudoti valstybės lengvatą įsigyti nuosavą būstą?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti lengvatinių kreditų teikimo reikalingumą.
22	Ar planuojate ateityje įsigyti nuosavą būstą?	Šiuo klausimu tikimasi sužinoti socialinį būstą pageidaujančių gauti asmenų planus dėl nuosavo būsto įsigijimo.

Šiais klausimais siekiama sužinoti ir nustatyti savivaldybės gyvenamųjų patalpų pageidaujančių ir jas gavusių asmenų nuomonę apie būstą, jų sugebėjimą rūpintis savo ateitimi ir socialine padėtimi, ateities planus dėl nuosavybės įsigijimo. Gauti duomenys padės įrodyti arba paneigti, jog socialinis būstas yra ydinga valstybės paslauga, teikiama ne visada tikrai tiems, kuriems reikalinga ši parama.

Apklausiai atlikti buvo išdalinta 100 anketų asmenims, laukiantiems socialinio būsto; iš jų grįžo 94 anketos. Asmenims, gavusiems socialinį būstą, buvo išdalinta 100 anketų – 89 iš jų grįžo, sugadintos 4 anketos.

2.2. Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto fondas

Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto fondą sudaro apie 500 butų, esančių pačiame Tauragės mieste; iš jų 90 butų, esančių keli kilometrai nuo Tauragės centro buvusiam kariniame miestelyje; seniūnijose esančių socialinių būstų skaičius yra sekantis: Tauragės kaimiškoji seniūnija – 6; Skaudvilė – 22 (Skaudvilės miestelyje ilgą laiko tarpą buvo sudaroma atskira eilė socialiniam būstui gauti būtent šiame miestelyje); Gaurė – 27; Batakliai – 2; Žygaičiai – 8; Lauksargių – 2. Paminėtina, kad seniūnijose yra įvairių nefunkcionuojančių mokyklų, bendrabučių, valgyklų, vaikų darželių pastatų, kuriuos galima rekonstruoti ir pritaikyti būstui (šiuo metu yra svarstomas klausimas dėl nefunkcionuojančios aštuonmetės mokyklos socialiniam būstui pritaikymo, kurioje turėtų pasigyventi rizikos šeima, kurioje yra 12 nepilnamečių vaikų). Socialinio būsto fondą sudaro gyvenamosios patalpos su patogumais; su daliniais patogumais: vietinis vandentiekis, krosninis šildymas; be patogumų: šulinio vanduo, krosninis šildymas. Būstus be

patogumų apgyvendinti yra sudėtingiau, kadangi jie yra fiziškai nusidėvėję, dažniausiai esantys mediniuose namuose, tačiau didėjant nedarbingumui atsiranda asmenų, pageidaujančių apsigyventi būstuose ir be patogumų, kadangi administraciniai ir nuomos mokesčiai yra žymiai mažesni.

Į socialinio būsto fondą įėjo ir bendrabučio tipo gyvenamosios patalpos, t.y. kambariai, o virtuvės, vonios ir tualetai yra bendro naudojimo. Tokių būstų yra nedaug, nuomojami jie terminuotai ir laikinai, asmenys, kuriems suteikti bendrabučiai, toliau laukia socialinio būsto, iš sąrašų socialiniam būstui gauti nėra išbraukiami. Dažniausiai bendrabučio tipo kambarių pageidauja našlaičiai, asmenys, išėję iš globos namų, taip pat iš įkalinimo įstaigų grįžę asmenys. 2009 m. spalio 22 d. Tauragės rajono savivaldybės tarybos sprendimu, iš Socialinio būsto fondo buvo nuspręsta išbraukti bendrabučio tipo gyvenamąsias patalpas, kadangi Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatyme yra nurodyta, kad bendrabučiai negali būti socialinis būstas. Yra parengta tvarka, kuria remiantis bus nuomojami bendrabučio kambariai. Į socialinio būsto fondą neįeina tarnybinių butai, jų Tauragės rajono savivaldybei priklauso vos keliolika, tačiau jie yra išnuomoti Lietuvos Kariuomenės krašto apsaugos savanorių pajėgų savanoriams, o tai reiškia, kad jų tarnybos laikotarpis yra neribojamas ir nuomos sutartys negali būti nutrauktos ankčiau laiko, t.y. kol nepasibaigs jų tarnybos laikas. Taigi tarnybinių butų nuomininkai turi teisę juose gyventi neribotai, jų nuomos sutartys nėra kontroliuojamos, nuomotojas, t.y. savivaldybė neturi teisės tikrinti, ar tarnybinių butų nuomininkai įsigijo kita nuosavybę, ar jų pajamos viršija nustatytus dydžius ir pan.

2.2.1. Tauragės rajono savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos tvarka

Tauragės rajono savivaldybės socialinis būstas yra nuomojamas vadovaujantis Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto nuomos (suteikimo) tvarkos aprašu. Pirminė tvarka buvo patvirtinta 2003 metais ir buvo keičiama 2006, papildyta 2007 ir 2008 metais; iš esmės pakeista 2009 metais. Peržiūrėjus kitų savivaldybių patvirtintas tvarkas ir tvarkos aprašus, galiam sakyti, kad jie yra panašūs, nes bet kuriuo atveju yra rengiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymu, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu. Tačiau atsižvelgiant į socialinio būsto fondą, darbuotojų patirtį, kiekviena savivaldybė numato skirtingus niuansus. Vadovaujantis įstatymu ir tvarkos aprašu, į sąrašus socialiniam būstui gauti asmenys yra registruojami pagal deklaruotą gyvenamąją vietą, t.y. deklaravęs gyvenamąją vietą Šiauliuose asmuo Tauragėje įregistruotas į sąrašus nebus. Jeigu vienas šeimos narys yra deklaruotas vienoje savivaldybėje, o kitas kitoje, yra prašoma pateikti papildomas pažymys kad asmuo nėra įregistruotas kitoje savivaldybėje su visa šeima ar vienas į sąrašus socialiniam būstui gauti, negyvena socialiniam bute ir nėra pasinaudojęs

valstybės remiamu būsto kreditu. Taip siekiama užtikrinti skaidrų sąrašų sudarymą. Tokių pat pažymų prašoma, jeigu asmuo mažiau negu prieš metus persideklaravo savo gyvenamąją vietą iš kitos savivaldybės. Praktikoje pasitaiko atveju, kai įregistruojant asmenį į specialią programą „Paramą“⁸ (jungiamasi per centrinį serverį, prieiga per internetą), darbuotojas mato, kad asmuo ar jo šeimos nariai jau yra įregistruoti kitoje savivaldybėje. Tokiu atveju asmeniui yra siunčiamas laiškas, kad jis nebus įregistruotas Tauragės rajono savivaldybėje. Asmuo turi teisę iki galo sutvarkyti dokumentus ir išsiregistruoti iš kitos savivaldybės sąrašų arba neatsiliepus į išsiųstą laišką, likti kitoje savivaldybėje. Sąrašai asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinį būstą, yra sudaromi ir tikslinami vieną kartą per metus savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu. Per tikslinimo laikotarpį asmuo turi teisę pristatyti dokumentus apie pasikeitusius savo duomenis, parašyti prašymą persiregistruoti iš vieno sąrašo į kitą, jeigu atitinka tam sąrašui nustatytas sąlygas. Asmenys į sąrašus įrašomi nuo 18 metų, jeigu asmuo pateikia ne visus reikiamus dokumentus, darbuotojas turi teisę jo neregistruoti. Yra numatyta galimybė šeimoms ištuokos atveju sutvarkyti savo vietą sąrašuose, tačiau jie turi kreiptis ne vėliau, kaip per metus po ištuokos; tokiu atveju išsituokusių asmenų vietą sąrašuose yra nustatoma greta pagal pirminio įregistravimo į sąrašus datą ir laiką. Tauragės rajono savivaldybės administracija numato ir asmenų išbraukimą iš sąrašų. Priežastis, kurioms esant asmuo ar šeima yra išbraukiami iš sąrašų, galima padalinti į dvi grupes:

1. savo noru atsisako eilės; išnyksta sąlygos, suteikiančios teisę išsinuomoti socialinį būstą, nepagrįstai įregistruotas į sąrašus, miršta, išsikelia gyventi į kitą vietovę.
2. asmeniui išnuojamas socialinis būstas.

Įstatyme yra numatyta sąlyga, jog jei asmuo, gavęs valstybės remiamą būsto kreditą, už kurį įsigytą būstą prarado dėl kreditinių ar kitų įsipareigojimų ar perleido jį kitiems asmenims, ar su kuriuo socialinio būsto nuomos sutartis nutraukta šiems pažeidus nuomos sutarties sąlygas, teisę į socialinį būstą įgyja po penkerių metų nuo būsto praradimo ar sutarties nutraukimo. Norisi pabrėžti, jog įstatyme turėtų būti priimta vieninga sąlyga, kuria remiantis asmenys būtų išbraukiami iš sąrašų socialiniam būstui gauti, kadangi skirtingose savivaldybėse yra skirtingos sąlygos, kas iš dalies skatina nevienoda praktiką bei iš dalies pažeidžia laukiančiųjų socialinio būsto teises. Išanalizavus kitų savivaldybių socialinio būsto nuomos tvarkas, galima teigti, kad savivaldybės taiko labai griežtas sąlygas, bet nėra nustatyta, ar tai padeda vykdyti gerą būsto nuomos kontrolę. Be to, taikant griežtas taisykles, ne visada atsižvelgiama į protingumo principą. Savivaldybės taiko praktiką, kai išnuojant būstą, pratęsiant nuomos sutartį, išnuojant bendrabučio tipo būstą ir kitais atvejais sprendimą dėl nuomos priima ne savivaldybės administracijos direktorius, o taryba. Tauragės rajono savivaldybėje tokius sprendimus priima

---

⁸ Programa „Parama“ – įdiegta 2008 metais pagal Aplinkos ministerijos strateginį planą, sudaro galimybę per centrinį serverį tvarkyti sąrašus, sudaromas eiles, stebėti būsto pokyčius ir poreikius.

administracijos direktorius: tiek rengiant sprendimą, tiek direktoriaus įsakymą, jį derina tiek pat darbuotojų, t.y. rengėjas, skyriaus vedėjas, juristas, reiškia, įsakymas ir sprendimas yra peržiūrimi vienodai. Tačiau direktoriaus įsakymui priimti reikia mažiau laiko, negu tarybos sprendimui, kadangi tarybos posėdžiai yra rengiami vieną kartą per mėnesį, tarybos sprendimo projektai dažniausiai pateikiami tarybos sekretoriui iki mėnesio vidurio, tai reškia, kad pavėlavęs pateikti sprendimo projektą, darbuotojas turi laukti ateinančio mėnesio. Toks delsimas neigiamai pasireiškia ir dėl būsto prastovos, kadangi suradus nuomininką, būstas negali būti išnuomotas kuo greičiau, o už neapgyvendintą laikotarpį visus komunalinius mokesčius moka savivaldybė. Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme yra numatyta, kad išnuomojant socialinį būstą, pirmenybė teikiama buvusiems našlaičiams ir be tėvų globos likusiems asmenims, kitų 5 sąrašų prioritetą nustato pačios savivaldybės. Tauragėje, atsižvelgiant į sąrašuose įregistruotų asmenų skaičių, yra nustatyti tokie prioritetai:

1. buvusių našlaičių ar be tėvų globos likusių asmenų sąrašas;
2. jaunų šeimų sąrašas;
3. neįgaliųjų asmenų sąrašas;
4. šeimų, auginančių tris ir daugiau vaikų sąrašas;
5. bendrasis sąrašas;
6. sąrašas socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į būsto sąlygų pagerinimą.

Taigi, nuomojant būstą, yra atsižvelgiama į šį prioritetą. Iš kitos pusės, ne visada yra galimybė laikytis nustatytos tvarkos, kadangi laisvos patalpos asmenims yra siūlomos atsižvelgiant į kvadratūrą, kambarių skaičių, būsto vietą ir pan. Laisvos gyvenamosios patalpos kaimiškosiose seniūnijose, mieste be patogumų, arba patalpos, kurioms reikalingas didesnės apimties, nei einamasis remontas, siūlomos neatsižvelgiant į sąrašų prioritetumą, tokiu būdu yra užtikrinama laukiančiųjų rotacija bei tuščių būstų trumpesnis neapgyvendinimo laikotarpis. Tam tikros išlygos taikomos asmenims, turintiems judėjimo negalią – esant laisvam būstui pirmame aukšte, jis siūlomas tokiems asmenims be eilės, t.y. praleidžiant kitokio pobūdžio negalias. Įstatymo nustatyta tvarka, be eilės neįrašytiems į sąrašus asmenims būstą privalo suteikti savivaldybės taryba esant tokiems atvejams: praradus būstą dėl gaisrų, potvynių, stiprių vėjų, nuo kitų nuo žmogaus valių nepriklausančių aplinkybių, taip pat šeimoms, auginančioms penkis ir daugiau vaikų. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas numato, kad asmenys, jau gyvenantys socialiaame būste, gali apsikeisti jį su kitu nuomininku; taip pat gyvenantys savivaldybės būste savo nuomojamą patalpą gali pakeisti į mažesnę. Šitos nuostatos yra patvirtintos nuomos tvarkos apraše ir nuomos sutartyje. Per metus į savivaldybės administraciją dėl apsikeitimo kreipiasi vieną du kartus, tokiu atveju yra sutikrinami nuomos dokumentai, įsiskolinimų turėjimas/neturėjimas. Dėl būsto pakeitimo į mažesnę kreipiamasi dažniau, ypatingai buvusios daugiavaikės šeimos, gavusios 3-4 kambarių

butus. Įstatymo yra numatyta galimybė nuomininkams gauti didesnės kvadratūros būstą, negu kad jie turi (sudaroms atskiras sąrašas). Pakeisti būstą į mažesnę arba suteikti didesnę būstą yra sudėtingiau, negu įvykdyti apsikeitimą butais, kadangi nuomininkams ne visada tika turimas laisvas būstas, be to, esnat tuščiam būstui pirmiausia stengiamasi jį išnuomoti eilės tvarka.

Gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties nutraukimas yra viena sudėtingiausių procedūrų. Nors nuomos tvarkos apraše yra numatyti atvejai, kuriems esant nuomos sutarties, prieš tai raštiškai įspėjus nuomininką bus nutraukiama, nutraukimas vis tiek vykdomas teismine tvarka. Kaip jau buvo paminėta teorinėje dalyje, teisminiai keldinimo procesai užtrunka ilgai, daugumoje atvejų, esant nepilnamečiams šeimos nariams, savivaldybės negali šiskeldinti nuomininkų nesuteikiant kitos gyvenamosios patalpos. Teismai neatsižvelgia į tai, kad nuomininkai turi įvairių išskolinimų, ardo, gadina nuomojamą gyvenamąją patalpą ar kitaip pažeidžia sutarties sąlygas, jeigu šeimoje yra nepilnamečių vaikų. Geriausiu atveju, keldinant nuomininką su šeima teismo keliu, jam turi būti suteikiama kita gyvenamoji patalpa. Jeigu nuomininkas gyvena bute su patogumais, jam siūloma įsikelti į būstą be patogumų. Tačiau savivaldybė atsidūria aklovietėje, kai keldinama iš būsto be patogumų. Praktika rodo, kad pasirašant su nuomininkais taikos sutartį, kurioje nustatomas skolos išmokėjimo laikotarpis, tai gali būti kaip skaitinamoji priemonė nuomininkui laikytis sutartyje numatytų įsipareigojimų, pradėti ieškoti darbą. Tačiau jeigu keldinama asociali, rizikos šeima, šeimoje, kurioje vienas iš tėvų/abudu tėvai vartoja alkoholį, savivaldybės pastangos yra beviltiškos. Kita problema, su kuria susidūria savivaldybės administracija, yra paliktos skolos už elektros energijos tiekimą. AB VST nesikreipia į teismą dėl nuomininkų skolų prisiteisimo; jeigu nuomininkas turi dideles skolas, jam yra atjungiamas elektra. Patirtis rodo, kad nuomininkai, kuriems atjungta elektra, ją vagia iš kaimynų. Tokiais atvejais, išskeldintas nuomininkas palieka išskolinimą už elektrą savivaldybei, savo ruožtu savivaldybė negali įkelti naujo nuomininko, kol nebus sumokėta buvusio nuomininko skola už elektrą, kadangi naujam nuomininku elektra nepajungiama.

3. TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

3.1. Socialinio būsto laukiančių asmenų atsakymų į anketos klausimus aptarimas

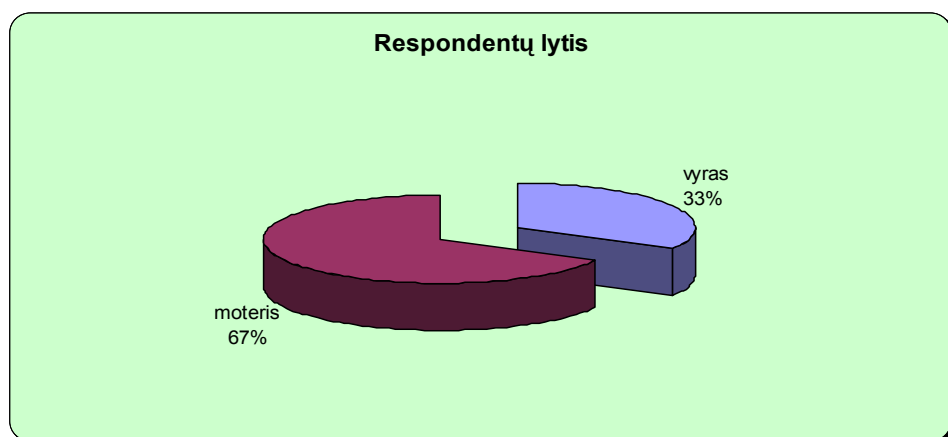
Norėdama ištirti valstybės paramos būstui išsinuomoti laukiančiųjų asmenų požiūrį į šią valstybės paramą, buvo atliktas tyrimas – anketinė apklausa. Sudarant anketą buvo stengiamasi pateikti respondentams tokius klausimus, kurie atskleistų jų požiūrį į socialinio būsto fondą ir jo sudarymą, paramos gavimo terminą, nedirbančių respondentų darbo paieškos suinteresuotumą, dalyvaujančių apklausoje norą ir ateities planus dėl nuosavybės įsigijimo. Anketą sudaro 23 klausimai:

- uždari – išvardintas baigtinis sąrašas galimų atsakymo variantų;
- pusiau uždari (pusiau atviri). Atsakymų variantai parašyti, bet respondentas gali įrašyti ir savo nuomonę. Į keletą klausimų buvo galima atsakyti pasirenkant kelis atsakymus.

Tyrimas atliktas 2009 metų rugsėjo ir spalio mėnesiais Tauragės mieste. Respondentai buvo pasirinkti neatsitiktine tvarka. Asmenims, laukiantiems socialinio būsto, buvo išdalinta 100 anketų, iš jų 94 buvo užpildytos ir gražintos (anketų grįžtamumo kvota 94%). Iš 94 tyrime dalyvaujančių asmenų buvo 31 (33%) vyras ir 67 (69%) moterys (žr. 4 paveikslą). Anketas pildė 2 moksleiviai, 3 studentai, 32 dirbantys, 19 bedarbių, 22 nedirbantys, 5 pensininkai, 7 neįgalūs ir 4 dirbantys užsienyje. Iš jų, pagal amžiaus pasiskirstymą, daugiausiai apklausta respondentų nuo 18 iki 25 metų (31%) ir nuo 26 iki 29 metų (20%).

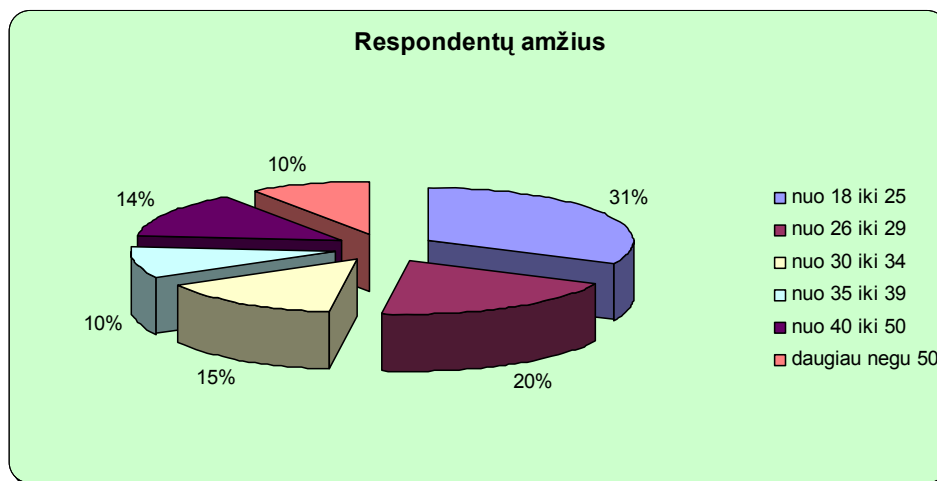
Surinkus rezultatus, buvo atlikta sisteminė duomenų analizė. Gauti tyrimo rezultatai pateikti lentelėse ir diagramose.

Reikšminga aptarti tokius respondentų demografinius rodiklius kaip lytis, amžius, išsilavinimas, socialinė ir šeimyninė padėtis (nustatyti nedirbančių ir bedarbių procentinę dalį tarp socialinio būsto laukiančiųjų), gyvenamoji vieta ir pan., kas gali padėti vertinant asmenų, norinčių pasinaudoti valstybės parama, supratimą apie socialinį būstą.

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, %

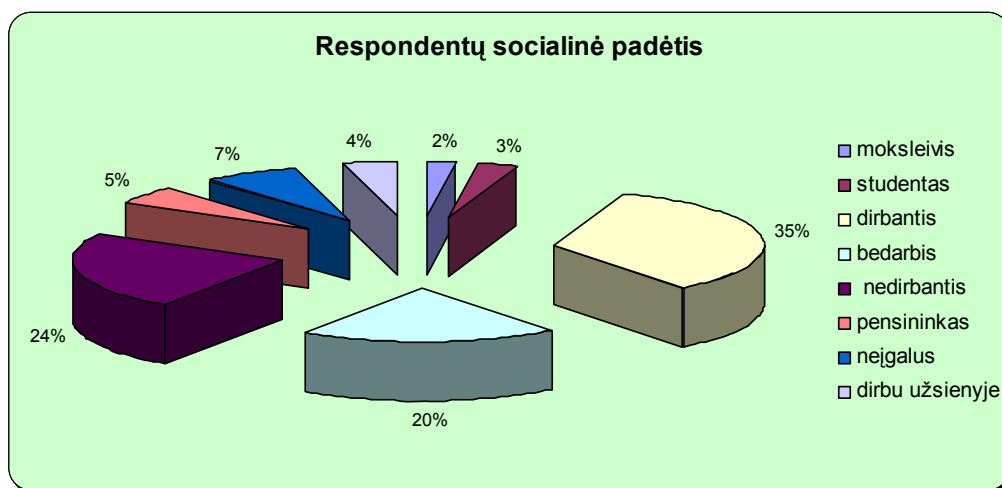
Vykdamas tyrimą, buvo siekiama nustatyti respondentų struktūrą pagal lytį. Tyrime dalyvavo 31 (33%) vyrai ir 67 (69%) moterys. Natūralu, kad moterų skaičius didesnis negu vyrų: moterys yra labiau socialiai pažeidžiamos ir turi mažiau galimybių savarankiškai apsirūpinti būstu, tuo labiau jeigu vienos auginą vaikus. Sudarant sąrašus socialiniam būstui gauti, taip pat buvo pastebėta tendencija, kad dominuoja moterys.

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, %

Respondentų paskirstymas pagal amžių leidžia nustatyti kokio amžiaus asmenys yra labiausiai socialiai pažeidžiami bei jiems yra reikalinga valstybės parama – būsto suteikimas. Rezultatai rodo, kad daugiausiai socialinio būsto pageidauja asmenys nuo 18 iki 25 metų (30 apklaustųjų); nuo 26 iki 29 (19 apklaustųjų); nuo 30 iki 34 (14 respondentų); šiai amžiaus kategorijai galima priskirti tokias socialines grupes, kaip jaunos šeimos, vieniši tėvai, asmenys, baigę studijuoti, našlaičiai ir kt. 31 respondentas priklauso vyresnio amžiaus grupei: 9 apklaustieji nuo 35 iki 39 metų, tiek pat vyresnių negu 50 metų ir 13 respondentų nuo 40 iki 50 metų. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad vyresnio amžiaus asmenys kreipiasi pagalbos po kažkokio įvykio jų gyvenime: darbo praradimo, ištuokos, būsto praradimo ir pan.

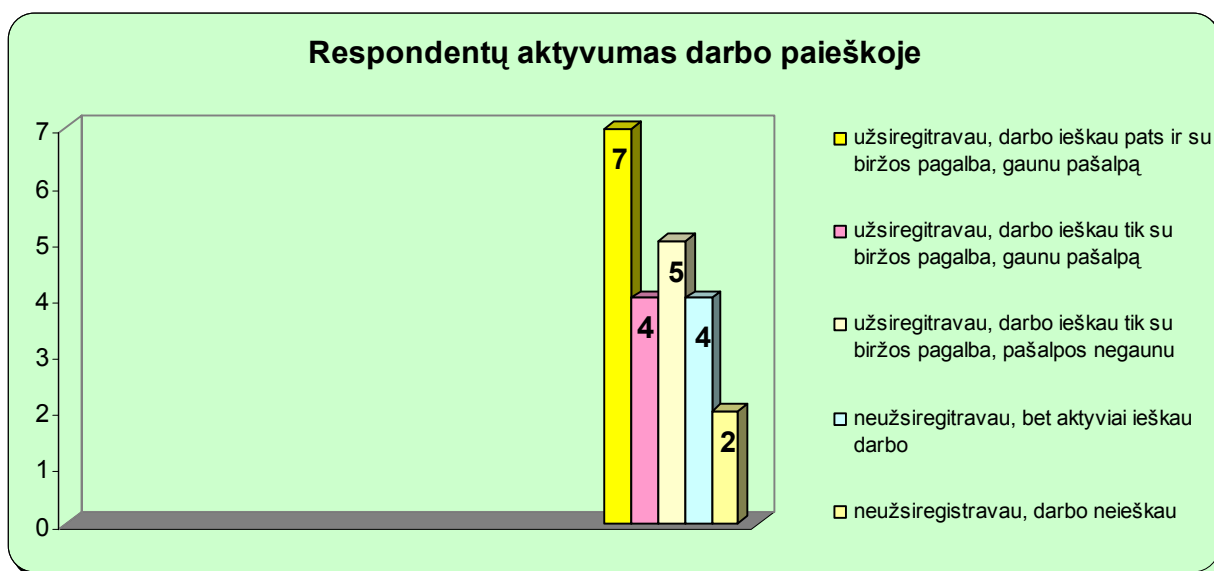
35% (32) respondentų yra dirbantys (žr. 6 paveikslą), tačiau nemaža apklaustųjų dalis neturi darbo – 22 respondentai nedirbantys ir 19 bedarbių (t.y. oficialiai užregistruoti teritorinėje darbo biržoje). Likusieji respondentai studijuoja (3), yra neįgalūs (7) arba pensijinio amžiaus (5) ir 4 apklaustieji dirba užsienyje.

6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal socialinę padėtį, %

Būtina paminėti, kad studijuojantys ir neįgalūs respondentai gali turėti neoficialiai gaunamų pastovių pajamų; negalima pasakyti, kokio lygio yra neįgaliųjų negalia (netekę 75–100 procentų darbingumo ar iš dalies darbingi – netekę 60–70 procentų darbingumo) ir kokios priežastys lėmė būtinumą kreiptis dėl pagalbos.

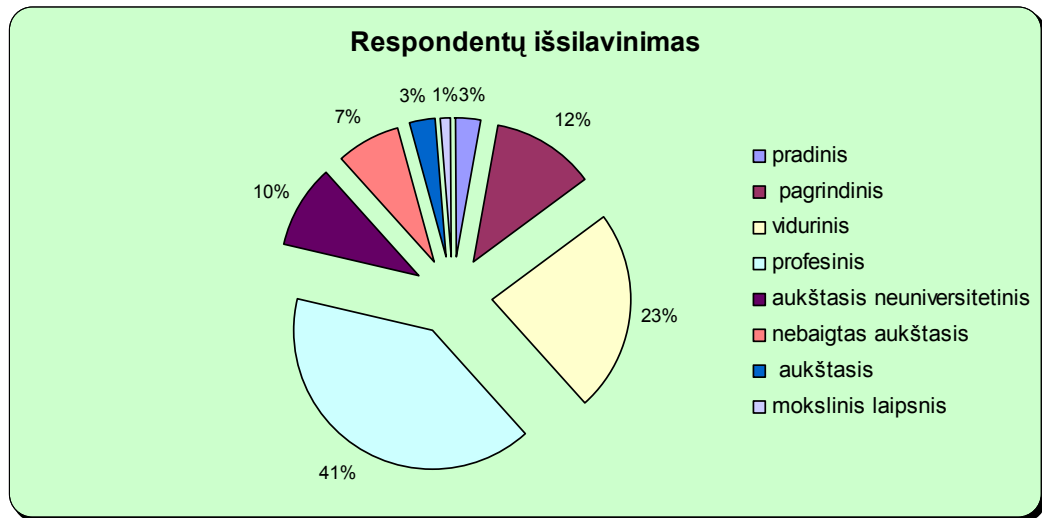
Siekinat nustatyti nedirbančiųjų respondentų aktyvumą ir suinteresuotumą darbo paieškoje, respondentų buvo prašoma nurodyti, ar nedirbantieji užsiregistravo darbo biržoje, gauna bedarbio pašalpą, kokių būdu ieško darbo.

7 pav. Nedirbančiųjų respondentų aktyvumas darbo paieškoje, jų pajamų šaltinis

Dauguma respondentų (7) nurodė, kad darbo ieško savarankiškai ir su biržos pagalba, todėl galima tikėti, kad tokie respondentai, nors ir neturėdami nuosavo būsto, turi galimybę jį nuomotis bent iš pašalpos. Iš 22 apklaustų tik 2 yra pasyvūs – neieško darbo nei savarankiškai, nei su teritorine darbo biržos pagalba. 6 asmenys nurodė, kad teritorinėje darbo biržoje neužsiregistravo,

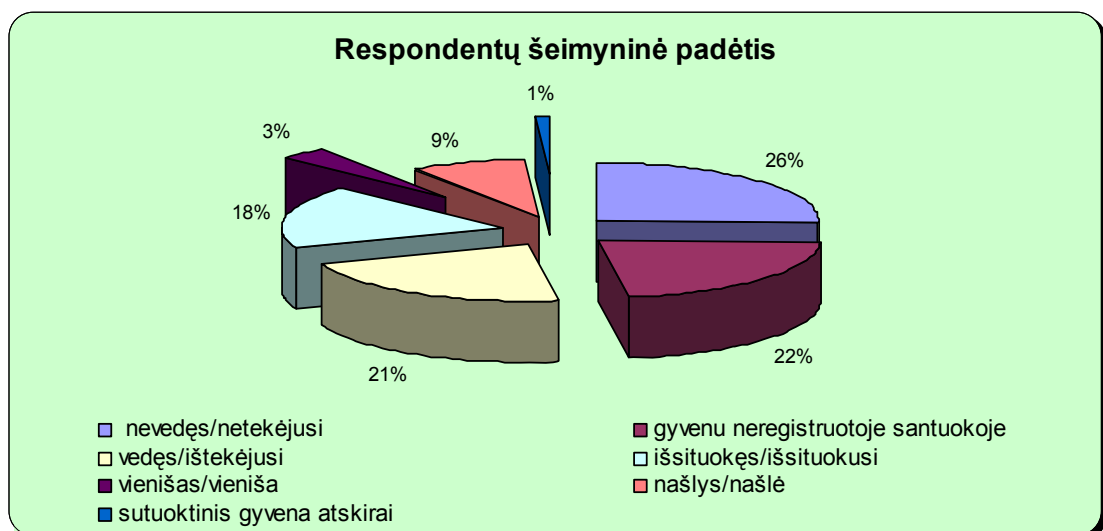
tačiau savarankiškai ieško darbo. Kadangi apklaustųjų nebuvo prašoma nurodyti, kaip ilgai jie netekę darbo, galima daryti prielaidą, kad jie gali būti nuolatinais nedirbantys.

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, %

Būtina paminėti ir respondentų išsilavinimo lygį, kadangi manoma, kad išsilavinimas gali įtakoti apklaustųjų darbo paiešką, socialinę padėtį, užtikrinti stabilias pajamas ir atitinkamai galimybę įsigyti nuosavą būstą arba nuomotis jį rinkos kainomis. Labiausiai tarp respondentų paplitęs išsilavinimas profesinis (38 žmonės) ir vidurinis (22), aukštąjį išsilavinimą įgiję tik 3 respondentai ir 1 respondentas nurodė magistratūros mokslinį laipsnį, tačiau šio teiginio tikrumu galima abejoti.

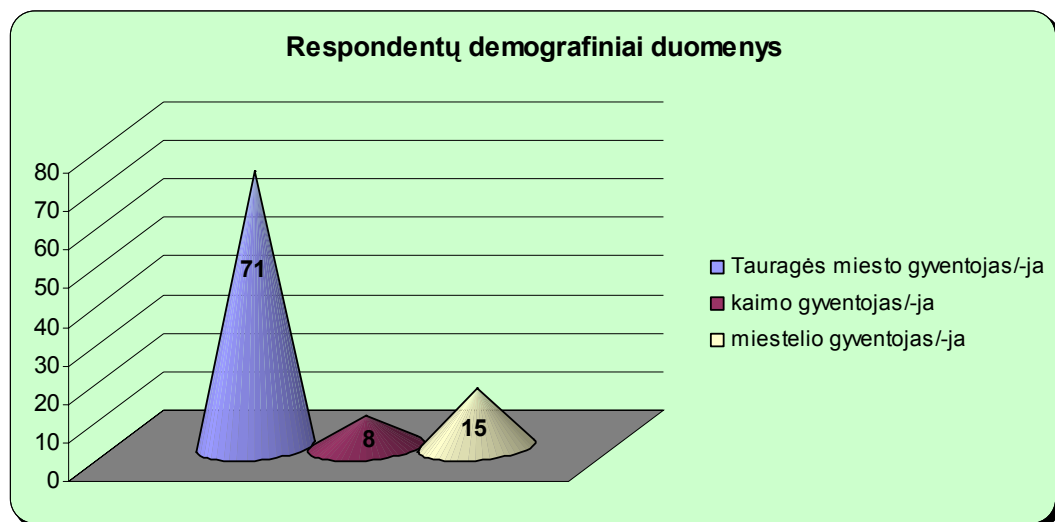
Respondentų buvo prašoma nurodyti šeimyninę padėtį, kadangi tai turi įtakos ir įregistruojant į sąrašus socialiniam būstui gauti, ir suteikiant būstą, ir apskaičiuojant vienam šeimos nariui priklausantį plotą.

9 pav. Respondentų šeimyninė padėtis, %

Dauguma apklausoje dalyvavusių asmenų yra nevedę ar netekėjusios (24); praktiškai vienodas respondentų skaičius tarp gyvenančių neregistruotoje santuokoje (21) ir vedusių/ištekėjusių (20); kiek mažiau negu vedusių, yra išsituokusių respondentų (17) ir mažiausiai našlių (8) ir vienišų (3). Šie skaičiai parodo, kad socialinio būsto poreikį gali turėti įvairios šeimyninės padėties asmenys.

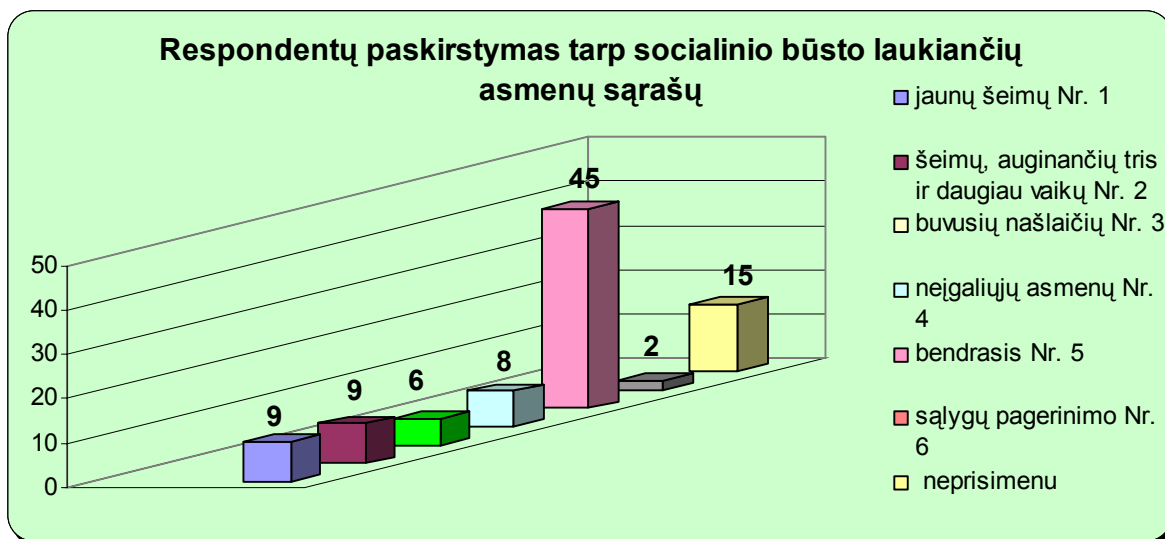
Nors apklausa buvo atliekama Tauragės mieste, apklausoje dalyvavo ne tik miesto, bet ir miestelių ir kaimų gyventojai. Tačiau nėra žinoma, ar respondentai savo gyvenamąją vietą nurodė pagal registruotą ar pagal nuolatinę gyvenamą vietą.

10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Buvo galima daryti prielaidą, kad valstybės paramos labiau reikia kaimų ar miestelių gyventojams, kuriems yra sunkiau įsigyti išsilavinimą, susirasti darbą, todėl socialinio būsto suteikimas padėtų jiems persikelti į miestą ir įsitvirtinti gyvenime. Tačiau kaip parodė apklausa, dauguma pageidaujančių socialinio būsto ir miesto gyventojai (71 respondentai).

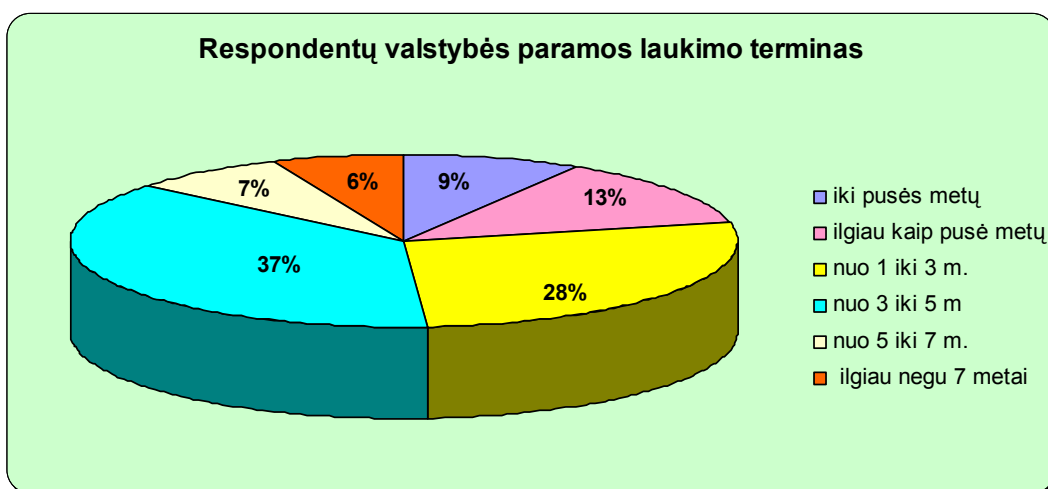
Respondentų buvo prašoma nurodyti, kuriame sąraše socialiniam būstui gauti jie yra įregistruoti ir kodėl pageidauja socialinio būsto.

11 pav. Respondentų, įregistruotų į sąrašus socialiniam būstui gauti, pasiskirstymas tarp šių sąrašų

Analizuojant respondentų žinias apie tai, į kurį sąrašą socialiniam būstui gauti jie yra įrašyti, nustatyta, jog daugiausia asmenų yra įregistruota į 5 sąrašą (45); 15 respondentų neprisiminė, kuriame sąraše yra. Galima teigti, kad dažniausiai besikreipiantys asmenys norintys sužinoti savo eilės numerį sąraše neprisimena, kuriame sąraše yra įregistruoti, arba nurodo ne tą sąrašą, kuriame ištikrųjų yra, nors įregistravus asmenis, jiems yra siunčiamas informacinis laiškas, kuriame nurodomas sąrašo pavadinimas ir numeris.

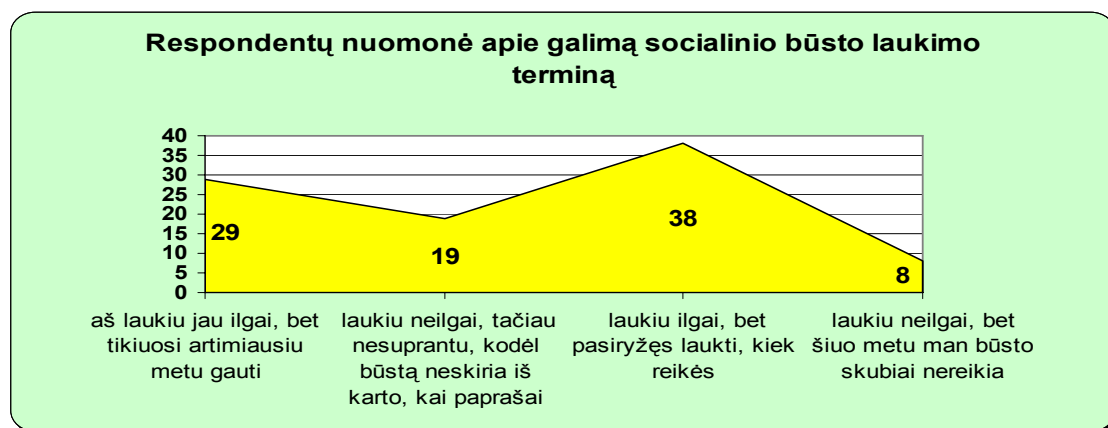
Tą pati galima teigti ir apie socialinio būsto gavimo terminą. Paklausti kaip ilgai respondentai laukia socialinio būsto, buvo nurodyta, kad dauguma laukia nuo 3 iki 5 metų (35 asmenys); nuo 1 iki 3 metų laukia 26 asmenys (remiantis statistika, galima sakyti, kad šie asmenys yra įregistruoti sąrašuose dar neilgą laikotarpį, kadangi Tauragės rajono savivaldybėje laukiančių socialinio būsto asmenų yra įregistruotų net nuo 2003 metų).

12 pav. Respondentų nurodytas įregistravimas sąrašuose laiko tarpas, %

Nors dauguma apklausoje dalyvaujančių asmenų nurodė, kad laukia nuo 3 iki 5 metų, ir lyginant su įregistruotų asmenų įstojimo metais, trys, keturi ar penki metai palyginus yra neilgas laikotarpis, tačiau asmenims, kuriems reikalinga skubi valstybės pagalba, neturintiems net laikinojo būsto ir pajamų mokėti nuomos mokesčių už būsto nuomą rinkos kaina, tai yra ilgas laiko tarpas. Neseniai įregistruotų į sąrašus respondentų apklausoje dalyvavo 20 (8 respondentai laukia pusę metų ir 12 respondentų ilgiau, negu pusę metų). Tik 13 paklaustųjų valstybės paramos laukimo terminas yra ilgas: 7 asmenys laukia ilgiau negu 5 metai ir 6 respondentai laukia ilgiau, negu 7 metai. Norėtusi paminėti, kad praktikoje būna atveju, kai tam tikrai kategorijai laukiančiųjų sunku parinkti būstą: bet kokio siūlomo būsto jie atsisako, nurodydami abstrakčias atsisakymo priežastys: butas toli nuo centro, toli nuo darbo, arti miško, blogas rajonas ir pan.

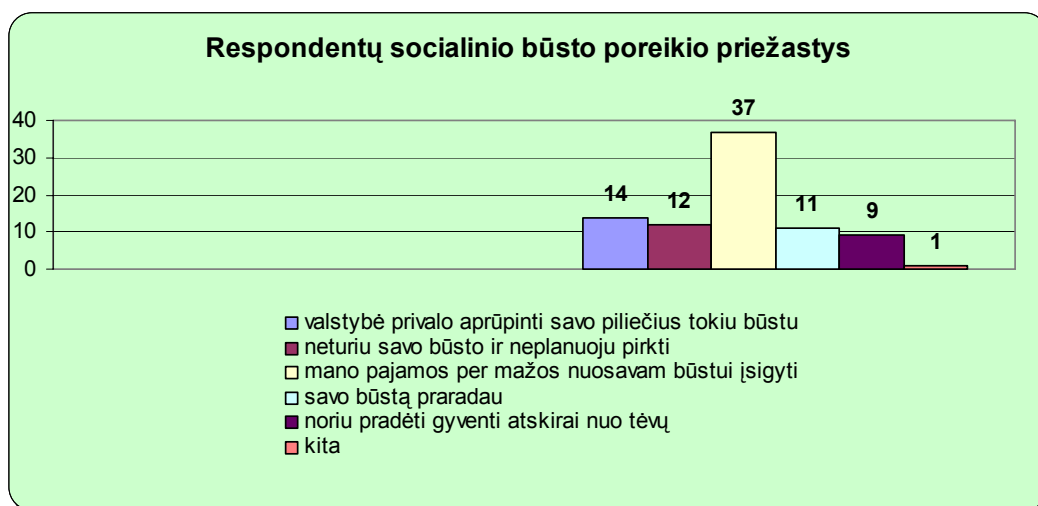
Sužinojus respondentų valstybės paramos laukimo laiko tarpą, buvo prašoma nurodyti, kaip ilgai respondentai yra nusiteikę laukti valstybės pagalbos.

13 pav. Respondentų ryžtas laukti socialinio būsto

Dauguma (38 asmenys) atsakė, kad lauks tiek, kiek reikės; kiek mažiau (29) nurodė, kad tikisi artimiausiu laiku sulaukti valstybės paramos. 19 respondentų nežinojo, kodėl tokia valstybės parama nėra suteikiama iš karto, kai jos prireikia prašančiajam. Ir tik 8 iš 94 dalyvaujančių apklausoje prisipažino, kad jiems skubiai socialinio būsto nereikia.

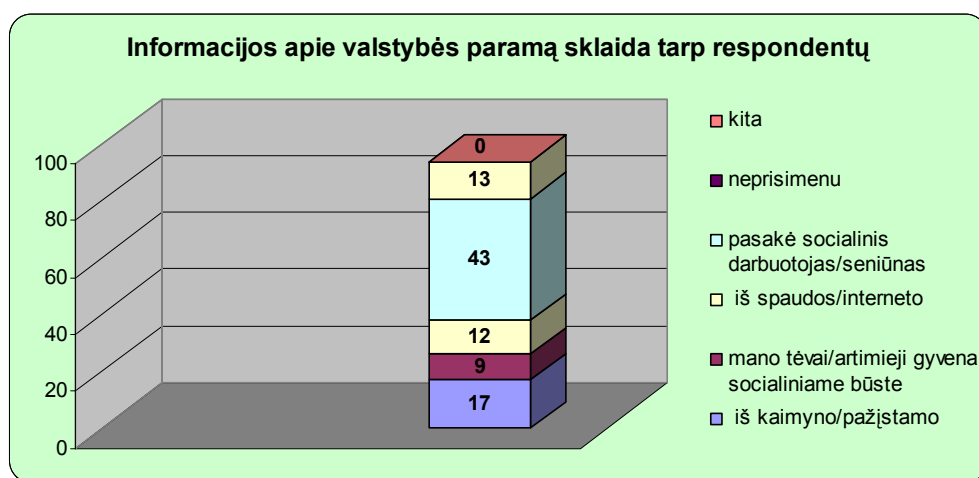

14 pav. Respondentų socialinio būsto poreikio priežastys tarp respondentų

Tiriant socialinio būsto poreikį, respondentai buvo prašomi nurodyti, kodėl jiems reikalinga tokia valstybės parama. Pagrindinė priežastis yra mažos apklaustųjų gaunamos pajamos būstui nuosavybės teise įsigyti (47 respondentai), taip pat 14 respondentų mano, kad valstybė privalo teikti tokią pagalbą ir rūpintis savo piliečiais. 12 respondentų nurodė, kad neplanuoja įsigyti nuosavybės, todėl kreipiasi į savivaldybę dėl paramos, ir 11 – prarado nuosavybę. Būtina paminėti, kad socialinio būsto gavimą reglamentuojantis įstatymas numato aplinkybę, kai asmenys dėl tam tikrų priežasčių prarado savo nuosavybę, į sąrašus socialiniam būstui gauti įregistruojami po 5 metų nuo nuosavybės praradimo. Vienas respondentas, nuroydamas priežastį, pažymėjo, kad įsiregistravo į sąrašus socialiniam būstui gauti dėl atsargos.

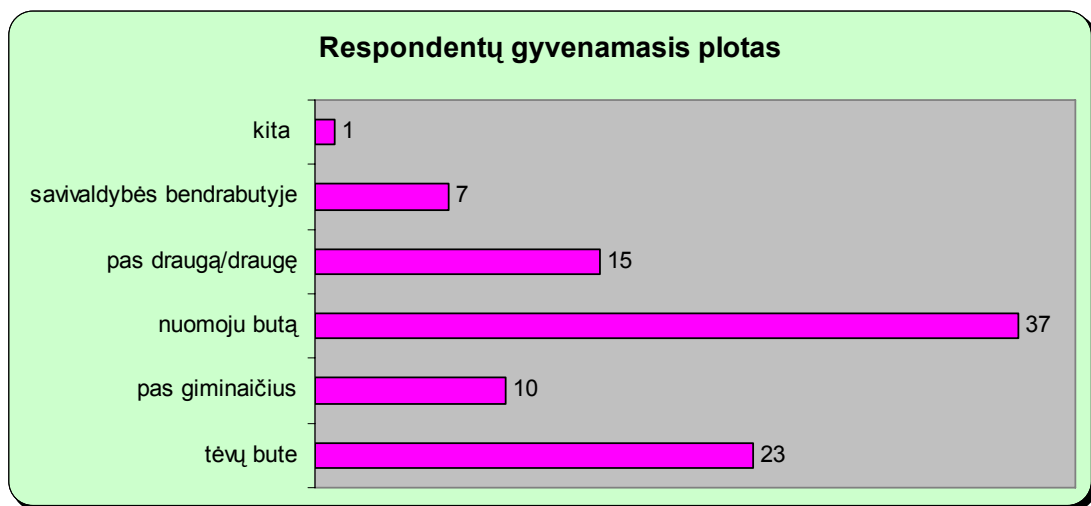
Kadangi valstybės parama būstui išsinuomoti nėra plačiai reklamuojama nei televizijoje, nei žiniasklaidoje, buvo norima iširti kokie yra informacijos tarp laukiančiųjų paramos, sklaidos šaltiniai.

15 pav. Respondentų informacijos apie būstą, šaltiniai

Prašydami nurodyti, iš kur respondentai sužinojo apie galimybę gauti valstybės paramą būstui išsinuomoti, dauguma nurodė, kad informaciją jiems suteikė socialinis darbuotojas/seniūnas (43). Tai rodo, kad laukiantys socialinio būsto yra socialiniai pažeidžiami, jie gali būti įregistruoti kaip rizikos šeima, socialinių įgūdžių neturinti šeima, ir pan. 17 respondentų nurodė, kad apie socialinį būstą sužinojo iš pažįstamų ar kaimynų, kiek mažiau (12) - iš spaudos, o 13 respondentų negalėjo nurodyti šaltinio. Bet kuriuo atveju, galime teigti, kad daugiau informacijos socialiniam būstui įgyti nereikia, kadangi su rajono žmonėmis dirbantys ir bendraujantys darbuotojai suteikia pakankamai informacijos apie socialinį būstą ir gali paskatinti kreiptis į savivaldybę pagalbos.

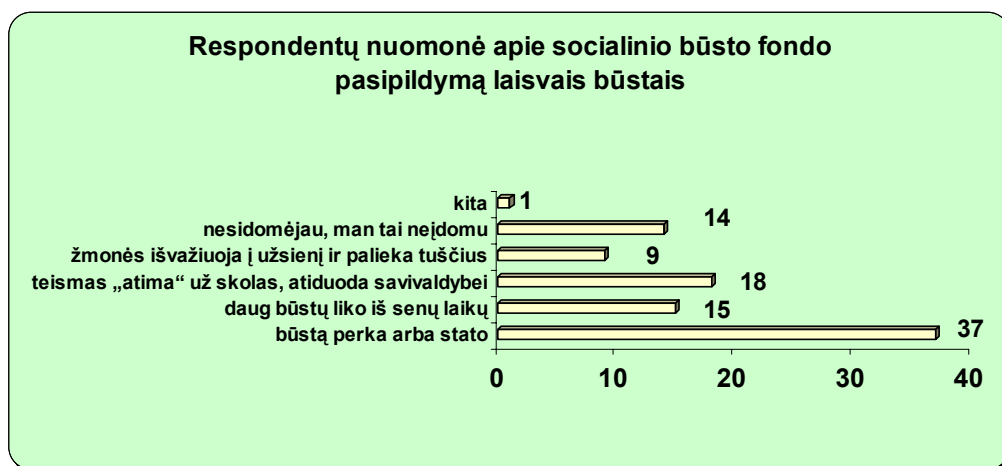
Kadangi apklausoje dalyvavo asmenys, kuriems socialinio būsto suteikimas buvo reikalingas tiek skubiai, tiek neskubiai, dalis respondentų buvo nedirbantys ir neturintys pastovių pajamų, todėl buvo prašoma atsakyti į sekantį klausimą, pažymint pasiūlytą atsakymo variantą arba nurodant savo.

16 pav. Respondentų gyvenamoji vieta

Buvo norima sužinoti, kur gyvena respondentai, kol laukia socialinio būsto: dauguma respondentų nuomoja būstą privačiai (37), 23 respondentai gyvena su tėvais (ankstesniame klausime 9 respondentai nurodė, kad socialinio būsto pageidauja dėl to, kad nori pradėti gyventi atskirai nuo tėvų); arba gyvena pas draugą/-ę (15). 1 respondentas nurodė, kad gyvena nakvynės namuose. Iš įregistruotų į sąrašus socialiniam būstui gauti, 7 respondentai, dalyvavę apklausoje, gyvena savivaldybės bendrabutyje – tai reiškia, kad atsižvelgiant į jų situaciją buvo suteiktas laikinasis būstas.

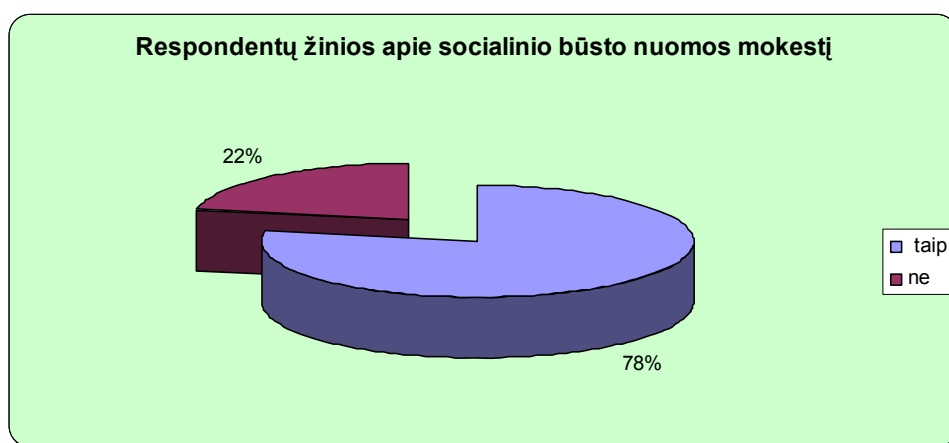
Žinant, kad apklausoje gali dalyvauti respondentai, nesuprantantys, kodėl socialinis būstas nėra suteikiamas iš karto jo paprašant, buvo užduotas klausimas apie socialinio būsto fondo papildymą. Siekiant nustatyti respondentų nuomonę apie socialinio būsto fondo papildymą, buvo prašoma nurodyti jiems tinkamą atsakymą arba įrašyti savo.

17 pav. Respondentų nuomonė apie socialinio būsto fondo papildymą

Dauguma apklaustųjų mano (37) kad tokie būstai yra perkami arba statomi. Deja, iki 2009 metų Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto fondas buvo pildomas menkai: apie 10 būstų per metus; o statybos darbai iš viso nebuvo atliekami. 2008 metais buvo renovuotas 4 butų gyvenamasis namas. 15 respondentų teigia, kad laisvų būstų liko iš senų laikų arba teismai būstus perduoda savivaldybei (18); 9 respondentai atsakė, kad būstų atsiranda dėl to, kad buvę nuomininkai išvažiuoja ir palieka juos tuščius, o 14 apklaustųjų socialinio būsto fondo papildymas būstais yra neįdomu. Tik vienas respondentas nurodė, kad savivaldybė perka butus, nors šitas atsakymo variantas buvo jau pasiūlytas.

Kadangi nemažai apklaustųjų nuomoja būstą privačiai, ir moka nuomos mokesčius, buvo siekiama nustatyti, ar būsimieji nuomininkai žino, kad ir už savivaldybės nuomojamą būstą yra renkamas simbolinis nuomos mokestis.

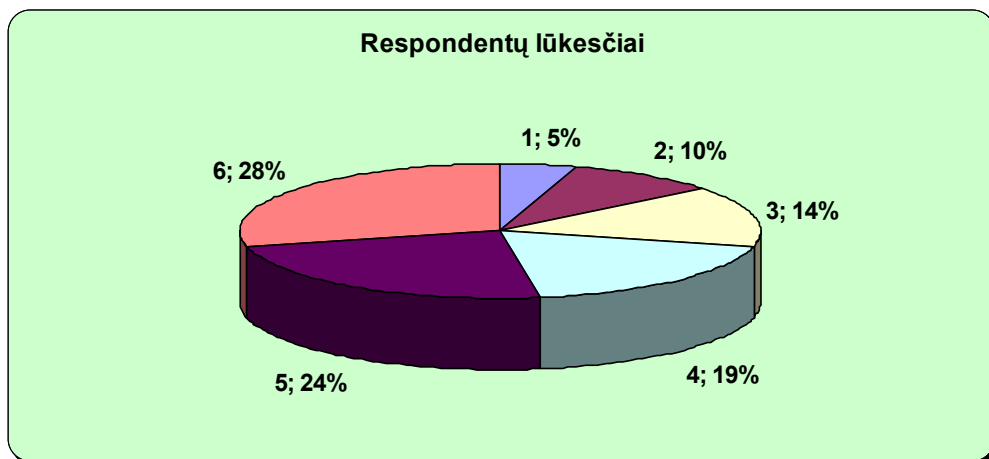

18 pav. Respondentų žinios apie būsto nuomos mokestį, %

Atsakymai yra akivaizdūs ir gali džiuginti: 73 apklaustieji žino ir 21 respondentas nežinojo, kad reikės mokėti nuomos mokestį. Galima daryti prielaidą, kad respondentai žino apie nuomos

mokesčio dydį, kadangi jeigu būstas būtų nuomojamas rinkos kainomis, laukiančiųjų tokio būsto skaičius būtų akivaizdžiai mažesnis.

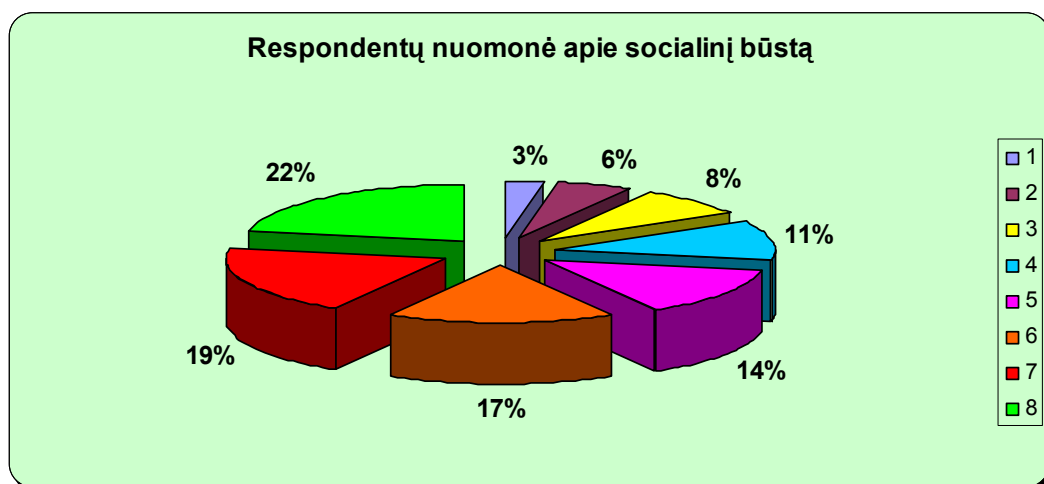
Siekiant nustatyti, kokie pokyčiai suteikus socialinį būstą, gali įvykti respondentų gyvenime, buvo prašoma pažymėti teiginius, su kuriais respondentai sutinka (buvo galima pažymėti kelis variantus).

19 pav. Respondentų galimi gyvenimo pokyčiai, gavus valstybės paramą, %

28% (44) respondentai nurodė, kad gavus socialinį būstą, turės daugiau pinigų, kadangi nuomos mokestis už tokį būstą yra mažesnis. 24% (23 apklaustieji) mano, kad būsto turėjimas padės jiems ištvirtinti gyvenime ir sukurti šeimą ir tiek pat apklaustų nurodė, kad tai užtikrins jų saugumą, padės jaustis apsaugotais, kadangi šio būsto kiti atimti negali. 12 respondentų nurodė, kad jų gyvenime niekas nepasikeis ir 10 teigia, kad gyvendami socialiniame būste ir įsigiję nuosavybę, socialinį būstą pernuomotų, tokiu būdu padidėtų jų pajamos. 6 (5%) apklaustieji nurodė, kad socialinis būstas yra kaip ateities garantas nelaimės atveju – netekus nuosavo būsto.

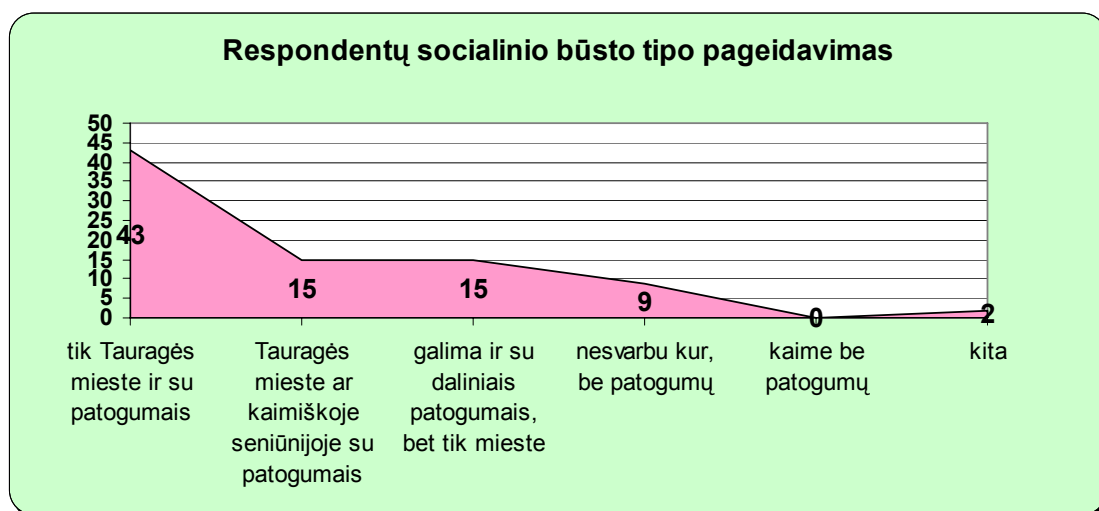
Nustačius galimus pokyčius respondentų gyvenime, buvo norima sužinoti, ką apskritai respondentai mano apie socialinį būstą. Respondentams buvo pasiūlyti 8 įvairūs teiginiai, buvo galima pažymėti daugiau negu vieną teiginį, jeigu jie atitiko respondento nuomonę. Patys teiginiai buvo paremti praktika bendraujant su socialinio būsto laukiančiais bei remiantis jų išsakamomis mintimis apie būstą.

20 pav. Respondentų nuomonė apie socialinį būstą, %

Respondentai labiausiai pritarė tokiam teiginiui apie socialinį būstą: Socialinio būsto reikia laukti daug metų (54); Socialinį būstą skiria „valdžia“ (36); „Valdžia“ privalo suremontuoti būstą kiekvienam nuomininkui (32); - savivaldybė privalo sutvarkyti kiekvieną būstą prieš įkeliant naują nuomininką, taip, kad nuomininkui ir jo šeimos nariams būtų sudarytos tinkamos sąlygos gyventi; taip pat naujai suteiktame būste turi būti visi santechnikos įrenginiai: kriauklės, klozetai, vamzdžiai, čiaupai. Socialiniame būste gali gyventi visą gyvenimą, ir palikti tą būstą vaikams ir anūkams (28);- respondentai teisūs, kadangi tokia praktika yra taikoma ir laikina valstybės parama tampa ilgalaikė, o būstas „paveldimas“. Mažiau respondentų pritarė tokiems teiginiais: Jeigu ilgai lauki būsto, gali paprašyti „valdžios“, kad suteiktų greičiau (24); Jeigu nori, šitą būstą gali išsipirkti pigiau, negu privatų butą (24); - tokia nuostata liko iš 1990-ųjų, kai gavus socialinį būstą, nuomininkams buvo suteikiama teisė lengvatinėmis sąlygomis išsipirktį gautą būstą. „Valdžia“ turi daug laisvų butų, bet neskiria jų laukiantiems sąrašuose (22); 13 respondentų nurodė, kad jeigu gyvenimi tokiama būste, nereikia mokėti jokių mokesčių.

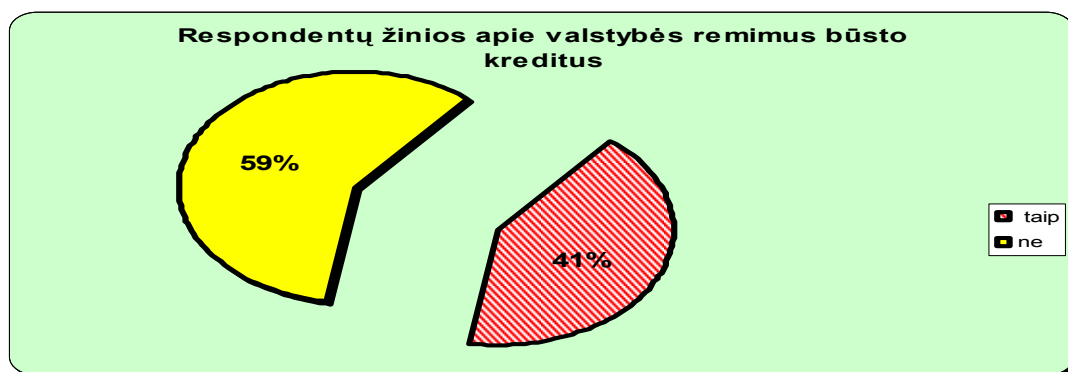
Kadangi kiekvienam būsimam socialinio būsto nuomininkui yra suteikiama galimybė gauti tokio tipo būstą, kokio jie pageidautų, ir buvo žinoma, kad apklausoje dalyvaus skirtingas pajamas gaunantys, skirtingo socialinio statuso asmenys, buvo nutarta sužinoti, kokio tipo būsto labiausiai reikia Tauragės rajono savivaldybės socialiniam fondui.

21 pav. Respondentų valstybės paramos tipo pageidavimas

Respondentų buvo prašoma nurodyti, kokio tipo socialinio būsto jie pageidautų, kadangi jiems yra suteikiama galimybė pasirinkti būstą pagal jų gaunamas pajamas ir mokesčių mokėjimo galimybes. Labiausiai respondentai pageidauja būsto tik mieste ir su patogumais (43); vienodas respondentų skaičius nurodė, kad tinka ir už miesto ribų, tik kad būtų su patogumais (15), ir tiek pat respondentų (15) nurodė, kad tiktų ir daliniai patogumai, bet tik būste, esančiame mieste. Pageidaujančių gyventi kaime nebuvo. Vienas respondentas nurodė, kad tiktų būstas bet kur ir bet kuris.

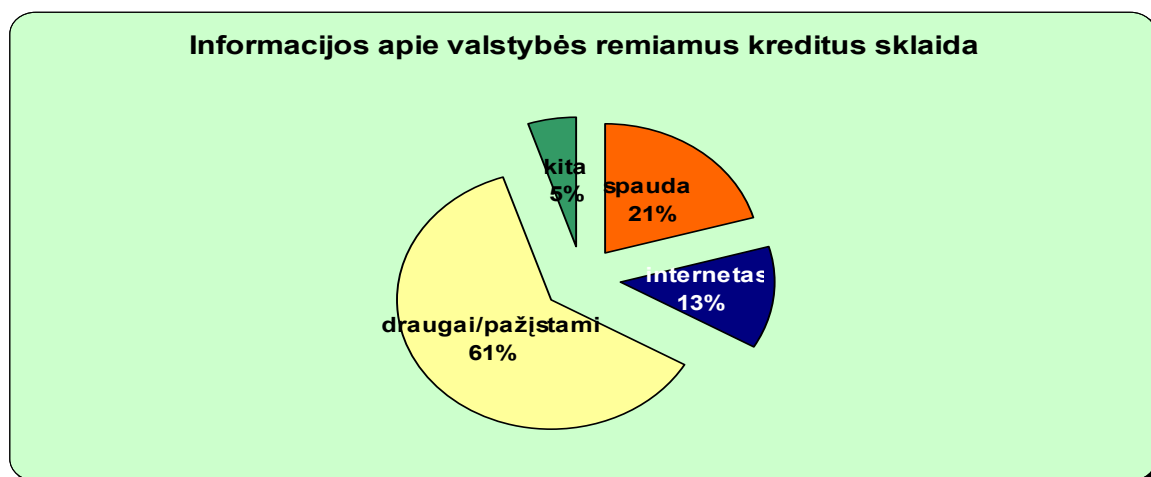
Paskutiniai anketos klausimai buvo skirti surinkti informaciją apie valstybės paramą būstui įsigyti, respondentų žinias apie šią paramą bei norą pasinaudoti šia parama.

22 pav. Respondentų, žinančių apie valstybės remiamus būsto kreditus, skaičius, %

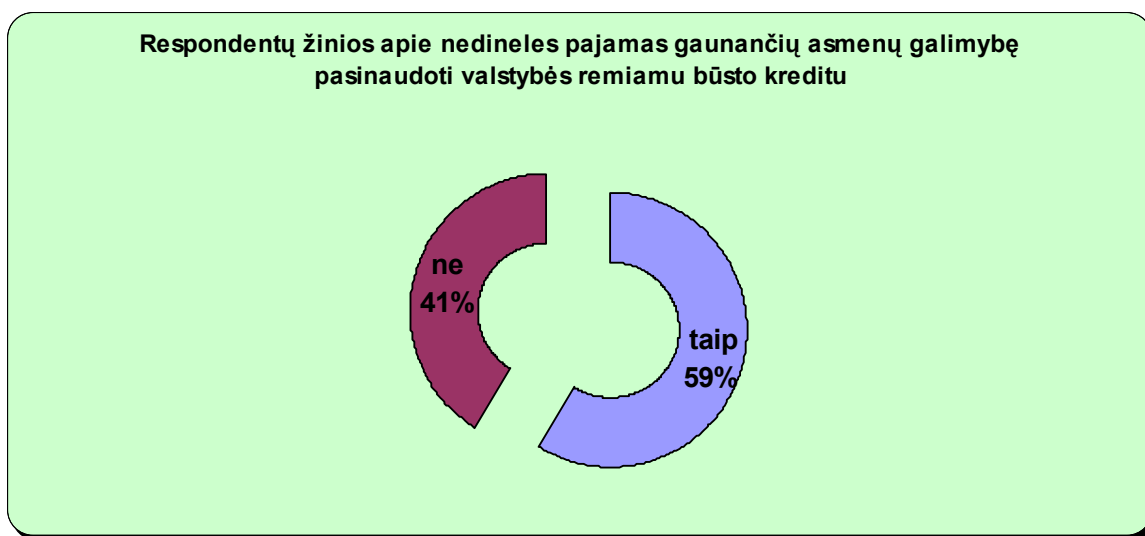
Tačiau kaip parodė rezultatai, daugumai respondentų nėra girdėję apie valstybės remiamą būsto kreditą (55), ir tik 39 asmenys yra girdėję apie šią galimybę.

Iš 39 apklaustųjų, žinojusių apie valstybės teikiamus lengvatinius būsto kreditus, 24 respondentai apie šią paramą sužinojo iš draugų ar pažįstamų; 8 iš spaudos ir 5 iš interneto; 2 respondentai nurodė, kad jį apie šią galimybę informavo savivaldybės darbuotojas.

23 pav. Informacijos apie valstybės remiamus būsto kreditus, sklaida tarp respondentų, %

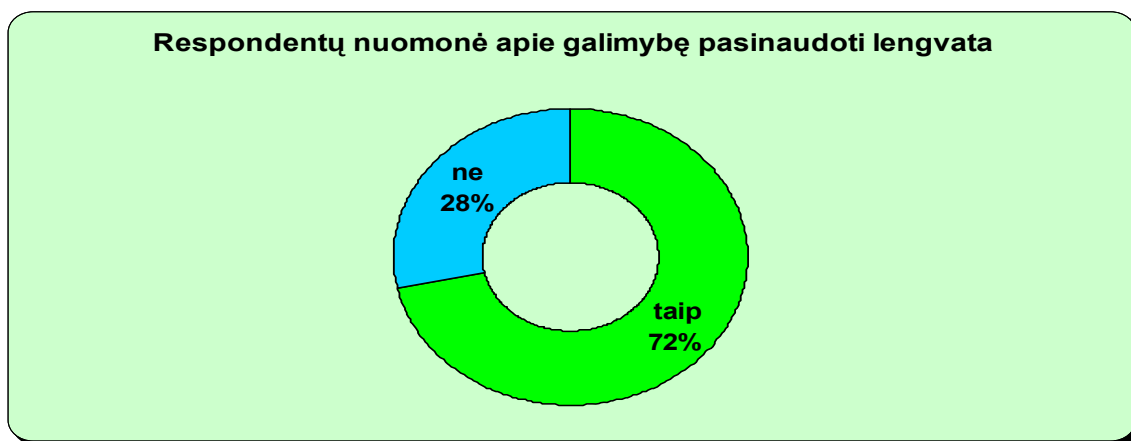
Kadangi 39 respondentai žinojo apie valstybės remiamus būsto kreditus, buvo siekiama sukonkretinti jų turimą informaciją apie šiuos kreditus ir buvo prašoma atsakyti, ar jie žinojo, kad šiuo kreditu gali pasinaudoti nedideles pajamas gaunantys piliečiai.

24 pav. Respondentų žinios apie galimybę mažiau pasiturintiems gauti valstybės paramą būstui įsigyti, %

Deja, rezultatai parodė, kad visgi 16 respondentų negirdėjo apie šią galimybę; 23 respondentai nežinojo ir 39 žinojo, kad būsto kreditu gali pasinaudoti ir nedideles pajamas gaunantys asmenys.

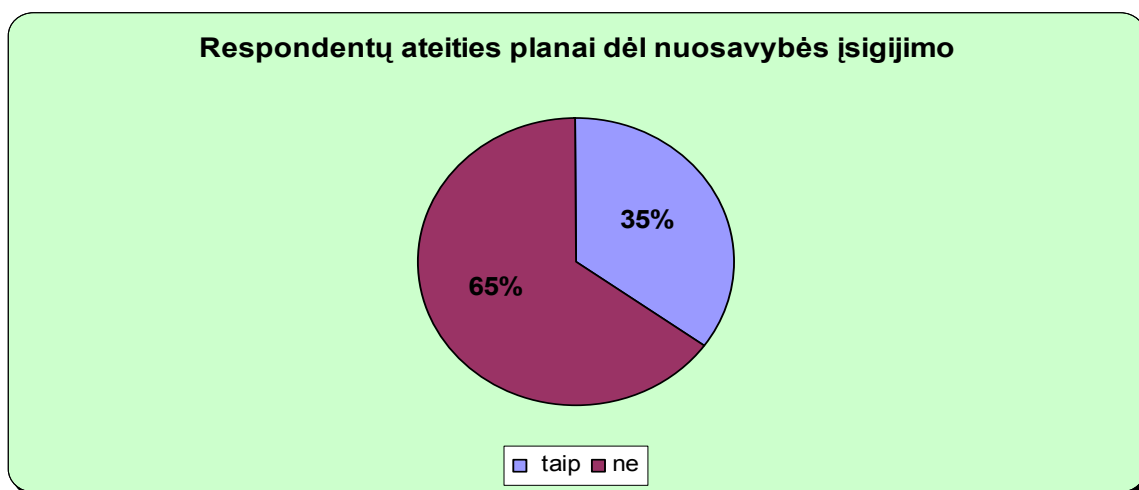
Valstybė, siekdama paremti savo piliečius, suteikiant būsto kreditus, yra numačiusi subsidijuoti tam tikras socialiai pažeidžiamas grupes. Apie valstybės remiamą būsto kreditą ir galimybę gauti subsidiją, t.y. lėšvatą, plačiau diskutuojama 1.3. dalyje.

25 pav. Respondentų noras pasinaudoti teikiama subsidija, %

28 apklaustieji norėtų pasinaudoti valstybės lengvata ir teise į subsidiją įsigijant nuosavybę, ir 11 atsakė, kad nenorėtų.

Anketos pabaigoje buvo prašoma atsakyti, ar laukiantys valstybės paramos planuoja įsigyti savo būstą. Kadangi valstybės parama būstui išsinuomoti pagal reglamentą yra laikina parama, būsimieji nuomininkai vis gi turėtų pasirūpinti savo nuosavybės įsigijimu.

26 pav. Respondentų nuosavybės įsigijimo ateities planai, %

Paskutinis klausimas parodė, kiek apklaustų respondentų planuoja ateityje įsigyti nuosavą būstą: tik maža dalis respondentų (33) planuoja turėti savo nuosavybę ir atsisakyti valstybės paramos – socialinio būsto; o 61 respondentas nurodė, kad nuosavybės įsigyti neplanuoja ir bus valstybės išlaikytinis.

Socialinio būsto laukiančių asmenų atsakymų į klausimus apibendrinimas

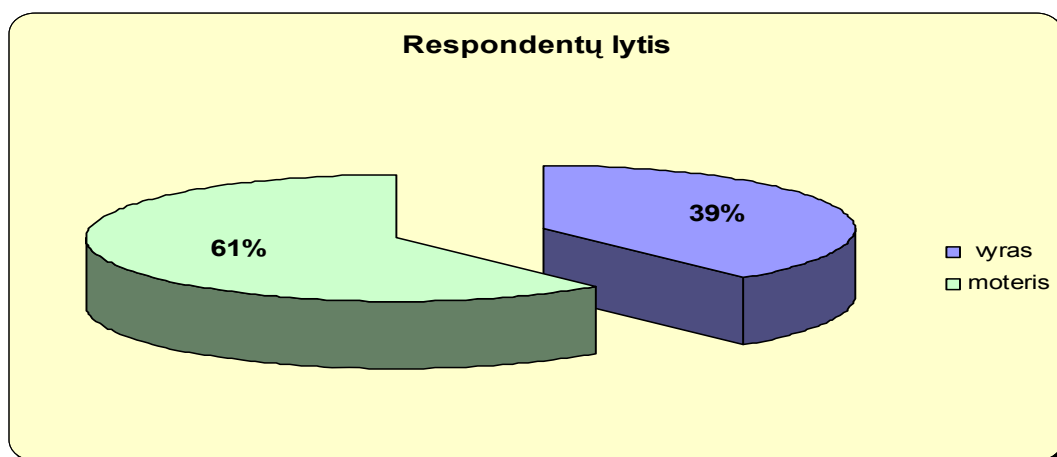
Apibendrinant gautus rezultatus, galima padaryti tokias išvadas: labiausiai mūsų valstybėje yra pažeidžiamos moterys, tiek vienišos, išsituokusios, tiek ištekėjusios ir auginančios vaikus

(kadangi jos gali būti tik vienintelės dirbančios šeimoje). Valstybės parama yra būtina jauniems asmenims, nespėjusiems įsitvirtinti gyvenime ir darbo rinkoje, taip pat naujai susikūrusioms jaunoms šeimoms. Dauguma respondentų yra dirbantys, tačiau dėl gaunamų mažų pajamų neturi galimybės įsigyti nuosavo būsto, arba dėl aukštų būsto nuomos kainų privačiuose rinkose neturi galimybės nuomotis. Taip pat dauguma respondentų nurodė, kad valstybė privalo teikti tokią paramą savo piliečiams. Nors respondentai yra priversti laukti socialinio būsto, galimybės gauti šią paramą jie neatsisakytų ir iš savanaudiškų paskatų: galimybė tokį būstą pigiai išsipirkti arba pigiai nuomotis; galimybė palikti būstą savo vaikams ir anūkams; galimybė susitaupyti pinigų dėl mažos nuomos kainos arba, įsigijus ateityje nuosavybę, socialinį būstą pernuomoti. Tokios respondentų nuostatos parodo, kad ne visada būstas yra suteikiamas tikrai tiems, kuriems pagalba yra reikalinga; taip pat būtina sugriežtinti ir nustatyti tikslų socialinio būsto nuomos terminą, kad ateityje nebūtų spekuliacijų dėl būsto palikimo nuomininko šeimos nariams. Nors informacijos apie socialinį būstą ir galimybę jį nuomoti nestokoja ir ji sklinda ne tik tarp pažįstamų, draugų, bet ir savivaldybės atstovams bendraujant su įvairiomis pažeidžiamomis socialinėmis grupėmis, tačiau informacijos apie galimybę nedideles pajamas gaunantiems asmenims pasinaudoti valstybės parama būstui nusipirkti, gauti subsidijuojamą būsto kredito dalį iš tikrųjų stinga. Tokios informacijos mažai suteikia netgi socialiniai darbuotojai/seniūnai, kurie patys kuo puikiausiai gali pakonsultuoti socialinio būsto nuomos klausimais. Dauguma respondentų gyvena mieste ir pageidauja išsinuomoti būstą tik mieste ir su patogumais – tai parodo, kad norima gauti kokybišką ir sutvarkytą butą už simbolinę nuomos kainą, kai rinkoje tokio būsto nuoma didesne keliais šimtais litų. Deja, tik maža dalis apklaustųjų nurodė, kad ateityje planuoja įsigyti nuosavybę, todėl galima nuogausti, kad valstybei nustojus finansuoti socialinio būsto fondo plėtrą, savivaldybės iš savo biudžetų statyti ar pirkti naujus būstus neišgalės, o po dešimties metų nuomojami socialiniai būstai neatlaisvės.

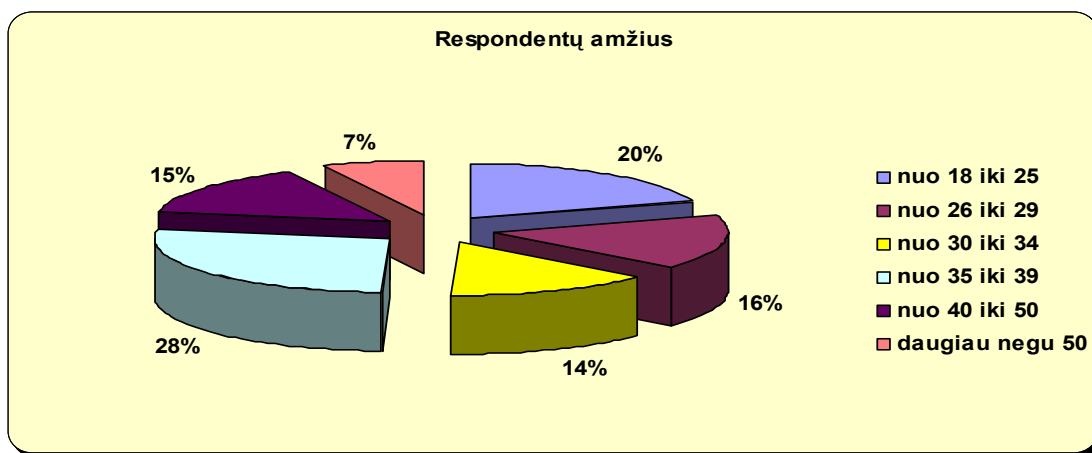
3.2. Socialinį būstą gavusių asmenų atsakymų į anketos klausimus aptarimas

Siekiant nustatyti ir įvertinti respondentų nuomonę apie socialinį būstą, jo gavimą, įvairias problemas, buvo nuspręsta į apklausą įtraukti ir asmenis, jau nuomojančius savivaldybės socialinį būstą. Buvo parengtos ir išdalintos 100 anketų su uždariais ir pusiau uždariais klausimais, į keletą anketoje užduotų klausimų buvo galima atsakyti keliais variantais. Tyrimas buvo atliktas Tauragės mieste 2009 metų rugsėjo ir spalio mėnesiais, o respondentai parinkti neatsitiktine tvarka. Anketos buvo išdalintos tarp Tauragės rajono savivaldybės administracijos skyrių (Plėtos, investicijų ir turto valdymo, Bendrasis skyrius, Vaiko teisių apsaugos tarnyba), savivaldybės butus administruojančiai įmonei UAB Tauragės butų ūkiui (įmonė yra įpareigota sudaryti, pratęsti, nutraukti savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis, kontroliuoti nuomininkams išnuomotus butus, vykdyti nuomininkų išskeldinimą iš butų ir administruoti butus). Iš 100 išdalintų anketų grįžo 89 anketos, 4 iš jų buvo sugadintos. Anketų pagalba surinkta informacija buvo susisteminta ir yra pateikiama lentelėse ir diagramose. Iš visų 85 apklaustųjų tyrime dalyvavo 52 moterys ir 33 vyrai (žr. 27 paveikslą).

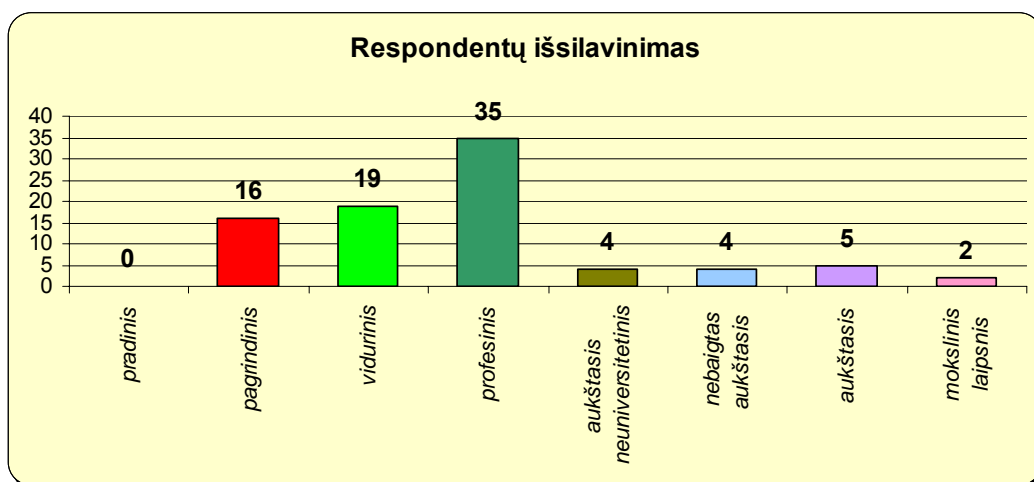
27 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, %

Kaip ir pirmoje respondentų, laukiančių socialinio būsto, apklausoje, šioje apklausoje taip pat dominavo moterys. Tokie duomenys leido įsitikinti, kad visgi moterys yra labiau priverstos kreiptis pagalbos į valstybę. Būtina pastebėti, kad tvarkant dokumentus, susijusius su socialinio būsto nuoma, šeimai gali atstovauti vienas iš sutuoktinių, tiek vyras, tiek žmona. Tačiau dažniausiai tiek nuomos sutartys, tiek komunalinių paslaugų teikimo sutartys, tiek kiti dokumentai yra tvarkomi moterų/žmonų vardais.

28 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, %

Respondentų pasiskirstymas pagal amžių parodė, kad dauguma apklaustų yra vyresni negu 35 metai (23), kas parodo kokio amžiaus sulaukus ir tam tikrą metų laikotarpį išstovėjus eilėje socialiniam būstui gauti, sulaukiama valstybės paramos. 17 respondentų amžiaus grupė yra nuo 18 iki 25 metų ir 14 respondentų nuo 26 iki 29 metų: toks skaičius parodo, kad apklaustieji galėjo būti įregistruoti į našlaičių arba jaunų šeimų sąrašus socialiniam būstui gauti, kadangi sąlyginai jauni gavo valstybės paramą. Svarbu pridurti, kad tyrime dalyvaujantis socialinį būstą galėjo gauti ir iki 2003 metų, kai buvo suteikiami manevriniai būstai, taip pat gali gyventi bendrabučiuose, kurie anksčiau dar buvo laikomi socialiniu būstu.

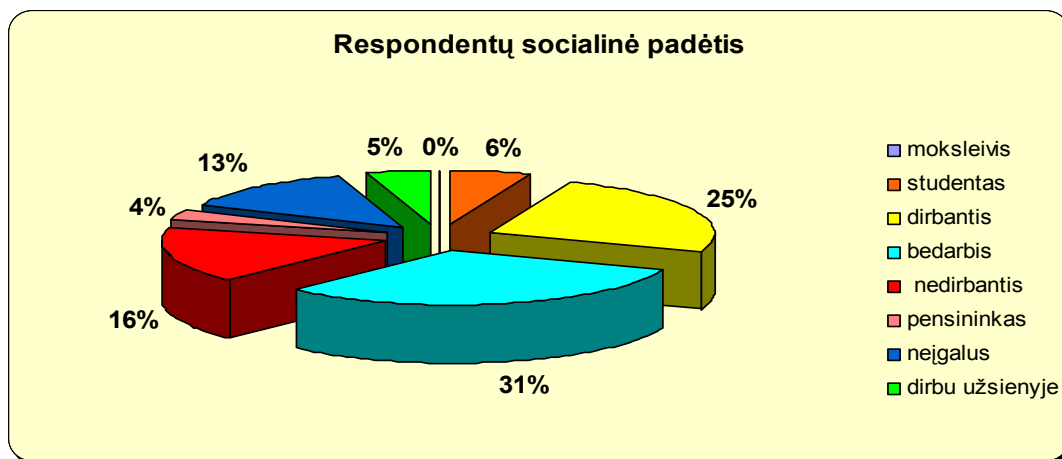

29 pav. Respondentų išsilavinimas

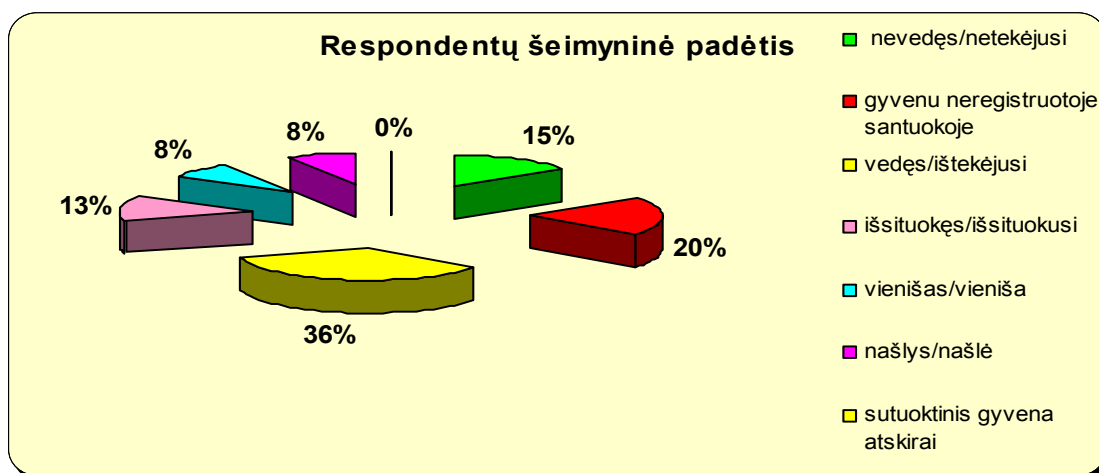
Dauguma socialinio būsto nuomininkų yra įgiję profesinį išsilavinimą; panašus respondentų skaičius turi tik pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą. Palyginus praktikoje tenkantį tvarkyti būsto nuomininkų raštiškų prašymų pateikimo skaičių, galima teigti, kad labai maža dalis nuomininkų yra raštingi arba iš viso mokantys rašyti. 2 respondentai nurodė, kad jiems yra suteiktas mokslinis

laipsnis – magistratūros laipsnis. Kaip ir pirmojo tyrimo metu buvo išsakyta nuomonė – tokiais teiginiais galima abejoti.

Kiti surinkti demografiniai duomenys (žr. 30 paveikslą) parodė, kad 27 nuomininkai yra bedarbiai, 21 dirbantis, 14 nedirbančiųjų ir 11 neįgaliųjų, 5 studentai ir 4 dirba užsienyje. Iš jų (žr. 31 paveikslą) 30 respondentų turi šeimą, 17 gyvena neregistruotoje santuokoje, 13 nevedusių ir 17 išsituokusių. Vieniųjų ir netekusių sutuoktinio respondentų skaičius yra vienodas – po 7 respondentus.

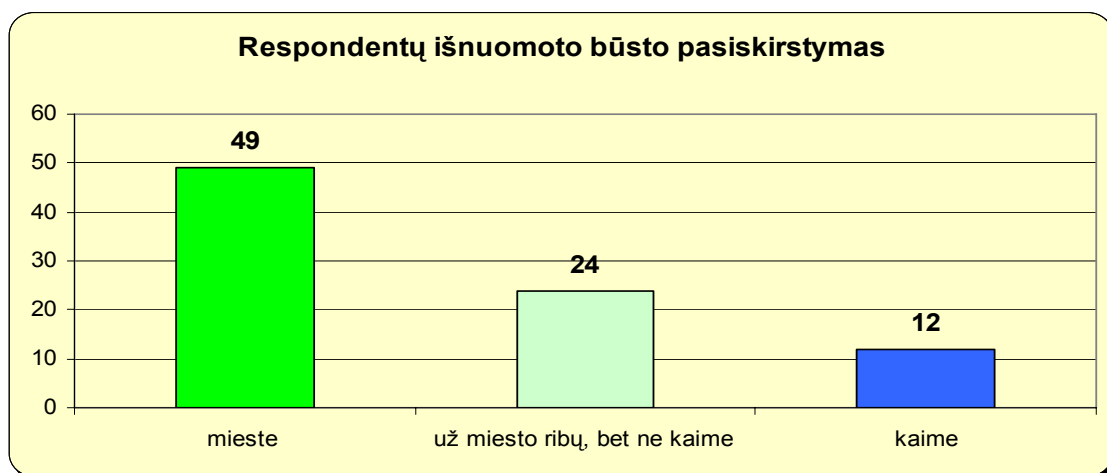

30 pav. Respondentų socialinė padėtis, %

31 pav. Respondentų šeimyninė padėtis, %

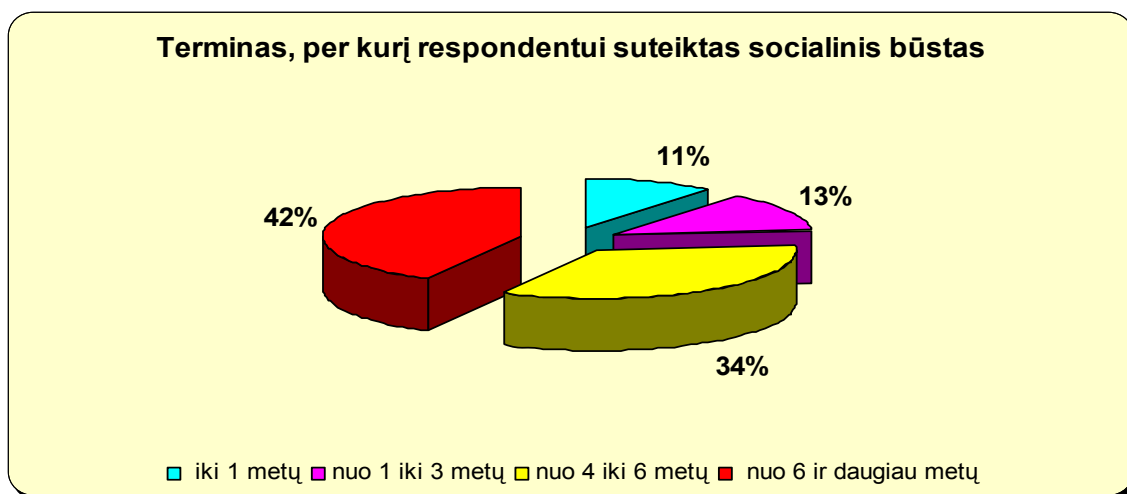
Siekiant nustatyti, iš kurios vietovės dažniausiai kreipiasi nuomininkas, buvo prašoma nurodyti, kur jam buvo išnuomotas socialinis būstas.

32 pav. Respondentams išnuomoto socialinio būsto pasiskirstymas

Kaimuose ir miesteliuose išnuomotų socialinio būsto nuomininkų problemas dažniausiai sprendžia seniūnijos, tačiau iškilus neaiškumams siūloma nuomininkams tiesiogiai kreiptis į savivaldybę. Tauragės mieste ir Taurų kaime (gyvenvietė, nutolusi nuo miesto centro apie 3 km) gyvenantys nuomininkai dažniau kreipiasi tiesiogiai į savivaldybę arba į UAB Tauragės butų ūkio darbuotojus.

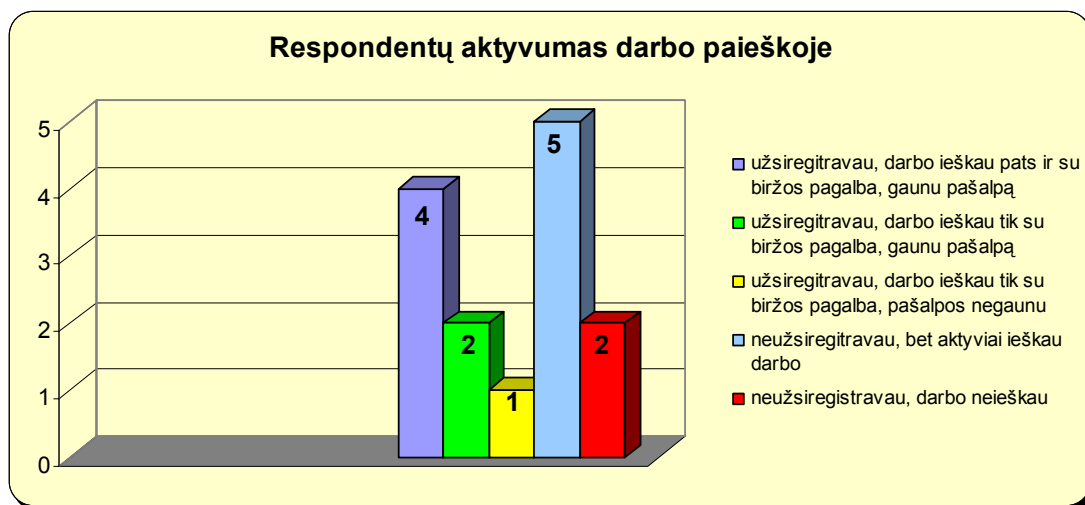
Paklausti, kaip ilgai teko laukti valstybės paramos, respondentai nurodė tokius skaičius.

33 pav. Respondentams išnuomoto socialinio būsto pasiskirstymas, %

Šešis ir daugiau metų valstybės paramos laukė 36 respondentai, 29 apklaustieji laukė nuo 4 iki 6 metų; 11 respondentų nuo metų iki 3, ir 9 respondantai ne ilgiau negu metai. Svarbu paminėti, kad tokie duomenys gali būti ir netikslingi, kadangi asmenys gali užmiršti tikslų metų skaičių. O palyginus respondentų nurodytą trumpą gavimo terminą ir anžiaus pasiskirstymą, galima teigti, kad tam tikra procentinė apklaustųjų dalis gavo būstą iki 2003 metų (manevrinį arba bendrabutį).

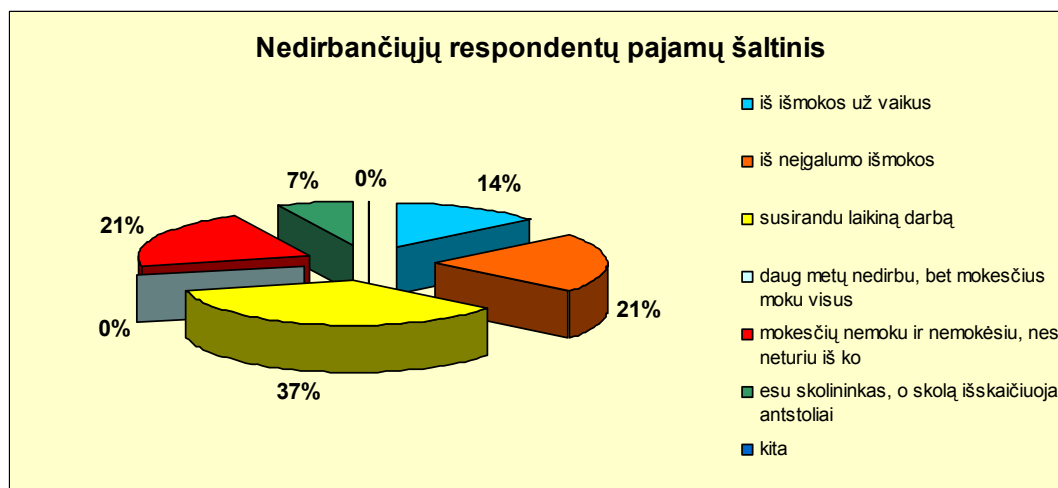
Vienas iš apklausos tikslų buvo nustatyti, kokia nuomininkų procentinė dalis yra nedirbantys, ar jie yra suinteresuoti darbo paieškoms, kadangi nedarbas yra tiesiogiai susijęs su didėjančiais įsiskolinimais ne tik už būsto nuomą, bet ir komunalinius patarnavimus.

34 pav. Ndirbančiųjų respondentų suinteresuotumas darbo paieškoje

Iš 85 respondentų, dalyvavusių apklausoje, 14 yra nedirbantys ir tik 7 užsiregistravo teritorinėje darbo biržoje, darbo ieško patys ir su biržos pagalba bei gauna pašalpą. 7 respondentai mano, kad jiems biržos pagalba yra nereikalinga.

Ndirbančiųjų nuomininkų buvo prašoma nurodyti iš kokių pajamų jie gali mokėti nuomos ir komunalinius mokesčius, kadangi nuomojantis būstą iš privačių asmenų vargu ar nuomotojas leistų gyventi prasiskolinusiam nuomininkui.

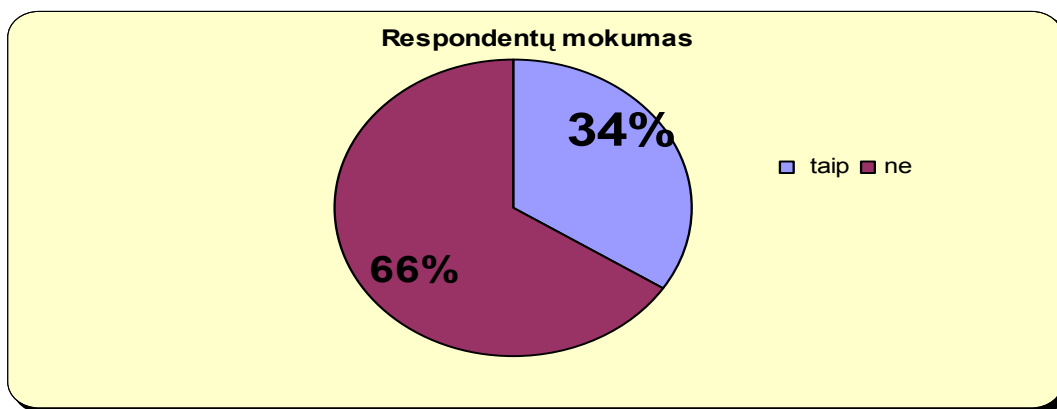

35 pav. Ndirbančiųjų respondentų nuomos ir komunalinių mokesčių mokėjimo šaltinis,

%

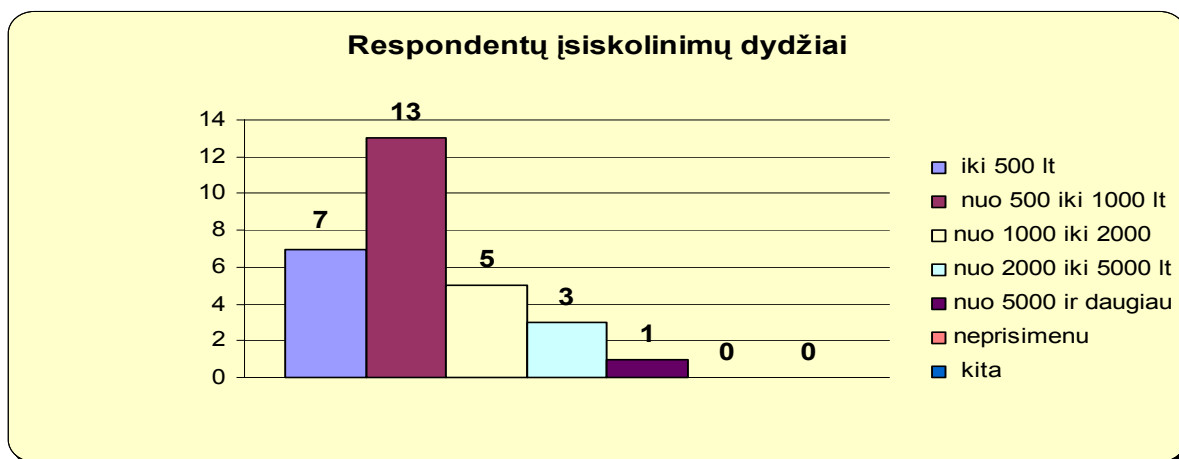
5 respondentai nurodė, kad susiranda laikiną darbą, dėl to gauna pajamas ir gali susimokėti mokesčius, 3 atsakė, kad mokesčiai mokami iš neįgalumo išmokos ir 2 asmenys kaip pajamas nurodė išmokas už vaikus (būtina paminėti, kad bendraujant su nuomininkais ir tikrinant jų metines pajamas, neįgalumo išmoka arba išmokos už vaikus būna vienintelis šeimos pragyvenimo šaltinis, tokie asmenys siekia gauti kuo daugiau įvairiausių pašalpų ir visiškai nėra suinteresuoti dirbti). 3 respondentai yra nusiteikę nemokėti mokesčių ir 1 nurodė, kad yra skolininkas.

Kadangi nuomos ir komunalinių mokesčių mokėjimas yra aktuali ir opi savivaldybių problema, buvo norima sužinoti, ar ir kitos socialinės padėties nuomininkai, turi įsiskolinimų ar ne.

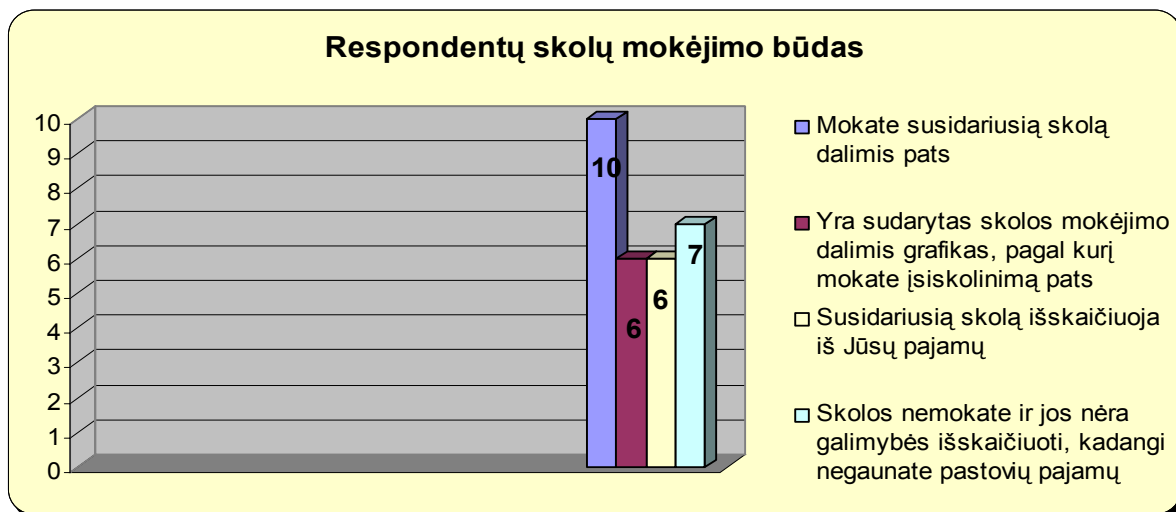
36 pav. Socialinio būsto nuomininkų mokumas, %

Respondentų buvo prašoma nurodyti, ar jie turi įsiskolinimų: 56 procentai nurodė, kad atsiskaito už nuomą ir 29 procentai – jog yra skolingi. 2008 metų rugsėjo mėnesio duomenimis, Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto nuomininkų įsiskolinimas be elektros yra 1 061 297,18 litų, o bendras įsiskolinimas už elektrą yra 4 518,85 litų.

37 pav. Socialinio būsto nuomininkų įsiskolinimo dydžiai

Respondentų buvo prašoma nurodyti kokio dydžio yra jų skola ir koku būdu ta skola yra gražinama.

38 pav. Socialinio būsto nuomininkų įsiskolinimo grąžinimo būdas

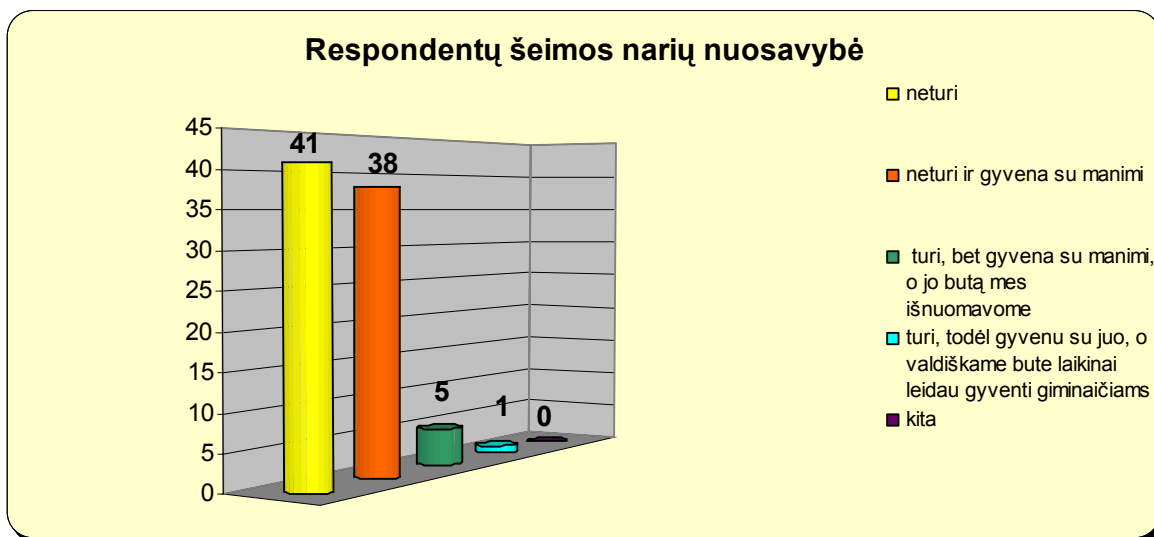
13 respondentų nurodė, kad jų skolos dydis yra nuo 500 iki 1000 litų; 7 respondentai įsiskolinę iki 500 litų; vienas respondentas neprisiminė savo skolos dydžio; 8 respondentai turi gana dideles skolas: 5 respondentai nuo 1000 iki 2000 litų ir 3 respondentai nuo 2000 iki 5000 litų. Svarbu pasakyti, kad savivaldybės įpareigota įmonė vykdo skolų prisiteisimą teisiniu būdu, kai jos dydis yra daugiau negu 500 litų, kadangi nuomos mokestis yra simbolinis: už butą miesto centre su visais patogumais yra renkamas 76 centų nuomos mokestis už 1 m² nepriklausomai nuo nuomininkų skaičiaus. Kitas komunalines paslaugas teikiančios įmonės (karštas, šaltas vanduo, šildymas ir tt.) skolas išsieško pačios.

Siekiant nustatyti, koku būdu dažniausiai nuomininkai moka skolą, buvo prašoma nurodyti tą būdą. 10 respondentų pažymėjo, kad skolą moka dalimis patys. 6 respondentai turi sudarę skolos mokėjimo grafikus; tokiais atvejais su nuomininkais, kurių įsiskolinimai yra nedideli (iki 500 litų) yra sudaromi skolos mokėjimo grafikai, arba jeigu nuomininkas buvo keldinamas teismine tvarka, galimas variantas, kad su juo yra sudaryta pasižadėjimo sutartis, kurioje numatyta, kokiomis dalimis ir per kurį laikotarpį nuomininkas pasižada išmokėti skolą. Priešingu atveju, uždelsus, nuomininkas nebebus keldinamas teismine tvarka, o tiesiog privalės išsikelti nuomotojui pareikalavus. 6 respondentams skolą išskaičiuoja antstoliai iš pastoviai gaunamų pajamų ir 7 respondentai yra visiškai nemokūs.

Praktiškai kiekviena savivaldybė susiduria su pernuomotų butų problema, kai socialiai remtinam asmeniui ir jo šeimai yra išnuojamas būstas, tačiau atlieknat patikras, šiuose būstuose nuomininkai nerandami, o vietoje jų gyvena kiti asmenys, ne tik nenurodyti nuomos sutartyse, bet net nežinantys, kad nuomoja savivaldybei priklausantį butą.

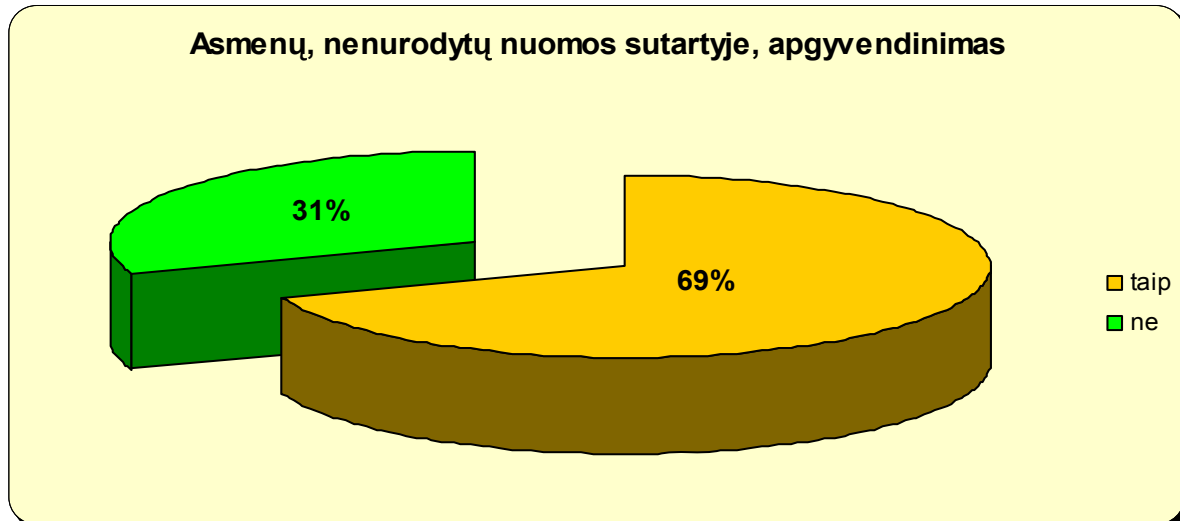
Nuomininkų buvo prašoma atsakyti, ar jų artimieji, sugyventiniai, sutuoktiniai turi nuosavybę.

39 pav. Nuomininkų šeimos narių turimas būstas

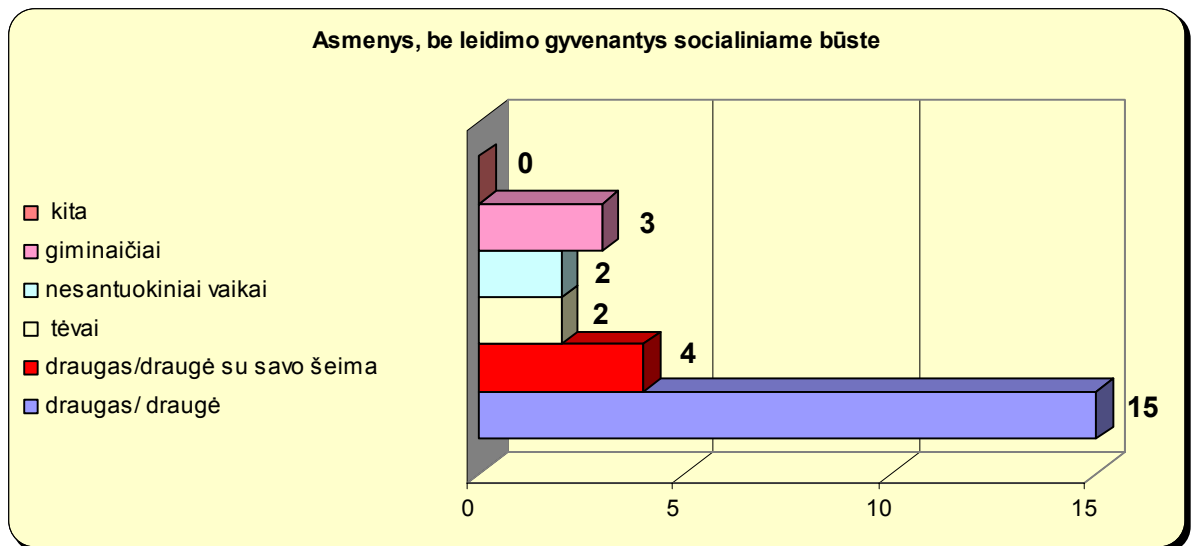
41 respondentas nurodė, kad jo draugas, sugyventinis, sutuoktinis, ar kitas artimas žmogus neturi nuosavybės, 38 respondentai nurodė, kad ne tik neturi, bet kartu ir gyvena jam išnuomotame bute. Šeši respondentai nurodė, kad turėtų galimybę gyventi kitur, o ne socialiaame bute: 5 iš 6 nurodė, kad jam artimas žmogus turi būstą, tačiau jo būstas yra išnuomotas, o vienas respondentas nurodė, kad gyvena artimo žmogaus bute, o socialinį užleido kitiems.

40 pav. Nenumatytų nuomos sutartyje ir gyvenančių socialiniame bute asmenų skaičius, %

Tyrimas parodė, kad 26 respondentai savo bute apgyvendino ir kitus nuomos sutartyje nenurodytus asmenis. 59 respondentai atsakė, kad jiems išnuomotame bute gyvena tik tie, kam buvo suteikta teisė.

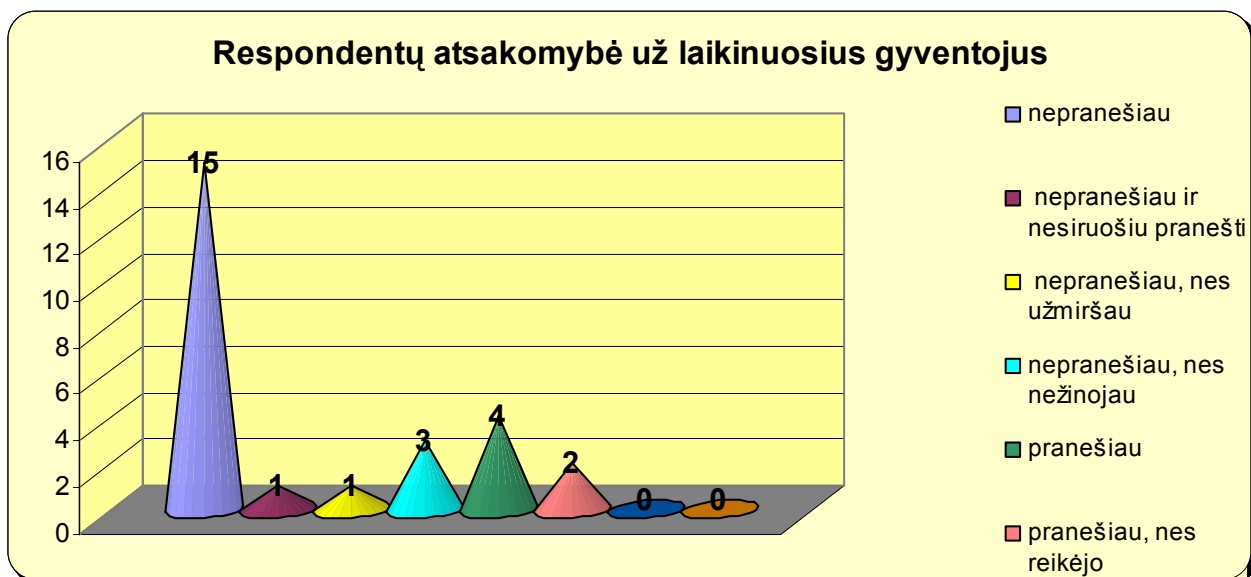
Respondentų, kurie nurodė, kad kartu su jais gyvena ir kiti asmenys, buvo prašoma nurodyti, kas yra tie kiti asmenys, gyvenantys su jais socialiniame bute.

41 pav. Nenumatyti nuomos sutartyje ir gyvenantys socialiniame bute asmenys pagal giminystės ryšį nuomininkui

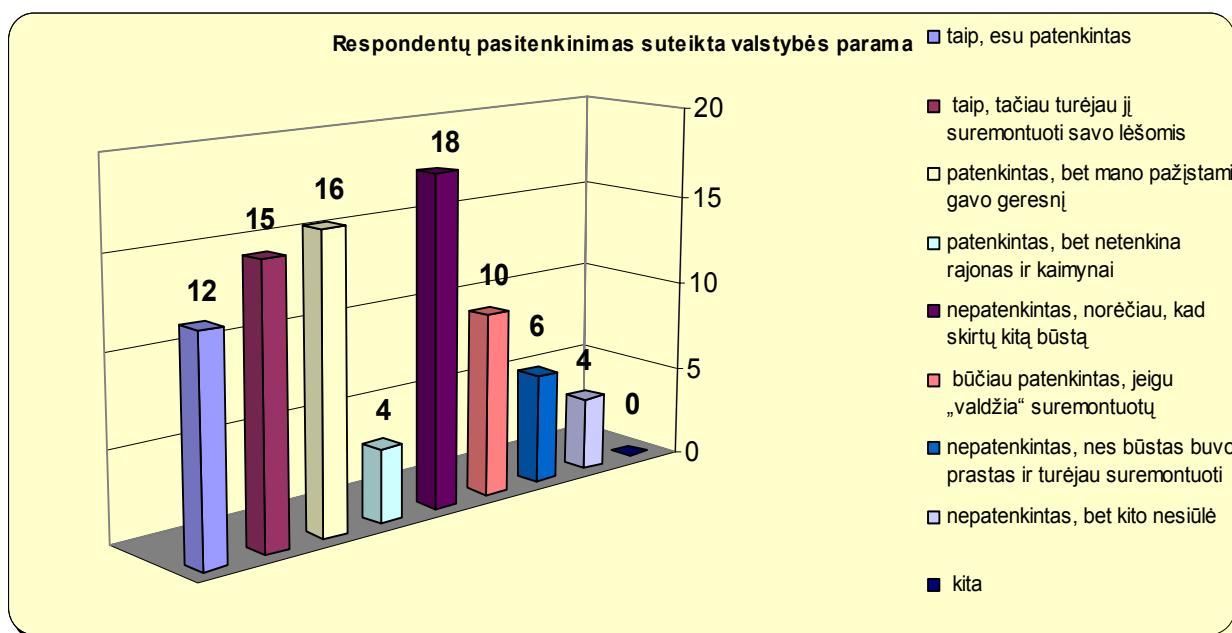
Dažniausiai su nuomininkais gyvena sugyventiniai – draugas arba draugė (15 respondentų) arba sugyventinis su savo šeima (4 respondentai), savo būste nuomininkai linkę apgyvendinti ir giminaičius (3 respondentai), tėvus (2 respondantai) arba nesantuokinius vaikus (2 respondantai). Nuomininkams buvo paliekama teisė pasirinkti ne tik pasiūlytus variantus, bet ir įrašyti kitą variantą, tačiau apklaustieji nepasiūlė savo varianto.

Kadangi savivaldybės yra atsakingos už tinkamų gyvenimo sąlygų užtikrinimą nuomininkui ir jo šeimos nariams, privalo suteikti būstą, atitinkantį visus sanitarinius ir higieninius reikalavimus, bei apskaičiuoti suteikiamą būsto plotą pagal šeimos narių skaičių, nuomininkų visada prašoma nurodyti asmenis, oficialiai priskirtus prie jo šeimos narių. Už laikinų gyventojų apgyvendinimą yra atsakingi patys nuomininkai. Tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kai laikinuosius gyventojus apgyvendinę nuomininkai, negali jų išskeldinti, t.y. nuomininkui paprašius jie neišsikelia. Tada nuomininkai kreipiasi į savivaldybę pagalbos, tačiau savivaldybė, vadovaujantis civilinio kodekso nuostatomis, negali jų išskeldinti, kadangi net neapgyvendino. Jeigu nuomininkai kreipiasi į savivaldybę dėl leidimo apgyvendinti kitus asmenis, jie gali gauti leidimą apgyvendinti laikinuosius gyventojus tam tikram terminui, pvz. metams. Tokiu atveju, iškilus problemoms, savivaldybės gali ginti nuomininko interesus. Todėl anketoje buvo klausimas, kurio pagalba buvo siekiama sužinoti, ar nuomininkai praneša apie kitų asmenų apgyvendinimą savivaldybės bute.

42 pav. Respondentų atsakomybė už kitų asmenų apgyvendinimą

15 respondentų nurodė, kad nepranešė; vienas respondentas net nesiruošia pranešti, 3 respondentai nežinojo, o vienas užmiršo; 6 respondentai pranešė, iš jų dviem respondentams reikėjo priregistruoti sutartyje nenumatytus atvejus, todėl jie kreipėsi į savivaldybę.

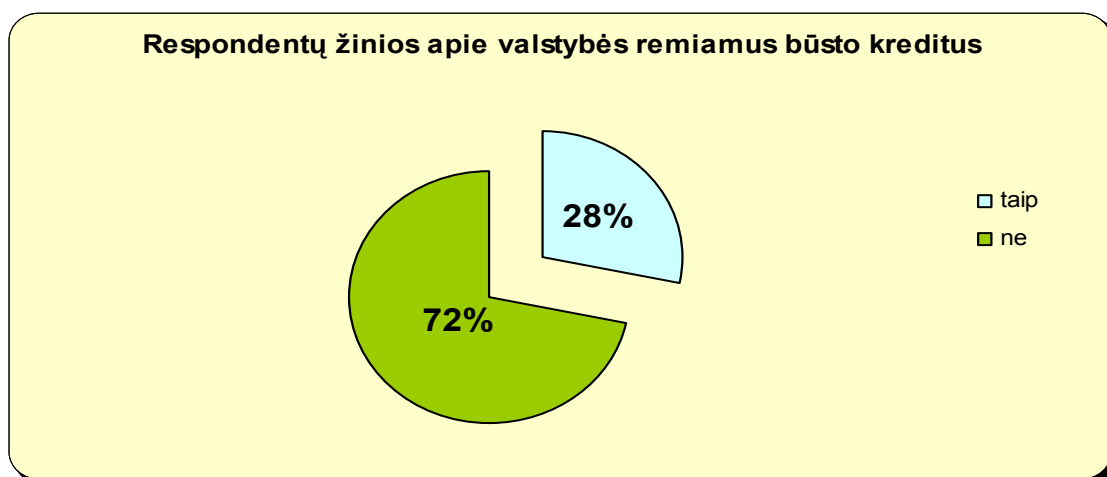

43 pav. Respondentų nuomonė apie suteiktą valstybės paramą

Kadangi apklausoje dalyvavo asmenys, kuriems jau buvo suteikta valstybės parama ir jie yra socialinio būsto nuomininkai, buvo norima sužinoti, ar jie įvertina šią valstybės paramą, ar yra patenkinti gyvenimo sąlygomis. Respondentams buvo pasiūlyti įvairūs su socialinio būsto nuoma susiję teiginiai, kurių respondentai galėjo pasirinkti ne vieną, o po kelis.

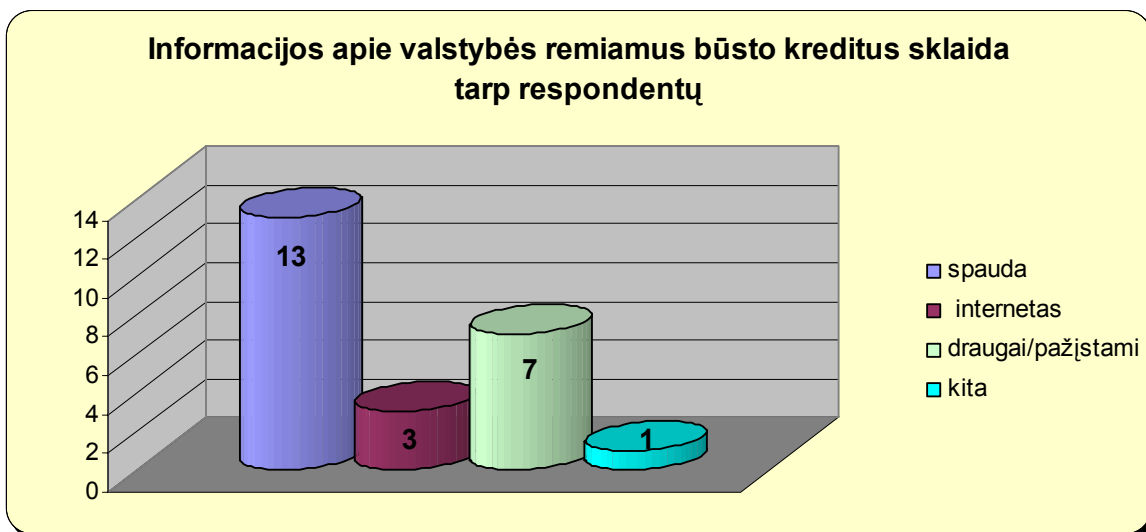
Rezultatai parodė, kad 18 respondentų, t.y. dauguma yra nepatenkinti, ir jie norėtų gauti kitą būstą. Kita dalis respondentų (16) yra patenkinti, tačiau jų pažįstamiems pasisekė labiau ir jiems buvo suteiktas geresnis būstas. 12 respondentų buvo tiesiog patenkinti, o 15 respondentų skundėsi, kad turėjo skirtą būstą suremontuoti savo lėšomis, bet rezultate yra patenkinti. 4 apklaustieji patenkinti būstu, bet jiems netinka gyvenamasis rajonas/blogi kaimynai. Iš nepatenkintų nuomininkų buvo pažymėti tokie atsakymo variantai: 4 respondentai nepatenkinti, bet turėjo sutikti, nes kito buto nesiūlė; 6 respondentams atiteko prastos būklės būstas ir jie už savo lėšas turėjo padaryti remontą; o 10 respondentų nurodė, kad būtų patenkinti, jeigu suteiktą būstą dar suremontuotų savivaldybė savo lėšomis.

Paskutiniai anketos klausimai buvo skirti valstybės paramai būstui įsigyti – valstybės remiamiems būsto kreditams.

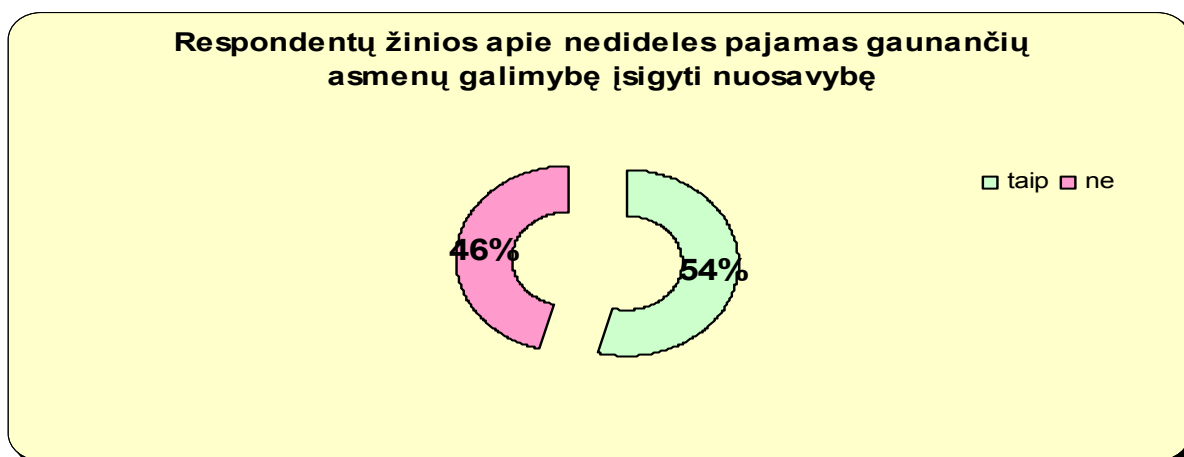
44 pav. Respondentų, žinančių apie valstybės remiamus būsto kreditus, skaičius, %

Iš 85 apklausoje dalyvaujančių respondentų, 24 respondentai girdėjo apie tokią galimybę ir 61 nebuvo girdėjęs.

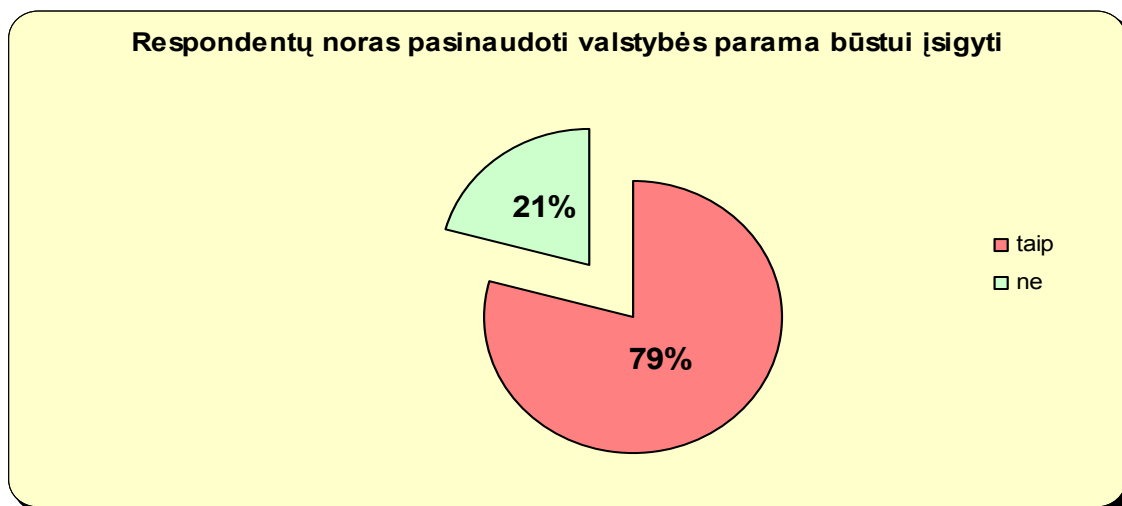
45 pav. Informacijos apie valstybės remiamus būsto kreditus, sklaida tarp respondentų, %

Valstybės remiamų būsto kreditų informacijos šaltinis yra spauda, draugai ar pažįstami, internetas ir savivaldybės darbuotojas.

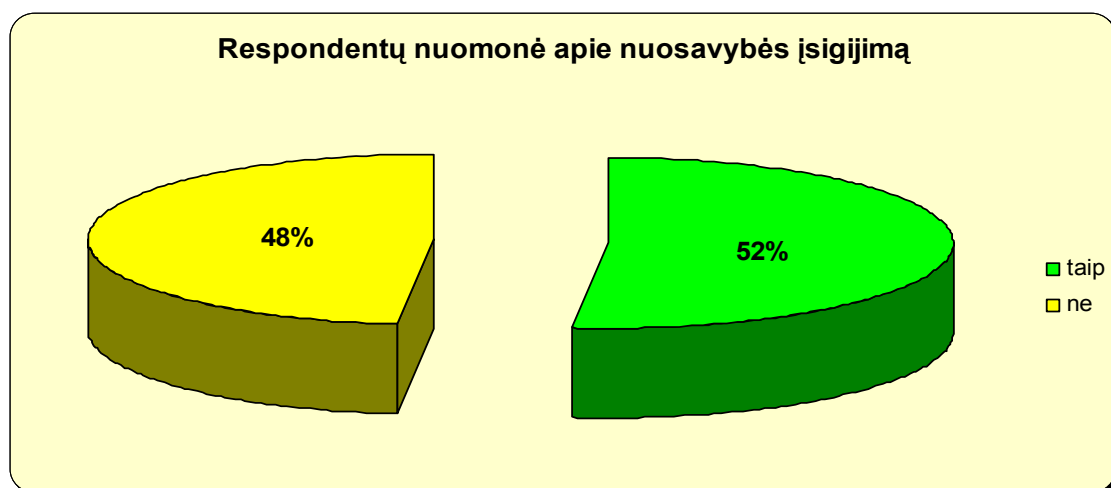
46 pav. Respondentų žinios apie galimybę mažiau pasiturintiems gauti valstybės paramą būstui įsigyti, %

Iš 24 respondentų, girdėjusių apie valstybės remiamus būsto kreditus, išsamesnę informaciją apie galimybę juo pasinaudoti, turi 13 respondentų (11 nežinojo, kad kreditu gali pasinaudoti nedideles pajamas gaunantys atmenys).

47 pav. Respondentų noras pasinaudoti teikiama subsidija, %

Apklausa parodė, kad dauguma norėtų pasinaudoti teise į valstybės remiamą būsto kreditą, jeigu būtų suteikiama subsidijuojama kredito dalis (19 respondentų); tačiau 15 respondentų nesusigundytų subsidija.

48 pav. Respondentų nuosavybės įsigijimo ateities planai, %

Paskutinis anketos klausimas parodė, kiek respondentų planuoja ateityje įsigyti nuosavą būstą. Rezultatai skyrėsi tik keliais balais: pusė respondentų (44) planuoja turėti savo nuosavybę ir atsisakyti valstybės paramos – socialinio būsto, o 41 respondentas nurodė, kad nuosavybės įsigyti neplanuoja.

Socialinį būstą nuomojančių respondentų atsakymų į klausimus rezultatų aptarimas

Vertinant gautus rezultatus, galima padaryti tokias išvadas: daugiausiai apklausoje dalyvavo moterų, kurios jau sulaukė valstybės paramos. Respondentų amžius varijuoja, tačiau dauguma papuola į 35-39 metų amžiaus grupę. Socialinio būsto nuomininkų išsilavinimas dominuoja

profesinis, tačiau didesnė dalis nuomininkų yra bedarbiai, gyvenantys mieste. Nedirbančiųjų respondentų pagrindinis pajamų šaltinis yra pajamos, gautos iš laikino darbo arba pašalpos. Dauguma apklausoje dalyvaujančių neturi įsiskolinimų už buto nuomą ar komunalinius patarnavimus, tačiau skolininkų skolų dydis svyruoja nuo 500 litų iki skolų, viršijančių 5000 litų sumą. Skolos yra gražinamos sudarant skolos mokėjimo grafikus, dalimis arba skolas išskaičiuoja antstoliai ir gaunamų pajamų.

Nors apklausti respondentai jau gavo valstybės paramą ir gyvena suteiktuose socialiniuose būstuose, dalis respondentų liko nepatenkinti tam tikrais niuansais: suteikti būstai buvo nsuremontuoti, reikėjo įdėti savo lėšas į suteiktą būstą, siūlomas būstas netiko iš esmės, tačiau kito neskyrė, draugai ar pažįstami gavo geresnį būstą, netinka būsto vieta, rajonas. Šis klausimas ir jo atsakymo rezultatai parodė, kad nors valstybė suteikia paramą už simbolinį mokesčių, nuomininkai reikalauja daugiau paramos ir geresnės kokybės būstų, nors patys gali būti skolininkais.

Dauguma apklausoje dalyvaujančių socialinio būsto nuomininkų yra vedę arba gyvena neregistruotoje santuokoje. Paramos gavėjai linkę būstuose apgyvendinti ir kitus giminaičius, artimus žmones, tačiau apie tai nepraneša savivaldybei ir negauna leidimo jų apgyvendinti. Dalis nuomininko antrųjų pusių turi savo nuosavybę, kuria išnuomoja ir gyvena socialiniame bute kartu su nuomininku, arba atvirkščiai, nuomininkas persikelia gyventi pas savo antrąją pusę, o socialinį būstą pernuomoja. Taigi, nuomininkai ne tik pažeidžia nuomos sutraties sąlygas, bet ir realiai jiems valstybės parama nėra būtina: netekę socialinio būsto jie turėtų kur gyventi.

Paklausti kodėl respondentai nesikreipia dėl leidimo apgyvendinti kitus artimuosius, jie nurodė, kad užmiršo, nežinojo ir pan. Tačiau praktika rodo, kad iškilus konfliktinei situacijai tarp nuomininko ir jo apgyvendinto artimo žmogaus, nuomininkai pirmiausiai pagalbos kreipiasi į savivaldybę ir lieka nepatenkinti, kai savivaldybė negali jiems padėti (vadovaujantis civiliniu kodeksu, laikini gyventojai turi išsikelti nuomininku įpareikalavus).

Dar vienos valstybės paramos asmenims – valstybės remiamų būsto kreditų, galimybių pasinaudoti sklaida tarp socialinio būsto nuomininkų yra menka. Tačiau didesnė dalis respondentų ateityje norėtų įsigyti nuosavybę ir pagal galimybę norėtų pasinaudoti lengvatiniu būsto kreditu.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Savivaldybės sudaro prielaidas pažeisti būsto nuomininkų lygybės principą, kadangi:

- LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas numato: nuomininkų duomenys apie turtą ir pajamas tikrinami ne dažniau kaip kartą per trejus metus – savivaldybės savarankiškai apibrėžia duomenų teikimo terminą, nes įstatyme jis neapibrėžtas tiksliai.
- LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatyme numatyta, kad iš šešių sudaromų sąrašų asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, pirmenybė teikiama trečiam – buvusių našlaičių sąrašui, kitų sąrašų prioritetui nustatyti savivaldybėms paliekama laisvė.
- Savivaldybės taiko skirtingą asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, sąrašų administravimo praktiką, kadangi įstatyme nėra numatyta bendra visoms savivaldybėms asmenų išbraukimo iš sąrašų tvarka.

2. Valstybės vykdomosiomis priemonėmis, asmenų, neturinčių nuosavybės, problemos išsprendžiamos iš dalies, nes:

- Ilgas paramos gavimo terminas, eilę metų laukiantiems pagalbos, būstą reikia nuomotis iš privačių asmenų.
- Nėra sukurta privačių būstų nuomos sistema, leidžianti asmenims, laukiantiems socialinio būsto, lengvatinėmis sąlygomis nuomotis būstą iš privačių asmenų.
- Nepakanka asmenims suteikti būstą, būtina užtikrinti tinkamas gyvenimo sąlygas: suteikti asmens lūkesčius pateisinantį būstą, atitinkantį sanitarinius ir higieninius reikalavimus, suremontuotą ir su skirtingais patogumais.
- Valstybė neskatina nedarbingų ar bedarbių nuomininkų dalyvavimą darbo rinkoje, suteikdama jiems būstą, bet nenumatydama privalomą įsidarbinimo laikotarpį ir negalimo viršyti skolos už buto nuomą/komunalinius mokesčius dydį.
- Valstybė, suteikdama būstą, nenumato tikslių nuomos terminų ir neskatina nuosavybės įsigijimo, todėl nuoma iš laikinos tampa ilgalaikė, o nuomininkai neišgyja nuosavo būsto.

3. Socialinio būsto fondas naudojamas neefektyviai, nes:

- Socialinio būsto fondų plėtrai savivaldybėms kasmet skiriamos vis didesnės lėšos būstams pirkti ar statyti, tačiau asmenų, norinčių gauti būstą, sąrašai nemažėja, nes savivaldybės neturi įgaliojimų kontroliuoti iki 2003 metų išnuomotų būstų nuomininkų, sudaromos neterminuotos gyvenamųjų patalpų nuomos sutartys, kurias nutraukiamos tik teismine tvarka.

- Socialinio būsto nuomininko esami ir buvę šeimos nariai, nenurodyti gyvenamųjų patalpų nuomos sutartyje, gali kreiptis į teismą dėl pripažinimo šeimos nariu ir taip sudaromos prielaidos jų vardu sudaryti gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis.
- Socialinio būsto nemokūs nuomininkai, į kurių šeimos sudėtį įeina nepilnamečiai vaikai, už skolas keldinami teismine tvarka, tačiau savivaldybės privalo tokius nuomininkus aprūpinti kitu, jų pajamas atitinkančiu socialiniu būstu.
- Būsimi ar esami nuomininkai neprivalo teikti duomenis iš tokių institucijų, kaip VMI, VSDF, o savivaldybių darbuotojai neturi prieigos prie kompetentingų institucijų duomenų bazių, kurių pagalba galėtų tikrinti pateiktų duomenų teisingumą.

4. Valstybės parama būstui įsigyti galėtų būti valstybės paramos būstui išsinuomoti alternatyva, tačiau:

- Valstybės remiamų būsto kreditų sklaida yra menka, nesinaudojama visuomenės informavimo priemonėmis skatinant informacijos apie valstybės remiamus būsto kreditus teikimą piliečiams.
- Valstybės parama būstui įsigyti suteikia galimybę nedideles pajamas gaunantiems asmenims kreiptis dėl valstybės remiamų būsto kreditų, tačiau bankai nesuteikia paskolų.
- Subsidijuojama valstybės remiamo būsto kredito dalis prieinama tik tam tikroms asmenų grupėms, diskriminuojant į šias grupes nepatenkančius, tokiu būdu asmenys atsisako pasinaudoti lengvatiniu kreditu.

SIŪLYMAI

1. Siekiant efektyvaus socialinio būsto fondo naudojimo, siūloma:

- Nustatyti privalomą, visose savivaldybėse vienodą, nuomos terminą, kuriam pasibaigus nuomos sutartis nutraukiama be teisės pratęsti.
- Įpareigoti savivaldybes sudaryti sutartis su atitinkančiomis įmonėmis dėl galimybės naudotis duomenų bazėmis (VĮ Registrų centras, VMI, VSDF).
- Numatyti nedarbingų nuomininkų privalomą išregistravimą teritorinėje darbo biržoje.
- Akcentuoti galimybę asmenims pasinaudoti valstybės remiamais būsto kreditais (teikti visuomenei kuo išsamesnę informaciją apie valstybės remiamus būsto kreditus; peržiūrėti subsidijuojamus kredito dalies dydžius, numatyti galimybes didinti subsidijos procentinę dalį neįgaliesiems, daugiavaikėms šeimoms, buvusiems našlaičiams nuo 20 % iki 30%; jaunoms šeimoms, vienišioms tėvams nuo 10% iki 20%; visiems į šias kategorijas nepatenkantiems – 10 %).
- Skatinti ir finansuoti gyvenamųjų namų statybas, kuriuose esantys butai būtų skirti sąrašuose socialinio būsto laukiantiems asmenims išsipirkti už savikainą/mažesne nei rinkos kaina.

LITERATŪRA

1. **Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas** (su pakeitimais ir papildymais iki 2008 m. rugpjūčio 1 d.) – Vilnius: Saulelė, 2008. – ISBN 978-9955-763-00-0.
2. **Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymas** (Žin., 1992, Nr. 14-378).
3. **Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymo 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 19, 20, 21 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei 13 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas** (Žin., 1992, Nr. 14-378; 1997, Nr.38-926).
4. **Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas** (Žin., 2006, Nr. 17-589).
5. **Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas** (Žin., 1992, Nr. 14-378; 2003, I-2455).
6. **Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas** (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113-4290).
7. **Asmens (šėimos) metinių pajamų ir turto apskaičiavimo teikiant valstybės paramą būstui įsigyti, savivaldybės socialiniam būstui išsinuomoti ar jo sąlygoms pagerinti tvarkos aprašas**, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. 670 (Žin., 2003, Nr. 14-575; 2007, Nr. 73-2897).
8. **Gyvenamųjų namų, butų statybos arba pirkimo lengvatinio kreditavimo tvarka**, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 274 (nutarimo redakcija patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugpjūčio 9 d. nutarimu Nr. 982).
9. **Lietuvos būsto strategija**, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. Nutarimu Nr. 60 „Dėl Lietuvos būsto strategijos patvirtinimo“.
10. **Lietuvos būsto strategijos įgyvendinimo 2004 – 2006 metų priemonės**, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 8 d. Nutarimu Nr. 1145.
11. **Tarnybinių gyvenamųjų patalpų naudojimo ir apskaitos tvarkos aprašas**, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 878 (Žin., 2001, Nr. 62-2265).
12. Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2009 metų gegužės 28 d. sprendimas Nr. 1-1137 „**Dėl Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto nuomos (suteikimo) tvarkos aprašo patvirtinimo**“.
13. Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2009 metų spalio 22 d. sprendimas Nr. 1-1287 „**Dėl Tauragės rajono savivaldybei nuosavybės teise priklausančių bendrabučio tipo gyvenamųjų patalpų nuomos tvarkos aprašo patvirtinimo**“.

14. **Valstybės remiamų būsto kreditų teikimo tvarkos aprašas**, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 23 d. nutarimu Nr. 1162 „Dėl valstybės remiamų būsto kreditų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 634 redakcija (žin., 2007, Nr. 73-2901).
15. **Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų pirkimų arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimų tvarkos aprašas**, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 25 d. nutarimu Nr. 841.
16. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 310 „Dėl reglamento STR 1.14.01:1999 „**Pastatų plotų ir tūrių skaičiavimo tvarka**“ patvirtinimo“.
17. Lietuvos Respublikos Finansų ministro 2002 m. Balandžio 16 d. įsakymas Nr. 100 „**Dėl būsto kredito dalies draudimo įmokos apmokėjimo UAB „Būsto paskolų draudimas**“.
18. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 metų balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-93 „**Dėl socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo**“.
19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 metų vasario 3 d. nutarimas Nr. 176 „**Dėl asmenų (šeimų), įrašytų į eiles valstybės paramai gauti pagal Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymą, įrašymo į asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, sąrašus pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą tvarkos**“.
20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 18 d. nutarimas Nr. 739 „**Dėl būsto paskolų draudimo bendrovės**“ (Žin., 1998, Nr. 57-1603; Žin., 2000, Nr. 28-782).
21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-2004 metų programos įgyvendinimo priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1196 (Žin., 2001, Nr. 86-3015).
22. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 5 d. nutarimas Nr. 316 „**Dėl gyvenamojo namo, buto vieno kvadratinio metro bendrojo naudingojo ploto statybos ir pirkimo kainų 2002 metų normatyvų, statant ar perkant iš valstybės lėšų ir teikiant kreditus lengvatinėmis sąlygomis piliečiams, turintiems teisę į valstybės paramą**“ (Žin., 2002-03-09, Nr. 26-926).
23. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. rugsėjo 25 d. nutarimas Nr. 704 „**Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymo įgyvendinimo tvarkos**“ (Žin., 1992, Nr. 29(2)-908).
24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 17 d. nutarimas Nr. 571 „**Dėl pagrindinio savivaldybių butų fondo formavimo programos ir paramos socialiai remtiniams asmenims bei jaunoms šeimoms 2001 metais**“.

25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 708 „**Dėl socialinio būsto fondo plėtros 2005-2007 metų programos patvirtinimo**“.
26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 9 d. Nutarimo Nr. 708 „**Dėl socialinio būsto fondo plėtros 2005-2007 metų programos patvirtinimo**“ pakeitimas 2007 m. gegužės 9 d. Nr. 448.
27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 5 d. Nutarimas Nr. 548 „**Dėl socialinio būsto fondo plėtros 2008-2010 metų programos patvirtinimo**“.
28. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. 613 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 5 d. nutarimo Nr. 548 „**Dėl socialinio būsto fondo plėtros 2008-2010 metų programos patvirtinimo**“ pakeitimo“ (Žin., 2009, Nr. 76-3119).
29. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugpjūčio 8 d. nutarimas Nr. 974 „**Dėl specialiosios valstybės paramos gyvenamiesiems namams, butams įsigyti finansavimo programos**“.
30. **Eilės socialiniam būstui išsinuomoti ilgėja**
http://spec.lt/index.php?page=services/print_view&cid=27630& [žiūrėta 2009-07-30].
31. **Europos socialinė chartija.**
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=42260 [žiūrėta 2009-05-12].
32. **Europos parlamento Regioninės plėtros komiteto 2006 m. lapkričio 8 d. darbo dokumentas dėl būsto ir regioninės politikos.** [PDF HTML kopija]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:161:0017:0022:LT:PDF> [žiūrėta 2009-05-12].
33. **Europos parlamento Regioninės plėtros komiteto 2008 m. rugpjūčio 7 d. darbo dokumentas dėl sanglaudos politikos miestų aspekto naujuoju programavimo laikotarpiu.** [PDF HTML kopija].
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/736/736780/736780lt.pdf [žiūrėta 2009-05-13].
34. **Knyga 2000-2004 metų seimo nariams ir rinkėjams.**
http://www2.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/knyga_2000_2004_metu_seimo_nariams_ir_rinkejams/2397 [žiūrėta 2009-06-01]
35. **Lazutka R., et al.** Socialinė parama Lietuvoje: remiamųjų padėtis ir paramos rezultatai. – Vilnius: Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinių tyrimų institutas, 2008. – 247 p. – ISBN 9789955786054.
36. **Leliūgienė I.** Žmogus ir socialinė aplinka. – Kaunas: Technologija, 1997. – 302 p. – ISBN 9986135583.

37. **Nacionalinis pranešimas apie Lietuvos socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties strategijas 2008 – 2010 m.** . [PDF HTML kopija].
http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2008/nap/lithuania_lt.pdf
[žiūrėta 2009-08-03]
38. **Nauja socialinio būsto plėtros banga**
http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/spaudai/straipsniai_ir_komentarai/ar_tikrai_butina_rengtis_naujai_socialinio_busto_pletros_bangai/4612 [žiūrėta 2009-07-29].
39. **Nebevilioja ir lengvatiniai kreditai** <http://www.ve.lt/?data=2009-07-22&id=1248195445&rub=1078895039&page=print> [žiūrėta 2009-07-22].
40. **Socialinio būsto fondo plėtros programos ir socialinio būsto fondo naudojimo vertinimas.** Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita, 2008 m. gruodžio 1 d. Nr. VA-P-30-21.
41. **Pranešimas apie žmogaus socialinę raidą Lietuvoje 2002-2003m.** [PDF HTML kopija].
http://www.un.lt/images/socialine_raida/lt/HDR2003l.pdf [žiūrėta 2009-08-06].
42. **Rupeikaitė V.** Parama būstui – tik praturtėjusiems//Klaipėda, Namai, 2008, birželio 30 d.
<http://klaipeda.diena.lt/dienrastis/priedai/namai/parama-bustui-tik-praturtejusiems-110426>
[žiūrėta 2009-08-03]
43. **Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos socialinio būsto nuomos problemų analizė, 2008 m.** [PDF HTML kopija].
http://www.skurdas.lt/files/main/9_socialinis_bustas.pdf [žiūrėta 2009-09-05]
44. **Valackienė A.** Sociologinis tyrimas. – Kaunas: Technologija, 2004. – 147 p. – ISBN 9955-09-763-9.
45. **Valackienė A., Mikėnė S.** Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika. – Kaunas: Technologija, 2008. – 202 p. – ISBN 978-9955-25-470-6.
46. **Valstybės ilgalaikės raidos strategija.**
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=193888 [žiūrėta 2009-07-08].
47. **Valstybės parama šeimoms, apsirūpinant gyvenamosiomis patalpomis:** statistikos biuletenis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2002 m. Vilnius. <http://www3.lrs.lt/owa-bin/owarepl/inter/owa/U0113350.doc>. [žiūrėta 2009-08-21]
48. **Vareikytė A., Kaziliūnas A., Guogis A., et al.** Socialinių paslaugų tobulinimas Lietuvos savivaldybėse. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2006. – 174 p. – ISBN 9955-19-029-9.
49. **Žmogaus teisių komiteto ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos inicijuotas 2008m. birželio 25 d. pasitarimas dėl socialinio būsto problemų.**
http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4326&p_k=1&p_d=78340 [žiūrėta 2009-08-15].

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Mockienė, L. Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti probleminiai aspektai/ Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. Aleksandras Patapas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo administravimo fakultetas, 2009. – 135 p.

ANOTACIJA

Magistro darbe yra analizuojama valstybės vykdoma būsto politika, būsto srityje vykdomos ir valstybės finansuojamos programos ir projektai, iškeliamos būsto srities problemos, aptariamasis valstybės remiamas būsto kreditas kaip socialinio būsto alternatyva. Pagrindinis dėmesys skiriamas su socialinio būsto suteikimu ir nuoma susijusioms problemoms bei aptariamasis įstatymo, reglamentuojančio šią sritį, spragos. Tiriamojoje dalyje atlikta anketinė apklausa Tauragės rajono savivaldybėje ir savivaldybės būstus prižiūrinčioje įmonėje UAB Tauragės butų ūkis. Tyrimo rezultatai pagrindė teorinėje dalyje iškeltas problemas: valstybės paramos suteikimo terminas, būsto subnuoma, nuomos sutartyse nenurodytų asmenų apgyvendinimas; tiek asmenys (šeimos), laukiantys valstybės paramos – socialinio būsto, tiek asmenys ir šeimos, gavusios šią valstybės paramą, nėra suinteresuoti savarankiškai planuoti savo ateitį, tikisi, kad valstybė privalo aprūpinti juos visomis gėrybėmis; o savivaldybės išnuomotas socialinis būstas daugumoje atvejų yra praskolintas. Išvadose ir rekomendacijose yra pateikiamos mintys, kaip galima sureguliuoti socialinio būsto sektorių: pasiūlytos taisytinos būsto nuomą reglamentuojančios įstatymo dalys, taip pat trumpai pristatyti du galimi asmenų, laukiančių valstybės paramos, skaičiau mažinimo modeliai bei greitesnės paramos suteikimo galimybės.

Pagrindiniai žodžiai: valstybės parama, socialinis būstas, valstybės remiami būsto kreditai, gyventojų apsirūpinimas gyvenamosiomis patalpomis, socialinio būsto nuomininkai.

Mockienė L. The problematic aspects of state support to buy or rent accommodation/ The public administration master's final work. Tutor doc. Dr. Aleksandras Patapas. – Vilnius: the University of Mykolas Riomeris, the Faculty of Public Administration, 2009. – 135 p.

ANOTATION

The accommodation policy the state pursues, the programmes and projects financed by the state in the field of accommodation, problems with accommodation, credits for accommodation supported by the state as an alternative of social accommodation are analysed in the master's

paper. The main attention is paid to the problems connected with the provision and rent of social accommodation and the gaps of the law which finetunes this sphere are also analysed. The survey in Tauragė Municipality and the joint stock company Tauragės butų ūkis supervised by Tauragė Municipality has been carried out. The results of the survey based the problems such as the terms of the provision of state support, the subtenancy of accommodation, the accommodation of the people who are not indicated in the lease contract. In fact, neither people (families) waiting for the state support – social accommodation nor people (families) who have already been provided with it are inclined towards planning their future and hope that the state must provide them with this well-being and they not only do not pay the rent but also owe for public utilities. In the conclusions and recommendations some ideas are given how it would be possible to regulate the sector or social accommodation: the parts of the law finetuning the rent of accommodation are offered to reform, , also two models how to lessen the number of people waiting for social accommodation and quicker possibilities of the provision of support are presented.

The main terms: state support, social accommodation, the credits sponsored by the state, the provision of citizenry with accommodation, the tenants of social accommodation.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Mockienė, L. Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti probleminiai aspektai/ Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. Aleksandras Patapas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo administravimo fakultetas, 2009. – 135 p.

SANTRAUKA

Nepasiturinčių asmenų ir jų šeimų rėmimas yra viena svarbių valstybės užduočių mažinant piliečių socialinę atskirtį, integruojant juos į visuomenę ir darbo rinką, užtikrinant jų ateitį. Teisė į būstą yra viena svarbiausių žmogaus teisių. Asmenims, kurių gyvenimo sąlygos neleidžia įsigyti būstą ar jį nuomoti, valstybė teikia pagalbą – socialinį būstą. Socialiniai būstai nėra nei nakvynės namai, nei bendrabučiai, nei globos namai: tai tokie patys butai, kuriuose gyvena eiliniai piliečiai, tačiau jie skirti tik apibrėžtai socialinei grupei. Tokių būstų nuoma turėtų būti laikina valstybės parama, tačiau sunku nustatyti, kada asmeniui paramos nebereikia ir jis yra pajėgus pats pasirūpinti gyvenamųjų plotu. Nors valstybės parama būstui išsinuomoti yra būtina paslauga, tačiau pastebima, kad jos suteikimas tapo ydingas, o asmenys, turintys teisę gauti socialinį būstą, linkę piktnaudžiauti valstybės gerumu.

Šiame darbe nagrinėjamos su valstybės parama būstui išsinuomoti susijusios problemos: socialinio būsto fondo plėtra, asmenų įregistravimas į sąrašus socialiniam būstui gauti, būsto suteikimas, nuomos sutarčių kontrolė, sutarčių nutraukimas ir nuomininkų išskeldinimas. Darbe yra analizuojama Lietuvos būsto strategija, socialinio būsto plėtros programos, Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas, parodomos socialinio būsto nuomą reglamentuojančio įstatymo spragos, aptariamas valstybės remiamas būsto kreditas.

Problema. Tyrime iškelta problema yra socialinį būstą reglamentuojančio įstatymo spragos ir su jo taikymu susijusios problemos savivaldybės darbuotojų darbe su socialinio būsto nuomininkais.

Objektas. Tyrimo objektu darbe tapo Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto nuomininkai ir asmenys, laukiantys socialinio būsto. Teorinėje dalyje parodytos socialinio būsto problemos per Lietuvos būsto strategiją, Socialinio būsto fondo plėtros programos, Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymą, Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą.

Tyrimo tikslas. Tikslas yra nustatyti ar valstybės vykdomomis priemonėmis yra sprendžiamos asmenų, neturinčių būsto ir negalinčių jį įsigyti, problemos.

Tyrimo uždaviniai. Iškelti uždaviniai yra parodyti, su kokiomis problemomis susiduriama teikiant valstybės parama būstui išsinuomoti, parodyti, kad valstybės remiamas būsto kreditas galėtų būti socialinio būsto alternatyva bei pasiūlyti socialinio būsto suteikimo modelius.

Tyrimo hipotezė. Tyrimo hipotezė yra prielaida, kad socialinio būsto fondas yra menkas ir jį būtina plėsti ir didinti, kiekvienais metais skiriant valstybės lėšas būstams įsigyti, taip mažinant socialinio būsto laukiančiųjų eiles.

Tyrimo metodai:

- naudojami teoriniai metodai: socialinio būsto nuomą reglamentuojantys įstatymai, socialinio būsto fondo plėtrą reguliuojančio programos, Lietuvos Respublikos valstybinio audito vertinimas;
- empiriniai metodai: apklausa;
- duomenų apdorojimas WORD, EXCEL programomis.

Tyrimo metodika. Informacija buvo surinkta neatsitiktinio tyrimo būdu. Tyrimas vykdytas Tauragės rajono savivaldybės administracijos Plėtros, investicijų ir turto valdymo, Socialinės paramos, Bendrajame skyriuose, Vaiko teisių apsaugos tarnyboje, savivaldybės socialinius butus administruojančioje įmonėje UAB Tauragės butų ūkyje. Apklausos metu aiškintasi, ar teorinėje dalyje iškeltos problemos iš tikrųjų egzistuoja ir su jomis susiduria savivaldybės darbuotojai nuomodami būstą socialiai remtiniams asmenims.

Apibendrinant **išvadas** galima konstatuoti, jog darbo tikslas iširti, ar tyrimo objektas – Tauragės rajono savivaldybės socialinio būsto fondas, būsto nuomininkai, būsimi nuomininkai ir darbuotojai, susiduria su teorinėje dalyje iškeltomis problemomis. Gauti apklausos duomenys parodė, kad deja, diskutuojamos problemos egzistuoja iš tikrųjų. Todėl autorės buvo pasiūlyti galimi iškeltų ir įrodytų problemų sprendimų variantai bei keli vadybiniai modeliai, kaip pakeisti socialinio būsto suteikimo tvarką ir struktūrą.

Darbo struktūra: įvadas, teorinė dalis, tyrimo metodika ir organizavimas, tyrimo rezultatai ir jų analizė, išvados ir rekomendacijos, anotacija lietuvių ir anglų kalbomis, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

Mockienė L. The problematic aspects of state support to buy or rent accommodation/ The public administration master's final work. Tutor doc. Dr. Aleksandras Patapas. – Vilnius: the University of Mykolas Riomeris, the Faculty of Public Administration, 2009. – 135 p.

SUMMARY

The support of poor people and their families is one of the most important aims to lessen the social differences of citizens integrating them into society and labour market, ensuring their future. The right to accommodation is one of the main rights of men. The state provides support – social accommodation for people whose living conditions do not allow them to acquire or rent accommodation. Social accommodation is not common lodging-houses, hostels or sheltered housing; they are the same flats where common citizenry live but they are given to a particular social group. The lease of such accommodation should be temporary state support but it is hard to determine when a person does not need this support anymore and he can manage to acquire or rent a flat by himself. Although state support to rent a flat is a necessary service but it is noticed that the provision with it has become faulty and people having the right to get social accommodation tend not to appreciate the merit of the state enough.

The problems connected with state support to rent accommodation are analysed in this work: the expansion of the fund of social accommodation, the registration of people to get social accommodation, provision with accommodation, the supervision of lease contracts, the withdrawal of a contract and the eviction of tenants. The work analyses the strategy of accommodation in Lithuania, the expansion programmes of social accommodation, the law of the Republic of Lithuania to acquire or rent accommodation and to renovate block of flats with the help of state support, the gaps in the law finetuning the lease of social accommodation are revealed, the credit for accommodation sponsored by the state is described.

Problem. The problem raised in the research is the the gaps in the law finetuning the lease of social accommodation and the problems connected with its application in the work of municipality clerks with the tenants of social accommodation.

Subject. The subject of the research is the tenants of social accommodation of Tauragė Municipality and people waiting for it. The problems of social accommodation through the accommodation strategy of Lithuania, the programmes of the expansion fund of social accommodation, the law of the Republic of Lithuania to acquire or rent accommodation and to

renovate block of flats with the help of state support, the civil code of the Republic of Lithuania are revealed in the theoretical part.

The purpose of the research. The purpose is to determine whether the problems of the people who have no accommodation and cannot acquire it are solved with the means the state performs.

The goals of the research. The goal is to show what problems arise providing state support to rent accommodation, to reveal that the credit for accommodation the state supports could be the alternative of social accommodation and also to offer the models of social accommodation.

The hypothesis of the research. The hypothesis of the research is an assumption that the fund of social accommodation is scarce and it needs expansion committing state money to acquire accommodation every year decreasing the queues of people waiting for social accommodation this way.

The methods of the research:

- Theoretical methods: the laws finetuning the lease of social accommodation, the programmes regulating the expansion fund of social accommodation, the assessment of the state audit of the Republic of Lithuania are used;
- Empirical methods: survey;
- Data-processing with the help of WORD, EXCEL programmes.

The methodology of the research. The information was collected in a non-random way. The survey was carried out in the departments of Administration, Expansion, investment and property management, Social support, General of Tauragė Municipality, in the service of the protection of Child's rights, the joint stock company Tauragės butų ūkis administrating social accommodation of the Municipality. The research tried to find out whether the problems raised in the theoretical part really exist and municipality clerks face them letting accommodation for the socially supported people .

In **conclusion**, it is possible to state that the purpose of the research to investigate whether the subject of the research – the social accommodation fund of Tauragė Municipality, the tenants of accommodation, future tenants and clerks face the problems raised in the theoretical part. The data of the survey showed that, unfortunately, the problems really exist. So, the author offered some possible ways and models to solve the problems and change the order and structure of the provision with social accommodation.

The structure of the paper: introduction, theoretical part, the methodology and organization of the research, the results of the research and its analysis, conclusions and recommendations, aotation in Lithuanian and English, summary in Lithuanian and English.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

2003 m. gruodžio 1 d. savivaldybėse įregistruotų asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, skaičius

Rodikliai	Asmenys				
	iš viso	iš jų pagal socialines grupes			
		jaunos šeimos	našlaičiai ir likę be tėvų globos asmenys	neįgalūs asmenys (šeimos)	kiti
1. Asmenys (šeimos), turintys teisę į socialinį būstą	8550	3095	483	1406	3566
2. Pasiskirstymas, procentais	100	36,2	5,6	16,4	41,8
3. Iš nurodytųjų 1 punkte:					
3.1. miestų savivaldybėse	4793	1945	327	807	1714
3.2. rajonų savivaldybėse	3757	1150	156	599	1852
4. Pasiskirstymas, procentais:					
4.1. miestų savivaldybėse	100	40,6	6,8	16,8	35,8
4.2. rajonų savivaldybėse	100	30,6	4,2	15,9	49,3
5. Socialinio būsto poreikis 1000 gyventojų:					
5.1. miestų savivaldybėse	3,1	1,25	0,2	0,55	1,1
iš jų Vilniaus m. savivaldybėje	3,9	1,3	0,3	0,6	1,7
5.2. rajonų savivaldybėse	1,95	0,6	0,1	0,3	0,95

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2004–2006 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 708

2 PRIEDAS

Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ir įrašytų į savivaldybių sąrašus, skaičius 2005 m. sausio 1 d.

Savivaldybės pavadinimas	Asmenys					
	iš viso	iš jų				
		jaunų šeimų	našlaičių ir likusių be tėvų globos asmenų	neįgalių asmenų (šeimų)	bendras	socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į būsto sąlygų pagerinimą
1. Vilniaus miesto	2675	943	223	418	1049	42
2. Kauno miesto	1635	509	146	191	552	237
3. Klaipėdos miesto	662	208	70	122	256	6
4. Šiaulių miesto	419	143	15	100	151	10
5. Panevėžio miesto	252	80	9	57	95	11
6. Alytaus miesto	169	61	4	49	34	21
7. Marijampolės	248	122	6	31	86	3
8. Druskininkų	111	54	1	12	43	1
9. Palangos miesto	107	32	4	12	55	4
10. Neringos	94	33	1	7	53	–
11. Birštono	15	7	–	4	4	–
12. Visagino	173	67	2	25	75	4
13. Akmenės rajono	31	2	–	7	22	–
14. Alytaus rajono	28	14	2	5	6	1
15. Anykščių rajono	38	13	–	9	13	3
16. Biržų rajono	93	29	3	16	39	6
17. Elektrėnų	18	4	–	3	11	–
18. Ignalinos rajono	94	37	1	6	49	1
19. Jonavos rajono	411	174	21	53	140	23
20. Joniškio rajono	67	26	–	13	26	2
21. Jurbarko rajono	32	10	–	8	12	2
22. Kaišiadorių rajono	66	27	–	10	20	9
23. Kalvarijos	74	29	–	15	24	6
24. Kauno rajono	205	90	9	42	61	3
25. Kazlų Rūdos	38	21	–	9	5	3
26. Kėdainių rajono	127	59	–	25	37	6
27. Kelmės rajono	64	25	3	14	21	1
28. Klaipėdos rajono	74	29	2	15	28	–
29. Kretingos rajono	93	27	4	19	38	5
30. Kupiškio rajono	50	24	–	9	17	–
31. Lazdijų rajono	91	40	–	17	29	5
32. Mažeikių rajono	282	121	4	48	108	1
33. Molėtų rajono	81	42	6	6	26	1
34. Pagėgių	43	18	3	8	14	–
35. Pakruojo rajono	71	33	2	12	22	2

Savivaldybės pavadinimas	Asmenys					
	iš viso	iš jų				
		jaunų šeimų	našlaičių ir likusių be tėvų globos asmenų	neįgalių asmenų (šeimų)	bendras	socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į būsto sąlygų pagerinimą
36. Panevėžio rajono	140	52	–	19	68	1
37. Pasvalio rajono	32	16	–	6	9	1
38. Plungės rajono	166	11	39	65	49	2
39. Prienų rajono	78	20	5	17	27	9
40. Radviliškio rajono	107	42	3	14	43	5
41. Raseinių rajono	111	53	1	11	46	–
42. Rietavo	38	12	–	5	16	5
43. Rokiškio rajono	37	14	1	8	7	7
44. Skuodo rajono	18	9	–	4	5	–
45. Šakių rajono	75	25	3	16	30	1
46. Šalčininkų rajono	69	23	2	13	19	12
47. Šiaulių rajono	117	34	6	21	54	2
48. Šilalės rajono	69	30	–	10	28	1
49. Šilutės rajono	90	39	6	16	28	1
50. Širvintų rajono	69	14	–	10	38	7
51. Švenčionių rajono	98	44	2	9	40	3
52. Tauragės rajono	248	78	28	46	94	2
53. Telšių rajono	168	59	2	25	73	9
54. Trakų rajono	71	22	5	12	30	2
55. Ukmergės rajono	89	29	3	17	33	7
56. Utenos rajono	80	26	4	16	32	2
57. Varėnos rajono	170	77	4	22	67	–
58. Vilkaviškio rajono	60	25	–	10	23	2
59. Vilniaus rajono	159	61	7	19	71	1
60. Zarasų rajono	48	25	–	5	16	2
Iš viso	11138	3993	662	1813	4167	503

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2005–2007 metų programos 1 priedas

3 PRIEDAS

Esamas socialinio būsto poreikis 2005 metų pradžioje pagal savivaldybėse įregistruotų asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, skaičių.

Rodikliai	Asmenys				
	iš viso	iš jų pagal socialines grupes			
		jaunos šeimos	našlaičiai ir likę be globos asmenys	neįgalūs asmenys (šeimos)	kiti
1. Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, 2003 m. gruodžio 1 d.	8550	3095	483	1406	3566
2. Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, 2005 m. sausio 1 d.:	11138	3993	662	1813	4670
2.1. miestų savivaldybėse	6560	2259	481	1028	2792
2.2. rajonų ir kitose savivaldybėse	4578	1734	181	785	1878
3. Nurodytų 2 punkte duomenų pasiskirstymas, procentais:					
3.1. miestų savivaldybėse	100	34,4	7,3	15,7	42,6
3.2. rajonų ir kitose savivaldybėse	100	37,9	4	17,1	41

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2005–2007 metų programa

Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, pagal jų registravimo savivaldybėse 2005 m. sausio 1 d. duomenis, palyginti su 2003 m. gruodžio 1 d. duomenimis, padaugėjo 1,3 karto.

Lietuvos Respublikos Valstybės biudžeto 2005–2007 metų asignavimai ir jų paskirstymas savivaldybėms

Rodikliai	2004 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimai	Planas		
		2005 metais	2006 metais	2007 metais
Asignavimai socialinio būsto fondui plėtoti, tūkst. litų	15000	20000	30000	50000
Socialinio būsto fondo prieaugis, butais	430*	400–450	540–570	880–910

*Tarp jų ir už savivaldybių lėšas.

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2005–2007 metų programa

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2005–2007 metų asignavimai socialinio būsto fondui plėtoti numatyti pagal 2005 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto tikslinius asignavimus šiam fondui plėtoti ir planuojamus 2006 ir 2007 metų asignavimus. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2005 metų asignavimai socialinio būsto fondui plėtoti savivaldybėms paskirstomi pagal socialinio būsto poreikį ir gyvenamojo namo, buto 1 kv. metro naudingojo ploto didžiausią skaičiuojamąją 2005 metų pirkimo kainą jose.

5 PRIEDAS

Socialinio būsto 1 kv. metro naudingojo ploto didžiausia skaičiuojamoji 2005 metų pirkimo kaina savivaldybėse

Savivaldybės pavadinimas	1 kv. metro naudingojo ploto didžiausia skaičiuojamoji pirkimo kaina, litais	Savivaldybės pavadinimas	1 kv. metro naudingojo ploto didžiausia skaičiuojamoji pirkimo kaina, litais
1. Vilniaus miesto	2000	31. Lazdijų rajono	500
2. Kauno miesto	1700	32. Mažeikių rajono	500
3. Klaipėdos miesto	1900	33. Molėtų rajono	900
4. Šiaulių miesto	850	34. Pagėgių	400
5. Panevėžio miesto	1050	35. Pakruojo rajono	500
6. Alytaus miesto	950	36. Panevėžio rajono	800
7. Marijampolės	850	37. Pasvalio rajono	500
8. Druskininkų	1800	38. Plungės rajono	700
9. Palangos miesto	1800	39. Prienų rajono	700
10. Neringos	3100	40. Radviliškio rajono	450
11. Birštono	1000	41. Raseinių rajono	400
12. Visagino miesto	650	42. Rietavo	350
13. Akmenės rajono	200	43. Rokiškio rajono	500
14. Alytaus rajono	400	44. Skuodo rajono	550
15. Anykščių rajono	500	45. Šakių rajono	650
16. Biržų rajono	420	46. Šalčininkų rajono	750
17. Elektrėnų	900	47. Šiaulių rajono	650
18. Ignalinos rajono	600	48. Šilalės rajono	600
19. Jonavos rajono	750	49. Šilutės rajono	800
20. Joniškio rajono	400	50. Širvintų rajono	500
21. Jurbarko rajono	450	51. Švenčionių rajono	850
22. Kaišiadorių rajono	750	52. Tauragės rajono	700
23. Kalvarijos	480	53. Telšių rajono	650
24. Kauno rajono	1000	54. Trakų rajono	1800
25. Kazlų Rūdos	390	55. Ukmergės rajono	450
26. Kėdainių rajono	450	56. Utenos rajono	800
27. Kelmės rajono	450	57. Varėnos rajono	800
28. Klaipėdos rajono	1450	58. Vilkaviškio rajono	500
29. Kretingos rajono	1300	59. Vilniaus rajono	1600
30. Kupiškio rajono	300	60. Zarasų rajono	500

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2005–2007 metų programos 2 priedas

6 PRIEDAS

Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2005 metų asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti paskirstymas savivaldybėms

Savivaldybės pavadinimas	Asignavimai, tūkst. litų	Savivaldybės pavadinimas	Asignavimai, tūkst. litų
1. Vilniaus miesto	6700	31. Lazdijų rajono	75
2. Kauno miesto	3500	32. Mažeikių rajono	210
3. Klaipėdos miesto	1840	33. Molėtų rajono	115
4. Šiaulių miesto	480	34. Pagėgių	40
5. Panevėžio miesto	450	35. Pakruojo rajono	70
6. Alytaus miesto	240	36. Panevėžio rajono	200
7. Marijampolės	325	37. Pasvalio rajono	40
8. Druskininkų	300	38. Plungės rajono	200
9. Palangos miesto	310	39. Prienų rajono	90
10. Neringos	480	40. Radviliškio rajono	75
11. Birštono	50	41. Raseinių rajono	70
12. Visagino miesto	170	42. Rietavo	30
13. Akmenės rajono	10	43. Rokiškio rajono	40
14. Alytaus rajono	20	44. Skuodo rajono	25
15. Anykščių rajono	50	45. Šakių rajono	80
16. Biržų rajono	55	46. Šalčininkų rajono	90
17. Elektrėnų	40	47. Šiaulių rajono	110
18. Ignalinos rajono	100	48. Šilalės rajono	90
19. Jonavos rajono	265	49. Šilutės rajono	110
20. Joniškio rajono	40	50. Širvintų rajono	45
21. Jurbarko rajono	40	51. Švenčionių rajono	110
22. Kaišiadorių rajono	65	52. Tauragės rajono	230
23. Kalvarijos	60	53. Telšių rajono	310
24. Kauno rajono	290	54. Trakų rajono	175
25. Kazlų Rūdos	40	55. Ukmergės rajono	100
26. Kėdainių rajono	140	56. Utenos rajono	100
27. Kelmės rajono	70	57. Varėnos rajono	200
28. Klaipėdos rajono	170	58. Vilkaviškio rajono	60
29. Kretingos rajono	160	59. Vilniaus rajono	380
30. Kupiškio rajono	30	60. Zarasų rajono	40
		Iš viso	20000

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtos 2005–2007 metų programos 3 priedas

7 PRIEDAS

Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ir įrašytų į savivaldybių sudaromus sąrašus pagal 2008 m. sausio 1 d. duomenis, pasiskirstymas pagal savivaldybes

Savivaldybės pavadinimas	Asmenys						
	iš viso	iš jų					
		jaunos šeimos	šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų (įvaikių)	našlaičiai ir likę be tėvų globos asmenys	neįgalūs asmenys (šeimos)	asmenys (šeimos) iš bendro skaičiaus, nepatenkantys į sąrašus, nurodytus kitose skiltyse	socialinio būsto nuomininkai, turintys teisę į būsto sąlygų pagerinimą
1. Vilniaus miesto	4 607	1 477	158	517	737	1 688	30
2. Kauno miesto	2 796	818	38	345	428	931	236
3. Klaipėdos miesto	1234	330	39	171	191	497	6
4. Šiaulių miesto	755	223	0	54	192	277	9
5. Panevėžio miesto	516	153	15	27	132	172	17
6. Alytaus miesto	353	106	25	16	89	92	25
7. Marijampolės	534	214	34	24	95	164	3
8. Druskininkų	235	100	13	7	29	84	2
9. Palangos miesto	117	40	3	9	16	46	3
10. Neringos	116	39	4	1	7	65	0
11. Birštono	43	14	2	0	14	11	2
12. Visagino	244	90	3	10	30	108	3
13. Akmenės rajono	112	25	2	2	24	58	1
14. Alytaus rajono	87	26	12	3	16	30	0
15. Anykščių rajono	94	23	4	2	25	38	2
16. Biržų rajono	177	63	0	5	41	60	8
17. Elektrėnų	72	25	11	9	12	14	1
18. Ignalinos rajono	192	59	3	12	28	88	2
19. Jonavos rajono	742	274	5	36	91	301	35
20. Joniškio rajono	200	74	7	5	37	74	3
21. Jurbarko rajono	91	20	17	1	17	30	6
22. Kaišiadorių rajono	174	48	5	21	39	55	6
23. Kalvarijos	96	42	5	0	12	33	4
24. Kauno rajono	331	119	45	23	59	81	4
25. Kazlų Rūdos	82	32	4	–	15	30	1
26. Kėdainių rajono	236	113	18	13	33	56	3
27. Kelmės rajono	108	38	15	5	18	28	4
28. Klaipėdos rajono	172	64	0	7	52	49	0
29. Kretingos rajono	200	83	1	17	32	64	3
30. Kupiškio rajono	108	39	14	2	27	25	1
31. Lazdijų rajono	116	43	12	0	20	37	4
32. Mažeikių rajono	549	200	63	10	82	185	9

Savivaldybės pavadinimas	Asmenys						
	iš viso	iš jų					
		jaunos šeimos	šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų (įvaikių)	našlaičiai ir likę be tėvų globos asmenys	neįgalūs asmenys (šeimos)	asmenys (šeimos) iš bendro skaičiaus, nepatenkantys į sąrašus, nurodytus kitose skiltyse	socialinio būsto nuomininkai, turintys teisę į būsto sąlygų pagerinimą
33. Molėtų rajono	165	77	13	12	12	50	1
34. Pagėgių	83	27	4	4	19	26	3
35. Pakruojo rajono	122	33	16	5	29	38	1
36. Panevėžio rajono	174	52	3	0	26	93	0
37. Pasvalio rajono	60	19	11	1	10	18	1
38. Plungės rajono	259	99	9	21	53	73	4
39. Prienų rajono	138	28	24	7	30	40	9
40. Radviliškio rajono	250	83	13	19	29	102	4
41. Raseinių rajono	170	86	17	6	27	32	2
42. Rietavo	56	24	0	0	7	20	5
43. Rokiškio rajono	75	31	1	4	18	15	6
44. Skuodo rajono	32	9	3	0	7	13	0
45. Šakių rajono	129	44	2	8	25	49	1
46. Šalčininkų rajono	122	37	0	7	25	41	12
47. Šiaulių rajono	160	58	15	11	34	40	2
48. Šilalės rajono	169	46	20	5	36	61	1
49. Šilutės rajono	181	64	0	15	46	54	2
50. Širvintų rajono	112	38	15	4	15	33	7
51. Švenčionių rajono	194	74	7	7	17	83	6
52. Tauragės rajono	490	151	41	51	95	143	9
53. Telšių rajono	269	92	36	13	46	71	11
54. Trakų rajono	154	47	4	21	19	56	7
55. Ukmergės rajono	247	84	10	18	46	82	7
56. Utenos rajono	164	51	14	23	30	45	1
57. Varėnos rajono	275	100	40	13	46	74	2
58. Vilkaviškio rajono	206	102	2	2	34	65	1
59. Vilniaus rajono	370	141	31	29	47	118	4
60. Zarasų rajono	90	47	4	1	9	27	2
Iš viso	20405	6758	932	1661	3477	7033	544

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2008–2010 metų programos 1 priedas

8 PRIEDAS

Lietuvos Respublikos 2008 metų valstybės biudžeto asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti paskirstymas savivaldybėms

Savivaldybės pavadinimas	Asignavimai, tūkst. litų	Savivaldybės pavadinimas	Asignavimai, tūkst. litų
1. Vilniaus miesto	11 600	31. Lazdijų rajono	250
2. Kauno miesto	4 900	32. Mažeikių rajono	920
3. Klaipėdos miesto	200	33. Molėtų rajono	380
4. Šiaulių miesto	980	34. Pagėgių	200
5. Panevėžio miesto	250	35. Pakruojo rajono	1 400
6. Alytaus miesto	4 400	36. Panevėžio rajono	450
7. Marijampolės	700	37. Pasvalio rajono	150
8. Druskininkų	1 750	38. Plungės rajono	450
9. Palangos miesto	300	39. Prienų rajono	2 800
10. Neringos	0	40. Radviliškio rajono	350
11. Birštono	900	41. Raseinių rajono	350
12. Visagino	400	42. Rietavo	1 500
13. Akmenės rajono	300	43. Rokiškio rajono	2 200
14. Alytaus rajono	3 000	44. Skuodo rajono	400
15. Anykščių rajono	250	45. Šakių rajono	2 000
16. Biržų rajono	1 900	46. Šalčininkų rajono	400
17. Elektrėnų	650	47. Šiaulių rajono	400
18. Ignalinos rajono	750	48. Šilalės rajono	2 000
19. Jonavos rajono	2 700	49. Šilutės rajono	450
20. Joniškio rajono	1 500	50. Širvintų rajono	800
21. Jurbarko rajono	600	51. Švenčionių rajono	450
22. Kaišiadorių rajono	790	52. Tauragės rajono	1 310
23. Kalvarijos	300	53. Telšių rajono	450
24. Kauno rajono	700	54. Trakų rajono	3 000
25. Kazlų Rūdos	300	55. Ukmergės rajono	500
26. Kėdainių rajono	800	56. Utenos rajono	400
27. Kelmės rajono	250	57. Varėnos rajono	2 400
28. Klaipėdos rajono	300	58. Vilkaviškio rajono	300
29. Kretingos rajono	450	59. Vilniaus rajono	900
30. Kupiškio rajono	270	60. Zarasų rajono	250
Iš viso			70 000

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtos 2008–2010 metų programos 2 priedas

9 PRIEDAS

**Socialinio būsto fondo plėtros 2008–2010 metų programos
įgyvendinimo priemonės**

Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. litų		
			2008 metai	2009 metai	2010 metai
Tikslas – padidinti galimybes asmenims (šeimoms), turintiems teisę į socialinį būstą pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymą, apsirūpinti būstu					
Uždavinys – padidinti savivaldybių socialinio būsto fondą, siekiant Lietuvos būsto strategijoje numatytą šio būsto fondo plėtros rodiklį					
1. Analizuoti socialinio būsto poreikį pagal savivaldybėse sudaromus sąrašus, prognozuoti šio poreikio pokyčius	Aplinkos ministerija	kasmet	–	–	–
2. Planuoti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimus socialinio būsto fondui plėtoti ir paskirstyti juos savivaldybėms	Aplinkos ministerija, Finansų ministerija	kasmet	70 000	100 000	125 000

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2008–2010 metų programos 3 priedas

10 PRIEDAS**Tauragės apskrities gyventojai 2008 metų sausio 1 dienai
Gyventojų skaičius savivaldybėse**

	2006 01 01	2007 01 01	2008 01 01*
Iš viso respublikoje	3403284	3384879	3366200
Iš viso apskrityje	129976	128679	127380
Miesto gyventojai	53146	52649	52329
Kaimo gyventojai	76830	76030	75051
Jurbarko r. sav.	36062	35622	35164
Pagėgių sav.	11763	11577	11395
Šilalės r. sav.	30750	30431	30132
Tauragės r. sav.	51401	51049	50689

Šaltinis: www.taurage.lt; Statistikos departamento duomenys, prieiga per internetą www.stat.gov.lt

11 PRIEDAS

Asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ir įrašytų į savivaldybių sąrašus, skaičius 2009 m. sausio 1 d.

Savivaldybės pavadinimas	Asmenys						
	iš viso	iš jų					
		jaunos šeimos	šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų (įvaikių)	buvę našlaičiai ar be tėvų globos likę asmenys	neįgalūs asmenys (šeimos)	bendrasis (įrašomi asmenys (šeimos), nepatenkantys į sąrašus, nurodytus kitose skiltyse)	socialinio būsto nuomininkai, turintys teisę į būsto sąlygų pagerinimą
1. Vilniaus miesto	5219	1592	194	604	851	1947	31
2. Kauno miesto	3146	860	144	392	471	1024	255
3. Klaipėdos miesto	1530	395	67	204	272	577	15
4. Šiaulių miesto	752	197	42	59	190	255	9
5. Panevėžio miesto	652	198	27	40	155	217	15
6. Alytaus miesto	407	119	35	28	107	101	17
7. Marijampolės	623	217	47	37	123	196	3
8. Druskininkų	274	114	13	16	38	102	1
9. Palangos miesto	121	45	6	11	16	41	2
10. Neringos	108	39	4	1	6	58	0
11. Birštono	45	16	2	1	13	13	0
12. Visagino	250	89	6	10	34	108	3
13. Akmenės rajono	155	40	5	6	33	70	1
14. Alytaus rajono	101	28	14	4	14	41	0
15. Anykščių rajono	115	28	8	3	23	51	2
16. Biržų rajono	205	56	22	6	45	68	8
17. Elektrėnų	92	27	12	18	15	19	1
18. Ignalinos rajono	209	58	5	14	26	105	1
19. Jonavos rajono	843	297	29	44	121	313	39
20. Joniškio rajono	243	83	10	10	47	88	5
21. Jurbarko rajono	121	34	15	3	22	44	3
22. Kaišiadorių rajono	207	48	18	29	54	55	3
23. Kalvarijos	115	36	11	0	14	46	8
24. Kauno rajono	385	132	54	35	76	84	4
25. Kazlų Rūdos	101	34	13	1	12	39	2
26. Kėdainių rajono	282	134	20	12	45	68	3
27. Kelmės rajono	155	49	27	6	31	37	5
28. Klaipėdos rajono	221	66	31	18	56	50	0
29. Kretingos rajono	245	98	10	21	39	77	0
30. Kupiškio rajono	130	34	15	4	35	40	2
31. Lazdijų rajono	129	46	18	0	20	41	4
32. Mažeikių rajono	637	231	67	14	97	218	10
33. Molėtų rajono	212	87	17	15	16	76	1

Savivaldybės pavadinimas	Asmenys						
	iš viso	iš jų					
		jaunos šeimos	šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų (įvaikių)	buvę našlaičiai ar be tėvų globos likę asmenys	neigalūs asmenys (šeimos)	bendrasis (įrašomi asmenys (šeimos), nepatenkantys į sąrašus, nurodytus kitose skiltyse)	socialinio būsto nuomininkai, turintys teisę į būsto sąlygų pagerinimą
34. Pagėgių	103	31	10	4	23	31	4
35. Pakruojo rajono	131	39	16	8	30	36	2
36. Panevėžio rajono	176	61	6	1	25	83	0
37. Pasvalio rajono	103	33	16	3	19	31	1
38. Plungės rajono	328	126	22	28	69	79	4
39. Prienų rajono	153	33	21	7	36	46	10
40. Radviliškio rajono	286	92	15	17	37	122	3
41. Raseinių rajono	198	72	26	10	37	52	1
42. Rietavo	60	14	11	0	11	19	5
43. Rokiškio rajono	91	30	9	5	22	20	5
44. Skuodo rajono	37	9	5	0	10	11	2
45. Šakių rajono	168	50	7	12	40	58	1
46. Šalčininkų rajono	145	31	23	10	23	48	10
47. Šiaulių rajono	203	70	17	14	47	50	5
48. Šilalės rajono	215	63	25	12	40	73	2
49. Šilutės rajono	302	94	39	38	57	68	6
50. Širvintų rajono	135	47	20	6	19	38	5
51. Švenčionių rajono	245	102	10	13	17	95	8
52. Tauragės rajono	570	177	49	59	117	159	9
53. Telšių rajono	312	100	49	16	57	81	9
54. Trakų rajono	172	48	18	22	21	56	7
55. Ukmergės rajono	295	96	17	23	61	94	4
56. Utenos rajono	185	54	15	27	33	55	1
57. Varėnos rajono	307	112	40	15	55	81	4
58. Vilkaviškio rajono	258	119	16	4	44	73	2
59. Vilniaus rajono	425	144	42	32	65	138	4
60. Zarasų rajono	128	59	7	6	16	35	5
Iš viso	23761	7433	1559	2048	4148	8001	572

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2008–2010 metų programos 1 priedas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. 613 redakcija)

12 PRIEDAS

Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto asignavimų socialinio būsto fondui plėtoti paskirstymas savivaldybėms

Savivaldybės pavadinimas	Asignavimai, tūkst. litų	Savivaldybės pavadinimas	Asignavimai, tūkst. Litų
1. Vilniaus miesto	0	31. Lazdijų rajono	0
2. Kauno miesto	456	32. Mažeikių rajono	0
3. Klaipėdos miesto	110	33. Molėtų rajono	0
4. Šiaulių miesto	0	34. Pagėgių	0
5. Panevėžio miesto	0	35. Pakruojo rajono	423
6. Alytaus miesto	4 303	36. Panevėžio rajono	0
7. Marijampolės	0	37. Pasvalio rajono	0
8. Druskininkų	0	38. Plungės rajono	0
9. Palangos miesto	0	39. Prienų rajono	300
10. Neringos	0	40. Radviliškio rajono	0
11. Birštono	0	41. Raseinių rajono	0
12. Visagino	0	42. Rietavo	0
13. Akmenės rajono	0	43. Rokiškio rajono	1 400
14. Alytaus rajono	1 000	44. Skuodo rajono	0
15. Anykščių rajono	0	45. Šakių rajono	800
16. Biržų rajono	900	46. Šalčininkų rajono	60
17. Elektrėnų	0	47. Šiaulių rajono	0
18. Ignalinos rajono	0	48. Šilalės rajono	574
19. Jonavos rajono	793	49. Šilutės rajono	0
20. Joniškio rajono	307	50. Širvintų rajono	0
21. Jurbarko rajono	0	51. Švenčionių rajono	0
22. Kaišiadorių rajono	0	52. Tauragės rajono	0
23. Kalvarijos	0	53. Telšių rajono	404
24. Kauno rajono	0	54. Trakų rajono	730
25. Kazlų Rūdos	0	55. Ukmergės rajono	300
26. Kėdainių rajono	140	56. Utenos rajono	0
27. Kelmės rajono	0	57. Varėnos rajono	1 800
28. Klaipėdos rajono	0	58. Vilkaviškio rajono	0
29. Kretingos rajono	0	59. Vilniaus rajono	0
30. Kupiškio rajono	0	60. Zarasų rajono	0
Iš viso			14 800

Šaltinis: Socialinio būsto fondo plėtros 2008–2010 metų programos 2 priedas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. 613 redakcija)

13 PRIEDAS**Asmens (šeimos) grynujų metinių pajamų apskaičiavimas**

Asmens (šeimos) grynosios metinės (kalendorinių metų) pajamos apskaičiuojamos prieš valstybės paramos būstui įsigyti suteikimo metus, prieš prašymo įrašyti į atitinkamą asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ar jo sąlygų pagerinimą, sąrašą pateikimo savivaldybės vykdomajai institucijai metus, taip pat prieš sprendimo išnuomoti socialinį būstą ar jo sąlygoms pagerinti priėmimo metus.

Į asmens (šeimos) grynąsias metines (kalendorinių metų) pajamas įskaitomos asmens (šeimos) pajamos, nurodytos Lietuvos Respublikos pinigines socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo (Žin., 2003, Nr. [73-3352](#); 2006, Nr. [130-4889](#)) 15 straipsnio 1 dalyje.

Į pajamas įskaitomos pajamos atskaičius pajamų mokesčių ir valstybinio socialinio draudimo įmokas. Pajamos turi būti pagrįstos juridinę galią turinčiais dokumentais arba įstatymų nustatyta tvarka informintais sandoriais.

Šeimos pajamos apskaičiuojamos sudėjus visų šeimos narių pajamas.

Asmens (šeimos) turto apskaičiavimas

Asmens (šeimos) turtas apskaičiuojamas pagal asmens (šeimos) turtinę padėtį kalendorinių metų pabaigoje prieš valstybės paramos būstui įsigyti suteikimo metus, prieš prašymo įrašyti į atitinkamą asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą ar jo sąlygų pagerinimą, sąrašą pateikimo savivaldybės vykdomajai institucijai metus, taip pat prieš sprendimo išnuomoti socialinį būstą ar pagerinti jo sąlygas priėmimo metus.

Į asmens (šeimos) turtą įskaitoma:

1. gyvenamasis namas, butas ir kitas privalomas registruoti nekilnojamas daiktas;
2. žemė (sodo sklypas, sklypas gyvenamajam namui statyti, žemės ūkio paskirties žemė, miškas, vandens telkiniai);
3. transporto priemonės;
4. vertybiniai popieriai (akcijos, pajai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kiti vertybiniai popieriai);
5. pinigines lėšos (indėliai, pinigai bankų ar kitų kredito įstaigų sąskaitose, pinigines lėšas, paskolintas kitiems asmenims). Pinigai bankų sąskaitose neįskaitomi į asmens (šeimos) turtą, jeigu jie buvo įskaityti į asmens (šeimos) grynąsias metines (kalendorinių metų) pajamas.

Nekilnojamojo daikto vertė nustatoma pagal valstybės įmonės Registrų centro (toliau vadinama – Registrų centras) išduotame nekilnojamojo daikto nuosavybės dokumente nurodytą vidutinę rinkos vertę. Jeigu nekilnojamojo daikto nuosavybės dokumente vidutinė rinkos vertė nenurodyta arba apskaičiuota daugiau kaip prieš 5 metus, asmuo (šeima) kreipiasi į Registrų centrą dėl vidutinės rinkos vertės apskaičiavimo ar jos patikslinimo. Jeigu valstybės parama suteikiama turimam būstui rekonstruoti ar neįgaliųjų poreikiams pritaikyti, į asmens (šeimos) turtą neįskaitoma rekonstruojamo būsto vertė; taip pat neįskaitoma už valstybės remiamą būsto kreditą įgyto būsto vertė, siekiant nustatyti, ar asmuo (šeima) turi teisę į subsidiją būsto kredito daliai padengti, jeigu asmuo teisę į šią subsidiją įgyja jau gavęs būsto kreditą.

Transporto priemonės vertė nustatoma pagal transporto priemonės įsigijimo dokumentuose nurodytą vertę. Senų automobilių, naudojamų ilgiau kaip 7 metus nuo jų pagaminimo, vertė neįskaitoma.

Vertybinių popierių vertė nustatoma pagal jų nominalią vertę, nurodoma jų rūšis, pavadinimas, kiekis, nominali vertė ir įsigijimo data. Jeigu suminė vertybinių popierių vertė mažesnė kaip 2000 litų, jų vertė neįskaitoma.

Sukauptos pinigines lėšas įskaitomos, jeigu jų vertė metų pabaigoje visose banko sąskaitose didesnė kaip 4000 litų. Deklaruojamas pinigines lėšas neprivaloma pagrįsti juridinę galią turinčiais dokumentais, išskyrus lėšas, paskolintas ir laikomas banke ar kredito įstaigoje. Deklaruojant paskolintas lėšas, būtina nurodyti sumą, paskolos sutartį ir pridėti jos nuorašą.

14 PRIEDAS

Batakių seniūnija

Batakių seniūnijoje šiuo metu gyvena apie 1800 gyventojų, daugiausiai – Batakių miestelyje (360 gyventojų). Batakių seniūnijoje yra 32 kaimai. Penkiuose – Kertenių, Karklotės, Santakų, Šidagių ir Užšešuvių – gyventojų jau nėra. Seniūnijoje veikia Batakių vidurinė, Batakių ir Norkiškės pradinės mokyklos. Yra paštas, 3 bibliotekos, kultūros namai, medicinos punktas, 5 privačios parduotuvės. Seniūnijoje yra dvi bažnyčios – Batakių Šv. Onos Romos katalikų ir Batakių evangelikų liuteronų. Batačiai minimi 1551 m. Martyno Mažvydo laiške Prūsijos kunigaikščiui Albrechtui, kuriame autorius skundėsi, jog jo Ragainės parapijiečiai dalyvauja kitoje Nemuno pusėje vykstančiuose atlaiduose įvairiose katalikų bažnyčiose, tarp jų ir Batakiuose per šv. Onos šventę. 1583 m. į žemaičių žemę atvykę jėzuitai stengėsi atgauti protestantų pasisavintas bažnyčias ir patraukti į savo pusę kuo daugiau didikų – naujų bažnyčių fondatorių. Anot Motiejaus Valančiaus, tuo metu „namai Dievo tarsi dygte iš žemės pradėjo dygti“. Jei 1610 m. Žemaitijoje buvo 50 katalikų parapijų, tai 1639 m. – jau 100. (Algė Janavičienė „Lietuvos medinė sakralinė architektūra“ – monografija, 14 psl. Vilnius 1998). 1614 m. Batakių bažnyčia buvo perstatyta ir padidinta. Apie tos bažnyčios architektūrą žinių nedaug. Žinoma, kad ji buvo medinė. Bažnyčia pažymėta XVI a. antrosios pusės sudarytame plane. („Lietuvos TSR urbanistikos paminklai“). 1641 metų dokumentuose minimos Batakių klebono karčiamos (jų skaičius nenurodomas). 1644 m. buvo prie bažnyčios pastatyta špitolė. 1648 m. Batakiuose veikė parapijos mokykla. Prieš 1755-uosius metus buvo pastatyta klebonija ir varpinė, o 1768 metais – nauja bažnyčia ir špitolė. 1755 metų aprašyme pažymima, kad klebonija stovėjusi galu į šiaurę, o už jos buvusi sena karčema – „šinkas“ ir naujas bravoras. Varpinė ir špitolė, kaip ir bažnyčia bei klebonija, buvusios medinės. 1766 metais bažnyčia buvo perstatyta ir visus žavėjo savo išpūdinga barokinio stiliaus puošyba, ilgą laiką tai buvo seniausias liaudiškojo baroko pavyzdys Lietuvoje. Bažnyčia 1970 metų vasarą sudegė. Vietoje senosios 1989 m. pastatyta nauja bažnytėlė – priestatas prie senosios varpinės. 1800–1803 metais pastatyti klebono ūkiniai pastatai, o 1804 m. – klebonija. 1809 m. klebono jurisdikcijoje buvo 5 šeimos (arba 25-30 žmonių), tarp jų kubilius, degtindaris, 2 žydų šeimos. 1823 m. buvo pastatyta nauja, dviaukštė varpinė, o šventorius aptvertas egliniais pusrasčiais tarp ažuolinių stulpų. („Lietuvos TSR urbanistikos paminklai“). XVIII a. pabaigoje Žemaičių vyskupiją sudarė 10 dekanatų: Alsėdžių, Jonišio, Kražių, Rietavo, Skuodo, Šeduvos, Šiluvos, Varnių, Veliuonos ir Vieکشnių. Po 1795 metų, vyskupijai sumažėjus, buvo įkurtas naujas – Batakių dekanatas. 1804 metų ataskaitoje buvo minima jau 11 dekanatų. Kurį laiką Batakių dekanatas vyskupijos apybrašuose buvo vadintas „antraisiais Varniais“. Dar 1806 m. Batakių dekanas Jonas Dobkevičius pasirašinėjo kaip Varnių dekanas, pateikdamas žinias apie „antrųjų Varnių“ dekanatui priklausančias bažnyčias. Tikėtina, jog Batakių dekanatas buvo įkurtas vyskupu tapus Juozapui Arnulfui Giedraičiui. Jo valdymo metais didžiausi vyskupijos dekanatai buvo Jonišio, Rietavo ir Batakių – po 12 parapijų. 1820–1821 metų vizitacijos duomenimis, Batakių dekanate buvo 12 parapijų, 32 dvasininkai. Dekanatui priklausė ir Pašaltuonio benediktinų vienuolynas, taip pat Šilalės, Tauragės, Kaltinėnų ir kt. parapijos. 1841 m. Batakių bažnyčiai priklausė 28 valakai ir 15 margų žemės, 24 baudžiauninkai ir 148,64 sidabro rublio. Prie bažnyčios gyveno 3 kunigai. Klebonas Andrius Dobkevičius gaudavo 64 rublius metinės algos. Parapiją sudarė 2221 tikintysis. „Klebonije vidutine, dirvas newajsingas, miszka spiera gauti,“ – pažymi vyskupas Motiejus Valančius. Batakių vikaras kunigas Jonas Ragauskas rusų buvo įtartas dalyvavęs sukilime ir įkalintas Kauno kalėjime, kur 1867 m. mirė. (Bronius Kviklys „Mūsų Lietuva“, 4 t. Vilnius, 1991). Batakių parapijai 1846 metais priklausė: Batakių miestelis, Tadaušavos dvaras, Gerviečių, Lankininkų, Eidintų, Melagiškės, Mickiškių kaimai, Dugnų vienkiemis, Rikiškių, Steigvilų kaimai, Šiaudinės vienkiemis, Čiuteikių, Liaudginų, Pašešuvio, Ožnugarių kaimai, Paupynės vienkiemis, Varlaukėlių, Karklotės, Varlaukio bajorkaimiai, Skliausčių, Šveisčių, Minkšpaučių, Mišeikių, Juodpetrių, Vingiškių, Devynakių, Kasbarynų, Lomių kaimai, Asvyčių dvaras, Vėžlaukio bajorkaimis.

Gaurės seniūnija

2009 m. sausio 1 d. seniūnijoje buvo įrašyta 2 760 gyventojų; 2008 m. sausio 1 d. seniūnijoje buvo įrašyti 2 900 gyventojai.

Gaurė yra įsikūrusi 12 km į rytus nuo Tauragės, upelio Įkojo ir Šešuvies santakos kairiajame krante. Miestelio vardas, greičiausiai, asmenvardinės kilmės, nes 16 a. pradžioje ši teritorija priklausė Sofijai Gaurai. 1861–1950 m.– valsčiaus centras. Vietovardis minimas 1500 m. Čia, kelyje į Prūsiją, buvo įsikūrusi muitinė. 16 a. pradžioje tvėrėsi Gaurės dvaras, kuris amžių bėgyje priklausė įvairiems savininkams. Miestelis formavosi netoliese, apie 2 km į vakarus nuo dvaro. Pirmosios Gaurės bažnyčios ar koplyčios statybos datos nėra žinomos, tačiau 1570 m. bažnyčia jau buvo. 1670 m. įkurta Gaurės parapija. 16–17 amžiais miestelyje veikė ir evangelikų maldos namai, kurie apie 1670 m. sudegė. 1721 m. gegužės 14 d. tuometinis Gaurės savininkas T. Bilevičius išrūpino gyvenvietei sekmadieninio turgaus privilegiją. Suteikimo priežastimi nurodomos dvi aplinkybės: „kad atkurtų maro nuniokotą Žemaitiją“ ir kad kuriamas miestelis. 1746 m. spalio 13 d. miestelio savininkai M. ir K. Mirskiai dar kartą įtvirtino gautą turgaus privilegiją. 1773 m. kunigo Budrikio ir parapijiečių pastangomis buvo pastatyta nauja medinė Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčia. 1841 m. bažnyčiai priklausė 6 valakai žemės, miestelyje gyveno 172 žmonės. 1853 m. buvo atkurta 1821 m. įsteigta mokykla, kurioje mokėsi 11 mokinių. 1863 m. nacionalinis išsivadujamasis sukilimas neaplenkė ir šios vietovės. Pralaimint sukilimui ir daliai sukilėlių besitraukiant į užsienį, vieno sukilėlių būrio vadas M. Puidokas, norėdamas išsaugoti kovotojus, 1864 m. išskirstė juos į mažas grupes, liepęs susirinkti Gaurės miškuose. Carinei valdžiai nuslopinus sukilimą, mokykla buvo surusinta, uždrausta lietuviška spauda ir kalba. Gaurė tapo vienu reikšmingiausių punktų lietuviškos spaudos kelyje į Lietuvą. Juolab, šalia buvo Beržinės „kordona“ – carinės žandarmerijos kontrolinis postas. Knygnešystės ir literatūros platinimo veikla užsiiminėjo ir Gaurės parapijos kunigas K. Šleivys, M. Survila, A. Brožis ir kt. Draudžiama spauda buvo aprūpinami ir miestelio gyventojai.

Kuriantis nepriklausomai Lietuvai, buvo įsteigta savivaldybė, atkurta lietuviška mokykla, paštas, policijos nuovada, girininkija ir kt. Gaurėje veikė vilnų karšykla, parduotuvės, amatininkų dirbtuvės, smulkaus kredito draugija, dvare – malūnas ir lentpjūvė. 1926 m. įsteigtas žemės ūkio kooperatyvas „Ūkininkų gerovė“. 1928 m. Gaurės parapijai priklausė 2 896 tikintieji. Miestelyje buvo ir žydų maldos namai. Gaurė įsikūrusi pasienyje, todėl jos neaplenkdavo visi karai. Miestelis nukentėjo ir abiejų okupacijų metais. Naciai išžudė žydų bendruomenę, bolševikams pokario metais aršiai priešinosi lietuvių partizanai, susibūrę Gaurės apylinkės miškuose. Gerai suplanavę akciją, 1945 m. lapkričio 10 d. rezistentai užėmė miestelį, kartu ir sribų būstinę. Kęstučio apygardos partizanai 1947 m. gegužės 24 d. susikovė su enkavedistais Purviškių miške. 1950 m. birželio 16 d. Sakalinės miško 19 kvartale nelygiame mūšyje žuvo 11 partizanų, jų tarpe Visvydo būrio vadas J. Stoškus-Eimutis. Už partizanų palaikymą buvo ištremta nemažai Gaurės ir apylinkių gyventojų. Gaurės valsčiuje žuvo 46 partizanai. Jų atminimui 1990 m. buvo pastatytas paminklas.

Seniūnijos teritorijoje šiuo metu gyvena 3 005 žmonės, veikia durpių, mėsos, medienos ir kt. verslo įmonės. Miestelyje yra sakralinio meno ir buities muziejėliai. Savo veiklą plėtoja kultūros namai, nepamiršta gimtųjų vietų, renkasi į savo šventes esami ir buvę Gaurės žemiečiai.

16 PRIEDAS**Mažonų seniūnija**

Lietuvos Respublikos Prezidento 2005 m. rugpjūčio 1 d. dekretu Nr. 396 „Dėl Mažonų herbo tvirtinimo“ buvo patvirtintas Mažonų herbas. Dailininkas Arvydas Stanislovas Každailis. Žaliame herbo skyde – du sidabriniai lyros formos elnio ragai. Auksinė herbo papėdė nuo viršutinės dalies atskirta stilizuota liepų lapų linija. Simbolių kalba ragai reiškia jėgą, galybę, o lyros formos ragai – dvasinės brandos, pusiausvyros ženklas.

Gyventojai

Gyvenvietė	Gyventojų skaičius 2008-01-01	Gyventojų skaičius 2009-01-01
Mažonai	587	601
Lomiai	353	361
Pagramantis	497	496
Norkaičiai	339	358
Sungailiškiai	236	238

17 PRIEDAS**Skaudivilės seniūnija**

Skaudivilė įsikūrusi apie 25 km į šiaurės rytus nuo Tauragės, prie Ančios upės ir kairiojo jos intako Inkstilo. Miesto vardo kilmė – asmenvardinė, nes 1645 m. Batakių valsčiaus dokumente asmenvardis Skaudivilis, -as minimas 19 kartų. Skaudivilė 1861–1950 metais – valsčiaus, 1916–1919 metais – apskrities, 1950–1962 metais – rajono, nuo 1995 m. – seniūnijos centras. 1950 m. gavo miesto teises.

Senovėje Skaudivilės apylinkės priklausė Karšuvos žemei. Kad vietovėje gyventa nuo seno, liudija ir 1936 metais rastas sidabro dirbinių lobis. Jis datuojamas 14 a. Taigi tuometiniai gyventojai neabejotinai palaikė prekybinius ryšius su kaimynais. Gyvenvietės buvimą patvirtina ir dabartinio miesto teritorijoje esantis Nosaičių (Papkalnio) piliakalnis. Tikėtina, jog 18 a. viduryje prie dvaro jau buvo įsikūręs kaimas. 1766 m. jame veikė kelios karčiamos, evangelikų liuteronų konfesija. Apie 1770 m. būta ir medinės koplyčios. 18 a. antroje pusėje Skaudivilės dvaras priklausė Raseinių apskrities bajorų maršalkai I. Micevičiui. 1836 m. pradėtas tiesti Rygos–Tilžės kelias, sujungęs Tauragę, Skaudivilę ir Kelmę. Ši tranzitinė magistralė iš Peterburgo į Prūsiją atkarpa sudarė sąlygas vystyti Skaudivilei – plito amatai, gausėjo amatinių. Išaugusi miestelio komunikacinė reikšmė skatino ir jo teritorijos plėtrą, kilo statiniai, spietęsi apie centrinę aikštę. Manoma, 1847 m. Skaudivilėje jau buvus ir sinagoga, nes iš 442 gyventojų – 204 buvo žydai, kurių pagrindinis užsiėmimas buvo prekyba. Centrinėje aikštėje vykdavo gausūs savaitiniai turgūs, į kuriuos suvažiuodavo ne tik aplinkinių vietovių, bet ir pirkliai iš Anglijos, Vokietijos ir kt. Ypač paklausi prekė buvo vietinės veislės arkliai žemaitukai. Mažaūgiai, stiprūs, išvermingi arkliai buvo gabenami į anglių kasyklas. 1863 m. nacionaliniame išsivaduojamajame sukilime aktyviai dalyvavo ir skaudiviliškiai, gretimų dvarų savininkai. Per 1877 m. Rusijos imperijos gyventojų surašymą registruota 1 390 skaudiviliškių, iš kurių – 1 012 žydai. Miestelyje vykdavo atsinaujinę dideli turgūs, klestėjo gyvulių prekymečiai, per kuri atvykę užsieniečiai supirkdavo apie 300 arklių, 100 karvių ir daug smulkių gyvulių. Paklausūs buvo javai, linai ir kiti žemės ūkio produktai. Prekyba vertėsi didžioji Skaudivilės gyventojų dalis. Apie 15–20 proc. skaudiviliškių užsiėmė amatais. Skaudivilėje veikė 6 kalvės, 1 vandens ir 2 vėjo malūnai. 20 a. pradžioje miestas dar labiau išaugo, jame gyveno apie 1 500 žmonių. Atsirado smulkių muilo, saldainių ir kt. dirbtuvių, veikė kalkinė, plytų fabrikėlis. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, iš Skaudivilės pasitraukė nemažai gyventojų. Atkūrus Lietuvos valstybę, prikelti suniokotą ūkį ilgai trukdė siautėjantys bermontininkai. Nepriklausomybės metais Skaudivilėje veikė pieninė, skerdykla, garinis malūnas, elektrinė, lėptjūvė, plytinė ir kt., tačiau ūkinės veiklos pagrindą, kaip ir seniau, sudarė prekyba ir amatai. Tradiciniai Skaudivilės turgūs buvo ne tik vieni didžiausių Žemaitijoje, bet dėl prekių gausos ir įvairovės vykdavo specializuotose, tam skirtose, miestelio vietose. 1938 m. buvo daugiau kaip 2 000 nuolatinių gyventojų. Gyvai reiškėsi kultūrinės, politinės ir religinės organizacijos. Veikė mokykla, skaitykla, dramos būrelis, 4 klasių žydų mokykla su biblioteka. Išlyginta ir išgrįsta centrinė Skaudivilės aikštė, sutvarkytos pagrindinės gatvės. Skaudivilė nukentėjo abiejų okupacijų metais. Naciai išžudė bendruomenę, sovietai ištrėmė nemažai skaudiviliškių. Dar nesibaigus karui, apylinkėse kovai su bolševikais pradėjo burtis lietuvių partizanai. 1945–1951 m. gimnazijoje (nuo 1949 m. – vidurinėje mokykloje) veikė kelios pagrindinės mokinių organizacijos, kurių nariai platino patriotinę spaudą, proklamacijas, palaikė ryšius su rezistentais. Susekti ir išaiškinti jaunieji pagrindininkai NKVD buvo tardomi, teisiami, išvežami į Rusijos gilumą. Po visų negandų miestas po truputį atsistatė, padaugėjo gyventojų. Veikė šveitimo, kultūros ir sveikatos apsaugos įstaigos. Į valstybės saugomų architektūros paminklų sąrašą įtraukta 18 a. pabaigoje pastatyta bažnyčia su 19 a. varpine. Jos interjerą puošia vertingi ir gausūs dailės kūriniai: šeši altoriai, stacijos, 18–19 a. tapybos darbai, medinės drožtos skulptūros, meniniai metalo dirbiniai ir kt. Lietuvos urbanistikos paminklų sąrašė – miesto gatvių-kelių tinklas ir centrinės aikštės planas, kurio tūrinė erdvinė kompozicija susiformavo 18 a. pabaigoje – 19 a. antroje pusėje.

18 PRIEDAS**Tauragės miesto seniūnija**

Tauragė rašytiniuose šaltiniuose minima nuo 1507 m. Šis vietovardis, susidedantis iš žodžių tauras ir ragas, primena, kad šiose žemėse būta miško galiūnų – taurų, iš kurių ragų meistrai gamino ragus (trimitus), ginklus, taures ir kitus reikmenis. Bėgant laikui, miestas vystėsi dviejų skirtingų etninių, religinių ir politinių pasaulių terpėje. Tai lėmė, kad šis kraštas įgijo tik jam būdingą charakterį ir savitą, nepakartojamą atspalvį.

Tauragės miesto seniūnija buvo įsteigta 1995-04-24 reorganizavus Tauragės miesto meriją.

Tauragės miesto seniūnija yra savivaldybės administracijos struktūrinis teritorinis padalinys, 6 seniūnijos darbuotojai rūpinasi seniūnijai priskirtų viešųjų paslaugų teikimu, organizuoja miesto gatvių, šaligatvių ir aikščių tvarkymą, kapinių priežiūrą, gatvių apšvietimo bei eismo reguliavimo priemonių eksploatavimą, organizuoja viešuosius darbus. Taip pat yra rengiami savivaldybės tarybos sprendimų ir mero potvarkių projektai seniūnijos veiklos klausimais, kontroliuojamas jų vykdymas.

Tauragės miesto seniūnija, užimanti 1 388 ha teritoriją, apima visą Tauragės miestą. Seniūnijoje gyvena apie 33 tūkst. gyventojų. Mieste yra 218 gatvių, kurių ilgis 104 km. Aikščių ir želdinių plotas – 78 483 kv. metrų. Miesto seniūnija prižiūri ketverias kapines, kurių teritorija yra 17,7 ha.

19 PRIEDAS**Tauragės kaimiškoji seniūnija**

Tauragės seniūnija – didžiausia Tauragės rajono savivaldybės seniūnija. Plotas – 12,76 tūkst. ha, vandens telkinių – 157 ha, miškų – 536 ha. Nacionalinio parko teritorija užima – 24,9 ha, regioninio parko – 4,5 ha. Jūros ir Šešuvies upių ilgis – 42 km. Seniūnijoje kelių – 328 km (vietinių – 223, regiono – 80, respublikinio pavaldumo – 25 km (Karaliaučius–Ryga ir Tauragė–Jurbarkas)).

Tauragės seniūnijoje yra 66 kaimai, 9 kolektyvinių sodų bendrijos, 6 000 gyventojų: Taurai (840), Tauragės dvaras (980), Butkeliai (540), Dauglaukis (360), Dapkiškiai (380), Dacijonai (290), Juodpetriai (300), Joniškė (280). 1 400 seniūnijos gyventojų yra susiję su žemės ūkiu, iš jų 80 procentų turi iki 3 ha žemės, 50 ir daugiau ha valdo 6 ūkininkai.

Iš Tauragės seniūnijos kilę: Juzefa Augaitytė (g. 1906 m. Kuisių k.) – operos dainininkė, pedagogė, Elena Augaitytė (g. 1928 m. Kuisių k.) – dailininkė, gintaro apdirbimo meistrė, Teodoras Blinstrubas (g. 1906 m. Požerūnų k.) – pedagogas, žymus JAV visuomenės veikėjas, Zelma Mėta Dumašiūtė (g. 1924 m. Stragutės k.) – kalbininkė, filologijos mokslų daktarė, Antanas Jasaitis (g. 1936 m. Kuisių k.) – biochemikas, bioenergetikas, biomedicinos mokslų daktaras, Lietuvos MA narys korespondentas, Juozas Jasaitis (g. 1930 m. Kuisių k.) – humanitarinių mokslų daktaras, Raimondas Jonikas (g. 1936 m. Taurų k.) – Lietuvos nusipelnęs treneris, Benjaminas Kondratas (g. 1933 m. Požerūnų k.) – lituanistas, literatas, Milita Kumpytė (g. 1934 m. Drąslaukio k.) – dailininkė keramikė, Pranas Martinkus (g. 1926 m. Dvarviečių k.) – žurnalistas, Algimantas Mituzas (g. 1937 m. Taurų k.) – inžinierius chemikas, habilituotas chemijos mokslų daktaras, profesorius, Zigmantas Motiekaitis (g. 1936 m. Dacijonų k.) – kūno kultūros ir sporto darbuotojas, sklandymo ir lėktuvų sporto meistras, nusipelnęs treneris, Juozas Stonys (g. 1928 m. Maščių k.) – literatūros tyrinėtojas, filologijos mokslų habilituotas daktaras, profesorius, Stasys Pažerinis (Butkelių k.) – cirko artistas, Elma Šturkaitė (g. 1949 m. Juodpetrių k.) – dailininkė akvarelistė, Rimantas Šegžda (g. 1959 m. Molupio k.) – LR ūkio ministerijos Prekybos departamento direktorius.

Žygaičių seniūnija

Žygaičiai – miestelis Tauragės rajono šiaurės vakaruose, prie kelio Tauragė–Vainutas. Žygaičiuose yra Šv. apaštalo Petro ir Pauliaus bažnyčia (pastatyta 1863 m.), gimnazija, paštas, ambulatorija, bendruomenės centras. Žygaičių seniūnijoje veikia trys bendruomenės: Žygaičiuose – „Žygava“, Sartininkuose – „Sartupietis“, Aukštupiuose – „Aukštadabrupis“.

2005 m. liepos 19 d. Prezidento dekretu patvirtintas miestelio herbas, kuriame pavaizduotas raktas ir kardas.

Pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose Žygaičių kaimas minimas 1561 m. Tuo metu kaimui priklausė 17 valakų žemės, buvo 15 kiemų, viena smuklė. Kad šiose vietose gyvenama nuo seno, liudija čia rastos akmeninės įmoninės, kurios saugomos Kauno muziejuje. 1932 m. ūkininkas Vincas Merkelis, kasdamas Ežerūnos upės krante, rado puodą su sidabriniais ir variniais pinigais, datuojamais 1626 ir 1671 metais. Pinigai priklausė Lenkijos–Lietuvos kunigaikštystei. Ežerūnos krante, greta statomos klebonijos, rasta akmeninio liūto galva. Per seniūniją teka Ežerūnos upė ir jos intakai Balčia, Kerupys, Ringė, Tyrelupis, Elbertas, Dabrupis. Pirmąją medinę Romos katalikų bažnyčią 1608 m. Žygaičiuose pastatė Kerbedys. Apie XIX a. vidurį bažnyčia buvo žaibo sudeginta, o 1861 m. Vincento Norvaišos rūpesčiu ir parapijiečių pastangomis pastatyta nauja mūrinė bažnyčia. Žygaičių bažnyčia – neogotikinė, trijų altorių. Altoriai mūriniai, su skulptūromis. Bažnyčios bokšte – du varpai, vienas lietas 1772 metais, antrasis – 1785 metais Varšuvoje. Bažnyčios šventoriuje tebestovi 1934 metais statyta betoninė koplytėlė. Sartininkuose yra medinė Romos katalikų bažnyčia, statyta 1787 m. Altoriuose – XIX a. tapyti paveikslai. Bažnyčioje yra liaudies meistrų tapytos stacijos, Nukryžiuotojo skulptūros. Bažnyčios šventoriuje yra liaudiškos architektūros varpinė su dviem 1928 metais lietais varpais. Šventoriuje yra originalus 5 m aukščio akmeninis reljefinis kryžius, statytas 1886 metais.

Visbaruose buvę du dvarai. Dvarų pastatai neišliko. Išlikusios dvejios neveikiančios kapinės. Vienose jų išlikęs geležinis ir medinis kryžiai, medyje buvusi koplytėlė su Rūpintojėlio skulptūra, kurią 1893 m. perėmė Liaudies buities muziejus. Antrosios kapinės atsirado XVIII a., kada jose Visbarų dvaro savininkas Gimbutas iš lauko akmenų ir plytų pastatė koplyčią. Koplyčioje ir greta jos buvusios kriptos, yra išlikęs vienos kriptos antkapinis akmuo. Čia 1764 metais palaidotas Gimbuto sūnus. Po Pirmojo pasaulinio karo koplyčia sunyko, buvo išplėštos kriptos. Dabar koplyčia restauruota.

Visbaruose gyveno dievdirbys Juozas Dapkus (1908–1986). Jo darbai paplitę aplinkiniuose kaimuose.

XIX a. pabaigoje Žygaičiai tapo lietuviškos spaudos gabenimo į Lietuvą centru. Spaudos draudimo metais per sieną perneštos knygos buvo slepiamos Žygaičiuose pas kunigą V. Norvaišą. Žygaičiuose lietuviškas knygas platino Antanas Keršulis. Kunigas V. Norvaiša už lietuviškų knygų platinimą ir 1863 m. sukilimo rėmimą 1870 metais žandarų suimtas ir ištremtas į Tomsko guberniją. Balskų girininkijoje buvo aptikta knygnešio Šepučio žūtis vieta ir įamžinimas pušyje „1886 metai“. Pušies dalis su data perkelta į Žygaičių mokyklos kraštotyros muziejų.

Žygaičiuose 1861 metais mokykla veikė smuklėje, o vėliau buvo perkelta į Gaudaičių kaimą. 1863 m. įsteigta valdiška pradžios mokykla, joje mokėsi 58 vaikai. Dabar Žygaičiuose veikia gimnazija.

TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS SKYRIAI IR TARNYBOS, SUSIDURIANČIOS SU SOCIALINIO BŪSTO NUOMININKAIS

Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyrius.

Funkcijos ir kompetencija

- turimomis priemonėmis maksimaliai užtikrina skyriuje esančios informacijos ir dokumentų apsaugą;
  - užtikrina, kad laiku būtų atsakyta į kitų žinybų ar asmenų paklausimus;
  - kaupia informaciją apie savivaldybei priklausančias akcijas, jų sumažėjimą ar padidėjimą;
  - rengia administracijos direktoriaus įsakymų projektus dėl prekyvietės žyminio mokesčio nustatymo;
  - teikia informaciją Saugumo departamentui, teismams, krašto apsaugos tarnyboms, muitinei, Migracijos tarnybai, Mokesčių inspekcijai, Policijos komisariatui ir kitoms institucijoms įstatymų nustatyta tvarka;
  - dalyvauja savivaldybės tarybos sprendimais, mero potvarkiais ir administracijos direktoriaus įsakymais sudarytų komisijų, darbo grupių darbe ;
    - sprendžia valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti klausimus:
      - registruoja asmenis (šeimas), turinčias teisę į socialinį būstą ar jo sąlygų pagerinimą ir pagal pateiktus prašymus sudaro sąrašus;
      - registruoja asmenis (šeimas), turinčius teisę į valstybės paramą būstui įsigyti;
      - rengia medžiagą dėl socialinio būsto nuomos, keitimosi gyvenamosiomis patalpomis. Rengia teismui medžiagą, reikalingą civilinėse bylose dėl gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties nutraukimo, savavališkai užimtų patalpų, dėl nuomos sutarties pripažinimo negaliojančia ir kt. atvejais.
      - rengia pažymą apie teisę į valstybės paramą būstui įsigyti;
      - tvarko tremtinių ir politinių kalinių eiles gyvenamosioms patalpoms įsigyti;
      - rengia administracijos direktoriaus įsakymus dėl gyvenamųjų patalpų suteikimo, nuomos pratęsimo, keitimo ir kt. klausimais;
      - teikia pasiūlymus dėl apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis, administruoja savivaldybei nuosavybės teise priklausančias gyvenamasias patalpas;
        - rengia verslo plėtros skatinimo programas ir organizuoja jų įgyvendinimą;
        - rengia savivaldybės tarybos sprendimų bei administracijos direktoriaus įsakymų projektus, susijusius su negyvenamųjų patalpų ar atskirų patalpų bei trumpalaikės žemės (iki 3 metų) nuoma, panauda bei pardavimu kitiems subjektams;
        - tvarko savivaldybės nuosavybės perduodamų nekilnojamojo turto (negyvenamųjų patalpų ir kitų statinių) perdavimo ir priėmimo aktus, juos kaupia ir teikia atitinkamoms institucijoms;
        - tvarko ir kaupia savivaldybei nuosavybės teise priklausančių negyvenamųjų patalpų ar atskirų patalpų nuomos, panaudos sutartis bei perdavimo kitiems subjektams aktus;
        - teikia pasiūlymus dėl negyvenamųjų patalpų bei kitų atskirų patalpų panaudojimo tikslingumo;
        - organizuoja savivaldybės negyvenamųjų patalpų bei atskirų patalpų ir trumpalaikės žemės nuomos bei panaudos sutarčių sudarymą;
        - tvarko savivaldybės nuosavybės priskirtų negyvenamųjų pastatų dokumentus, reikalingus valstybės įmonės Registro centro Tauragės filialui, dėl šių pastatų pagindinės ar einamosios inventorizacijos bei jų teisinės registracijos;
        - nustatyta tvarka rengia žemės sklypų laikinos nuomos dokumentus, organizuoja ir vykdo žemės sklypų nuomos aukcionus bei tvarko išnuomotų sklypų apskaitą;
        - suderina prašymus gauti leidimą prekiauti pirotechnikos gaminiais;
        - rengia privatizavimo objektų sąrašo projektą ir teikia tarybai ir Vyriausybei tvirtinti;
        - rengia privatizavimo programas;
        - organizuoja ir vykdo privatizavimą pagal nustatytus privatizavimo būdus, pasirašo privatizavimo sandorius ;
          - įstatymų nustatyta tvarka organizuoja gyvenamųjų patalpų privatizavimą;
          - nagrinėja prašymus ir rengia sprendimus dėl nuosavybės teisių į išlikusius gyvenamuosius namus, jų dalis, butus bei ūkinės-komercinės paskirties pastatus su priklausiniais;

- rengia gyvenamųjų ir negyvenamųjų patalpų privatizavimo dokumentus archyvuvi;
- išduoda licencijas verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais ir alkoholiniais gėrimais, verstis automobilių transporto ūkine veikla, spalvotaisiais metalais, naftos produktų gaminiais;
- teikia siūlymus dėl prekybos turgavietėse (prekyvietėse) ir viešosiose vietose tvarkos;
- koordinuoja uždarytųjų akcinių bendrovių ir akcinių bendrovių, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso daugiau kaip 50 proc. akcijų, veiklą;
- teikia pasiūlymus dėl gyventojams ir kitiems vartotojams teikiamų paslaugų tarifų nustatymo ir atstovauja savivaldybei suderinant tarifus Valstybės kainų ir energetikos kontrolės komisijos posėdžiuose ;
- organizuoja šilumos ir geriamojo vandens tiekimą bei nuotekų surinkimą ir valymą ;
- organizuoja keleivių vežimą vietiniais maršrutais;
- kartu su UAB ir AB rengia ir inicijuoja veiklos projektus, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso daugiau kaip 50 proc. akcijų;
- teikia pasiūlymus dėl investicijų ir kitų projektų, racionalaus energetinių išteklių naudojimo UAB ir AB, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso daugiau kaip 50 proc. akcijų;
- teikia konsultacijas daugiabučių namų bendrijų kūrimosi klausimais;
- rengia ir teikia siūlymus dėl verslo liudijimų mokesčių dydžių nustatymo;
- vykdo savivaldybės ir valstybės turto, perduoto valdyti patikėjimo teise, apskaitą, organizuoja šio turto priežiūrą bei apsaugą;
- vykdo žemės nuomos mokesčio administravimą;
- organizuoja ir koordinuoja investicinių projektų ir programų rengimą;
- renka ir platina informaciją apie galimybes savivaldybės reguliavimo sričiai priklausančioms įstaigoms, organizacijoms ir skyriams pasinaudoti tarptautinių fondų, programų ir iniciatyvų finansine parama;
- organizuoja priemonių, skatinančių tiesiogines užsienio investicijas, parengimą ir įgyvendinimą;
- atstovauja savivaldybei rengiant investicines programas bei projektus;
- teikia konsultacijas savivaldybės skyriams, įstaigoms, organizacijoms investicinių projektų, programų rengimo klausimais;
- ieško partnerių ir finansavimo šaltinių Lietuvoje bei užsienio šalyse;
- rengia viešųjų darbų programą;
- savivaldybės tarybos veiklos reglamento bei savivaldybės administracijos nuostatų nustatyta tvarka rengia arba dalyvauja rengiant skyriaus kompetencijos klausimais kitus savivaldybės institucijų sprendimų bei potvarkių ir administracijos direktoriaus įsakymų, mero ir savivaldybės administracijos direktoriaus raštų projektus;
- vadovaudamasis Lietuvos Respublikos įstatymais, Vyriausybės nutarimais, savivaldybės tarybos bei administracijos direktoriaus įsakymais patvirtinta tvarka ir neviršydamas nustatytos kompetencijos, rengia sutartis bei susitarimus su įmonėmis, įstaigomis bei organizacijomis. Atsako už šių sutarčių vykdymą ir ataskaitų rengimą;
- bendradarbiauja su apskrities viršininko administracija, kaimo bendruomenėmis, kitais savivaldybės administracijos skyriais;
- priima ir nagrinėja gaunamus gyventojų ir organizacijų prašymus, skundus bei pasiūlymus;
- vykdo kitas savivaldybės tarybos sprendimais, mero potvarkiais bei savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymais nustatytas funkcijas;
- teikia siūlymus dėl viešųjų pirkimų vykdymo;
- vykdo savivaldybės tarybos sprendimus, mero potvarkius, administracijos direktoriaus įsakymus ir pavedimus;
- vykdo savivaldybės tarybai nuosavybės teise priklausančio trumpalaikio ir ilgalaikio turto administravimą;
- organizuoja viešuosius pirkimus ir rengia jų ataskaitas, dalyvauja viešųjų pirkimų komisijos darbe.
- savivaldybės administracijos Finansų kontrolės taisyklių nustatyta tvarka atlieka finansų kontrolę.

Socialinės paramos skyrius:

Funkcijos

- renka ir analizuoja informaciją apie socialinę situaciją rajone, socialinės paramos ir paslaugų poreikį, prognozuoja socialinės paramos rodiklius;

- teikia konsultacijas socialinės paramos teikimo, paslaugų, globos, rūpybos klausimais, nagrinėja gyventojų pareiškimu, skundus, rengia atsakymus socialinės paramos klausimais;
  - rengia informacinę medžiagą gyventojams apie rajone teikiamą socialinę paramą, socialines paslaugas, informacinėse priemonėse informuoja bendruomenę apie tai, kaip įgyvendinama valstybinė socialinė parama, apie galiojančius įstatymus;
  - kontroliuoja ir analizuoja Socialinių paslaugų centro, seniūnijų, kitų socialinės paskirties įstaigų, savivaldybės organizuojamų socialinių paslaugų, socialinės paramos teikimą ir socialinės paramos institucijų funkcionavimą;
  - koordinuoja rajono seniūnijų darbo organizatorių darbą, teikia pasiūlymus jų darbo organizavimo klausimais, renka iš jų statistinę ir informacinę medžiagą apie seniūnijos socialinę padėtį;
  - koordinuoja savivaldybės ir nevyriausybinę organizacijų, teikiančių socialines paslaugas, bendradarbiavimą, valstybinių ir nevalstybinių organizacijų socialines programas;
  - rengia ir teikia pasiūlymus savivaldybių tarybai, merui, administracijos direktoriui, valstybinėms institucijoms dėl socialinės paskirties institucijų steigimo, reorganizavimo ir likvidavimo dėl socialinės paramos plėtojimo, socialinės politikos gerinimo rajone;
  - kontroliuoja savivaldybės lėšų, skirtų socialinei paramai teikti, panaudojimą bei prižiūri, ar laikomasi mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos;
  - pagal skyriaus kompetenciją rengia savivaldybės mero potvarkius, tarybos sprendimus, administracijos direktoriaus įsakymus;
  - skiria ir apskaičiuoja šalpos išmokas, išmokas vaikams, piniginę socialinę paramą, valstybines pašalpas, socialines pašalpas, kitas socialines išmokas, organizuoja jų išmokėjimą;
  - išduoda pažymą apie pajamas dėl gyvenamųjų patalpų šildymo ir karšto bei šalto vandens kompensavimo mažas pajamas turinčioms šeimoms;
  - skiria transporto išlaidų ir specialiųjų lengvųjų automobilių įsigijimo, jų techninio pritaikymo išlaidų kompensaciją sutrikusią judėjimo funkciją turintiems asmenims;
  - nustato specialiuosius poreikius rajono neįgaliesiems, išduoda neįgaliojo pažymėjimus;
  - teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, kitoms valstybinėms institucijoms statistinę informaciją įstatymų nustatyta tvarka;
  - vykdo socialinių išmokų apskaitą;
  - išduoda suinteresuotiems asmenims pažymą apie gaunamas socialines išmokas;
  - rengia socialinės paramos, invalidų socialinės integracijos programas bei kitų socialinių programų;
  - parengia dokumentus, dalyvauja teismuose, teikia išvadas teismui dėl globos, rūpybos nustatymo (panaikinimo), globėjo (rūpintojo) skyrimo (atleidimo arba nušalinimo), turto administratoriaus skyrimo (nušalinimo, pakeitimo), asmens veiksnio apribojimo (veiksnio apribojimo panaikinimo), pripažinimo neveiksniu (veiksniu);
  - kontroliuoja globėjų, rūpintojų, turto administratorių veiklą, pareigų atlikimą, imasi įstatyme numatytų priemonių trūkumams šalinti;
- Vykdydamas svarbiausius savo uždavinius bei funkcijas, skyrius bendradarbiauja su švietimo, kultūros, socialinės apsaugos, teisėsaugos, kitomis valstybinėmis, visuomeninėmis bei religinėmis institucijomis, bendradarbiauja su administracijos struktūriniais padaliniais - seniūnijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis sprendžiant gyventojų socialines problemas organizuojant socialinių paslaugų teikimą, rengiant bendrus socialinius projektus.

Statybos skyrius:

Funkcijos:

- analizuoti savivaldybės statinių ir patalpų statybų, rekonstrukcijų, remonto poreikį, jų eigą, reikalingas lėšas ir informuoti administracijos direktorių;
- organizuoti ir koordinuoti savivaldybės statinių ir patalpų statybos, rekonstrukcijos ir remonto darbų atlikimą;
- atlikti statytojo (užsakovo) funkcijos, numatytas Statybos įstatyme, vykdant statybos darbus, finansuojamus iš savivaldybės, valstybės biudžeto ir kitų finansavimo šaltinių;
- teikti siūlymus dėl Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų panaudojimo ir vykdyti jų administravimą;

- rengti konkursų sąlygas statybos objektų projektuotojams, rangovams, techninės priežiūros vadovams parinkti ir vykdyti smulkių statybos objektų techninę priežiūrą administracijos direktoriui pavedus;
  - rengti, organizuoti investicinių programų bei projektų rengimą statybos srityje ir dalyvauti jų įgyvendinime;
  - rengti kai kurių savivaldybės remontuojamų, rekonstruojamų objektų sąmatines dokumentacijas pasinaudojant programine įranga;
  - vykdyti pastato Respublikos g. 2 techninę priežiūrą Statybos įstatymo nustatyta tvarka;
  - analizuoti ir teikti siūlymus šiluminės energijos klausimais administracijos direktoriui;
  - koordinuoti šilumos tiekimo klausimus;
  - dalyvauti Viešųjų pirkimų komisijos darbe, kitose komisijose, darbo grupėse;
  - rengti savivaldybės teisės aktų projektus pagal priskirtą kompetenciją;
  - rengti ir derinti sutarčių projektus pagal skyriaus kompetenciją;
  - savivaldybės administracijos Finansų kontrolės taisyklių nustatyta tvarka atlikti finansų kontrolę;
  - dalyvauti savivaldybės rengiamuose investiciniuose projektuose administracijos direktoriui pavedus;
  - teisės aktų nustatyta tvarka rengti informaciją, statistinius duomenis skyriaus kompetencijos klausimais, teikti ją atitinkamoms institucijoms.

Vaiko teisių apsaugos tarnyba:

Funkcijos:

- vykdo vaiko teisių apsaugą;
- organizuoja prevencinį darbą su tėvais (kitais vaiko atstovais pagal įstatymą);
- kreipiasi į atitinkamas teisėsaugos institucijas, kad asmenims, keliantiems grėsmę vaiko saugumui ir sveikatai, įstatymų nustatyta tvarka būtų taikomos civilinės, administracinės ar baudžiamosios poveikio priemonės;
  - teikia pagal savo kompetenciją metodinę paramą savivaldybės įstaigų, susijusių su vaiko teisių apsauga, darbuotojams;
  - konsultuoja tėvus, mokytojus, auklėtojus ir pačius vaikus jų teisių apsaugos, globos (rūpybos), įvaikinimo ir teisės pažeidimų prevencijos klausimais;
  - organizuoja asmens, norinčio tapti likusio be tėvų globos vaiko globėju (rūpintoju), pasirengimą globoti (rūpintis);
  - atlieka pasirengimo būti vaiko globėju (rūpintoju) vertinimą, priima sprendimą dėl fizinio arba juridinio asmens tinkamumo skirti vaiko globėju (rūpintoju);
  - organizuoja likusio be tėvų globos vaiko laikinąją ir nuolatinę globą (rūpybą);
  - atlieka vaikų laikinosios ir nuolatinės globos (rūpybos) priežiūrą šeimose bei šeimynose, valstybės ir savivaldybės institucijose bei įstaigose, nevyriausybinių institucijų, organizacijų ir fizinių asmenų įsteigtose vaikų globos įstaigose;
    - nustato vaikus, kuriems reikia globos (rūpybos), užtikrina šių vaikų, taip pat šeimose bei šeimynose, valstybės ir savivaldybės institucijose bei įstaigose, nevyriausybinių institucijų, organizacijų ir fizinių asmenų įsteigtose vaikų globos įstaigose globojamų (rūpinamų) vaikų apskaitą;
    - kaupia ir sistemina informaciją apie savivaldybėje esančius vaikus, kurie įstatymų nustatyta tvarka gali būti įvaikinami (toliau vadinama galimi įvaikinti vaikai), ir asmenis, kurie nori įvaikinti;
    - teikia Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informaciją apie savivaldybės teritorijoje esančius galimus įvaikinti vaikus ir asmenis, kurie nori įvaikinti;
    - atlieka kitus įvaikinimo apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkoje nustatytus veiksmus;
    - kaupia pranešimus apie smurtą patyrusius vaikus, organizuoja pagalbą smurtą patyrusiems vaikams;
    - išduoda teisės aktų nustatyta tvarka dokumentus dėl vaiko laikino išvykimo į užsienio valstybes;
    - duoda sutikimą rūpintojui gyventi skyrium nuo rūpinamo nepilnamečio, sulaukusio 16 metų;
    - išduoda teisės aktų nustatyta tvarka tarpininkavimo dokumentus dėl prašymo išduoti (pakeisti) asmens tapatybės kortelę Lietuvos Respublikos piliečiui iki 16 metų arba pasą Lietuvos Respublikos piliečiui iki 18 metų.

UAB TAURAGĖS BUTŲ ŪKIS

UAB Tauragės butų ūkis yra įsteigta reorganizavus Tauragės valstybinę butų eksploatavimo įmonę ir yra šios įmonės teisinių įsipareigojimų perėmėja. Tauragės rajono taryba 1995-09-05 įregistravo savarankišką įmonę uždarają akcinę bendrovę Tauragės butų ūkis.

Tauragės rajono savivaldybės valdybos 2002-06-14 sprendimu Nr.237 „Dėl daugiabučių namų butų ir negyvenamųjų patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės laikinojo administravimo“ UAB Tauragės butų ūkis įpareigota atlikti visas daugiabučių namų administratoriaus funkcijas.

Bendrovės pagrindinė veikla yra daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės objektų administravimas. Papildomai bendrovė vykdo įvairius statybos remonto darbus, miesto gyventojams teikia pirties paslaugas, pagal sutartis su daugiabučių namų savininkų bendrijomis vykdo bendrijų administratoriaus funkcijas.

Bendrovė turi ilgametę patirtį administruojant ir prižiūrint gyvenamųjų butų fondą, turi nuolat atnaujinamą remonto bazę su reikalinga technine įranga. Bendrovės specialistai pagal sutartis su namų savininkais nuolat stebi daugiabučių namų būklę, pastatų pagrindinių konstrukcijų mechaninį patvarumą, šalina smulkius defektus, užtikrina saugų bendrojo naudojimo inžinerinių sistemų (elektros, šildymo ir karšto vandens tiekimo, vandentiekio ir buitinių nuotekų) naudojimą, avarijų lokalizavimą. Įmonė turi kvalifikuotą techninės priežiūros specialistų, kurie vykdo technines apžiūras, nuolatinius stebėjimus, organizuoja ir atlieka nuolatinę namo bendro naudojimo objektų priežiūrą, remontą pagal Statybos techniniame reglamente nustatytus gyvenamųjų namų naudojimo ir priežiūros privalomuosius reikalavimus.

Bendrovė, vykdydama administratoriaus funkcijas, priskaičiuoja gyvenamųjų patalpų nuomininkams ir savininkams mokesčius už komunalines ir kitas paslaugas bei juos surenka. Mokesčiai renkami 2-uose mokesčių surinkimo kasose, kurios įkurtos gyventojams patogiose miesto vietose. Bendrovė skatina bei remia bendrijų steigimo procesą administruojamuose daugiabučiuose namuose. Kontroliuoja bendrijų pirmininkus ir butų savininkus namo priežiūros bei lėšų planavimo klausimais. Teikia išikūrusioms bendrijoms kvalifikuotą paramą organizuojant bendrijų pirmininkų ir butų savininkų konsultavimą daugiabučių namų modernizavimo programos klausimais.

Šiuo metu bendrovė administruoja ir eksploatuoja 4 674 daugiabučių gyvenamųjų namų butus, t. y. (206 029,35 kv. m).

UAB TAURAGĖS ŠILUMOS TINKLAI

Šilumos tinklų katilinės tiekia šilumą Tauragės miestui, daliai Tauragės dvaro gyv. namų ir Eičių gyvenvietei. Naudojamas kuras: biokuras (smulkinta mediena, pjuvenos, šiaudai), mazutas, skalūnų alyva; skalūnų alyva; malkos; vietinės durpės.

Tauragės rajono savivaldybės kontroliuojamos uždarnosios akcinės bendrovės Tauragės šilumos tinklų direktorius Donatas Vaclovas Simaitis apdovanotas Lietuvos energetikų garbės ženklu. Apdovanojimą įteikė Pasaulinės energetikos tarybos Lietuvos komiteto pirmininkas Rymantas Juozaitis. Šis aukščiausias energetikų apdovanojimas kasmet įteikiamas keletui labiausiai nusipelnusių mūsų šalies energetikų. Donatas Vaclovas Simaitis jau 11 metų eina Tauragės šilumos tinklų direktoriaus pareigas. Įmonėje sistemingai įgyvendinami investiciniai projektai: katilinėse mazutas buvo keičiamas biokuru, įrengtas biokuru dirbantis 12 MW galingumo garo katilas, 7 MW galingumo kondensacinis ekonomaizeris abiem biokuru dirbantiems katilams, įrengtas 750 kW galingumo turbogeneratorius, gaminantis elektrą saviems reikalams. Tauragiškiai už šilumą moka vieną iš mažiausių kainų Lietuvoje. 2008 metų rugsėjo mėn. Lietuvos aplinkos investicijų fondo surengtoje „Krištolinio kamino“ apdovanojimų ceremonijoje pagrindinis apdovanojimas įteiktas Tauragės šilumos tinklams už didžiausią pažangą 2005–2007 m. mažinant taršą anglies dvideginiu.

SAVIVALDYBĖS SOCIALINIO BŪSTO NUOMOS (SUTEIKIMO) TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Savivaldybės socialinio būsto nuomos (suteikimo) tvarkos aprašas (toliau – aprašas) taikomas sprendžiant Tauragės rajono savivaldybei nuosavybės teise priklausančių gyvenamųjų patalpų, bendrabučio tipo gyvenamųjų patalpų, išnuomojimo, nuomos sutarčių sudarymo, pratęsimo, nutraukimo, pakeitimo ir apsikeitimo gyvenamosiomis patalpomis klausimus; prašymų dėl socialinio būsto registravimo, įrašymo į savivaldybės socialinio būsto sąrašus, išbraukimo iš jų.

Šis aprašas yra parengtas vadovaujantis:

- 1) Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (Žin., 2000, Nr. 74-2262);
- 2) Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymu (Žin., 1992, Nr. 14-378; 2008, Nr. I-2455);
- 3) Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113 4290);
- 4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1009 „Dėl Asmens (šeimos) metinių pajamų ir turto apskaičiavimo teikiant valstybės paramą būstui įsigyti, savivaldybės socialiniam būstui išsinuomoti ar jo sąlygoms pagerinti tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2008, Nr. 120-4558).

2. Šis aprašas yra privalomas Tauragės rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybės) administracijos, seniūnijų, UAB Tauragės butų ūkio darbuotojams, vykdančioms su šiuo tvarkos aprašu susijusias funkcijas, ir fiziniams asmenims, pageidaujantiems išsinuomoti Savivaldybės gyvenamąsias patalpas, pratęsti, nutraukti, pakeisti gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis ar apsikeisti nuomojamomis gyvenamosiomis patalpomis.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

3. Šiame apraše naudojamos sąvokos:

3.1. Būstas (gyvenamosios patalpos), butas, socialinis būstas, būsto naudingasis plotas, jauna šeima, šeima, našlaitis arba be tėvų globos likęs asmuo – atitinka sąvokas, nustatytas Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatyme.

3.2. Nuomininko šeimos nariai – atitinka sąvoką, nustatytą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.588 straipsnyje.

3.3. Nuomotojas – UAB Tauragės butų ūkis, kaimo seniūnijų seniūnai, įgalioti vykdyti Tauragės rajono savivaldybės tarybos Savivaldybei nuosavybės teise priklausančių gyvenamųjų patalpų nuomos sutarčių sudarymą bei nuomos sutarčių nutraukimą ir nuomininko su šeima iškeldinimą iš gyvenamųjų patalpų, jei nuomininkas nuolat nemoka nuomos mokesčio (pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.611 straipsnį), taip pat Savivaldybės administracijos direktorius, įgaliotas Tauragės rajono savivaldybės tarybos vykdyti nuomos sutarčių nutraukimą ir nuomininko su šeima iškeldinimą iš Savivaldybės gyvenamųjų patalpų kitais atvejais.

3.4. Kitos šiame apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip apibrėžia Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymas.

III. SĄRAŠŲ SUDARYMAS IR TIKSLINIMAS

4. Savivaldybės parama būstui išsinuomoti teikiama asmenims (šeimoms), įgijusiems visišką civilinį veiksnumą. Šeimai atstovauja vienas iš sutuoktinių (tėvų) arba jų įgaliotas asmuo.

4.1. Teisę būti įregistruotiems į Savivaldybės socialinio būsto sąrašus turi tie asmenys, kurie atitinka sąlygas, nurodytas Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatyme.

5. Asmenų (šeimų), turinčių teisę į Savivaldybės socialinį būstą ar jo sąlygų pagerinimą, sąrašai (toliau – sąrašai) tikslinami, sudaromi ir tvirtinami Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu kasmet iki kiekvienų naujų metų sausio 1 d. Prireikus, sąrašai gali būti tikslinami 2 kartus per metus.

5.1. Į sąrašus asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, turi teisę įsirašyti tik Tauragės rajono savivaldybės gyventojai.

5.2. Asmenys, įrašyti į sąrašus socialiniam būstui gauti ne Tauragės rajono savivaldybėje, į Tauragės rajono savivaldybės sąrašus socialiniam būstui gauti, neįrašomi.

6. Yra sudaromi asmenų, pageidaujančių gauti socialinį būstą, sąrašai:

6.1. Jaunų šeimų;

6.2. Šeimų, auginančių tris ir daugiau vaikų (įvaikių);

6.3. Buvusių našlaičių ar be tėvų globos likusių asmenų;

6.4. Neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra neįgalūs asmenys;

6.5. Bendrasis;

6.6. Socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į būsto sąlygų pagerinimą.

7. Asmuo (šeima), įrašytas į sąrašą socialiniam būstui gauti, per sąrašo tikslinimo laikotarpį, nurodytą aprašo 5 punkte, privalo pranešti Tauragės rajono savivaldybės administracijos Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyriaus specialistui, jei:

7.1. keitėsi šeimos narių skaičius (susituokė, išsituokė, gimė vaikų, mirė šeimos narys, asmenys teismo tvarka buvo pripažinti šeimos nariais, kitais atvejais);

7.2. pratęstas/nepratęstas asmeniui nedarbingumo ar iš dalies darbingumo terminas ar vaikui neįgalumo terminas.

8. Asmenys (šeimos), turintys teisę į Savivaldybės socialinį būstą ir įrašyti į jaunų šeimų sąrašą, turi teisę likti šiame sąrašė, kol bus suteiktas socialinis būstas.

9. Asmenys (šeimos), turintys teisę į Savivaldybės socialinį būstą ir įrašyti į buvusių našlaičių ar be tėvų globos likusių asmenų sąrašą, turi teisę likti šiame sąrašė, kol bus suteiktas socialinis būstas.

10. Asmenys (šeimos), turintys teisę į Savivaldybės socialinį būstą ir įrašyti į neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra neįgalūs asmenys, sąrašą, turi teisę likti šiame sąrašė, kol bus suteiktas socialinis būstas, jei jiems išlieka teisė būti įrašytiems į šį sąrašą.

11. Po ištuokos į sąrašą gali įsirašyti buvęs pareiškėjo sutuoktinis, jei jis yra Tauragės rajono savivaldybės gyventojas ir turi teisę į Savivaldybės socialinį būstą. Šis asmuo turi pateikti prašymą įsirašyti į sąrašą socialiniam būstui gauti bei dokumentus, įrodančius teisę į socialinį būstą ne vėliau kaip per metus po ištuokos įregistravimo datos. Jo vieta sąrašė nustatoma tokiu pat būdu, kaip buvo nustatyta šeimos vieta sąrašė.

11.1. Jei santuoka buvo sudaryta tuomet, kai pareiškėjas jau buvo įrašytas į sąrašą socialiniam būstui gauti, buvusiam sutuoktiniui, jei jis yra deklaravęs savo gyvenamąją vietą Tauragės rajono savivaldybėje ir pateikia prašymą įsirašyti į sąrašą bei dokumentus, įrodančius teisę į socialinį būstą, ne vėliau kaip per metus nuo ištuokos įregistravimo datos, buvimo sąrašė laikas įskaitomas nuo santuokos sudarymo dienos. Šis punktas netaikomas asmenims, kurie buvo išbraukti iš sąrašo kartu su visa šeima.

12. Įrašytam į sąrašą asmeniui (šeimos atveju) mirus, į sąrašą gali įsirašyti sutuoktinis ar kitas pilnametis šeimos narys pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatyme nurodytą šeimos apibrėžimą, kartu laukęs Savivaldybės socialinio būsto nuomos, jei jis turi teisę į Savivaldybės socialinį būstą ar jo sąlygų pagerinimą ir pageidauja įsirašyti į atitinkamą sąrašą.

Asmenys iki 18 metų į sąrašą neįrašomi.

13. Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyriaus specialistas turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka tikrinti įrašytų į sąrašus asmenų (šeimų) anksčiau pateiktuose asmens (šeimos) prašymuose nurodytus duomenis apie adresą, gyvenamąją vietą, šeimos narių skaičių, įgytas gyvenamąsias patalpas, neįgalumą, našlaičio ar netekusio tėvų globos statusą ir kitus reikalingus duomenis.

14. Asmuo (šeima), gavęs kvietimą atvykti patikslinti anksčiau pateiktame prašyme nurodytus duomenis, privalo juos patikslinti per nurodytą laiką.

15. Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyriaus specialistas, atsižvelgdamas į asmenų (šeimų) per tikslinimo laikotarpį, nurodytą aprašo 5 punkte, anksčiau prašymuose pateiktų duomenų patikslinimus, anksčiau pateiktus ir sukaupus bei specialisto patikslintus duomenis, tikslina sąrašus, iš naujo nustato kiekvieno asmens (šeimoms) vietą sąrašė ir iki aprašo 5 punkte nurodyto termino teikia sąrašus tvirtinti Savivaldybės administracijos direktoriui.

16. Per šį tikslinimo laikotarpį į sąrašus įtraukiami naujai pateikę prašymus asmenys (šeimoms), turintys teisę į socialinį būstą ar jo sąlygų pagerinimą, dar neįrašyti į sąrašus.

17. Teikiamuose tvirtinti sąrašuose yra nurodoma:

17.1. sąrašo pavadinimas ir numeris;

17.2. asmens (šeimoms) eilės numeris sąrašė;

17.3. bylos numeris;

17.4. asmens kodas;

17.5. vardas;

17.6. pavardė;

17.7. gyvenvietė;

17.8. adresas;

17.9. paraiškos data ir laikas;

17.10. šeimoms narių skaičius.

18. Asmens (šeimoms) eiliškumas sąrašė yra nustatomas pagal asmens (šeimoms) paraiškos pateikimo datą ir laiką (pagal prašymo įsiregistruoti į sąrašus socialiniam būstui gauti registravimo datą).

19. Asmuo (šeima) vienu metu įrašomas tik į vieną sąrašą.

20. Pranešimai, kvietimai atvykti ir kita informacija asmenims (šeimoms) siunčiama prašyme nurodytu deklaruotos gyvenamosios vietos adresu arba kitu prašyme nurodytu adresu.

20.1. Jeigu asmens (šeimoms) byloje yra nurodyti keli skirtingi gyvenamosios vietos adresai, laiškas yra siunčiamas pagal asmens deklaruotos gyvenamosios vietos adresą.

20.2. Jeigu asmuo (šeima) yra įtraukti į apskaitą asmenų, neturinčių nuolatinės gyvenamosios vietos ir įregistruoti Tauragės rajono savivaldybėje, laiškas yra siunčiamas pagal paskutinį byloje nurodytą adresą.

IV. ASMENŲ (ŠEIMŲ) IŠBRAUKIMAS IŠ SĄRAŠŲ

21. Asmuo (šeima), turintis teisę į socialinį būstą, iš sąrašų išbraukiamas, jeigu:

- 21.1. atsisako eilės savo noru;
  - 21.2. išnyksta sąlygos, suteikiančios teisę išsinuomoti socialinį būstą;
  - 21.3. yra sąmoningai pateikęs tikrovės neatitinkančias žinias arba sprendžiant įregistravimą į sąrašus buvo padaryti neteisėti veiksmai, dėl kurių asmuo (šeima) nepagrįstai įrašytas į sąrašus;
  - 21.4. miršta ir nelieka pilnamečių šeimos narių, kartu laukusių socialinio būsto nuomos;
  - 21.5. asmeniui (šeimai) išnuomojamas socialinis būstas;
  - 21.6. asmuo kartu su šeimos nariais išvyksta gyventi į kitą vietovę (deklaruoja gyvenamąją vietą kitoje savivaldybėje);
  - 21.7. asmuo mirė ir tris mėnesius po asmens mirties jo pilnamečiai šeimos nariai nesikreipė dėl įrašyto į sąrašus asmens pakeitimo nurodyta tvarka.
22. Šeimos ir asmenys, gavę valstybės remiamą būsto kreditą, už kurį įsigytą būstą prarado dėl kreditinių ar kitų įsipareigojimų ar perleido jį kitiems asmenims, ar su kuriais socialinio būsto nuomos sutartis nutraukta šiems pažeidus gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sąlygas, arba asmenys, nuosavybės teise turimą turtą pardavė, teisę į Savivaldybės socialinį būstą įgyja po penkerių metų nuo būsto praradimo, pardavimo, perleidimo kitiems asmenims ar gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo dienos.
23. Sprendimą išbraukti asmenį (šeimą) iš sąrašų socialiniam būstui gauti priima Savivaldybės administracijos direktorius.
24. Šeimos atveju iš sąrašo išbraukiama visa šeima, nurodyta prašyme.
25. Asmenims (šeimoms) apie jų išbraukimą iš sąrašų pranešama raštu.

V. ASMENŲ (ŠEIMŲ) PERRAŠYMAS IŠ VIENŲ SĄRAŠŲ Į KITUS

26. Atsiradus sąlygoms, leidžiančioms asmeniui (šeimai), įrašytam į sąrašą, įsirašyti į kitą sąrašą ir, jei asmuo (šeima) pageidauja, įsirašyti į kitą sąrašą, asmuo (šeima) rašo prašymą duomenims patikslinti, kuriame nurodo šeimos dydį, į kokį sąrašą pageidauja bei turi teisę įsirašyti.
- 26.1. Kartu su prašymu įsirašyti į kitą sąrašą, asmuo privalo pristatyti dokumentus, įrodančius teisę būti įrašytam į kitą sąrašą.
27. Išnykus sąlygoms, suteikiančioms asmeniui (šeimai) teisę būti įrašytam į atitinkamą sąrašą, asmuo (šeima) įrašomas į kitą atitinkamą sąrašą, kurį nurodo rašytiniame prašyme ir į kurį turi teisę įsirašyti.
28. Jei asmuo (šeima) neatvyko ir nepateikė rašytinio prašymo įsirašyti į kitą sąrašą, įrašomas į bendrąjį sąrašą, jei nėra duomenų, leidžiančių įrašyti asmenį (šeimą) į kitą atitinkamą sąrašą.
29. Perrrašant asmenį (šeimą) į kitą sąrašą, buvimo ankstesniame sąrašė laikas (balas) įskaitomas.

30. Perrašant asmenį (šeimą) iš bet kurios savivaldybės sąrašo socialiniams būstui gauti į Tauragės rajono savivaldybės sąrašą socialiniam būstui gauti, buvimo ankstesniame sąrašė (kitoje savivaldybėje) laikas neįskaitomas. Tokiu atveju asmuo įrašomas į sąrašus bendra tvarka pagal atitinkamų dokumentų pateikimo Tauragės rajono savivaldybės administracijai datą.

VI. SAVIVALDYBĖS SOCIALINIO BŪSTO SUTEIKIMAS

31. Savivaldybės socialinis būstas nuomojamas laikantis eiliškumo.

31.1. Yra nustatytas toks sąrašų prioritetas nuomojant socialinį būstą:

- 31.1.1. Buvusių našlaičių ar be tėvų globos likusių asmenų sąrašas;
- 31.1.2. Jaunų šeimų sąrašas;
- 31.1.3. Neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra neįgalūs asmenys, sąrašas;
- 31.1.4. Šeimų, auginančių tris ir daugiau vaikų (įvaikių) sąrašas;
- 31.1.5. Bendrasis sąrašas;
- 31.1.6. Socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į būsto sąlygų pagerinimą, sąrašas.

32. Išnuomojant socialinį būstą, pirmenybė teikiama asmenims (šeimoms), įrašytiems į buvusių našlaičių ar be tėvų globos likusių asmenų sąrašą.

33. Jeigu nėra asmenų, įrašytų į buvusių našlaičių ar be tėvų globos likusių asmenų, pageidaujančių išsinuomoti siūlomas gyvenamąsias patalpas, sąrašą, patalpos yra siūlomos kitiems asmenims pagal šio aprašo 31.1 punkte nurodytą sąrašų prioriteta.

33.1. Tuščios gyvenamosios patalpos siūlomos iki 15 (įskaitytinai) eilės numerio sąrašuose.

33.2. Siūlant gyvenamąsias patalpas, yra atsižvelgiama į laisvų patalpų kambarių skaičių, gyvenamojo ploto normatyvus bei asmens, laukiančio socialinio būsto, šeimos narių skaičių.

33.3. Laisvos gyvenamosios patalpos yra siūlomos atsižvelgiant į asmens (šeimos) byloje nurodytą patalpų pageidavimą.

33.4. Jeigu yra asmenų, pageidaujančių išsinuomoti gyvenamąsias patalpas be patogumų Tauragės mieste arba kaimo seniūnijose, jos gali būti siūlomos išsinuomoti, apklausiant tik tokių patalpų pageidaujančius į sąrašus socialinio būsto nuomai įrašytus asmenis pagal eiliškumą.

34. Savivaldybės gyvenamosios patalpos, kurioms reikalingas didesnės apimties nei einamasis remontas, gali būti siūlomos išsinuomoti, apklausiant į sąrašus socialinio būsto nuomai įrašytus asmenis pagal eilės sąrašą, su sąlyga, kad sutikęs išsinuomoti tokias gyvenamąsias patalpas asmuo įsipareigoja jas suremontuoti savo lėšomis. Šios lėšos nebus kompensuojamos iš savivaldybės biudžeto lėšų. Esant keliems pageidaujantiems, pirmenybė teikiama asmeniui, įrašytam į sąrašą ankstesne data. Asmenys turi teisę atsisakyti nurodyto pasiūlymo.

35. Asmenys (šeimos), įrašyti į neįgalųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra neįgalūs asmenys, sąrašą ir turintys judėjimo negalią (negalintys savarankiškai judėti), turi pirmumo teisę siūlant Savivaldybės gyvenamąsias patalpas, esančias pirmame aukšte; šiems asmenims patalpos siūlomos praleidžiant kitokio pobūdžio negalią turinčius asmenis.

35.1. Asmuo ar šeima, kurioje yra savarankiškai judėti negalintis šeimos narys, be kitų dokumentų, kuriais turi būti įrodoma teisė į valstybės paramą, privalo pateikti galiojantį išrašą iš medicininių dokumentų (forma Nr. 027/a), išduotą sveikatos priežiūros įstaigos šeimos gydytojo (asmenį gydančio gydytojo) pagal negalios priežasčių ir būklių sąrašą (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. A1-95/V-245).

36. Savivaldybės administracijos specialistas, įgyvendindamas valstybės paramos būstui išsinuomoti teikimą, gavęs nuomotojo pranešimą apie tuščią socialinį būstą, pasiūlo jį išsinuomoti asmenų (šeimų), turinčių teisę į socialinį būstą, sąrašuose įrašytiems asmenims, pranešdamas jiems apie tai registruotu laišku ir telefonu.

37. Gyvenamosios patalpos yra siūlomos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatyme nurodytus būsto naudingojo ploto normatyvus.

38. Asmenys privalo per 10 darbo dienų nuo laiško išsiuntimo dienos atvykti į Tauragės rajono savivaldybės administracijos Plėtros, investicijų ir turto valdymo skyrių. Neatvykus per šį laikotarpį laikoma, kad asmuo gyvenamųjų patalpų atsisakė.

39. Nuomotojas sudaro galimybę apžiūrėti tuščią būstą asmenims jų atvykimo dieną.

40. Asmenys, gavę pasiūlymą, privalo per 3 darbo dienas pranešti apie pageidavimą (sutikimą) arba atsisakymą išsinuomoti siūlomą socialinį būstą.

41. Asmuo (šeima), sutinkantis išsinuomoti pasiūlytą Savivaldybės socialinį būstą, patvirtina tai raštu.

42. Asmenims atsisakius išsinuomoti siūlomą būstą, nepranešus savo sprendimo per aprašo 39 punkte nurodytą terminą (3 darbo dienas) arba neatsiliepus į rašytinį siūlymą per 10 darbo dienų nuo laiško išsiuntimo dienos, Savivaldybės specialistas socialinį būstą pasiūlo išsinuomoti eilės tvarka kitiems sąrašuose įrašytiems asmenims, pranešdamas jiems apie tai registruotu laišku ir telefonu.

43. Asmenims, pageidaujantiems išsinuomoti socialinį būstą, tą pačią dieną nurodomi dokumentai, reikalingi sprendimo priėmimui. Visi nurodyti dokumentai turi būti pristatyti ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų, o per šį terminą dokumentų nepristačius, arba nustačius, kad asmuo (šeima) prarado teisę į valstybės paramą, Savivaldybės specialistas socialinį būstą siūlo išsinuomoti

eilės tvarka kitiems sąrašuose įrašytiems asmenims, pranešdamas jiems apie tai registruotu laišku ir telefonu.

44. Asmenims pristačius visus teisę į valstybės paramą patvirtinančius dokumentus nedelsiant rengiamas projektas dėl būsto suteikimo.

45. Sprendimą išnuomoti socialinį būstą vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymu ir šiuo aprašu priima:

45.1. Savivaldybės administracijos direktorius, kai socialinis būstas nuomojamas laikantis eiliškumo pagal šio aprašo 31.1 punkte nurodytus sąrašų prioritetus.

45.2. Savivaldybės taryba, kai socialinis būstas išnuomojamas neįrašytiems į sąrašus socialiniam būstui gauti asmenims (šeimoms), netekusiems būsto dėl gaisrų, potvynių, stiprių vėjų ar kitų nuo žmogaus valios nepriklausančių aplinkybių, kurie Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito tinkamo gyventi būsto. Šie asmenys privalo pateikti dokumentus, įrodančius nuosavybės teisę į prarastą būstą; taip pat šeimoms, auginančioms penkis ir daugiau vaikų, ir šeimoms, kurioms vienu kartu gimsta trys ar daugiau vaikų.

45.3. Apie sprendimą viešai paskelbiama Savivaldybės interneto tinklalapyje.

46. Asmenys privalo per 3 darbo dienas nuo sprendimo gavimo dienos pasirašyti su nuomotoju socialinio būsto nuomos sutartį.

47. Asmenims nesudarius nuomos sutarties, laikoma, kad jie savo noru atsisakė valstybės paramos, sprendimas dėl socialinio būsto išnuomojimo pripažįstamas netekusiu galios, o tuščią socialinį būstą Savivaldybės specialistas siūlo išnuomoti eilės tvarka kitiems sąrašuose įrašytiems asmenims, pranešdamas apie tai registruotu laišku ir telefonu.

48. Asmenys, atsisakę siūlomo tinkamo būsto 3 kartus iš eilės, perkeliami pagal paskutinio atsisakymo datą į sąrašo pabaigą.

VII. KEITIMASIS GYVENAMOSIOMIS PATALPOMIS

49. Savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomininkas, gavęs kartu su juo gyvenančių pilnamečių šeimos narių, įskaitant laikinai išvykusius, rašytinį sutikimą, ir nuomotojui sutikus, gali keistis nuomojama gyvenamąja patalpa su kitu Savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomininku.

50. Sprendimą dėl nuomotojo sutikimo apsikeisti gyvenamosiomis patalpomis vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu priima Savivaldybės administracijos direktorius.

51. Keitimasis gyvenamosiomis patalpomis įforminamas naujomis nuomos sutartimis.

VIII. NUOMOS SUTARTIES NUTRAUKIMAS

52. Gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis gali būti nutraukta, nuomotojui raštu informavus Savivaldybę apie sutarties su nuomininku nutraukimą, jei:

52.1. nuomininkas nuolat (ne mažiau kaip tris mėsinus iš eilės) nemoka buto nuompinių ar mokesčių už komunalines paslaugas;

52.2. nuomininkas, jo šeimos nariai arba kiti kartu su juo gyvenantys asmenys ardo ar gadina gyvenamąją patalpą arba naudoja ją ne pagal paskirtį;

52.3. nuomininkas, jo šeimos nariai arba kiti kartu gyvenantys asmenys netinkamu elgesiu sudaro neįmanomas sąlygas kitiems kartu arba greta gyventi.

53. Nuomininkai, padarę išvardintus pažeidimus, gali būti iškeldinami teismo tvarka, nesuteikiant kitos gyvenamosios patalpos.

54. Gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis nutraukiama, jei socialinio būsto nuomininko turtas ir pajamos viršija dydžius, nustatytus pagal Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatyme.

55. Socialinio būsto nuomininkai duomenis apie turtą ir pajamas pateikia vieną kartą per trejus metus.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

56. Išnuomotų ir tuščių Savivaldybės gyvenamųjų patalpų apskaitą tvarko Savivaldybės administracijos specialistas, įgyvendinantis valstybės paramos būstui išsinuomoti teikimą.

57. Šalių ginčai dėl šios tvarkos taikymo sprendžiant įstatymų nustatyta tvarka.

25 PRIEDAS

Anketa asmenims, laukiantiems socialinio būsto*Gerbiamas Respondente,*

Aš, Mykolo Romerio universiteto viešojo administravimo magistratūros studijų studentė, atlieku apklausą, kurios tikslas – ištirti socialinio būsto esamą padėtį Tauragės rajono savivaldybėje. Tyrimo duomenys bus naudojami magistro darbe. Prašome atsakyti į visus anketoje pateiktus klausimus. Pasirinkite atsakymą, kuris labiausiai atitinka Jūsų nuomonę, arba pažymėkite keletą atsakymų, jei to prašoma.

Klausimynas yra anoniminis!**1. Jūsų lytis:**

1. vyras   2. moteris

2. Jūsų amžius:

1. nuo 18 iki 25   3. nuo 30 iki 34   5. nuo 40 iki 50
2. nuo 26 iki 29   4. nuo 35 iki 39   6. daugiau negu 50

3. Jūsų išsilavinimas:

1. pradinis   4. profesinis   7. aukštasis
2. pagrindinis   5. aukštasis neuniversitetinis   8. mokslinis laipsnis
3. vidurinis   6. nebaigtas aukštasis   (įrašyti)_____.

4. Jūsų socialinė padėtis:

1. moksleivis   4. bedarbis   7. neigalus
2. studentas   5. nedirbantis   8. dirbu užsienyje
3. dirbantis   6. pensininkas

5. Jeigu esate nedirbantis, ar užsiregistravote teritorinėje darbo biržoje ir dalyvaujate aktyvioje darbo paieškoje? Ar gaunate pašalpą?

1. užsiregitravau, darbo ieškau pats ir su biržos pagalba, gaunu pašalpą
2. užsiregitravau, darbo ieškau tik su biržos pagalba, gaunu pašalpą
3. užsiregitravau, darbo ieškau tik su biržos pagalba, pašalpos negaunu
4. neužsiregitravau, bet aktyviai ieškau darbo
5. neužsiregitravau, darbo neieškau

6. Jūsų šeimyninė padėtis:

1. nevedęs/netekėjusi   3. vedęs/ištekėjusi   5. vienišas/vieniša   7. sutuoktinis gyvena atskirai
2. gyvenu neregistruotoje   4. išsituokęs/išsituokusi   6. našlys/našlė   8. kita (įrašyti)_____.
santuokoje

7. Jūsų demografiniai duomenys:

1. Tauragės miesto gyventojas/-ja   2. kaimo gyventojas/-ja   3. miestelio gyventojas/-ja

8. Kuriame sąraše socialiniam būstui gauti esate įregistruotas?

1. jaunų šeimų Nr. 1   3. buvusių našlaičių Nr. 3   6. sąlygų pagerinimo Nr. 6
2. šeimų, auginančių tris   4. neįgalųjų asmenų Nr. 4   7. neprisimenu
ir daugiau vaikų Nr. 2   5. bendrasis Nr. 5

9. Dėl kokių priežasčių pageidaujate socialinio būsto?

1. valstybė privalo aprūpinti savo piliečius tokiu būstu   4. savo būstą praradau
2. neturiu savo būsto ir neplanuoju pirkti   5. noriu pradėti gyventi atskirai nuo tėvų
3. mano pajamos per mažos nuosavam būstui įsigyti   6. kita (įrašyti)_____.

10. Iš kur Jūs sužinojote apie galimybę nuomotis savivaldybės socialinį būstą?

1. iš kaimyno/pažįstamo   4. pasakė socialinis darbuotojas/seniūnas
2. mano tėvai/artimieji gyvena socialiniame būste   5. neprisimenu
3. iš spaudos/interneto   6. kita (įrašyti)_____.

11. Kuriems teiginiams apie socialinį būstą pritariate? Atsakymą pažymėkite +

Eil. Nr.	Teiginys	+/-
1	Socialinio būsto reikia laukti daug metų	
2	Socialinį būstą skiria „valdžia“	
3	Jeigu ilgai lauki būsto, gali paprašyti „valdžios“, kad suteiktų greičiau	

4	Jeigu gyveni tokia būste, nereikia mokėti jokių mokesčių	
5	Socialiniame būste gali gyventi visą gyvenimą, ir palikti tą būstą vaikams ir anūkam	
6	Jeigu nori, šitą būstą gali išsipirkti pigiau, negu privatų butą	
7	„Valdžia“ turi daug laisvų butų, bet neskiria jų laukiantiems sąrašuose	
8	„Valdžia“ privalo suremontuoti būstą kiekvienam nuomininkui	

12. Kur šiuo metu gyvenate?

1. tėvų bute   3. nuomą butą   5. savivaldybės bendrabutyje
2. pas gimtinačius   4. pas draugą/draugę   6. kita (įrašyti) _____.

13. Kiek laiko Jūs laukiate socialinio būsto?

1. iki pusės metų   4. nuo 3 iki 5 m.   5. nuo 5 iki 7 m.
2. ilgiau kaip pusę metų   3. nuo 1 iki 3 m.   6. ilgiau negu 7 metai

14. Kokio tipo socialinio būsto pageidautumėte?

1. tik Tauragės mieste ir su patogumais   4. nesvarbu kur, be patogumų
2. Tauragės mieste ar kaimiškoje seniūnijoje su patogumais   5. kaime be patogumų
3. galima ir su daliniais patogumais, bet tik mieste   6. kita (įrašyti) _____.

15. Jūsų nuomone, iš kur yra laisvų socialinių būstų?

1. būstą perka arba stato   4. žmonės išvažiuoja į užsienį ir palieka tuščius butus
2. daug būstų liko iš senų laikų   5. nesidomėjau, man tai neįdomu
3. teismas „atima“ už skolas, atiduoda savivaldybei   6. kita (įrašyti) _____.

16. Kokie pokyčiai gali būti Jūsų gyvenime, gavus socialinį būstą? Atsakyma pažymėkite + arba -

Eil. Nr.	Teiginys	Taip	Ne
1	Gavęs socialinį būstą, galėsiu susirasti darbą, sukurti šeimą		
2	Gyvenant socialiniame būste, mažesni mokesčiai už nuomą, todėl turėsiu daugiau pinigų		
3	Niekas nepasikeis		
4	Gavus būstą, jausiuos apsaugotas, kadangi niekas iš manęs jo neatims		
5	Socialinis būstas garantuoja man gyvenamąjį plotą, jeigu ateityje netekčiau nuosavybės		
6	Jeigu nusipirkčiau butą, suteiktą socialinį būstą pernuomočiau, dėl to padidėtų mano pajamos		

17. Jūsų nuomone, ar dar ilgai reikės laukti socialinio būsto?

1. aš laikiu jau ilgai, bet tikiuosi artimiausiu metu gauti
2. laikiu neilgai, tačiau nesuprantu, kodėl būstą neskiria iš karto, kai paprašai
3. laikiu ilgai, bet pasiryžęs laukti, kiek reikės
4. laikiu neilgai, bet šiuo metu man būsto skubiai nereikia

18. Ar žinote, kad už socialinio būsto nuomą renkamas nuomos mokestis?

1. taip   2. ne

19. Ar Jums teko girdėti apie valstybės remiamą būsto kreditą? Jeigu pasirinkote atsakymą „ne“, pereikite prie 23 klausimo.

1. taip   2. ne

20. Jeigu taip, iš kur sužinojote?

1. spauda   2. internetas   3. draugai/pažįstami   4. kita (įrašyti) _____.

21. Ar žinote, kad valstybės remiamu būsto kreditu gali pasinaudoti nedideles pajamas gaunantys asmenys?

1. taip   2. ne

22. Ar norėtumėte pasinaudoti valstybės lengvata įsigyti nuosavą būstą?

1. taip   2. ne

23. Ar planuojate ateityje įsigyti nuosavą būstą?

1. taip   2. ne

Dėkoju už nuoširdžius atsakymus!

26 PRIEDAS**Anketa asmenims, gavusiems socialinį būstą**

Gerbiamas Respondente,

*Aš, Mykolo Romerio universiteto viešojo administravimo magistratūros studijų studentė, atlieku apklausą, kurios tikslas – ištirti socialinio būsto esamą padėtį Tauragės rajono savivaldybėje. Tyrimo duomenys bus naudojami magistro darbe. Prašome atsakyti į visus anketoje pateiktus klausimus. Pasirinkite atsakymą, kuris labiausiai atitinka Jūsų nuomonę, arba pažymėkite keletą atsakymų, jei to prašoma. **Klausimynas yra anoniminis!***

1. Jūsų lytis:

1. vyras   2. moteris

2. Jūsų amžius:

1. nuo 18 iki 25   3. nuo 30 iki 34   5. nuo 40 iki 50
2. nuo 26 iki 29   4. nuo 35 iki 39   6. daugiau negu 50

3. Jūsų išsilavinimas:

1. pradinis   4. profesinis   7. aukštasis
2. pagrindinis   5. aukštas neuniversitetinis   8. mokslinis laipsnis (įrašyti) _____
3. vidurinis   6. nebaigtas aukštasis

4. Jūsų socialinė padėtis:

1. moksleivis (pereikite prie 7 klausimo)   5. nedirbantis
2. studentas (pereikite prie 7 klausimo)   6. pensininkas (pereikite prie 7 klausimo)
3. dirbantis (pereikite prie 7 klausimo)   7. neįgalus (pereikite prie 7 klausimo)
4. bedarbis (pereikite prie 7 klausimo)   8. dirbu užsienyje (pereikite prie 7 klausimo)

5. Jeigu esate nedirbantis, ar užsiregistravote teritorinėje darbo biržoje ir dalyvaujate aktyvioje darbo paieškoje? Ar gaunate pašalpa?

1. užsiregistravau, darbo ieškau pats ir su biržos pagalba, gaunu pašalpa
2. užsiregistravau, darbo ieškau tik su biržos pagalba, gaunu pašalpa
3. užsiregistravau, darbo ieškau tik su biržos pagalba, pašalpos negaunu
4. neužsiregistravau, bet aktyviai ieškau darbo
5. neužsiregistravau, darbo neieškau

6. Jeigu nedirbate ir neturite pastovių pajamų, iš kokių lėšų apmokate socialinio būsto nuomą ir komunalinius mokesčius?

1. iš išmokos už vaikus   5. mokesčių nemoku ir nemokėsiu, nes neturiu iš ko
2. iš neįgalumo išmokos   6. esu skolininkas, o skolą išskaičiuoja antstoliai
3. susirandu laikiną darbą   7. kita (įrašyti) _____
4. daug metų nedirbu, bet mokesčius moku visus

7. Ar turite įsiskolinimų už socialinio būsto nuomą ir komunalinius mokesčius?

1. taip   2. ne (pereikite prie 10 klausimo)

8. Jeigu esate įsiskolinęs už būsto nuomą ir komunalinius mokesčius, kokio dydžio yra Jūsų skola?

1. iki 500 lt   4. nuo 2000 iki 5000 lt   7. kita (įrašyti) _____
2. nuo 500 iki 1000 lt   5. nuo 5000 ir daugiau.
3. nuo 1000 iki 2000   6. neprisimenu

9. Jeigu turite įsiskolinimų (apibraukite pasirinktą variantą):

Eil. nr.	Teiginys
1	Mokate susidariusią skolą dalimis pats
2	Yra sudarytas skolos mokėjimo dalimis grafikas, pagal kurį mokate įsiskolinimą pats
3	Susidariusią skolą išskaičiuoja iš Jūsų pajamų
4	Skolos nemokate ir jos nėra galimybės išskaičiuoti, kadangi negaunate pastovių pajamų

10. Jums išnuomotas socialinis būstas yra:

1. mieste
2. už miesto ribų, bet ne kaime
3. kaime

11. Ar Jūs esate patenkintas Jums išnuomotu būstu?

1. taip, esu patenkintas	6. būčiau patenkintas, jeigu „valdžia“ suremontuotų
2. taip, tačiau turėjau jį suremontuoti savo lėšomis	7. nepatenkintas, nes būstas buvo prastas, turėjau suremontuoti
3. patenkintas, bet mano pažįstami gavo geresnį	8. nepatenkintas, bet kito nesiūlė
4. patenkintas, bet netenkina rajonas ir kaimynai	9. kita (įrašyti)_____.
5. nepatenkintas, norėčiau, kad skirtų kitą būstą	

6. Jūsų šeimyninė padėtis:

1. nevedęs/netekėjusi	3. vedęs/ištekęjusi	5. vienišas/vieniša	7. sutuoktinis gyvena atskirai
2. gyvenu neregistruotoje santuokoje	4. išsituokęs/išsituokusi	6. našlys/našlė	8. kita (įrašyti)_____.

13. Ar Jūsų sutuoktinis, draugas, sugyventinis turi savo nuosavybę?

1. neturi
2. neturi ir gyvena su manimi
3. turi, bet gyvena su manimi, o jo butą mes išnuomavome
4. turi, todėl gyvenu su juo, o valdiškame bute laikinai leidau gyventi giminaičiams
5. kita (įrašyti)_____.

14. Ar socialiniame būste su Jumis gyvena tik tie šeimos nariai, kurie yra nurodyti nuomos sutartyje?

1. taip (pereikite prie 17 klausimo)
2. ne

15. Jeigu su Jumis gyvena ir kiti asmenys, nurodykite kas?

1. draugas/ draugė	4. nesantuokiniai vaikai
2. draugas/draugė su savo šeima	5. giminaičiai
3. tėvai	6. kita (įrašyti)_____.

16. Ar Jūs pranešėte apie tai, kad su Jumis gyvena kiti asmenys, ar gavote leidimą laikinai apgyvendinti savo giminaičius, draugus?

1. nepranešiau	5. pranešiau
2. nepranešiau ir nesiruošiu pranešti	6. pranešiau, nes reikėjo prieregistruoti
3. nepranešiau, nes užmiršau	7. pranešiau, ir man pakeitė nuomos sutartį
4. nepranešiau, nes nežinojau	8. kita (įrašyti)_____.

17. Kaip ilgai Jums teko laukti socialinio būsto?

1. iki 1 metų	3. nuo 4 iki 6 metų
2. nuo 1 iki 3 metų	4. nuo 6 ir daugiau metų

18. Ar Jums teko girdėti apie valstybės remiamą būsto kreditą? Jeigu pasirinkote atsakymą „ne“, pereikite prie 22 klausimo.

1. taip
2. ne

19. Jeigu taip, iš kur sužinojote?

1. spauda	2. internetas	3. draugai/pažįstami	4. kita (įrašyti)_____.

20. Ar žinote, kad valstybės remiamu būsto kreditu gali pasinaudoti nedideles pajamas gaunantys asmenys?

1. taip
2. ne

21. Ar norėtumėte pasinaudoti valstybės lengvata įsigyti nuosavą būstą?

1. taip
2. ne

22. Ar planuojate ateityje įsigyti nuosavą būstą?

1. taip
2. ne

Dėkoju už nuoširdžius atsakymus!